

PETRI MORELLI
FORMVLÆ
REMEDIORVM.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

LECTURE 1

MECHANICS

catalogue. v. 1172
PETRI MORELLI
GALLO CAMPANI,
Medici Regij, 1172

FORMVLÆ
REMEDIORVM

Studio & operâ

IO. IACOB à BRVNN,
Phil. & Med. D. Pract. Med.

in Acad. Basil. Professoris

Ordinarij.

Cuius accedit

SYSTEMA · MATERIÆ
MEDICÆ,

Indicibus huic postremæ editioni
additis.

ROTHOMAGI,
Sumptibus IOANNIS BERTHELIN,
Bibliopolæ.

Admodum Illustri Amplissimoquē

D. D. IO VESLINGIO

MINDANO

EQUITI,

In celeberrimo Gymnasio Patauino

Anatomie, & Pharmacie

Professori Primario.

Hortique Medici Prefecto

Paulus Frambottus.

F. P.

Esideratus diu multorum votis liber mea cura concinnior emendatiorque nullius nomen rectius ambit, quam celebre illud tuum, à cuius splendore auctoritatem tutelamque sibi promittat. Quamuis enim longè lateque sparsa multiplicis doctrinae tuae fama non leue ipsi pre-

tium addideris, tuo tamen iudicio Medicorum filios tantum ipsi concedere certum est, quantum nemini; qui è supremo Gymnasij Patauini suggesto idem argumentum scitè adeo doctèque ad rationes vocas, ut ne Protogenes de coloribus quidem sententiam æquius tulerit. Non enim, quod plerisque contingit, aliena fide, sed tuis usus oculis variores Palestine, & Ægypti stirpes perlustrasti, acièque curiosa Democriti exemplo Nili monstrarimatus, intimum naturæ artificium deprehendisti, medelas iuxta mortalibus salutare asseruisti, ea ingenij dexteritate sermonisque elegantia, ut quidquid ante longis peregrina-

tionum tædiis plerumq; partū, apud
nos temporis amœni compendio sub
conspectum veniat. Nec vero in
postremis habendam censeo, quod
meas exegeris operas præclaris in-
genij tui monumentis, quibus ma-
gno discipulorum incremento rem
tibi literariam plurimum deinxisti.
Eminet in iis nova pene atq; ad-
vium elegantissimè formata hu-
mani corporis fabrica, opus tuo ge-
nio memorique posteritate dignissi-
mum. Mitto cetera, quorum spem
labentibus optato lustris extendas
precor, perpetuum exiguo hoc pi-
gnore testatus obsequium, quod
eximia virtuti tuæ eruditorum
chorus defert. Macte ista gloria,
ut plurimos diu sospites.

Patauij Cal. Ian. 1647.

PROLEGOMENA.

EDICAMENTORVM
compositio dupliciter cō-
siderari potest. *Vno modo,*
secundūm formam exter-
nam. *Altero modo,* secun-
dum internam : quæ om-
ninò ad methodum medendi pertinet.
Hæc rursus bifariam perpendi po-
test. Vel enim docet, ex qua basi, corri-
gentibus, conseruantibus, dirigentibus
constare debeat medicamentum compo-
situm, quæ omnia ex indicationum natu-
ra omninò desumenda : vel si alterans
medicamentum, V. G. calefaciens, puta
in secundo, ex variis simplicibus, calidis
V. G. in primo, secundo, tertio, frigidis
ctiamnum in 1. 2. & 3. ita suadentibus
indicationibus, iisque paucioribus pluri-
busue sit componendum, docet, tradit-
que quænam singulorum dosis sumenda
sit, vt gradus ille quæsitus inde adæquatè

PROLEGOMENA.

resultet. Hanc posteriorem medicamentorum compositionem secundum formam internam consideratam haudquam hic perscrutamur, sed priorem, quæ perspicuè docet, qua ratione materia Medica in varias & conuenientes formas concinnari possit, prout nimirum, vel ipsa ægrotantis libido quæ non vna omnibus, vel affectus, vel causæ morbificæ, vel affectæ partis varia constitutio exoptulat. Quandoquidem verò, juxta Philosophum, i. poster. Analytic. ab initio *πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μαθητικὴ ἀξιολογία ἐκ ἀρχαίων ἔρχεται γνώσεως*: omnis doctrina, & omnis disciplina procedit ex præmissa cognitione; eapropter & nos huic tractatui ea prætermittemus, quorum notitiam prius habere operæ pretium est. Ad quatuor verò capita, omnia Prolegomena reduci possunt. *Primum* erit de ponderibus, ac mensuris medicis. *Secundum*, de abbreviationibus & notis Medicorum. *Tertium*, de differentiis formularum ac distributione Tractatus. *Quartum*, quænam capita in singulis formulis sint obseruanda.

PROLEGOMENA:

I.

De Ponderibus, ac Mensuris medicis.

CVM tota compositionis ratio è simplicium proportione dependeat, quæ pondere, mensurâ, numero, ac ruo, seu mole æstimatur, horum in primis notitiam præmitteî operæ pretium est.

PONDERE arida ferè expenduntur; quorum variæ cùm sint differentiæ, ex antiquorum monumentis, sequentia tamen sunt vsitatoria apud Medicos nostrates in formulis præscribendis.

GRAMMUM, ponderis initium & basis, (ut & numerorum vnitas,) albi pipetis granum pondere adæquans.

SCRUPULUS; qui, cùm grana 24. habere debeat, tamen ex usu iam malè recepto in officinis 20. tantùm possidet.

DRACHMA continet scrupulos tres.

VNCIA habet drachmas octo. De qua obiter aduerte: vbi tres præscribuntur, mensuræ nomine **Quartarium** appellari; quodd quartam libræ partem expleat.

LIBRA habet uncias duodecim.

PROLEGOMENA.

MENSURÆ, quibus liquida æstima-
mantur, sunt vasa libris, & vnciis desi-
gnata. Non enim certis quibusdam vasis
concauis, vt veteribus in more erat po-
situm, Medici hodiè liquida dimetiun-
tur: sed mensurarum modum ad ponde-
rum rationem constituunt, vt quælibet
mensuræ ponderibus exactè respon-
deant. Et quandoquidem non idem est
liquidorum pondus, (major enim quan-
titas olei respondet vnciæ, minor vini,
adhuc minor mellis,) hinc quoque tri-
plices liquidorum mensuras vsurpant:
alias scilicet vino, & aquis destillatis,
alias melli, alias oleo mensurando desti-
natas.

ACERVO seu *MOLE* præscribitur
medicamentorum quantitas per *manipu-
los, fasciculos, pugillos.*

Manipulus, est quantitas, quam manus
tota complecti potest: atque vnciæ di-
midix ferè respondet.

Fasciculus, quantum vlna, siue brachio
complicato tenere possumus.

Pugillus vel maior est, vel minor. Major,
si capiatur tantum, quantum omnibus
quinque digitis extremis simul junctis
assumi potest. Minor, si tantum accipia;

PROLEGOMENA.

tur, quantum tribus primis digitis apprehendi potest.

Major pugillus drachmam integram, Minor drachmam semis pondere æquat.

NUMERO tandem etiam aliquando medicamentorum quantitas definitur: eoque *parsi*, vel *imparsi*. V. G. caricarum pinguium num. 3. 4. &c.

In specie verd nunc, si classes Medicamentorum spectes,

Radices, cortices & ligna ponderantur.

Folia manipulis: & si pro balneis præscribantur, fasciculis metimur.

De foliis illud etiam notandum, quod passim in purgantibus potionibus ad tertiam manipuli partem assumantur.

Semina dolis pondere ut plurimum exprimitur. Hordeum tamen, & cicera pugillo mensurantur. Legumina item & semina majora numero etiam definiuntur.

Flores itidem pugillo definiri certum est.

Fructus vel sunt *maiores*, vel *minores*. Si *minores*, ut vuz Corinthiacæ, passulæ, pondere plerunque, vel etiam numero exhibendi. Si *maiores*, ut poma, pruna, caricæ, ficus, numero præscribuntur.

PROLEGOMENA.

Aromata, gummi, resina, &c. pondere definiuntur.

Liquores efficaces ac pretiosi, & olea destillata guttis.

II.

De abbreviationibus, & notis Medicorum.

MEDICI minori cum molestia & temporis jactura suas prescripturi compositiones, certas habent literas ac notas, quibus vel pondera loco vocabulorum in formulis frequentius exprimunt, uel initium, aut clausulam formulæ designant: certas item abbreviationes, quibus vel primam tantum aut alteram vocabuli, seu ingredientis syllabam ponunt, vel sub vno quandoque titulo plura medicamenta designant, tum *simpli-*
cia, tum composita.

PROLEGOMENA.

NOTÆ PONDERYM.

Gr. gr.	}	<i>Granum.</i>
ʒ β.	}	<i>Scrupulum dimidium.</i>
ʒ j.	}	<i>Scrupulum.</i>
ʒ ij.	}	<i>Drachmam.</i>
ʒ β.	}	<i>Drachmam dimidiam.</i>
ʒ ij.	}	<i>Vnciam.</i>
ʒ β.	}	<i>Vnciam dimidiam.</i>
lb j.	}	<i>Libram.</i>
lb β.	}	<i>Libram dimidiam.</i>
M.	}	<i>Manipulum.</i>
M β.	}	<i>Manipulum dimidium.</i>
P.	}	<i>Pugillum.</i>
quart.	}	<i>Quartarium.</i>
añ.	}	<i>ana, e. i. Æquale pondus, aut mensura duorum vel plurium medicarum memorum.</i>
añ. par	}	<i>singulorum partes æqua- les.</i>
æq.	}	<i>quantum satis, vel suffi- cientem quantitatem.</i>
q. s.	}	

PROLEGOMENA.

Sub vno titulo generali plura quandoquē
simplicia comprehenduntur :

eaq;

SIMPLICIA.

Radices 5. ape-
rientes maio-
res, {
Apij.
Fœniculi.
Asparagi.
Petroselini.
Rusci.

Radices 5. ape-
rientes mino-
res, {
Graminis.
Rubia.
Eryngij.
Capparis.
Ononidis.

Herbæ emol-
lientes 5. {
Malua.
Albaea.
Violaria.
Mercurialis.
Acanthus, seu bræca vrsina.

Quibus alij *Parietariam*, *Betam*
& *Atriplicem* annumerant.

Herbæ
capil-
lates 5. {
Adiantum nigrum, seu capil. Veneris.
Adiantum album, seu rucamuraria.
Polytrichon aureum.
Trichomanes.
Asplenium, seu Caterach.

PROLEGOMENA.

Quatuor femi- na calida ma- jora,	}	Anisi. Fœniculi. Carui. Cumini.
Quatuor femi- na calida mi- nora,	}	Ammeos. <i>Ammeos</i> Amomi. <i>Amomi</i> Apij. Danci. <i>Danci</i>
Quatuor femi- na frigida ma- jora,	}	Cucumeris. Cucurbita. Citrulli. Melonum. <i>Melonum</i>
Quatuor femi- na frigida mi- nora,	}	Endivie. Scabiola. <i>Scabiola</i> Lactuca. Porrucac.
Quinque gene- ra Myrobala- norum.	}	Citrini, seu flavi. Chebuli. Indi, seu nigri. Emblici. Bellirici.
Quatuor flore- cordiales,	}	Borraginis. Buglossæ. Rosarum. Violarum.

PROLEGOMENA.

Fragmenta { *Saphiri.*
 quinque { *Granati.*
 lapidum { *Smaragdi.*
 pretioso- { *Hyacinthi.*
 rum. { *Sardæ, seu Carneoli.*

Quatuor aquæ { *Cardui Mariæ.*
 pleuriticæ, { *Taraxaconis.*
 { *Cardui-benedicti.*
 { *Scabiosæ.*

COMPOSITA.

Tria olea sto- { *Absynthij.*
 machica, { *Cydoniorum.*
 { *Mistichinum.*

Quatuor unguen- { *Argon.*
 ta calida. { *Martiatum.*
 { *Alibææ.*
 { *Agrippæ.*

Quatuor unguen- { *Album camphoratum.*
 ta frigida, { *Rosatium Mesuæ.*
 { *Populeon.*
 { *Infrigidans Galeni.*

III.

*De differentiis Formularum, ac distri-
 butione tractans.*

FVNDAMENTI loco, **FOR-
 MVLÆ MEDICÆ** voce hic

PROLEGOMENA.

intelligimus medicamentum compositum magistrale, h. e. in rem presentem à Medico præscriptum : ad differentiam officinalium. De quibus ex professo hic non agemus, sed incidenter tantum, propter argumenti affinitatem.

Totum verò Tractatum in duos libros diuidemus : quorum **PRIOR** est *de Medicamentis internis*, **POSTERIOR** *de Medicamentis externis*.

LIBER PRIMVS constat sectionibus tribus. *Prima*, de formis Medicamentorum liquidis. *Secunda*, de formis Medicamentorum mollibus. *Tertia*, de formis Medicamentorum solidis.

CAPITA, ET FORMULÆ SECTIONIS I.

CAP. I.	<i>De Apozemate.</i>	8
II.	<i>De Iulepo.</i>	31
III.	<i>De Potione.</i>	40
IV.	<i>De Syrupo.</i>	67
V.	<i>De Vomitoriis.</i>	95
VI.	<i>De Vinis medicatis.</i>	115
VII.	<i>De Emulsione.</i>	130
VIII.	<i>De Amygdalato.</i>	134

PROLEGOMENA.

IX.	<i>De Hordeato.</i>	135
X.	<i>De Lacte, & Sero lactis.</i>	137.
XI.	<i>De Hydromellite.</i>	139
XII.	<i>De Hydrosaccharo, & Prifana.</i>	142
XIII.	<i>De Diata.</i>	143
	<i>& Bocheto.</i>	158
XIV.	<i>De Decocto Galli.</i>	160
XV.	<i>De Destillato instaurante.</i>	163
XVI.	<i>De Infusulis.</i>	169

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

CAP. I.	<i>De Bolo.</i>	171
II.	<i>De Opiata.</i>	177
III.	<i>De Eclegmate.</i>	188
IV.	<i>De Condito.</i>	193

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS III.

CAP. I.	<i>De Pasta regia, Marsellis.</i>	196
II.	<i>De Pandalcione.</i>	199
III.	<i>De Massa panis, & Pincoz.</i>	

PROLEGOMENA.

	<i>laco.</i>	200
IV.	<i>De Tabellis.</i>	201
V.	<i>De Pilulis.</i>	206
VI.	<i>De Trochiscis.</i>	219
VII.	<i>De Pulvere.</i>	219

LIBER SECVNDVS constat sectionibus duabus. *Prima* de Remediis communibus pluribus partibus. *Secunda*, de Remediis propriis partium quarundam.

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS I.

CAP. I.	<i>De Epithemate.</i>	224
II.	<i>De Lotione.</i>	230
III.	<i>De Fotu.</i>	233
IV.	<i>De Inseſſu & Semicupio.</i>	237
V.	<i>De Balneo.</i>	239
VI.	<i>De Stupha, vèl Sudatorio.</i>	242
VII.	<i>De Embrocatione.</i>	245
VIII.	<i>De Linimento.</i>	250
IX.	<i>De Unguento.</i>	252
X.	<i>De Cerato.</i>	257
XI.	<i>De Emplaſtro.</i>	260
XII.	<i>De Spanædrapo.</i>	263
XIII.	<i>De Cataplasmate.</i>	265

PROLEGOMENA.

xiv. De rubifican-	}	Dropace.	269
tibus,		Vesicator.	272
xv. De Sacculis.			274

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

Remedia propria partium quarundam
sunt vel

CAPITIS.	Frontale.	CAP. I.	
	De quo.		278
	Oxyrrhodinum.	II.	280
	Cucurba.	III.	281
OCVLORV.	Collyrium.	IV.	283
ORIS.	Gargarisma.	V.	292
	Apoplegmatismus.	VI.	293
	Dentifricium.	VII.	296
NARIV.	Errhinum.	VIII.	298
	Suffimentum.	IX.	303
	Odoramentum.	X.	310
STOMACHI.	Scutum.	XI.	313
VTERI.	Pessarum.	}	XII. 319
	Nasale.		
ANI.	Suppositorum.	XIII.	320
	Clyster.	XIV.	323
	Sub quo continentur.		
	Injectiones varia.	XV.	331

PROLEGOMENA:

IV.

*Quenam capita in singulis formulis
observanda.*

IN singulis formulis describendis tria
maximè perpendemus. 1. *Compositionem.* 2. *Vsum.* 3. *Utilitatem.*

In *compositione* docebimus, quam
ex materia ratione *qualitatis*, *quantitatis*,
& *ordinis* *prescribendi* concinnetur quæ-
libet formula. Vbi in genere notandum,
ratione *qualitatis* semper eligenda sim-
plicia 1. *Maximè appropriata & efficacia:*
vt quantum quidem fieri potest, æget
quàm citissimè sanitati restituatur. 2. *Tu-
ta*, quinetiam, vt, si non profint, saltem
non obsint ægris: licet tamen in affecti-
bus desperatis quandoque, sed exquisito
iudicio adhibito, periculosa medica-
menta experiri. 3. *Grata & incunda* colo-
re, odore, sapore, cum morbo tamen
pugnantiæ. Sic enim naturæ fucum faci-
mus utilissimum. 4. *Experta & usu* *sepius*
approbata. His enim longè *scelicius* tu-
tiusque morbi curantur, quàm inexplor-
atis in corpore humano, quæ vel doctis;

PROLEGOMENA:

Optus Medicus magna ratione adhibita
excogitarit. Ratione *quantitatis continue*
in genere omnia sint moderata, neque
uncia imperetur drachma ubi suffecerit.
In Specie verò ingrata & tristia medica-
menta sapore vel odore, quia nec facilè
sumuntur, nec retinentur, ob id mino-
re copia cum aliis miscenda. Ratione
quantitatis discrete, siue *numeri* ingredien-
tium simplicium, ut non tentandum
composito, simplici quod effeceris; sic in
compositione simplicium vitandæ sunt
vastæ illæ atque in molem theriacalem
extractæ compositiones, quæ præter-
quàm quòd ad ostentationem potiùs,
quàm ægri utilitatem faciunt, ægro in-
super nauseam in assumendo, Pharma-
copœo verò molestiam in componendo
non parvam pariunt, hacque ratione
omissionis occasionem præbent; Medi-
cum proin spe, ægrotantem medica-
menti fructu, cum sanitatis dispendio,
priuant. Ratione *ordinis præscribendi*, etsi
nihil medicamento virium decedat,
quocumque ordine simplicia præscriban-
tur, modò interim rectè præparetur, ele-
gantius tamen & pulchrius est, obser-
uare ordinem in præscribendo talem,

PROLEGOMENA:

qualem in singulis formulis descripsimus : aded vt in genere hic circa ordinem nihil vlteriùs habeamus aduersione dignum.

In vsu præscriptæ formulæ considerabitur primò *quantitas*, siue *dosis*; deindè *tempus*; postea vtendi *modus*: denique verba subnectentur, quibus formula ipsa concipi solet.

In *utilitate* tandem fructuum vniuersum, qui ex qualibet medicamento formula emergit, breuiter ac perspicuè, tum *in genere*, tum *in specie*, demonstrabimus.

LIBER

LIBER PRIMVS.

SECTIO I.

DE MEDICAMENTIS
LIQVIDIS

CAP. I.

DE APOZEMATE.

QUOD Latini *Decoicta*, Græci vocant *Apozemata*, & ἄρτι σίμωνα, quod est decoquo, seruesacio, propriè deducta.

Nihil autem est aliud *APOZEMA*, quàm medicamenti forma liquida, ex liquore, qui vires variarum stirpium ebiberit, constata, saccharo, vel melle condita, clarificata, & aromatizata, in quatuor aut quinque doses, ad alterandum vel purgandum compatata.

Apozema duplex est, aliud veterum j. m. obsoletum, aliud recentiorum operiosioris laboris, quod persequimur, quodque ab effectu duplex potissimum statuimus, *Alterans*, & *Purgans*.

E   *Method. Prescribendi*
Apozema Alterans.

Apozema seu decoctum alterans appello, quod aliâ quânis, quàm purgandi per cathartica vi, persusum est, tum corpus, tum contenta, humores maximè, vario modo immutans.

Corpus autem vel alterat tantùm in qualitatibus, & hoc alterans propriè vocatur in genere, ac prout ex simplicibus proprietate quâdam varias partes spectantibus conficitur, cephalicum, hepaticum, &c. in specie dici meretur.

Vel etiam vsitatè, studio futura purgationis prospera, corpus obstructionibus impeditum reserat, unde Aperiens nuncupatur.

Humores etiam alterat in primis, & secundis qualitatibus, idque vel sine consilio purgandi, & hoc simpliciter alterans, calefaciens putà, &c. dicitur; vel quia secutura est purgatio, ut humores catharticis fiant obedientiores, & hoc in genere Coquens appellatur, in specie verò pro variâ humorum idèa, pituitam concoquens, &c.

Cæterùm ad Apozema reuocabis varia decocta, quibus utimur passim ad menses prouocandos, urinas, sudores, &c. qualia sunt Hydrotica inferiùs recensenda.

Formulas Remedior.

3

Quicquid sit, quia ista methodum mēdendi magis spectant, in Apozemate alterante tria consideranda. 1. *Compositio.* 2. *Vsus*, seu *forma præscribendi.* 3. *Utilitas.*

COMPOSITIO. In Compositione sex maximè accuratius methodicè consideranda.

1. *Materia*, ex quâ vis medicatrix elici debet.

2. *Liquor*, in quem traducenda, trajiciendâque materia.

3. *Decoctio ipsa*, & *decoctum.*

4. *Quænam dissoluenta* sint in ipso.

5. *Clarificatio ejusdem.*

6. *Aromatizatio.*

MATERIA. In materia tria consideranda; *qualitas*, *quantitas*, *præscribendi ratio ac ordo.*

Quod ad *qualitatem*, materia, ex qua fiunt præscribunturque Apozemata, ut & quævis alia decocta, sunt radices, cortices, ligna, folia, semina, fructus, flores, aromata.

Quod ad *quantitatem* seu dosin, quæ ista pro Apozemate præscribi debent, præscribuntur.

Radices ad $\mathfrak{z}$ iiij. vel vj. ad summum.

Cortices (si assumantur) ad $\mathfrak{z}$ j. vel $\mathfrak{z}$

A ij

4 Method. Præscribendi

ij. ad summum.

Ligna, si præscribantur, eâdem dosi.

Folia ad M. viij. vel x. ad summum.

Semina ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ jß. rarò $\bar{z}$ ij.

Fructus, vel sunt minores, vt passulæ, & præscribuntur bifariam; pondere ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ ij. vel numero, eoque pari, quod vulgò efferunt, ad paria 4. 6. 10. 20.

Vel sunt majores, & hi numero tantum, eoque pari vel impari, si maximi, (vt poma incisa numero duo, tria, &c.) pari verò, si paulò minores, vt caricarum pinguium paria decem.

Flores ad P. iiij. vel vj.

Aromata præstat in aromatizatione, quàm in decoctione præscribere: si tamen opus est, in purgantibus à $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ jß. ad summum.

Quod ad ordinem præscribendi, vt hoc à pharmacopœo decoqui, sic etiam præscribi debent à Medico: videlicet 1. radices, (cortices deinde & ligna, si veniant in usum:) 2. folia. 3. semina. 4. fructus. 5. flores, & cum iis aromata.

LIQVOR. In liquore, in quo materia ista decoquenda, duo considerantur, *qualitas & quantitas.*

Quod ad ipsius qualitatem, eligitur is

pro intentione Medici : passim autem in omnibus Apozematibus *aqua fontana* præscribitur, *putealis, optima, quæque* : sæpè autem, & vsitatè etiamnum *aqua bordei*, quod aliàs *decoctum bordei* appellatur, ubi refrigerandum & detergendum, ut in biliolis : *hydromel tenue*, maximè ubi attenuandum, & incidendum, detergendum, calefaciendum, in pituitosis : *serum lactis*, in melancholicis ; *aqua chalybeata* aliquando, in obstructionibus viscerum : in quibus præscribitur etiamnum sæpiùs à Practicis, *Fiat decoctio in aque & vini partibus equalibus* ; sed præstat vinum tantummodo in fine præscribere.

Quantitas liquoris non definitur, præscribitur à Medico quantum satis, vel sufficiens quantitas.

DECOCTIO & DECOCTVM. Materiâ Apozematis enumeratâ, ac dispositâ præscribitur, *Fiat decoctum* (in liquore scilicet iam dicto.) Illud autem vulgò imperatur simpliciter, neque definitur ad quam liquoris consumptionem : tamè etiam aliquando vsitatè solet exprimi, *Fiat decoctio ad lb̄ j ß. vtrumuis feceris, non errabis.* Decoctione absolutâ (vnde

6 Method. Præscribendi

decocti nomen) præscribitur, *capiatur de colatura lb j ß. vel quartaria sex.* Apozema enim in quatuor doses instituitur, & hoc modo singulis dosibus $\bar{z}$ iiij. ß. contingunt; si autem volueris, in quinque doses $\bar{z}$ xx. imperentur, nec plures, cum aliàs ante finitum vsum corrumpatur Apozema, vel trahat situm.

DISSOLVENDA. Dissoluenda in ipso decoctio, tum ad conseruationem, tum ad gratiam saporis gustui, vires etiã Apozemati conciliandas, considerantur *ratione qualitatis & quantitatis.*

Ratione qualitatis, dissoluuntur.

1. *Vel syrupus tantum, isque idoneus, affectum & affectam partem respiciens, & ferè semper quia & edulcorat Apozema, & simul vim communicat, quã imbutus est; vnde & hac ratione resarcitur virium defectus ipsius Apozematis, ab incuria pharmacopœi minùs seduli aliquando, aut auari malitia oboriundus.*

2. *Vel saccharum tantum in affectibus quibusuis, humoribus, naturis calidis, frigidis.*

3. *Vel syrupus & saccharum simul.*

4. *Vel etiam mel aliquando, in omnibus affectibus frigidis, capitis & pectoris.*

ris maximè, vt & hyeme, ac illud vel simplex, vel medicatum, rosatum colatum putà, anthosatum, in affectibus capitis à copiosa illuue pituitosi humoris.

5. Præter ista dulcorantia, quorum vnum vel duo perpetuò, & semper in omni Apozemate dissoluenda, aliquando etiam vtilissimè ad maiorem vim cõciliandam, & efficaciam dissoluuntur;

Vel succi depurati herbarum variarunt in varios fines, à varietate indicantium; sic passim succus fumarie, lupulorum in melancholicis, borraginis, buglossæ in iisdem, & biliosis, vt & acetosæ mercurialis in vteri affectibus variis, suppressione mensiũ, &c. aut fructuum, fermè acidorum, & in calidis affectibus ferè, vt limonum in biliosis, pomorum redolentium in melancholicis, granatorum etiam in biliosis, & vbi vrinæ mouendæ.

Vel liquores alij, vt 1. Acetum, in calidis & biliosis ad æstum potenter extinguendum, in obstructionibus, vel etiam frigidis ad aperiendum, humores crassos incidendos, & attenuandos: quia tamen vtero molestum, abstinendum in muliere. 2. Vinum in frigidis affectibus, & naturis, humoribus crassis, lentis, obstru-

8 Method. Praescribendi

tionibus, & ubi vis medica altius ad partes distitas ducenda. 3. *Aqua vita* aliquando eodem consilio, quo vinum.

Notandum verò, quod ubi succi dissoluntur, aut alij liquores, ex dulcorantibus supra dictis saccharum solum ferè praescribi, rarò syrupos.

Ratione *quantitatis* dissoluntur. Dulcorantia quidem ad $\bar{z}$ iiij. vel $\bar{z}$ vj. ad summum: hic enim cuique dosi apozematis $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ j β . continget, quæ ratio communis dosium est.

Ubi autem syrupus, & saccharum simul praescribuntur, usitatè definitur syrupi dosis ad $\bar{z}$ iij. sacchari verò dicitur q. s. quod tamen facile est definire:

Succi vel liquores validiores, ut *acetum*, *aqua vita* ad $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ ij. ad summum: alias possunt dissolui dosi dulcorantium.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO.

Clarificatio & Aromatizatio imperantur deinde, praescribiturque, *Fiat Apozema clarificatum & aromatizatum pro quatuor dosibus.*

De *Clarificatione* vide postea.

Quoad *aromatizationem*, in ea duo considerata, *qualitas* & *quantitas*.

Ratione *qualitatis*, vel fit cum aroma-
te aliquo simplici : in refrigerante quidē
Apozemate cum *santalo citrino, rubro, &c.*
in calefaciente verò passim cum *cinnamo-*
mo; (poteris & cum *zingibere, croco* etiam
in melancholicis, & vbi mouendi men-
ses:) in affectibus autem pectoris frigi-
dis vsitatè cum *pulvere ireos Florentij*, vel
fit cum puluere elect. alicuius officina-
rum, in calidis quidem affectibus passim
cum *pulvere electuarij trium santalorum*, in
frigidis verò vsitatè cum *aromatico rosato*.

Ratione *quantitatis*, dosis aromatizan-
tis est à ʒ j. ad ʒ ij. si cum simplici aroma-
te fiat ; si enim cum puluere electuarij
alicuius, ʒ j. vel j β. sufficiet.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRI-
PTIONIS. R. &c. (i. e. *materiam dictam*)
fiat decoctio in liquoris supra dicti q. s.
vel sufficiente quantitate, cape de cola-
tura, &c. in quibus dissolue, &c. fiat
Apozema clarificatum & aromatizatum
cum &c. pro iiij. dosibus matutinis, vel
etiam vespertinis, tribus horis antè cibū.

VTILITAS. Hæc medicamenti for-
ma liquida in genere frugifera, vbi alte-
randi humores, (vel etiam purgandi, vt
postea) vel affectus p. n. altiùs delitescūt,

fluida enim vis altiùs se insinuat ad eorum radices, & penetrat ad dissita viribus integrioribus; vel etiam frugifera, ubi corpus aut affectus siccitate squalidus, madore simul vult perfundi: vel quando humores crassiores sicciore, ut in obstructionibus melancholicorum: hos enim humiditas diluit cum fructu, & maiore dein effectu propinati medicamenti.

In specie verò alterans Apozema inseruit maximè.

I. *Præparationi* ad purgationem facile scelicèmq; quæ in duobus, humorum & corporis apparatu, consistit. Præscribuntur enim tum ad humorum coctionem, seu præparationem eorundem in primis & secundis qualitatibus, frigidos calefaciendo, crallos attenuando, incidendòque, lentos & viscidos detergendo, feruidos attemperando, incrassando tenuiores, quò medicamento cathartico trahenti, naturæ expellenti faciliùs cedant, eliminentur: tum etiam ad corporis præparationem, aperiendo obstructiones, ipsum meabile reddendo, & *iveder*, quò in offenso cursu feratur humor: hinc demum *receptis* scelicissima

cum fructu & agrotantis iuſtopia.

2. *Alterationi* etiam corporis & humorum conuenit extra conſilium vllius purgationis : vbi partes in priſtinam temperiem reuocandæ vario modo : ſed calefaciendo, refrigerando maximè humores etiam, bilis feruida præcipuè, con-temperanda, vel alij humores quâuis ratione, iuleporum loco, alterandi.

3. *Obſtructionibus* expediendis, ſi ab humore craſſo aduſto fuerint, aliàs ſi à frigido, Apozema eſto catharticum.

4. *Vrinis mouendis*, ciendisque, detergendis etiam renibus, & expurgandis arenulis.

5. *Menſibus prouocandis*, licèt etiam huic negotio hodiè ferè purgantia admifceantur.

Notandum tamen, hodiè ferè vſu inualuiſſe apud recentiores Præcticos, omne Apozema alterans & purgans ſimul præſcribere, vt iam dicitur, & in alterantiſ locum iulepum aut iuſenda ferè ſucceſſiſſe, vſtatiffimè tamen, alterans ſimpliciter vocatur in vſum in febribus continuis, intemperiebus partium calidis, & humorum feruore, item in vrinis ciendis, aſtutenum, & quarumuis partium extinguendo, reliquis cauſarum morbiſcarum abſumendis,

& in declinatione febrium per urinas sit usitatissimè.

Cæterùm præscribuntur Apozemata Vere maximè & autumnò ; adde & æstate , cùm per illa tempora anni herbæ virescant, sintque ad manus, possunt & per hyemem, ex siccis stirpium partibus majore efficacità , si adfuerint, aliàs syrupis & julepis erit vtendum, quæ vicem gerēt Apozematum, debiliore licet *ὀρίπριον*.

Apozema Purgans.

*Apozema purgans, usu hodiè receptissimum, neque olim Mesuao in altum, dicitur, quod humores præparans, colicos simul, vnâ & eadem operâ, partibus vicibus (quatuor scilicet vel quinque) sensim per *Ἐνίπριον* educit, catharticonum propriè dictorum vi, affectibus chronicis, à multis humoribus, aut concrementibus, maximè conueniens.*

Hoc autem, pro variâ humorum indole, phlegmagogum aliud est, melanagogum, cholagogum, hydragogum.

In eo tria perpendenda : *Compositio. Usus. Utilitas.*

In eius COMPOSITIONE duo maximè consideranda.

1. *Materia, ex quâ decoctum fiat catharticum.*

1. *Dissoluenda in ipso.*

MATERIA, ex qua Apozema purgans fit, sunt cathartica simplicia, cum suis correctivis, pro humorum ideâ variâ, vnâ cum materiâ, vel decocto Apozematis alterantis decocta, aut in hoc simul infusa.

In illis autem tria consideranda, *qualitas, quantitas, & præscribendi decoquendiq; series ac ordo.*

Ratione *qualitatis*, simplicia cathartica, quæ vſitatè tantùm decoquuntur, sunt Senna, Polypodium, Carthamus, Turbith, Hermodactyli, Agaricus, Epithymus, Helleborus, Esula, Semen ebuli.

Quæ verò vſitatiùs infundi debent; vel leuiter admodùm decoqui, Rhabarbarum, Myrobolani, Tamarindi, Cassia aliquando.

Ratione *quantitatis*, istâ dosi præscribenda, quæ in 4. aut 5. sufficiet. In genere autem, quia inter decoquendum virtus cathartica, vel solet vanescere, vel non extrahi sufficienter, vnumquodque purgans simplex, pro quâuis dosi cõstituendâ, debet præscribi in decocto copiâ multò maiore; proportione scilicet ad dosin, quâ datur in substantiâ, duplâ

14 *Method. Præscribendi*

in validioribus, triplâ vel quadruplâ in mediocribus, sextuplâ etiam & octuplâ in leuioribus; ita tamen, vt leuiorum duæ sint partes, validiorum vna tantùm, vel etiam quarta pars: & in omni ferè Apozemate purgante hæc tria pro basi præscribantur, *Senna, Polypodium, Carthamus* maiori quantitate, reliqua verò pro humoris specie addantur, sed dosi minore ab $\bar{z}$ j. ad $\bar{z}$ j ß. ad summum: consultis interim humoris naturâ, eiusdem vitio in 1. & 2. qualitate, quantitate demùm, corporis etiam temperamento, constitutione, ad purgationem consuetudine, aut *ιδιαιτηρία*, regionis conditione, cæli statu, anni tempore, sexu, ætate, & aliis legitimam *κατάρατον* limitantibus, & quæ ipsam facilem, aut difficilem futuram ostendunt, cathartica proinde leuiora, validiora, maiore, minoræue dosi esse exhibenda.

In specie igitur in omni ferè Apozemate, illa tria pro basi (purgantia enim Apozemata pituitæ, & melancholiæ, serosis humoribus, ferè debentur, vt bili etiamnum aliquando, cui senna maximè conuenit) sic solent apud Monspelienses ysitatè præscribi.

Filiorum semina orientalis mundatorum

Medulla seminis carthami conusi

Polypodij quercini recentis an. $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ ij β .

$\mathfrak{z}$ iij. pro basi, ita tamen, ut modò huius illiusve quantitatem maiorem possis prescribere, prout hunc, vel illum humorem magis purgare consilium.

Quòd si pituita veniat evacuanda, huic basi insuper hæc solent adscribi.

Turbith gummosi & electi $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ vj.

Hermodaetylorum $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ vj.

Agarici recenter trochiscati, in nodulo ligati, vel ligatura positi $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ vj.

Rhabarbari (aliquando) electi. in nodulo positi, vel scorsim infusi $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ vj.

Licet turbith non sit addendum, vel hermodaetyli, nisi vbi validius agere propositum, & à longinquis trahendus humor: aliàs enim postrema duo sufficere poterunt.

Quòd si melancholia educenda, (detracto ex basi dicta, si volueris, carthamo, auctà reliquorum dosi) addantur

Epithymi Cretici $\mathfrak{z}$ vj. $\mathfrak{z}$ j.

Radice veratri nigri, vel, ramentorum bel-lebori nigri $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ β . (sed rarius, & tantùm in melancholià contumaci.)

Sæpiùs verò agaricum, & rhabarb. me-

Ianagogis permiscent, quòd fortè eorum obstructions pertinaces, à viscidis mucilaginosi humoribus foueantur.

Quòd si etiam bilis leniter purganda, *senna* (ad fuligines adustas expurgandas) pro basi tantùm præscriptæ, adscribes.

Tamarindor. ℥ j. ℞. ℥ ij.

Rhabarb. elect. &c. ut suprâ ℥ ℞. ℥ vj.

Corticis myrobalanorum citrinarum, oleo amygdalarum dulcium confricatarû ℥ ℞.

Tamen myrobalanos præstabit tantùm infundere, ne maiorem adstrictionem, præter scopum, Apozemati concilient.

Quod si ducendæ aquæ, serosique humores exhaustiendi, basi dictæ adjunges.

Rad. ireos nostratis, in taleolas dissectæ, ℥ j.

Corticis medianæ sambuci vel ebuli ℥ ij. ℥ iij.

Fol. soldanella M. j.

Hermodytylorum ℥ ℞.

Rad. mechoac. seorsim infusæ ℥ ℞.

Esula, (ubi agendum fortiùs) aceto macerata ℥ j.

Permiscentur & phlegmagoga suprâ dicta.

Iis catharticis sua corrigentia addenda, ut dictum suprâ. Horum autem do-

ſis à ʒ ij. ad ʒ β.

Quod ad ordinem præſcribendi, (& decoquendi) cathartica in Apozematis formulâ collocantur paſſim poſt fructus, ante flores, aromata etiam ſeu correctiva ſtatim poſt purgantia : *Polypodium* autem, quia initio ſemper decoquitur, ideò & initio præſcribi inter radices poteſt.

DISSOLVENDA. Colato decocto, vel diſſoluuntur tantùm dulcorantia, ſuprà in Apozemate alterante enumerata, doſi dictâ ibidem, quando nempe decoctum Apozematis purgatis ſat fuerit catharticum : ſi contrà leuius extiterit, in decocto colato diſſoluantur inſuper alia cathartica, in quibus conſiderantur *qualitas, & quantitas.*

Ratione *qualitatis* diſſoluuntur.

Vel ſyrupi purgantes, idque ſemper, ſi nullum dulcorans diſſoluetis, vt, *roſarum ſolutivus* in biliolis & ſeroſis humoribus, vt & recepto more in omnibus: de *cichorea compoſitus* in biliolis : de *ſumaria* in iſdem & melancholicis.

Vel, *succus roſarum pallidarum* recenter expreſſus, aut infuſio earundem completa, (quod uſitatiffimum Veris tempore, in purgationibus illis prophylaſti-

cis, bilioforum maximè, & eorum, quò
ferosis humoribus scatent;) sed tùm præ-
scribendum, addatur sacchari q. s.

Et hæc præscribuntur in colatura sta-
tim dissoluenda.

Vel etiam dissoluuntur Electuaria offi-
cinarum, quæ vel opiatæ, vt passim in
pituitosis, *diaphœnicum*, quod & biliosis,
idèò tertianis nothis vtile, in biliosis,
diaprunum simplex, & *solminum*, *elect. de*
psyllio cùm extat, *manna* aliquando: in
melancholicis, *confectio Hamech*, sed cau-
tè; *electuarium lenitiuum*, seu *diasenna solu-
tia*, vel tabellæ, vt in pituitosis, *elect. de*
carthamo, in biliosis, *elect. de succo rosarum*,
in biliosis & pituitosis, vt & in melancho-
licis *electuar. de citro solutiuum*.

Et hæc præscribuntur dissoluenda in
ultima dosi tantùm, vsus tempore, idque
demum, si Apozema non satis fuerit pur-
gans. His enim aliàs abstinendum.

Ratione verò *quantitatis*, dissoluuntur
Syrupi ad ℥ iiij. ℥ vj.

Succus, vel infusio rosarum ad ℥ iiij.

Opiatæ, & tabellæ ad ℥ ij. ℥ iiij. prout
ipsæ, & decoctum valida fuerint.

VSUS & FORMVLA PRÆSCRI-
PTIONIS. Eadem est, quæ Apozemas

tis alterantis; hoc tantùm differt, quod dicitur. R. &c. fiat Apozema clarificatum, (vel, ubi volumus, agat validius, non clarificatum) & aromatizatum, &c. pro quatuor dosibus matutinis, in quarum ultimâ dissolue *electuarium aliquod*; (quando adest eradicandi consilium, vel quando Apozema non satis expurgauerit) fiat potio.

Item differt, si ante usum Apozematis non minorantium fuerit exhibitum, dicitur in formula, pro quatuor dosibus matutinis, in quarum prima & ultima dissolue *electuarij talis*, &c. fiat potio.

UTILITAS. Apozemata hodierna ut plurimum purgantia simul, & alterantia. Sic enim sensim humores præparantur, coquantur, & quia vnâ vice eradicari toti non poterant, educuntur hac ratione per partes, sensim, simul, per *Diuresim*, sine violentia. Remedium felicissimum in morbis chronicis & diuturnis, quos humores pituitosi, aut melancholici copiosi fouent, rebelles, contumaces, altè inhærentes, vnde affectuû pertinacium scaturigo, qui hâc arte eradicantur. In calidis morbis, ab humoribus feruidis, minùs conueniunt, & si

aliquando vrgeat indicatio, præscribenda ex leuioribus cholagogis, vt quando multa. Pauca materia namq; non indiget euacuatione partitâ, sed simplici alteratione, quam dein vnâ vice facilè exturbes è corpore. Censentur etiam vtilissima in morborum declinatione, ad subducendas eorum reliquias, & in prophylaxi, ad eos præcauendos.

Cæterùm ferè receptum est, ante vsum cuiusmodi Apozematum, medicamentum minorans, seu minuens formâ portionis, boli, pilularum, præscribere, deinde humores hac ratione, sensim purgando, ad eradicationem apparare.

ANNOTATIONES.

I. CIRCA MATERIAM hoc in primis obseruandum, quosdam varietatem illam, & numerum diuersarum partium damnare in decoctis conuolantibus; sed quia illud hodiè receptum apud Præcticos elegantes, licèt id ad formulæ quandam pompam esse videatur, decocta eiusmodi longa, vt vocant, seu apozemata ex rad. fol. sem. fruct. flor. simul præscribenda: hoc vnum improbandum, vbi quatuor, quinque foliorum genera, indicationum varietati sufficere possunt, plura si coacernes, & vt expleas V. G. latitudinem doseos seminum in Apozem-

mae, octo vel duodecim diversorum an. ʒj. prescribas, si duorum, trium an. ʒ B. sufficere: illud enim est decoctum in molem theriacalem extruere, pharmacopœis tædium & molestiam in dispensatione parere, omissionis occasionem præbere, Medicum proinde spe, ægotantem medicamenti fructu, cum sanitatis dispendio, privare.

2. Quod ad QUANTITATEM seu DOSIN ingredientium alterius Apozema, dubij admodum, nec quid certi statuunt, quod imiteris cum fructu: lex præscripta statuta est, usu apud Montpelicenses, & utilitate apud ægros confirmata, ne cuiquam dosis maior videatur, aut ab ipsa abhorreat: vim enim medicatricem, efficacem, vegetamque parca & illiberalis manus non dederit, affectibus expugnandis idoneam: si enim Apozema efficax volueris & sæcundum virtute simplicium, quandoquidem essentia copiosa non habetur, nisi è multa copia, maiore quantitate prescribas; quid namque virium à libra semis materiae, pro quatuor dosibus Apozematis speres? cum præterea sæpius pharmacopœi minus industrij vitio, vel incuriâ, coctionis brevitate, aut præposterâ eiusdem festinatione, (ut vincula quibus coercita rerum facultas solvi non potuerint,) non eliquetur, eliciaturque sufficienter, vel eadem virtus

coctionis nimietate, aut caloris & ignis vrgentiâ, vasis etiam demùm, quo vulgò decoctiones celebrari malè solent, aperiitione expiret, exhaletq; defectum illum, iacturam hanc, ratione hac, compensabis legitimè, decocta efficacissima, & simplicium virtutibus vberrimè prægnantia comparando, non aqua, & quæ medicum, ægrotumue frustrentur suo voto. Ergò in genere dosi præmità præscribantur, vix maiore, paulò minore, si simplicia arida & sicca, quia efficacissima, si qualitas acuta & naturâ, ac viribus excellentia, sapore amaro, acriore, si ingrata, si decoctum velis quantitate paucum, sin item debilius & contrâ.

Speciatim verò notandum circa radices, apud quasdam Præcticos, quæ vocantur aperientes, cum prouocantibus sudorem, vt in variolis aliquando, permisceri, (sortè quò attenuentur humores, & feliciùs, faciliùsue in vaporem, sudoremq; resoluantur,) quod cerè faciendum dosi minore, ad ℥ ij. vel ℥ iiij. ad summum: aliàs humores attenuatos ducent ad vias vrinæ sudores minuendis, quo scopo Arabes, & hodierni ipsas permiscunt lentium decocto, ad variolas: quæ etiam valdè amara tantum ad ℥ vj. ℥ j. vt gentiana, bryonia emula, & si sicca, ad ℥ B. ℥ vj. præscribuntur.

Sic & folia amara minore dosi, nisi deco-

Etiam velis efficax admodum, quod exoptandum; unde & passim amarissima simul videas in obstructionibus frigidis coniuncta, centaureum minus, absynth. ad M. ij. iij. iiij. Fructus verò, vel ad alterandum tantum præscribuntur, refrigerandum puta, pruna acida, poma, calefaciendum, passulæ, caricæ ad par. x. xij. ubi verò alius mollienda, detergendum, purgandum, passulæ, ficus, pruna dulcia, dactyli ad paria xx. plus minus præscribuntur: in affectibus verò pectoris & pulmonum, calidis & frigidis, passim largiore manu passulæ, iuiubæ, sebesten, pruna dulcia, &c. ad paria nim. 30. 40. 50. præscribuntur: tamen vide, ne decoctum crassius, & viscidius, ac colatu difficilius inde euadat: unde ubi caricæ pingues ingredientur, dosi semper minore, ad paria 4. 8. præscribuntur.

Aduertendum etiam obiter, licet semina pondere præscribantur; hordeum tamen, & cicera rubra, ut flores, P. j. M. ʒ. semper præscribi, ut & epithimum etiam aliquando cum ipsis ad P. j. licet etiam aliàs pondere imperetur ad ʒ. j.

Circa fructus, si minores, ut vix Corinthiacæ, aut si partes quasdam eorum detrahimus, aliquas tantum in usum vocantes, (ut cum dactylis à fibris mundati præscribuntur,)

tunc non numero, vel paribus; sed pondere usitate praescribuntur, si integri, numero: tamarindi solo pondere, passulae siue integrae, siue mundatae, numero & pondere.

3. Quod ad QUANTITATEM CATHARTICORVM in purgante Apozemate, ut illius ratio ineatut securè, notandum in genere, vim cathartica in decoctis, vulgari via non haberi copiosam, nisi maiore copia praescribantur, evanescere putà, vel non elici sufficienter, ob rationes supra recensitas; quibus & hanc adde, cathartica in liquore Apozematis decocti demum, simplicium alterantium substantiâ tenuiore iam impraegnata spissiore, ac saepius viscidâ: vim ideo minus vberem elici posse in liquorem: quod hic alterantium substantiâ imbibitus, hanc respuat, & quia crassior factus, alte se, aut facile insinuare non possit in materiae commissa partes, & essentiam purgatricem in decoctum resolvere, hoc enim tenuitatis opus. Ergo dosi maiore praescribenda, hanc ferè proportione, ut & eorum, quae in substantiâ dosi semper minore exhibentur, ubi in infusione praescripseris, maiorem praescribas, duplam putà ad eam, quâ in substantiâ, in decoctis verò maximam, (ob rationes allatas,) & illam quidem duplam, ubi vehementia, (ut turbitih, hermod. veratrum, &c.) triplam,

ubi

ubi mediocria, (ut agaric. & c.) ubi leniora, quadruplam, (ut senna, polypod. carth. epith. tamarind.) ex auctorum consensu, vniq; veritate prescribas. Ex hoc fundamento, quandoquidem Apozema quoduis in 4. fere doses prescribitur, cathartica ea quantitate assumenda, quae sufficiant in illas 4. b. e. 4. eorum doses in decoctione, qua solent, erunt assumenda, ut semper illa tria, senna, polypodium cartham. ex recepto more, veluti pro basi constituas. Vacuandum V. G. pblegma 4. vicibus continuis, si sennae $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. polypod. tantundem, carthami etiamnum prescripseris addideris quartum insuper, agaricum puta, ad $\bar{z}$ $\bar{z}$ $\bar{z}$ $\bar{z}$ habebis intentum. Quod si praeter agaricum, alia pblegmagoga etiam exoptes, turbith. V. G. hermodactylos, tunc horum, vel illorum dosis erit minuenda, aut minor saltem validiorum prescribenda. Atque hac ratio vniuersalis erit tuta ubique locorum, sine discrimine, minorem tamen poteris prescribere, sexus consideratione, aetatis, temporis, &c. Monspelienfes multo maiorem, ex recepto more, passim prescribunt, ut supra in compositione vidimus, ita ut leniora in decoctis, contra communem illum consensum, assumant proportionem passim sextupla, vel octupla; rebermentiora etiam (turbith) quadru-

plâ, licet autem id securè fiat Monspelli, adhibitis interim circumscriptionibus necessariis, tamen id ubiq, locorum non est persequendum, neq, ita dosis indiscriminatim præscribenda, standum potius à communi consensu suprâ dicto, vel singulorum doses exploranda in substantiâ, ex quibus, analogiâ descriptâ, singulorum doses in decoctis inuestigabis facilimè. Nota obiter, licet ex hac proportionis regula, tamarindi coqui deberent ad ζ viij. proportionè quadruplâ: quia in substantiâ dantur ad ζ ij. tamen vix in decocto transcendendi dosim, quâ dantur in substantiâ, quia viscosi, decoctum lentum admodum reddunt, ac viscidum, colatu ac clarificatu difficilimum: item, licet myrobal. vix purgent, nunquam dosi maiore esse præscribendas, sed minore, ad summum ad ζ b. ζ vj. quia decoctum adstringentius, præter consilium redderent, leniter etiam idè decoquenda, in Apozemate verè cathartico, infundenda potius, consilio etiam ipsius Mesuæi, & rectè, contr. quod vulgè fieri solet.

4. Ceterum, materia Apozematis utriusq, non promiscuè, ORDINE quous in formula præscribenda, sed certo, secundùm naturam decoquendorum, & ordinem, quem pharmacopœi, ex præscripto artis, in parandis decoctionibus observant, ut 1. radice. 2. folia, &c. re-

Equa deinceps seriatim, ut supra definitum, decoquant. Licet verò ita sit, tamen radix liquiritiæ, quia in ordine florum, ob substantiæ tenuitatem, decoquitur, hinc & in eorum serie sæpius præscribitur, & si passim etiam in ordine radicum: ligna odorata, cortices aromatici, cinnamomum, quia ultimò decoqui debent, ob spiritum resolvablem facile, postremò etiam, inter vel antè flores, præscribenda.

Seminum series post folia, tamen quatuor semin. frig. maiora, melonum, & cucurbitæ maximè, etiam passim, & sæpius antè flores præscribuntur: cicera verò rubra semper antè, vel inter flores præscribuntur: hordeum autem variùs in seminum, passim & ferè semper, in ordine florum, cum tamen imprimis decoquendum. Semina mucilaginosæ, ut althææ, maluæ, &c. sæpius ante flores rectè, ne diuturniore cõctione decoctum spissius, & turbidum efficiant.

Cathartica diximus ante flores præscribenda, tamen polypodium quercinum, quia ita decoquitur, idcò & usitatè inter radices præscribi poterit, epithimum verò passim inter flores, & sæpius etiam eorum pondere, (pugillo nempe,) præscribitur, corrigentia statim post purgansia locanda.

5. Circa LIQVOREM notandum, vinum in Apozematis sapius admitti, in affectibus frigidis, obstractionibus, ubi crassi humores attenuandi, vel, ubi vis medica ducenda alius est, malè verò fieri in eius, & aquæ partibus æqualibus, cum id fiat sine fructu: si enim vel leuissimo calore, imò tepore, spiritum vini, seu aquam vitæ, (à quo tota illius vis, & acumen, & sine quo vinum aqua sine vita est,) confestim in eius destillatione, ascendere videamus, & eleuari in eius elixatione cum vase aperto, igne urgente, quid aliud speres, quàm eius exhalationem omnimodam? vade potius deuium ad sinem affundendum vinum.

Notandum, radices quidem aperientes passim aceto macerari, optimo quidem consilio, malè verò, qui deinceps acerum, vel vinum, quo infuse fuerint, effundunt, radices solas iam effetas sine virtute coquant: committit namq; in ipsum virtus, quam hac ratione profundis: quandoquidem acidi quouis liquores, rerum vim & essentiam omnium potentissimè eliciunt, vt videre est in extractis. Liquor ergò non est effundendus: inseruit enim pro dissoluendis.

6. Notandum, TERMINVM DECOCTIONIS ambiguè definirì. In genere simplicis hac lege videntur decoquenda, vt vim omnem ponant in liquorem: quod in specie alij mu-

ratione coloris, & faciei alteratione definiunt, ut dura mollescant, alia contabescant. Galenus ad tertias, alias ad medias; Mesuæus ferè ad medias; recentiores varij. Ut elucescat veritas, medicamentorum facultas & natura consideranda: quorum enim virtus facilè resolvitur, breviori tempore coquenda, & ad tertiã ferè, vel etiam quartã consumptionem: ne simplicium vis tenuis evanescat. Quorum virtus difficulter exhalat, ad tertias; quæ medio modo, ad medias: & quod responderet, quæ aquæ quadruplum obtinent, ad tertiã consumptionem; quæ octuplum, decuplum, ad tertias; quæ sextuplum, ad medias, ut ferè Apozemata, & alia decocta. Unde & hoc obiter notandum, simplicia substantia solida, densa, dura, ut radices, ligna inodora, cortices, decoqui velle liquoris octuplo: quæ rara, tenuis, mollis, subtilis, ut flores, aromata, cathartica, quadruplo: media inter has substantia; ut folia, semina, fructus, sextuplo.

7. De CLARIFICATIONE. Nota, si decoctum velimus fortius, non esse clarificandũ. Male etiam eos facere, qui denudè coquunt, & cum albumine oui clarificant: quia vis ipsius & essentia perit. Hoc igitur statuendum videtur, ipsum in Balneo Mariae ponendum, vel in olla benè clausa & obrurata, super cineres ca-

lidas : sic vi: ipſus conſervatur, faeces ac reſi-
dentia, quæ aliàs citiſſimè ipſum ad putredinem
diſſolvunt, ſubſidunt, ac in fundo colliguntur :
liquor autem tenuis in ſuperiore parte clarus, ac
ſi clarificatus eſſet, conſervatur.

8. Circa FORMULAM PRÆSCRI-
PTIONIS hæc leviſſima etiam notanda.
Concepta nempe verba, in præſcribendis formu-
lis, & ingrediendis, eſſe accuratè obſervanda
ab artifice, ne irridearis, aut videaris mi-
nus peritus : hæc autem ſequentia ſic ſolent viſi-
tatè præſcribi.

R. Radic. commun. vel aperitiv. vel diure-
tic. per noctem in vino albo, (pro obſtructioni-
bus frigidis, & quibus acerrimum nocet,) vel aceto
maceratarum.

Liquiritia recentis raſæ, & parùm conſæ.

Corticis radic. capparum.

Corticis mediani fraxini.

*Corticis mediani tamarischi, qui tres cortices
ſimul ſemper in obſtructionibus, & affectibus
melancholicis, præſcribuntur apud Monſpe-
lienſes.*

*Folior. borrag. bugloſſ. demis leonis, acetos. ci-
chor. endiu. cum radicibus, vel cum toto.*

*Summitat. fumar. lupul. malu. byſſop. ab-
ſinth. Pontici, vel comarum eiſdem.*

Hordei integri, ubi magis detergendum &

aperiendum; bordei mundi, vbi leniendum, &
in affectibus pectoris.

Seminis melon. & cucurb. mundat. vel med-
ulla suam. melon. & cucurbita.

Cicerum rubrorum.

Baccarum Iuniperi.

Pomorum curtispind. mundat. & incisor.
n. 2. 3. & c.

Passularum mundatar. purgatar. enucleatar.
ab acinis mundatarum.

Dactylor. à fibris mundatorum.

Caricarum pinguium.

Prunorum dulcium.

Nucleorum pini lotorum.

Etat decoctio in aquâ bordei perfectè cocti.

C A P. II.

DE IVLEPO.

MEDICAMENTVM dicatum
alterationi, veteribus Græcis ignotum,
Arabum inuentum est, ex eo, quod è delicatis
& suauibus ferè fiebat, aut saccharo saltem,
nomen adeptum, voce Iulep, vel Iuleb apud
Persas porionem dulcem significante. Iunior
Græci, Arabum imitatione, Ζωάμιον, alij
verò Ιωάμιον, nuncuparunt: quæ nomina

apud Medicos hodiè adhuc vsuata, etsi res ipsa iam obsoleta.

Duplex autem reperitur apud auctores, alius veterum appellandus, alius verò recentiorum.

Lulepus veterum, à nostro totâ facie diuersus, syrupus est, sed simplex, ex succò, aquâ destillatâ, infusione bordei, decocto vnius rei tantùm propriè, & saccharo constans, vtiendi tempore etiam plerunq; conficiendus, qualis olim vsuatissimus luleproatus, aliàs dictus Alexandrinus, & Regius, ad suum, & a seum elegantissimus.

Lulepus verò recentiorum, qui hodiè passim prescribitur, veterum quidem nomen retinuit, non formam, & vocatur passim lulepus, vel lulep, licet qui nuperrimis annis scripserunt syrupum, & serapium nuncuparint: quemadmodum & hodiè adhuc sapiens Itali: quòd fortè luleporum basis syrupus. Monspelij lulepium iam appellant.

Est autem IVLEPV S, medicamentum fluidum instar aque, ex liquore idoneo, & syrupo (vel saccharo aliquando) simul ex tempore, siue coëctione, permixtum, in tres aut quatuor doses, ad humores coquendos, vel alterandum quouis modo, aut roborandum, comparatum.

Hinc duplex statui potest hoc medicamentum

alterans; vel enim humores præparat ad usum, seu coquit, veterum græcorum καθαρῶδες purgationum vniuersalium, potio veluti præcursoria, qui coquens idè rectè appellatur, vel extra vllum purgandi scopum aut consilium alterat humores, spiritus, corporis partes alias, quò pertinet, roborans, cardiacus.

In eo tria consideranda. *Compositio. Usus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE duo perpendenda. 1. *Liquor idoneus*, ex quo. 2. *Dissoluenda in ipso.*

In LIQVORE duo attenduntur; *qualitas, & quantitas.*

Ratione *qualitatis*, vel præscribitur sola aqua stillaticia, affectum, & affectam partem respiciens; quod vsu frequentissimum pro Iulepo humores præparante, hyemis tempore maximè herbarum defectu: tum etiam alterante alio quouis modo, atque roborante.

Vel aqua destillata, & succus simul, quod passim vsitatissimum pro Iulepo cardiaco, & roborante.

Vel decoctum potionum simplicium; dosi ferè medià Apozematis, & eadem ratione præscribendum: quod in humorum coctione, aut alteratione, sæpiùs

34 *Method. Præscribendi* faciendum.

Ratione verò *Quantitatis*, pro quâlibet
dosi liquoris, præscribendæ $\bar{z}$ iiij. $\bar{z}$ iiiiij. ac
proinde cum Iulepus in tres doses pas-
sim, aut etiam quatuor imperetur, quan-
titas totius liquoris pro Iulepo erit, $\bar{z}$ viiij.
 $\bar{z}$ xij. si pro trib. dosibus: xij. xvj pro qua-
tuor: habito interim ad ætatem & corpo-
ris magnitudinẽ respectu: magnis enim
corporibus $\bar{z}$ iiiiij. vix sufficient, nisi liquor
virtute, aut sapore efficax extiterit.

Aduertendum, quòd, vbi aquæ destil-
latæ, & succus simul præscribuntur, co-
rum modò ana partes æquales imperari,
modò vt hic, (succus,) aut illa, (aqua)
alterum vnciis duabus, tribus, quatuor-
ue superet. Obiter tamen notandum,
vbi succi acidiores ingredientur, sat esse,
si pro Iulepo trium dosium, $\bar{z}$ j. vel $\bar{z}$ ij.
eorum præscripseris.

DISSOLVENDA in liquore iam di-
cto, considerantur ratione tùm *qualita-
tis*, tùm *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, vel saccharum so-
lum, quod rarius, vel, quod vsu ferè tan-
tùm receptum, syrupus idoneus, partem
affectam, & affectum respiciens.

Præter horum dulcorantium aliquod,

p̄p̄t̄ud̄ in omni Iulepo dissoluendum, etiam aliquando dissoluuntur.

1. In Iulepo quidem humores p̄p̄p̄ante, si ipsum ex decocto p̄p̄scrip̄seris instat Apozematum, eadem quæ in Apozemate alterante dissoluenda, sup̄rà diximus: quandoquidem eiu s̄m̄odi Iulep veluti minus Apozema est.

2. In cardiaco verò Iulepo, & roborante, vel confectio cardiaca dissolueda p̄p̄scribitur, eaque sola, vt *confectio Alkermes, & de byacinto*, maximè vbi roborandum a lui diluuiio p̄p̄sente, in variolis, etiam, vermibus, poterit & *iberiaca* in statu contagioso.

Vel puluis cardiacus solus, isq; aut simplex, & hic rursus vel aromaticus, vt samalorum, vel non aromaticus, vt passim in variolis rasura cornu cerni, eboris, corallorum, perlarmu, vnicornu, lapidis bezoar-dici, vt & in malignis humoribus, in lumbricis etiamnum, vt & corallina in iisdem, &c. aut compositus, electuarij alicuius officinalis, vt diamargariti frigidi, &c. prout ferunt indicationes.

Vel confectio, & puluis simul, sed quia ratione hac Iulepus cardiacus ex iisdem ex quibus potio corroborans, conficitur;

illius loco sæpiùs solet præscribi eiusmodi potus in vnam dosim, & pro vsus necessitate reiterari: vtrumuis tamen feceris, non peccabis.

Præscribitur etiã hodiè frequentissimè dissoluendus *vitrioli spiritus*, in magno præsertim humorum, & partium incendio restinguendo, contagionis etiã aut putredinis labe arcenda, contemperandãve. Poterit & utiliter permisceri, vbi humores crassi erunt attenuandi, siue calidi, siue frigidi, aut aperiendæ obstructiones.

Ratione verò *quantitatis*, pro vna quidem dosi vsitatè præscribuntur.

Dulcorantia ab ζ j. ad ζ j β . ad summũ.

Succi depurati, vel liquores, in Iulepo ex decocto conflato, siquidem validiores, vt sunt acidi, ad ζ β . sin contrã, ad ζ j.

Confectiones à Θ j. ad ij. ad summum.

Pulueres à Θ j. ad ij. ad summum, si tamen rariores, parciore dosi, vt *lapis bezoar.* ad gr. iij. vj. *unicorum* ad Θ β . *perla* à Θ β . ad Θ j. pro ditioribus.

Ex iis erit facilè, quantitatem dissolutorum pro Iulepo 3. aut 4. dosium colligere: & quia confectiones, ac pul-

uërës cardiaci vnum æstimantur, si vnà præscribantur, non erit arduum, eorum dosin simul junctorum limitare.

Spiritus verò vitrioli, si vocetur in vsum, dosis hac ratione præscribetur legitimè, ipsius nempe q. s. ad gratam aciditatem conciliandam, (quæ sc. linguam non feriat acriùs, aut stuporem dentibus conciliet,) imperando.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. &c. (id est, liquorem, & dissoluenda idonea,) fiat Iulepus pro 3. aut 4. dosibus matutinis: (potest & circa vesperam assumi, & pro vnica dosi aliquando præscribi, in cardiaco maximè.)

2. Quòd si Iulepus ex decocto extiterit, ratio præscribendi eadem, quæ Apozematis.

3. Si præter liquorem & syrupos idoneos, (ex quibus solis simplicius, & vsitatiùs alterans Iulepus, & præparans componitur,) puluerem roborantem simplicem, vel compositum admiscere consilium fuerit, gratià aromatizationis præscribetur. Fiat Iulep, qui talis pulueris ʒ j. ʒ j β. aromatizetur pro 3. 4. dosibus.

4. Infantulorum Iulepi præscribuntur ex cochleari, bis, ter in die assumendi.

38 *Method. Præscribendi*

VTILITAS. Iulepi fructus vberriimus, & celebris hodiè vsus est. 1. Vbi præparatio ad *καθάρσις* præuia desideratur, hæc enim formâ duplici humorum concoctio ferè perficitur, Iulepo, vel Apoze-
mate : & vt hoc vere potissimum, ac au-
tumno in istum finem præscribitur, ita
Iulepus concoquens hyemis tempore,
maximè simplicium aut virentium her-
barum defectu, aut siccarum, vel mino-
re colligendi opportunitate, loco Apo-
zematis in eundem scopum vsurpatur:
vel etiam, vbi per temporis angustias
aut vrgentiam affectus, Apozema, aut
aliud alterans maioris operis, non licet
apparare, tunc ad extemporaneam Iu-
lepi ex aquarum destillatarum, & syru-
porum miscelam, & confectiõnem con-
fugitur, pauperum inopiã simul consu-
lendo : ita vt Iulepus concoquens Apo-
zematis alterantis sit veluti succedaneũ.
Licet verò hæc ratione morbis citò oc-
curratur, tutò, jucundè, non tamen id
sit eãdem efficacità, vires enim Apoze-
mati longè vegetiores.

2. Vbi quouis alio, quàm purgationis
consecuturæ consilio, animus est altera-
re tùm corpus, tùm humores, tùm spiri-

tūs ; sed extinguere præsertim feruorem ipsorum quemuis ; vel febres, & affectus calidos quosuis, aut eorundem malignitatem refrænare.

Sic passim ad calidas intemperies maximè, quibus priuato iure ferè consecratur, vt ad capitis ardores depulsandos, æstum cordis, febres continuas, arden-tes alias quasuis, feruore immodico molestas, epatis, renum, viscerum incendium, ad sitim leniendam, &c.

Ita etiam humorum ardor extinguitur & si quæ malignitas conjuncta, commodissimè frangitur, liquore cardiaco refrigerante. Ita vñtatè ad cor corroborandum, & arcendam quamuis labem malitiæ, vires exhaustas instaurandas, & spiritus ac robur firmum & constans, per morborum impetum & sæuitiam, ipsis, vnà cum affectuum alteratione, concilianda.

Sic & ad motum humorum coërcendam, vt per hæmorrhagias ex idoneis, & sanguinem vndiquaque erumpentem, vt pleuritidis initio: ad spirituum agitationem præposteram, vt per vigilias exuperantes.

In summa, hæc forma liquida utilis

40 *Method. Præscribendi*

est, ubi præparandi humores ad purgandum, cor corroborandum, vires instaurationæ confestim, vel alterandum quocunque consilio; sed citò & promptè, ac ubi partes afflictæ, humores, affectus, altius in corpore delitescunt, ad quæ alterans medicamen alià formâ minus citò, aut facilè combeat.

C A P. III.

DE POTIONE

PO T I O medicamenti forma est liquida, ex rebus facientibus ad scopum, laxativis, cardiacis, aut alijs, dissolutis in liquore idoneo, conflata, sed in unicam dosim præscribenda, sumendaq; formâ potus, (hinc nomen,) ad purgandum, vel roborandum, aut alterandum quovis alio modo comparata.

Vnde potio hodiè triplex existit: purgans: & cardiaca, seu roborans: & alterans alio modo.

Potio purgans.

Potio cathartica, generis nomine potio sæpius simpliciter dicitur, ut huius appellatio absolute pro purgante usu recepta ferè habeatur.

Formulas Remedior.

41

Quidam nuperimè dosim nuncupabant, quod non nisi unicâ vice, nec pluribus continuè, nisi interiecto aliquot dierum, & temporis intervallo, privato iure esset profinanda.

Est autem forma remedij liquida, ex medicamento laxante decocto, vel infuso, aut cum aliquo liquore dissoluto, & syrupo passim constata, unicâ vice exhibenda, certum humorem vel plures, vi catharticâ, electivè per alvum ducens.

Hinc potionis catharticæ differentiæ constitui possunt pro humorum purgandorum vario discrimine, ut alia cholagoga, phlegmagoga, melanagoga, hidragoga, vel ex his mixta existat.

Quicquid sit, in eâ tria consideranda.

Compositio. Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE duo maxime perpendenda. Liquor idoneus ex quo, & dissolvens in eo:

LIQVOR dissolvens potionis catharticæ medicamenti idoneus, ratione tùm qualitatis, tùm quantitatis consideratur.

Ratione qualitatis, præscribitur in genere.

1. Vel decoctum aliquod.

2. Vel infusio, seu infusum.

42 *Method. Præscribendi*

3. Vel *utrumque*, decoctum & infusum simul.

4. Vel *liquor alius*, ad scopum Medici & intentionem faciens.

In specie verò. I. DECOCTVM, quod pro potione purgante conflanda vſitatè præſcribitur, triplex est, *purgans*, & *alterans*, vel *utrumq; simul*.

Decoctum purgans, vſitatè componitur præſcriptâ ſolâ *sennâ*, pro liquore potioniſ melanagogæ, & phlegmagogæ, ad ℥ ℥. ʒ vj. ʒ j. (prout purgare conſilium, aut alterius cathartici officinalis, electuarij putâ, vel ſyrupi purgantis plus minùs, in liquore jam colato diſſoluere propoſitû,) additis correctiuis propriis, vt *aniſo*, *garryophyllo* ad ʒ j. vel etiam inſuper floribus cordialibus, *borrag.* *bugloſſ.* vel *violar.* ad P. j. & huiuſmodi decoctum, Monſpelij vſitatè etiam decoctum purgans ſimpliciter appellant, audiuntq; de ipſo abſolutè, quando catharticum aliquod, *Diacarthammum V. G.* cum decocto purgante præſcribunt exhibendum.

Poſſet conſtari etiam huiuſmodi decoctum, præſcriptis aliis catharticis, quantitate, quâ ſufficerent in vnam doſim, pro ſpecie humorum diuerſis, addi-

tis propriis correctiuis, vt *carbamo*, *tur-*
peto, *bermodactylis*, pro phlegmagoga
 potione: *polypodio*, *epibymo*, *sennâ*, pro
 melanagoga, sed illud minus vsitatum:
 cum præterea liquorem *senna* catharticū
 possit suppeditare, qui ipsorum naturæ,
 & indicationibus variis respondeat. Cæ-
 terum necessarid aliquando, & utiliter
 præscribunt huiusmodi decocta purgan-
 tia, quando electuario officinali purgan-
 te caremus proprio, seu, quod humori
 purgando soli approprietur, quod in po-
 tione phlegmagoga, & melanagoga pas-
 sim accidit, cum enim nullum sit electua-
 rium merè phlegmagogum, si tale tamen
 exoptet, & exigat indicatio, decoctum
 præscribas ex *sennâ* vt basi, addito *car-*
ibamo, & si agendum valentiùs, aut tra-
 hendum à remotis, *turpeto*, *bermodactylis*;
 quartâ parte doseos Apozematis purgân-
 tis, additis correctiuis. Sic quia nullum
 in officinis efficax melanagogum: (*dian-*
senna enim debilis) vel tutum, *confectio*
 namq; *Hamech* maior periculosâ doli, ef-
 fectu purgandi anceps admodum, ided
 rariùs vsitata; minor verò ad melanco-
 liam ita decantata; bili potiùs competit;
 nam obiter neque *sennam* admittit præ-

44 Method. Praescribendi

cipuum melanagogum, & tota compositio melanagogorum eorumque benigniorum, partes decem habet tantummodo, cholagogorum verò, h. e. scammonei partes, seu doses summas 48. ita ut cholagogorum partibus tribus superent melanagogorum, tunc ob has causas, ubi purganda melancholia sola, rectè praescribemus decoctum ex *senna*, *epithymo*, *polypodio*, *fumaria*, &c. Hæc de decocto purgante.

Decoctum alterans, usu hodiè passim receptum, duplex rectè statui potest; officinale, seu vsuale, quod ubique apud pharmacopœos sine Medici praescriptione prostat, fit, paraturque. Aliud quod in rem praesentem recenter praescribitur, quod *magistrale*, si vis, appelles.

Officinale triplex est; *Decoctum commune medicinae*, *Decoctum florum*, & *fructuum cordialium*, *Decoctum pectorale*.

1. *Decoctum*, seu *decoctio communis medicinae* (quod ea communiter ad medicinas, seu potiones purgantes conficiendas vsurpetur, omni parti & humori conveniens, sic dicta) obiter componitur ex *bordei P. j. prunor. dulc. ʒ. iiii. vj. passular. liquir. rase*, parum contusæ ana ʒ. ʒ. *anis. fœnicul.* (hyemis tempore) *quatuor sem.*

frig. maior. (æstatis) ana ꝓ ij. trium flor. cord.
ana P. j. fiat decoctio.

Cæterùm, sic particulatim non solet
usitatè præscribi à Medico: quia passim
prostat, sed simpliciter in formulâ con-
notari solet, quod etiam audiendum est
de decocto florum, & fructuum, & in
decoctione pectorali.

Huius autem decocti usus triplex est:
inseruit enim vel dissoluendis purgan-
tibus simplicibus, sed maximè composi-
tis, electuariis, syrupis, pro potionibus,
quod receptissimum, vel infundendis
simplicibus catharticis, vel decoquendis
denique in eundem scopum.

2. Decoctum florum, & fructuum cordia-
lium, sic ex liquoritiæ rase, &c. tamarind.
ana ꝓ ij. passul. mundat. ꝓ lb. iuinib. sebest. pru-
nor. dulcium ana par. iiij. flor. borrag. bugloss.
ana P. j. &c. F. decoctio.

In Italiâ, apud quos in usu frequentis-
simum, hoc ipsum passim reddere solent
catharticum, additâ sennâ ad ꝓ lb. ꝓ vj.
& usurpare ad potiones purgantes dis-
soluentis aliis medicamenti, biliosis,
pectori, renibus maximè dicatum.

3. Decoctum, seu Decoctio pectoralis Me-
suxei, affectibus pectoris priuatim man-

146 *Method. Præscribendi*

cipata, constat ex hordei integri P. j. liquirit. passular. ana ζ β . capill. Veneris M. j. hyssopi sicci M. β . caricar. ping. iuiubar. sebest. ana paria iij. vel numero vj. Fiat decoctio. Huius vsus præcipuus in affectibus pectoris frigidis, dissoluendis pura medicamentis, quæ pituitam expurgant, vel iisdem infundendis, decoquendisque.

Aliquando purgans ipsum efficitur, additâ sennâ, vt iam dictum, in decoctione cordiali.

Magistrale, seu *decoctum alterans*, quod in rem præsentem à Medico recentet præscribitur, neq; prostat apud Pharmacopæos, componitur ex varijs partibus stirpium, præscribendis hac dosi, vt quartam partem Apozematis alterâtis adimpleant: (vt enim hoc in quatuor doses, ita potio in vnam tantum instituitur;) licet ob molestiam dispensationis, sæpius possis non omnes plantarum partes, dictas in Apozemate, simul congerere; sed aliquas tantum pro lubitu, & priuatim folior. duorum, trium ana P. j. aliquando præscribere.

Cæterum decocti huiusmodi præscriptio recens frugifera admodum, & necessaria, quoties licebit præscribere, quò

mèdicamentum purgans dissoluendum, cum ad partes sæpiùs indifferenter se habeat, ipsis approprietur, aut, si humori vacuãdo non sit omninò consentaneum, hac ratione ipsi respondeat: unde seligi debent ad eiusmodi decocta, simplicia, quæ proprietate partes laborantes affectent, vt ad ipsas Catharticum manu veluti ducatur, dirigatúrque, aut humorem purgandum priuatâ indole respiciant: hinc enim demum medicamenti purgantis propinati fructus vberimus efflorescit.

Huius autem vsus maximè est, catharticis idoneis decoquendis, vel infundendis, aut etiam dissoluendis aliquando.

Nonnunquam pro decocto alterante, in eundem finem, vsurpatur jusculum pulli, alterati foliis *endiuia*, *acetos.* *capill. vener.* *borrag.* &c. huius vsus maximè est in calidis affectibus, & æstatis tempore præcipuè, catharticis dissoluendis.

Decoctum alterans & purgans frequentissimò imperatur, ob rationes iam dictas, idque bifariam.

1. Vel præscriptâ solâ *fennâ*, decoctâque cum decocto communi officinæ suprâ dicto, aut decocto magistrali, pro potio-

48 *Method. Prascribendi*

ne melancholiam aut pituitam educendi, quod vsitatissimum hodiè est.

2. *Vel* etiam aliis aliquando cathartice, decoctis cum iisdem, vt iam dictum est, in decocto purgante: quod etiam receptum.

Huius autem vsus idem est, qui superiorum, ad infundenda nempe, decoquenda, dissoluenda cathartica.

II. *INFUSIO*. Quod ad infusionem, per eam hoc loco audio cathartorum macerationem, factam in liquore idoneo, quò vis ipsorum à terrenà mole solutà, tincturarum more trajiciatur in liquorem, qui istà vi impregnatus, infusum, ac etiam dilutum appellatur.

In illa duo considerantur, 1. *Infundenda cathartica*, 2. *Liquor*, in quo macerantur.

In vtrisque *qualitas, & quantitas*.

Infundenda, ratione-qualitatis, possunt esse omnia cathartica, vt *senna, ag. ric. & c.* (*mammam excipe, aloën, colocyntha*, ob amatorem:) *castiam* enim Parisiis iam etiam quidam infundunt.

Ratione verò quantitatis, si ipsorum infusio sola debeat purgare, absque alio cathartico simplici, vel composito, in colatura,

colatura, aut expressione dissoluendo, dosi majore præscribenda, quàm si dentur in substantia, proportione scilicet duplâ, si validiora, aut triplâ si leuiora, addeitis correctiuis propriis, proportione subquadruplâ in validioribus, in leuioribus subsextuplâ.

Liquor, ratione qualitatis, vel simplex est, vt *aqua communis*, quæ segniter rerum facultatem elicit, *aqua destillata* quædam, in affectibus calidis maximè, *serum lactis*, in melancholicis, *iusculum carnis*, *aqua viua*, quæ eximiâ facultate attrahendi rerum vim, seu dissoluendi spiritus, & substantiam rerum energeticam, ac in se infundendi, omnes alios liquores superat: idèò vtiliter vsurpanda in affectibus frigidis, & infusionibus ad pituitam, & melancholiam naturalem, potione ipsius admixtâ ad ʒj. V. G. *vinum album* huic proximè succedit, vim rerum, quas infuderis totam ebibens, affectibus frigidis idoneum; in eius & aquæ partibus æqualibus infusione factâ, vel aliàs humor idoneus.

Vel compositus, decoctum aliquod ex superioribus nempe.

Ratione verò quantitatis, hæc non de-

finitur, relinquitur arbitrio pharmaco-
pœi, præscribitur à Medico q. s. vel in
sufficiente quantitate.

Licet autem in genere sic se habeat ca-
thartorum infusio, & omnium, vti di-
ctum, legitimè fieri possit, in purgatio-
nis usum, & majore cum emolumento,
quàm cum decoquantur, vt dictum in
Apozemate, tamen in specie hodiè ferè
inualuit, duo tantùm infusionis genera
vsurpare, pro liquore potionis catharti-
cæ, quæ vsitatissima, & passim præscri-
bi solita.

1. Infusum (nempe) vel *Rhabarb. so-*
lius ad ʒ j. ʒ j ʒ. addito, pro correctiuo
cinnamomo, vel *spicâ* in frigidis ad gr. vj. ʒ
ʒ. vel in calidis *santalò citrino*, ad ʒ ʒ. pro
liquore potionis cholagogæ; vt receptis-
simum, aut etiam phlegmagogæ.

2. Vel infusum *rhabarbari* ad ʒ j. ʒ j ʒ.
addito. *agarico* recenter trochiscato, ad
ʒ ij. cum corrigentibus, pro potione
phlegmagoga, aut vbi pituita bili ad-
mixta.

Fit autem infusio passim in *aquis endi-*
viæ, *cichorij*, vt in biliosis, *aquâ plantag-*
vbi fluxus alui. potest & in decocto alte-
rante, aut etiam purgante, vel aliquo su-

pèriorum, vel alio idoneo liquore.

III. *DECOCTIO & INFUSIO* simul, passim etiam vñtatissima, dum præscribitur, in alicuius decocti superioris purgantis, & alterantis q. s. infundatur aliquod catharticum, cum suis correctivis, in quem vsuferè tantùm, ex recepto more, admittuntur *Agaricus, Rhabarbarum*. sic vsu receptissimum, & hodiè frequentissimum, decoctum *sennæ*, & infusionem *rhabarbari solius*, aut *agarici* simul præscribere, prout ferunt indicationes, pro potione phlegmagoga, melanagoga, aut bilem adustam vacuante.

IV. *LIQVOR* etiam *alius* quilibet, qui satisfaciat intento Medici, aliquando assumitur, pro potione purgatoria, dissoluendiq; catharticis, dum præscripto horum aliquo, *diacarthamo V. G.* ad $\frac{3}{4}$ β . z vj . imperatur, cum aqua tali, iuscule, &c. dissoluatur, & fiat potio, hoc autem vsitatum maximè est, vbi aliquando, (vt in casu præcipiti per vrgentiam affectus, per temporis breuitatem, vel orium, aut alia incommoda,) non licet decocta, vel infusa apparare.

Seligitur autem ratione *qualitatis*, a qua destillata quadam, affectam partem, & h

morem euacuandum respiciens : *infusum*, (sic passim *manna* cum iusculo præscribitur sumenda, simplici carniū, vel pulli alterato cum foliis refrigerantibus, pro biliosis: sic ad pituitam tabellam electuar. diacarthami præscribunt saporis cum eodem :) *vinum* aliquando *album*, cum quo passim *mechoaca*, & *radix Ialapæ* (quæ nuper venit in vsum ad eadem, ad quæ *mechoaca*,) præscribuntur assumenda, in substantiâ ad ℥ j. ʒ j. β. postquam etiâ leuiter infuderint, pro pituitosis, & humoribus serosis *serum lactis*, *hydromel*, &c. sed res præscripto triplici superiori modo vsuatiùs peragitur.

Ratione verò *quantitatis*, dosis liquoris, pro soluendis aliis medicamentis idoneis, varia existit, pro ratione ætatum maximè. Pueris enim ℥ ij. sufficiunt, adultis ℥ iij. grandibus. iij. v. ad summum, quòd cum maiorem quantitatem catharticoꝝ postulent, vt purgentur, nisi ipsa copiosiore humore diluas, portiones nimis inspissentur, & fiant ingratiore.

DISSOLVENDA in liquore iam præscripto, considerantur ratione *qualitatis* & *quantitatis*.

Ratione qualitatis, dissoluuntur.

1. *Vel purgantia* : quando scilicet liquor potionis, vel nihil, vel non satis catharticus extiterit, quod cum passim accidat, ferè semper cathartica dissoluuntur.

2. *Vel alterantia, dulcorantia* sc. saporis dulcioris, & gratioris causâ, perpetuè dissoluenda.

PURGANTIA dissoluenda sunt *vel simplicia, vel composita.*

Simplicia sunt *vel mollia, menna, castia*, quæ usitatissima in biliosis leuiter purgandis, & leniendis affectibus pectoris, & renum.

Vel dura aut sicca, formâ pulueris sc. ut passim *puluis rhabarb.* in hæmoptoc, dysenteria, & quouis alui diluuiio, &c. *mechoac.* pro pituitosis, & serosis humoribus usitatissimè, *radicis jalap*, quæ iam recenter in usum venit in locum mechoacæ.

Composita sunt *vel officinalia, vel magistralia.*

Officinalia sunt *vel syrapi, Rosar. solutiu. de cichoreo compositus cum rheo, de fumar. compos. de pomis Regis Sabor*, si existet, *vel rosar. colatum.*

Vel electuaria, quæ vel mœllia, opiatæ
 fe. vel solida, tabellæ alias. Opiatæ con-
 veniunt vel humoribus omnibus, catho-
 licum: pituitæ, diaphœnic. Indum minus,
 benedicta laxativa, bicra picra, sed ingrator
 bili, diaprum. simplex, diacasia, triphœna per-
 fica, diaprum. solutin. elect. rosar. Mesuæi, elect.
 de psyllio; pituitæ & bili simul, diaphœni-
 cum, Indum minus: melancholiz, catholi-
 cum optimum, diasenna solutina, confectio
 hamech minor, serosis humoribus, benedicta
 laxativa. Elect. solida respiciunt vel bi-
 lem, elect. de succo rosar. pituitam, diacari-
 bann. elect. de citro solutinum: bilem & pi-
 tuitam, elect. de citro solutinum, diacari-
 bann.

Vel pulvis aliquis in officinis extans, ve-
 lidaturibus in Germania pro pituitosis, &
 serosis.

Magistralia, à Medico præscribi soli-
 ta, in usum præsentem, sunt infusio Rha-
 barb. semper, pro biliosis maximè, dum
 usitatè & frequentissimè præscribitur, dis-
 solvatur infusio ʒj. ʒjß. Rhabarb. elect.
 facta in aquis endiu. cicbor. vel expressio
 ʒj ʒjß. vel Rhabarb. infusi ʒj. ʒjß
 idem enim hæc tria sunt.

ALTERANTIA seu DULCORANTIA

perpetuo, præter iam dicta, (*manna* tamen sæpè sola cum iusculo, *diacarthamini* etiam *Rhabarb. mechoaca.* cum vino albo præscribuntur sumenda) & vsitatè sunt Syrupi.

Hi autem ratione *qualitatis*, vel altèrantes tantùm vsurpantur, si decoctum, vel infusio satis purgans extiterit, aut etiam, si satis purgantium in decocto colato, vel infusione expressa fuerit dissolutum, itque partem affectam, & humorem respicientes, unde fructus purgationis vberimus.

Vel purgantes simul, quando contrà se res habet, talis autem receptissimus in omni ferè potione, *Rosar. solutivus.*

Ratione verò *quantitatis*, dosis purgantium dissoluendorum in genere quidem erit maior, vel minor, prout decoctum, vel infusio, vel vtrùmque simul, aut nihil, vel magis aut minùs purgans extiterit. Cathartica enim hac quantitate dissoluenda, vt cum simplicibus purgantibus, (si fuerint decocta vel infusa,) vnã dosim integram, legitimamque constituent: quod facile est ex simplicium, & compositorum purgantium dosibus cognitis colligere, V. G. dosis *senne* in de-

cocto, ut sola mediocriter purget, est $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β *rhabarb.* in infusione, ut etiam mediocriter purget, $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ β . iam si decoctum præscribas ex *senne* $\bar{z}$ β . in quo infusa fuerit, deinde *rhabarbari* $\bar{z}$ j. pro pituitoso purgando; quandoquidem *senne* decoctæ $\bar{z}$ β . est tantum vna tertia doseos integræ, id est $\bar{z}$ j β . qua purgat demum mediocriter, *Rhabarb.* verò infusi $\bar{z}$ i. est etiam tantum $\frac{1}{4}$ doseos eiusdem *Rhabarbari* integræ, fit, ut hæc simul iuncta, conficiant tantum $\frac{7}{12}$; quæ nondum sunt dosis integra mediocris; desunt enim adhuc $\frac{1}{4}$ doseos perfectæ, ad quam complendam, tantumdem dissoluendum erit electuarij idonei, V. G. *diacarthami*; cuius dosis cum sit $\bar{z}$ vi. si ab ipsis $\frac{1}{3}$ mutueris, h. e. $\bar{z}$ ii β . habebis dosim, qua legitimè soluitur, ut cum alijs potio mediocriter corpus euacuet, in omnibus etiam mediocriter se habens. Atque hac ratione dosis dissoluendorum examinanda, ut omnia exactè, tutò, non fortuitò periculosè peragantur.

In specie verò, quando liquor potionis nihil, vel leuiter purgans extiterit, solui poterit *Monspelij*, in corpore mediocriter se habente,

Manna, ad ℥ ii. ℥ iii.

Cassia, parca dosi soluenda, & non nisi summè exigente indicatione, (vt sæpè in affectibus renum, & pectoris leniendis,) eò quòd potiones admodùm inspisset, & ingratas reddat, si sua dosi legitima dissoluenda, idèd ipsius sat erit ℥ iii. ℥ iiii. & vt ipsius quantitas diminuta compensetur, addendo fortiora electuar. ad ℥ iii. ℥ β. vnde & obiter, vt potionibus sit acceptior, potiùs infundenda, vt iam Parisiis.

Rhabbarum in substantia si dissoluatur, ad dysenteriam, alui fluxum, &c. id fit à ℥ i. ad ℥ β. ℥ i. pulvis enim purgans ℥ i. multùm non excedet: potio enim aliàs crassior inde & ingratiore euadet.

Mechoaca, ad ℥ i. ℥ i β.

Radix jalap, ad ℥ i. ℥ iiii.

Syrupus rosar. solutiuss recens, ad ℥ iiii. ℥ iiii. vetus enim vix soluitur.

Alij ad purgandum rarò soli vsurpantur dissoluunturque, vt neque *rosar. solutiuss*. nisi aliquando in delicatioribus, & qui facilè purgantur, vel etiam aliquando, vbi decoctum valdè purgans existit.

Electuaria officinarum opiatæ forma, si leuiora, vt *diapyrn. simpl. diacass. tripher.*

persica, diasebest. catholicum, (licet rarissimè,) ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . maiore enim copia nimis incrassant : *diaprum. solutiu. elect. de psyll.* ad $\bar{z}$ β . ad $\bar{z}$ vj. ad $\bar{z}$ j β . ad summum, pro robustis : *Indumminus, Diaphœnic.* à $\bar{z}$ iij. ad $\bar{z}$ vj. *benedict. laxatum.* à $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ v.

Quæ verò forma tabellarum, ut *diacarbam. de citro solutiu. de succo rosar.* à $\bar{z}$ iij. ad $\bar{z}$ vj. ad summum, pro robustioribus.

Infusionis Rhabarb. dosis suprâ expressa.

Dulcorantes syrûpi vbi alterantes, licet vilitatè tantùm purgantes dissoluantur, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . vbi purgantes ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ad summum, nisi solis ipsis solutis velis purgare. quod rariùs fit.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. Formula varia existit pro liquoris varietate.

I. Si liquor ex decocto superiorum à liquo constiterit, præscribitur. R. &c. (id est, *materiam dictam*) fiat decoctio in (*liquoris idonei*) q. s. ad $\bar{z}$ iij. vel $\bar{z}$ iiij. vel sine hac expressione, fiat decoctio in, &c. q. scape de colatura $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ iiij. vtrumque enim vilitatissimum, in quibus dissolue, &c. fiat potio, quam sumas cras manè, cum custodia, leui cœna præcedente.

Quòd si nolueris decocti formulam

ad longum præscribere, sat fuerit definitis laxantibus, & propositis, præscribere decocti V. G. *endiu. agrimon. capillar. veneris* q. s. fiat potio, &c.

II. Si ex decocto officinali. R. &c. (*dissolueda*) cum decocti talis q. s. fiat potio, &c. aut inuerso ordine, R. &c. (id est *decocti talis* $\bar{z}$ iij.) in quibus dissolue, &c. fiat potio.

Hoc idem etiam vsurpatur passim, cum decocto purgante communi officinarum.

III. Si ex infusione. R. &c. id est, infundenda, fiat infusio in liquoris dicti, q. s. (suprà cineres calidos, per horas 12. vel per noctem, si lubeat, vel sine hac temporis notatione,) expressione facta, dissolue, &c. fiat potio.

Aliàs breuiùs præscribitur. R. *expressionem* $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . *Rhabarbari* factam in aqua idonea, in qua dissolue, &c. fiat potio.

Notandum etiam, vbi infunditur *mechoaca*, & *radix jalap*, præscribi speciatim, in vino albo, infundatur, exhibeanturque manè cum custodia, (sine facta expressione) ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β .

IV. Si ex decocto & infuso. R. &c. id est, necessaria decoquenda, fiat decoctio

Potio in liquoris idonei q. s. in colaturæ sufficienti quantitate infunde, &c. id est, suprâ dicta in infusione, expressione facta dissolue, &c. fiat potio, quæ ratio hodiè vsitatissima.

V. Si absque his, cum alio liquore potio præscribatur. R. &c. catharticum dissoluendum, V. G. *diacarbami* ʒ vi. pro pituitoso purgando, cum talis liquoris s. q. fiat potio.

UTILITAS. Potio in genere quidem utilis, ubi adest purgandi indicatio, & humores morbifici, vel ante coctionem minuendi: minorare, & medicamentum minoratum vocant, vel iam cocti, præparatique ad euacuationem, corpore libero ac meabili eradicandi, aut aliàs excludendi, sine hoc apparatu; quod cum triplici medicamenti forma soleat fieri, potione, bolo, pilulis, (pulsis enim & tabellæ purgantes, ut & syrups non nisi liquore soluta, forma potionis, in vsum commodè veniunt.)

Potio in specie præferenda;

Ubi humores, ratione situs, in prima regione maximè stabulantur, & illic citra ullam corporis perturbationem educendi, neque trahendi à longinquis. Hac

enim forma liquida, quandoquidem vis purgatrix, cum liquore in aluum ilico prolapsa, eam cum ipso confestim permeat, egrediturque, non potest vis purgatrix in ventriculo, & aluo, per exiguam moram, spiritum suum catharticum copiosius, vel altius in remotiora diffundere, (licet ab ipsis etiam, per consecutionem, quædam euacuatio consequatur) nisi validiora medicamenta decoquas, vel dissolvas, ac maiore copia, quod ita tutò minimè perficitur, quo in casu pilulæ idèd meliores, quibus diutiùs cunctatibus, vis eorum tandem, etiam in habitum diffunditur. Ergò potio in affecto ventriculo, partibus vicinis, pancreate, mesenterio, liene, hepate, & aliis regionis inferioris, vtilissima.

Ratione verò speciei humorum euacuandorum, forma potionis, (vt etiam boli,) meliùs conuenit temperamento, aëtaris, affectibus biliosis, quàm pilularum solida forma: quia ad humectandù, leniendum, refrigerandum etiam (qualia postulat ista constitutio calida, & sicca,) sorbilia, & actu liquida aptiora, idèd vsurpanda, nisi ventriculi summa adsit imbecillitas, & discinctum robur, quod

62 *Method. Præscribendi*

Equida magis dissoluunt: tunc enim bō-
lo vel pilulis vtendum.

Vtilissima etiam melancholiz purgan-
dæ, quòd hic humor siccitate squalidus,
madore etiam actuali velit perfundi, viq̃
simul, per quas euacuandus lubricari,
omnia laxari, humectari. Pituitosis etiam
potio utilis, nisi ventriculus admodum
infirmus, & modò pituita in regione pri-
ma, vel etiam secunda reperiatur: vbi
enim in tertia consistit, & partibus re-
motis vix frugifera, nisi ex validioribus,
& copiosis catharticis, à quibus pericu-
lum.

Confert etiam præsentibus obstru-
ctionibus, à crassis, siccis, densatis hu-
moribus, æstatis tempore, vt hieme
pilulæ.

Potio corroborans.

Potio corroborans, quæ aliquando & julep
& potus, aliàs etiam potio cardiaca appella-
tur, est forma remedij liquida, ex confectio-
ne, vel pulvere cardiaco, ac syrupo, dissolutis in
liquore idoneo, ad partium principum robur
confirmandum, vires infirmas instaurandas,
& proprios cordis affectus.

In eo tria perpenduntur. *Compositio.*
Vsus. Utilitas.

In COMPOSITIONE duo consideranda,

1. *Liquor idoneus, ex quo*
2. *Dissolventa in eo.*

LIQVOR potionis cardiacæ, consideratur ratione tum *qualitatis*, tum *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, præscribitur

1. *Vel aqua stillaticia cardiaca sola, borraginis, &c.*

2. *Vel aqua destillata, & succus simul, quod vsitatissimum. Rarissimè enim solus succus, ut & rarè & inusitatè, decocta vel infusa assumuntur.*

Ratione *quantitatis*, dosis eadem, quæ potionis purgantis, & iulepi, ζ . iiij. vel ζ iiij, existit, licet æstate, vigente calore per febres, & calidos affectus, maior ipsius quantitas possit præscribi.

DISSOLVENDA attenduntur ratione *qualitatis & quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissolvitur perpetud syrupus cardiacus idoneus.

Præter hunc dissoluuntur etiã semper.

1. *Vel confectio cardiaca sola, ut passim & vsitatissimè, confectio, alhermes, &c.*

64 *Method. Præscribendi*
hyacintho, &c. vide Iulepum.

2. *Vel puluis cardiacus solus, isquæ vel simplex, vt rasura cornu ceruini, corallium, balus armena, terra sigillata, perla, fragmenta pretiosa, unicornu, lapis bezoar, aliquando præscribendus, atque pro vrgentia & varietate affectuum, ac indicationum seligendus, vel compositus, puluis scilicet electuarij alicuius officinalis, (vt diamar-gar. frigidi, &c.) passim vshatissimus, & præscribi solitus, pro eiusmodi cardiacis potionibus, vt simplex aliquando tantùm, sed rariùs.*

3. *Vel confectio, & puluis simul.*

Ratione quantitatis, præscribitur syrûpus ad ʒ j. ʒ j ʒ.

Confectio cardiaca à ʒ ʒ. ad ʒ i. ʒ j ʒ. ad summum.

Puluis cardiacus à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ j. ad summum.

Quòd sitamen rarior fuerit, & pretiosior, ʒ j. non excedat, sic fermè ad ʒ ʒ. ad ʒ j.

Fragmenta etiam pretiosa, unicornu, à gr. v. ad ʒ ʒ.

Lapis bezoar, ad gr. iiij: vj.

Confectio, & puluis simul, ita præscribuntur, vt dictam dosin compleant,

modò huius, illiusve, pro lubitu, maiorem quantitatem assumendo, vel partes æquales.

VSVS est in vnam dosin, urgente necessitate, quâcunque diei hora, vel morbi tempore.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS: R. & c. i. e. liquorem in quo dissolue, & c. fiat potio, vel potus, quem sumat tali hora.

Aduerte, quia quædam dissoluuntur in potione cardiaca, posse formula jam dicta præscribi, vel, sine hac expressione dissolutionis, vsitatissimè omnia ingredientia præscribi, addi tantùm, fiat potio.

VTILITAS: insignis est ad proprios cordis affectus varios; syncopen, palpitationem, & c. malignos affectus, venena, & vbi robur ipsi afferendum, à quocunque morborum impetu debili, ac prostrato, vires eiusdem, ac partium principum, & totius, per eorum sœuitiam, & durationem præsentis fouendas, deperditas instaurandas, debiles confirmandas, & reponendos exhaustos spiritus.

Potio alterans.

Potionem alterantem appello, formam etiam medicamenti liquidam quamlibet, quæ neque purgandis humoribus noxiis, neque confirmandis viribus afflictiis dicata, ad alterandum vario modo, aut etiam vacuandum, sine purgante tamen, (ut ad calculum renum excludendum; &c.) in unam vicem, unamque tantum dosim, ore sumenda, præscribitur.

COMPOSITIO ipsius eadem quæ corroborantis est, ex liquore sc. ad scopum idoneo, aqua destillata sola, vel addito ipsi succo, aliquando decocto commodo, puluere conuenienti, pro indicationum varietate admodum diuerso, & syrupo apto ad intentionem: quæ omnia præscribuntur dosi, & formula potionis corroborantis, ut ex vno altero-ue sequenti patebit.

Potio somnifera, virès à vigiliis exhaustas instaurans, ac roborans.

R. aq. papauer. rheas, vel nenuphar. & lactuc. ana ℥ ij. syrup. papau. albi ℥ j. syrup. vislac. ℥ ʒ. conf. alkerm. ℥ ʒ. fiat potio, quam sumat hora somni.

Potio ad lumbricos, quæ simul cardiaca.

Formulas Remedior. 67

R. aq. portulac. gram. ana ℥ ij. conf. de
byacintib. ℥ ℔. puluer. lumbr. terrest. siccator.
℥ j. corallina, & rasur. cornu cerui, ana ℥
℔. syrup. de limonib. ℥ j. fiat potus.

Potio ad partum promouendum.

R. Vini hippocr. ex infusione cinam. & di-
stamn. cum vino albo facta, ℥ iiij. vel ℥ v.
aq. cinamom. ℥ ℔. confect. alkerm. ℥ j. croci-
℥ ℔. syrup. de artemis. ℥ j. fiat potus.

C A P. IV.

DE SYRPO.

SIMPLICIA varia, herbæ, radicēs,
semina, fructus, flores, & cætera,
aut horum succi, urgente necessitate,
in promptu ad manus, & vsum semper
quouis tempore, hiemis & autumni præ-
sertim, non prostant, ex quibus decocta,
infusa, aut alia medicamenta parentur:
aut etiam satis integra, vel viribus inde-
libatis semper asseruari diutiùs non
possunt, sine labe: vel si suppetunt inte-
metata, affectus urgentia, aut alia incom-
moda non dant perpetuè illas inducias,
quibus facilè aut promptè apparari pos-
sint utiliter in varias formas, aut facul-

tates eorundem elici ; Syruporum occasio hinc & necessitas : vires stirpium namque diuersae sic asseruatae , reconditaeque, sacchari vel mellis beneficio, forma syrupi , premente necessitate , in promptu ad vsum praestò sunt, explendis indicationibus variis , eaque integrae sine vitio conseruantur, saporis gratiam habentes sibi comitem , ita vt syrupi sint conditura veluti quaedam liquoris medicati, succi , decocti , infusionis, in quorum sinu latent medicamentorum facultates.

Syrupus autem Arabum medicorum inuentum est, & Graecis veteribus vix innotuit: oxymellis solius, & muisa mentio apud Galenum, & Hippocratem, quorum exemplo Mauritani, suam Pharmaceuticam Syruporum suppelletille varia exornarunt. Recentiores Graeci, vt Aëtuarus, Serapium vocant eum.

Nominis verò rationem, alij Graecam faciunt, quasi τὸς Ἰνείας ὀπός, alij Arabicam; sed res est non magni momenti.

Quicquid sit, sumitur hodiè etiamnum syrupi nomen, vel propriè, pro eo, quem describemus, & qualis passim varius extat in officinis, vel impropriè pro decocto humores coquente, seu Apozemate, vt Roudelesius & Iouber-

tus scripserunt, vel pro Iulepo etiam alterantur, ut & hodie passim in Italia Serapium appellant, quòd foris Iuleporum basis Syrupus, Monspelij verò iam.

STRYPVS, est medicamenti forma fluida ex decocto, vel succis, aut infusione constata, saccharo, vel melle condita, atque in eam consistentiam cocta, ut gutta in marmore non disfluat, ad alterandum, vel purgandum comparata.

Duplex statuitur in presenciarum: Alterans, qualem veteres, & nuperrimi cui Medici maximè usurparunt, & Purgans.

Syrupus alterans

Alterantis Syrupi definitio repetenda ex iis, qua supra diximus in Apozemate alterante, ut & differentia ibidem relata.

Est autem lucidioris methodi, usus, prescriptionis gratia, duplex: Officinalis & Magistralis.

Officinalis seu vsualis est, qui passim proficit apud Pharmacopœos, cuius hic mentionem faciemus, quia in eius usu, & ratione prescribendi, multa occurrunt scitu necessaria, post deinde enumeranda.

Hic autem variè diuiditur, tum ratione virtutum, tum ratione compositionis.

Differentia sumpta à viribus, considerantur vel in genere, quòd alius sit calidus, frigidus, humectans, & siccans, temperatus.

Vel in specie, respectu ad humores, aut corporis alias partes.

Ratione humorum, non alterat vel in primis, quòd pro ipsorum specie varia pertinet, alterans, coquens, digerens, præparans bilem, pituitam, melancholiam, sanguinem; vel in secundis, quo censu continentur incidens, attenuans, incrassans, detergens, adstringens: vel in tertiis, quòd referuntur bechici, lenientes, expectorantes, diuretici, sudoriferi, saxifragi, menagogi, pycnotici, alexiterij, corroborantes.

Ratione partium, aquas proprietate magis affectant, alij cephalici, cardiaci, &c. quos in materia medica penitus licebit inquirere: officinaliù divisionem proponemus iam, secundum compositionem & facultates, secundum genera solummodò consideratas; quia reliqua ad materiam medicam spectant magis: vsitatorum catalogum simul exhibituri, quia alii hîc in vsu sunt, qui alibi obsoleti, & contrà, nec idem apud omnes in vsu numerus, notandum erit obiter, quibus affixus erit asteriscus, illos Montpelij ex recepto more vsitatiores esse.

Syrupus officinalis alterans, cōponitur vel ex

I. SVCCIS SOLIS, & hic vel est.

Temperatus, de succo borraginis. b. * de buglossâ, * Byzantinus Mesuai, de sumariâ, simplex, * oxymel simplex.

Refrigerans, * Acetosus simplex seu oxy-
sacchar. * de agrestâ, seu de omphacio, acetosæ
succo, Alexandrinus, seu Inleprosatius, de
acetositate citri, berberis, i. e. oxysantha,
* cydoniorum, cichorij succo, endivi succo,
* granatis acidis, granatis dulcibus, * limo-
nibus, * pomis redolentibus, ribes, * violarum.

Calefaciens, de betonicâ simplex, minus
cydoniorum moderatè, minus cydoniorum,
aromatica, oxymel scylliticum, moderatè.

II. INFVSIONE, estque.

Refrigerans, de nymph. simpl. b. * papaveris
veris rhead, * de rosis siccis.

III. DECOCTO, estque vel

Refrigerans, * de cichoreo compos. * de
iniubis moderatè, b. * papaveris albi, b.

Calefaciens, de Alibeâ Fernelij, de be-
tonicâ compositus, de corticibus citri, de cala-
minthâ, * hyssopo, * prassio, duobus radici-
bus, * 5. radicibus, * de stœchade: * de tus-
sagine, b.

IV. INFVSIONE FACTA IN

SVCCIS & DECOCTIONE simul estq; vel

72 Method. Praescribendi

Refrigerans, oxyfacch. compos. de portulacâ, h.

Calefaciens, * de absynth. * mentha, oxy. mel comp.

LIQVORE ALIO & DECOCTIONE. estque vel

Temperatus * capill. ven. liquor. calid. moderatè.

Calefaciens, de arthemisiâ.

V. DECOCTO & SVCCO. estque vel

Temperatus, byzantinus compositus.

Refrigerans, acetos. comp. moderatè, de endiviâ compositus, * myrtinus de nymph. comp.

Calefaciens, de eupator. de fumar. compos.

Ceterùm, ut ex his simul elucescit, quando se habeant Syrupi alterantes in primis qualitatibus actius, ita & notes obiter, ratione passinarum omnes exsiccare simul, paucos verò quibus affixa litera h. humectare, quàm autem ex his partes varias respiciant, aut humores diversos concoquant, ex materia medica repetendum.

Magistralis est, qui in rem praesentem, ex paucioribus, aut pluribus simul, pro indicationum varietate, quibus satisfaciunt, à Medico recenter praescribitur.

Huius divisio, ac differentia, ex illis quae in Syrupo officinali, tum supra in Apozemate alterante

alterante diximus, petenda.

In eo tria consideranda. *Compositio.*
Vsus. Utilitas.

COMPOSITIO. In Compositione quatuor consideranda. *Materia* ex qua, seu *Liquor*: *Dissolvenda*: *Clarificatio*: & *Aromatizatio.*

MATERIA ex qua, consideratur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis* duplex est, Remota, simplicium scil. varia partes dictæ in Apozemate: Propinqua triplex, *Decoctum*, *Succus*, *Infusum* aliquando, ex priore vario modo comparata, de qua agendum in præsentia.

I. *Decoctum* autem, ex quo fit *Syrupus*, idem est, quod *decoctum* Apozematis alterantis, ratione eadem, ex iisdem, eodem modo, ac formulâ conflandum, atq; præscribendum, de quo plura hoc loco non disseremus.

II. *Succus* ex foliis, fructibus, & floribus contusis expressis elicitor,isque depuratus efficaciter, & utilissimè assumitur, ac vberiore cum fructu, quàm *decoctum*, siue sit roborandum, siue alterandum vario modo.

Trifariam autem pro *Syrupo* conficienda.

74 Method. Præscribendi

do venit in vsum.

1. *Vel* enim merus assumitur, siue solus, siue ex variis depromptus, idque aut ex foliis, (*borrag. bugloss. Iupul. in melancholic. acetos. cicbor. endiu. in biliosis, &c. & aliis, pro varietate quorumvis indicantium,*) aut ex fructibus, (*vt ex limonib. in biliosis, pomorum, in melancholicis,*) estque calore blando, ac residentiâ accuratè deputandus à facibus, à quibus occasio corruptionis.

2. *Vel* in eo ad majorem efficaciam, aut alium scopum, ex indicationum consilio exultante, alia decoquuntur, & vstitate ferè, succorum depuratorum ℥ iij. ℥ iiij. pro quantitate syrupi comparandi, assumuntur, decoquenda verò, partem affectum, humorem respicientia, dimidiâ dosi Apozematis præscribenda.

3. *Vel* commodiùs in eundem finem, specifica, & efficacia idonea tantùm infunduntur, radic. sem. flor. aromat. maximè & ferè pro syrupi quantitate succo ℥ jβ. siue ij. præscribuntur, infundendorum verò pro eorum efficacia, & energ. ℥ ij. ℥ iiij.

III. *Infusum* aliquando, pro materiâ liquidâ syrupi assumitur, comparandum

ex idoneis, agendi vi insignibus; aromatis ferè, (cuius ratio ex superioribus, in potione purgante, petenda.)

Ratione *quantitatis*, dosis decocti colati, ac succi depurati, vel infusi, est ℥ j. ℥ j β. ℥ ij. ad summum, prout usum syrupi volumus esse breuem, diuturnum, rariorem, & frequentiore.

DISSOLVENDA in iam dictis, ad eorum conseruationem, addo & saporis gratiam, perpenduntur ratione.

Qualitatis. Dissoluitur 1. vel saccharū, quod quidem omnibus calidis affectib. & frigidis aptius, & ægrotantibus acceptius efficitur, vel aliquando mel, in affectibus frigidis capitis, thoracis, vel ubi magis calefaciendum, incidendum, detergendum, recreandus languens calor nativus.

2. Vel sæpè etiam simul cum saccharo syrupus officinalis; sed tùm minuendum saccharum; syrupus enim saccharum solutum est, præscribiturque tunc, sacchari q. s.

3. Præter dulcorantium dictorum aliquod, perpetuò dissoluendum, etiam aliquando ad maiorem energiam, dissoluntur in syrupo quidem ex decocto

maximè, aliquando & in eo, qui ex infusione, succi depurati folior. fructuum, suprâ in Apozemate alterante, liquores alij, *acetum, vinum, &c.* quæ omnia ibidem vide.

Quantitatis. Saccharum dissolvitur pari cum liquore quantitate. Vide aduersiones. Mel etiamnum vbi assumitur, syrupus ad ζ v. ζ vj. sacchari, verò q. s. succi ad ζ vj. plus minùs, pro decocti vel infusi quantitate.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide suprâ in Apozemate.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In vsu syrupi tùm officinalis, tùm magistralis tria methodicè considerabimus, *quomodo, quantum, quando,* præscribi debeant, & exhiberi.

1. *Quo modo, siue consistentia,* an per se forma, qua conspiciuntur, fluida, an verò luleporû instar, diluti liquore idoneo.

2. *Quâ quantitate, seu dosi.*

3. *Quò tempore.* Neque plura circa rectam & legitimam eius administrationem ac præscriptionem videntur esse perpendenda.

Quod ad modum, quandoquidem syrupus per se sumptus, nec vllò liquore solv

tus, minùs altè penetrat, nec subitò aut facilè, cum virium eodem seruato tenore, vel in partes affectas, aut humores alterandos tardiùs agat, syrupus verò forma Iulepi dilutus, contrà altiùs, faciliùs, ac promptiùs se insinuat ad partes, & humores noxios, visciditate nil morante, atque viribus integrioribus ad distantiores, & penitissimos recessus perueniat, ac penetret, quàm vbi sincerus: citiùs alteret, quæcunque tetigerit, pro partium affectarum, affectuum, causarum alterandarum vicinia, ac distantia, ac discrimine, hac vel illa forma præsertim erit vtendum.

Hinc syrupi sinceri, per se præscribuntur passim, sumunturque,

1. Ad intercipiendas, inhibendâsque crassando fluxiones, impetu in fauces, pulmonem, ventriculum irruentes. Lentoris enim ope diutiùs in ore cunctantes, nec præterlabentes, subitò hamorem illapsum facilè sistunt, sùntque ex cochleari sumendi, acque diutiùs conti-
nendi.

2. Vbi gutturis rauedo, & lenienda tracheæ asperitas: quod lentore suo obli-
sente commodissimè præstant, sensum

deglutiendo, vel lambendo ex cochleari instar eclegmatum.

3. Ad expectorationem, & materiæ in pulmonibus infarctæ, atque collectæ *αταξιότατον*, sensim ex cochleari lambendo, aut cum baculo liquiritiæ sumendo.

4. Ad tussim mitigandam, ex cochleari, vel cum baculo liquiritiæ etiamnum sensim lambendo.

5. In ventriculi morbis, & affectibus, frigidis maximè, (calidi enim & sicci, ut & affectiones eiusdem biliosæ, feruidæ, humiditate volunt perfundi, nisi robur ipsius omninò dissolutum,) licet & vitiatis soleant dissolui liquore parciore, si syrupum de absynthio ferè excipias, & ubi præsertim adest roborandi & adstringendi consilium.

6. In partibus etiam ventriculo vicinis, ad quas sine vehiculo facilè peruenit.

Dilutus verò, solutiusque formâ Iulepi;

1. Affecto hepate, liene, mesenterio.

2. Laborantibus verò præsertim capite, corde, pulmone, renibus, vesicâ, utero, habitu corporis, artubus: ad quæ syrupi virtus vel vix, vel tardiùs, vel admodum refracta aliàs peruenit.

Præscribitur autem dissoluendus cum liquore idoneo, & appropriato, qui vel humorem, vel affectum, vel partem, vel omnia simul respiciat: vsitate verò cum aquâ stillaticiâ idoneâ; cum decocto appropriato, quod aquâ longè efficacius, cum iusculo carniùm pulli, eòque simplici, vel, ad maiorem vim & effectum, radicibus, foliis conuenientibus alteratam, vt infrà.

Quod ad *quantitatem*, considerati poterit tum *continua*, tum *discreta*.

Quod ad *continua*, seu *dosin*, syrupus officinalis alterans præscribitur ab ζ β . ad ζ j. ζ j β . ζ ij. ad summum, circa quam dosin strictius definiendam, quatuor maximè perpenduntur.

1. Partis affectæ, & alterandæ situs, atque distantia: vbi enim syrupi vis ad dissita remotaque meare debet, dosi maiore, & summâ, si volueris, erit præscribenda: aliàs vix fructum vllum ex operatione percipies, quòd itinere longo vires ipsius admodùm frangantur, nisi liquor, cum quo dissoluitur, efficax.

2. Affectus ipsius, & causarum morbificarum actio, qualitas intensa, vel remissa, illa mediam, vel summam dosin

postulat, hæc minorem.

3. *Ætas*, infantulis enim minima $\bar{z}$ β . pueris minor $\bar{z}$ j. erit pro summâ.

4. *Syrupi ipsius efficacia, & vis agendi insignis*: hinc *syrupum de papauere* ab $\bar{z}$ β . ad $\bar{z}$ j. satis fuerit præscribere, ob vim ipsius narcoticam: insuauitas etiam minorem postulat, vt passim in *syrupo de absinthio*, ad $\bar{z}$ j.

5. *Modus vtendi*: qui enim sensim lambendo, ad varios asperæ arteriæ, pulmonum affectus deglutiendus, quia maiore quantitate non possunt assumi, & illicò præterlabuntur, sine multo effectu, ideoque sæpiùs iterandi; in frequentem usum, sæpiùs repetendum, ad $\bar{z}$ iiij. v. vj. præscribuntur, ita vt non contineantur tunc sub istâ regulâ tradita. Idem dicendum de iis, qui ad sitim per morborum æstum extinguendum: quia eorum vsus frequens, ideo & ad $\bar{z}$ iiij. v. vj. præscribuntur.

Liquoris verò quantitas, pro iis dissolvendis, se habet ad instar luleporum, ad $\bar{z}$ iiij. $\bar{z}$ iiij. minùs tamen præscribere poteris in ventriculo affecto, & partibus vicinis, plus verò ad sitim moderandam, vt per febres, & in calidis, & æstuantibus.

būs, quibusvis morbis, æstate maximè.

Quod ad *quantitatem discretam*, digestivi possunt assumi, manè & vesperi longè à pastu; qui verd ad sitim, ad tussim, *ἀνακατάρατον*, sæpiùs & frequenter; qui ad somnum, semel horâ somni, neque nisi urgente necessitate repetendi. Cæteri rarùs, sæpiùs, assumuntur, prout indicantia ferunt.

Quod ad *sumendi Tempus*: syrupi præparantes, & ad humorum digestionem compositi, manè 4. vel 5. horis ante cibum, ne ipsorum vis à cibo recenter assumpto, vel nondum confecto, obtundatur, possunt & circa vesperam sumi, ubi humorum digestio acceleranda, sed longè à pastu, ventriculo inani, qui ad tussim, quâvis horâ ipsa molestat: qui ad somnum, & sistendas fluxiones, horâ somni: qui ad *ἀνακατάρατον*, siue expectorationem, manè: qui ad sitim, ipsâ urgente; cæteri quivis, quantum fieri poterit, vacuo ventriculo exhibeantur.

Quod ad syrupum magistralem; usus ipsius est etiam vel per se, vel diluitur cū aqua, aut liquore idoneo, jusculo simplici, vel composito, sumiturque uti dictum de officinali.

Hæc autem FORMVLA PRÆ-
SCRIPTIONIS.

1. Si ex decocto. R. materiam Apo-
zematis alterantis, fiat decoctio in &c.
q. s. cape de colatura, &c. in quibus dis-
solue, &c. fiat syrupus perfectè coctus;
clarificatus, & aromatizatus cum &c. re-
ponatur in ampulla vitrea, in loco tuto.
Capiat de eo syrupo $\bar{z}$ j $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ iij. per se,
vel cum &c. tali hora, toties in die, &c.
vide suprâ.

2. Si ex succo eoque mero. R. succi
de tali re contusa, recenter expressi, re-
ctè depurati, &c. in quibus dissolue, &c.
fiat syrupus.

3. Si ex succo, cuiusdam decoquantur,
vel infunduntur. R. succi recenter ex-
pressi, ac depurati, &c. in quibus deco-
que vel infunde, &c. cape de colatura,
&c. in quibus dissol. &c. fiat syrupus.

4. Si ex infuso. R. &c. infundantur,
in talis liquoris q. s. cape de colatura le-
vi expressione adhibita, &c. dissolue.

VTILITAS Syrupi iam in genere sa-
tis suprâ declarata, siue officinalis exi-
stat, siue magistralis, vniuersim enim
institutus ad conseruandas varias vires
stirpium, quibus decocta ex iis parata,

succi expressi, infusiones fuerint imprægnatæ, quò ad manus esse possint, urgente necessitate, integræ, & efficaces, ad varios vsus.

Officinalis etiam in specie inseruit, variis medicamentorum formis effugendis, constituendisque; sic & Apozemata ingreditur, & lulepos, ac potiones, ad dulcorem, gratiam, & vires etiampũ, sic & ad opiatas, pilulas, condita, eclegmata, trochiscos assumitur, ad formam, consistentiam, & vnionem compositi medicamenti, atque eiusdem conseruationem.

Magistralis verò vt olim, sic & hodiè, & nuper in vsu maximè fuit, ad præparationem humorum, & corporis, pro *καθάρσει* felici necessariam, de qua vide alterans Apozema: ad alterandum vario modo tũ corpus, tũ eiusdem partes varias, ipsarum intemperies varias emendando, tũ humores vario modo peccantes: vide ibidem alterans Apozema.

In summa, ad omnes internos affectus ad causas eorum procreatrices, ad partes ab ipsis vario modo afflictas alterandas, & roborandas, idonea & specifica quæuis medicamenta, ab indicantibus

84 *Method. Præscribendi*

suggesta, in syrupi formam reduci possunt: ita ut ipsius utilitas quàm latissimè se extendat, ad quosuis demùm affectus ad hydropem, luem, &c. præscribi autem maximè potest, ubi diutius alterandum, vel vires fouendæ perenniter: (cùm aliàs iste labor cum noua Apozematis, Iulepi, potionis præscriptione, sæpiùs esset recenter cum molestia repetendus.) Hinc in morbis & affectibus longis, chronicis intemperiebus partium, quæ iam altè radices egere, ita ut continuò sit alterandum, utilissimus. Tamen, quia vsualis ferè prostat in eum finem, nisi putaueris vel minùs efficacem esse in eo vim, vel exoletam, vel non constet ex iis, quæ specificæ indicationes postulant, vel spes res posse haberi efficaciorẽ, rariùs præscribendus.

Syrupus Purgans.

Syrupi purgantis definitio, ac diuisio, pro humorum varietate, etiam ex Apozemate repetenda.

Est autem syrupus purgans duplex in præsentia: Officinalis, & Magistralis.

Officinalis diuiditur hæc maximè, ratione tùm compositionis, tùm virium præcipuarum, ut patet ex hæc tabulâ.

Magistralis definitio, ac divisio, ex superioribus satis manifesta.

In hoc tria consideranda. Compositio. Vfus. Utilitas.

In COMPOSITIONE quatuor.

1. Materia, ex qua fiat catharticus.
2. Dissoluenta.

3. Clarificatio, & aromatizatio.

MATERIA ex quâ remotior, ratiōnē qualitatis, sunt cathartica simplicia, cum suis correctiuis, eaque vel decocta, vel infusa: vnde propinquæ materia duplex statui potest, decoctum purgans: Infusum purgans.

Decoctum purgans, nihil aliud est, quam decoctum: cathartici Apozematis, ex iisdem tūm alterantibus, tūm purgantibus, pro scopo diuersis, eodem modo, & ordine præscribendis, adhibitis conditionibus ibidem recensitis.

Hoc aduertendum solummodò, circa dosin catharticoꝝ decoquendorum, Monspelienses pro syrupo purgantia Apozematis ferè duplicare, sat fuerit apud vos quantitatem illam simplicium assumere, vel me suadente, etiam duplicem; perinde namque est, si vel etiam triplicem: sic enim minore dosi erit exhibendum, & minore cum fastidio ægrotantium modò dosin ex arte & legitimè, & accuratè definias, non dubitanter, vt passim: vide usum.

Notandum, vbi succi idonei suppetunt, efficaciter etiam in eorum ꝑ̄ iiij. v. vj. decoqui ista cathartica, cum suis cor-

rectivis.

Infusum purgans, quomodo sit parandum, ex iis, quæ suprâ diximus in potione purgante, facile erit colligere, quomodo autem decocto sit præferendum, vide in Aduersionibus.

DISSOLVENDA in decocto, vel infuso, considerantur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissolvitur;

In decocto quidem, vel saccharum, vel mel aliquando; vide alterans Apozema: vel unâ cum saccharo, syrupus aliquis officinalis, isque aut alterans, aut a tharticus.

Præter illa dulcorantia, perpetuè ad conservationem dissoluenda, etiam aliquando, in finem suprâ dictum, dissolvuntur.

1. Succus idoneus, isque vel alterans, folior. fructuum, pro indicatione; vide Apozema: vel purgans, ut *rosar. succus*, veris tempore maximè, pro bile, *sumar. lupul.* pro melancholiâ.

2. *Infusio rosar. pallidarum completa*, veris tempore maximè, quo suppetit, & efficax est.

3. Aliquando *infusio ipsius Rhabarbari*,

si ferat indicatio, seorsim facta, ad finem tantum addenda: aliàs si initio, antequam syrupus perueniat ad consistentiam, vis ipsius exhalat, coctione diutinâ.

In infuso verò, eadem, si succos iam dictos excipias, quos præstabit pro infusione faciendâ, statim præscribere ab initio.

Ratione *quantitatis*, saccharum, mel æquali cum colaturâ quantitate, quæ ad ℥ j. ℥ j β. sæpius præscribenda. Hoc aduertendum solummodò, sacchari vel mellis quantitate exactè esse definiendam, contrâ quàm vulgò Medici malè faciunt, neque relinquendam arbitrio pharmaceuti: aliàs de dosi certò nunquam poteris decernere, quæ alia, vbi parùm sacchari, alia verò, vbi multum. Hinc titubant passim practici, vbi dosi præscripti à se cathartici definienda, & jubent à minore semper quantitate esse inchoandum, vt experiaris sine errore.

Si syrupus admittitur, id ferè ad ℥ v. ℥ vj. viij. & quia hic pro saccharo habetur, subtractione ad huius quantitate factâ, facilè erit tunc dosin sacchari definire. Perinde autem est, siue alterans,

aut purgans existat, modò huius rationem, pro dosi inuenienda habeas in supputatione.

Succi ad $\bar{z}$ vj. viij. si cathartici memineris, in dosi constituenda.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide in Apozemate.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In vsu syrups purgantis, tùm officinalis, tùm magistralis, etiam tria breuiter considerabuntur, quomodo præscribi, & exhiberi debeat, quâ dosi, quò tempore.

Officinalis quod ad modum vel per se ex cochleari, vel dilutus præscribitur: illud rarius, omnis enim ferè dissoluitur, idque liquore idoneo, vt suprâ dictum.

Quod ad dosin, in vniuersum hæc constituitur; ab $\bar{z}$ j. nempe, pro minimâ ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ iiij. quæ summa, quam tamen in syrupo de fumariâ & de epithymo, ad $\bar{z}$ v. vj. poteris extendere, consultis interim circumstantiis illis, quæ in Apozemate purgante dosin catharticozum diximus legitimè limitare.

Tempus autem exhibendi idem, quod aliorum purgantium, matutinum, venticulo inani, ne vis ipsorum obtundat

tur, cibo vel chylo præfente, vel tardetur eorundem operatio.

Magistralis quod ad *modum* vsurpatur etiam vel, per se, vel ex cochleari, vel, quod vsitatiùs, cum liquore idoneo solutus, vide supra.

Quod ad *quantitatem*, eamq; *continuum*, dosin ipsius vulgò ab ζ ij. ad ζ iij. malè definiunt: catharticoꝝ quidem quantitatem inspiciunt, sed per transennam, nescij forsàn interim, quo pondere saccharum Pharmacopœus addiderit; hinc & circa dosin incerti. Ego in genere statuo, istam esse posse, ζ ß. ζ j. ζ j ß. ij. iij. v. vj. prout catharticis copiosis vel validis, liquor, cum quo saccharum in syrupi consistentiam coquitur, fuerit imprægnatus. Sic autem se res habet. Purgantium decoctorum, infusorum, dissolutorum, doses numerandæ, & notandum, quot vicibus sint purgando ista omnia cathartica simul: V. G. suffecerint pro octo vicibus. Iam verò liquoris istorum catharticoꝝ vi imbuti lb j. addas sacchari puri lb j. decoquas in syrupum: si illas ζ xij. in viij. partes diuiseris, (nam sunt viij. doses purgatrices, habebis pro dosi ζ j ß. addideris tantum,

sacchar. ꝯ viij. pro syrupo conficiendo, habebis pro dosi ꝯ j. &c.

Quod ad *discretam*, semel vel bis in mense vsitatè exhibetur, in morbiſ chronicis, vt sic sensim illuuiēs, quæ cumulari solet, euacuetur, nèq; aggeri in molem morbificam possit.

Tempus verò sumendi matutinum, vt suprà.

UTILITAS in morbiſ chronicis maxima est, in quibus præcautio perennis, vel euacuatio sensim per *ἄκρως* facta necessaria, ne aliàs in intemperatis illis corporibus, & cachecticis visceribus, humores excrementitij congerantur parituri varios affectus, quibus hâc ratione obuiam itur, & rescinditur occasio futurorum affectuum.

ANIMADVERSIONES de Syrupo.

Circa SACCHARI QUANTITATEM passim controuertunt admodum, & vix vllum præceptum reperias firmum, ac rei naturæ consentaneum. Mesuæus ipse artis parens varius, Aliàs enim in Syrupis frigidis ex succis

maximè , pro liquoris lb̄ j. sacchari præscribit
 ℥ viij. vt in syrupo de agrestâ, vt saccharum
 tertiâ parte liquor superet : aliàs liquor duplus
 ad saccharum , in syrupo de pomis Sabor :
 aliàs triplus, syr. acidus ex prunis, quadru-
 plus, acidus de pomis, & quod mirum vulgò
 sextuplus , acidus ex cydoniis : aliàs etiam
 saccharum liquorem superat , duplâ serè parte :
 vt liquoris sint ℥ vj. pro sacch. lb̄ j. aliàs liquo-
 ris ℥ viiij. sacchari xij. aliàs liquoris & sac-
 chari ana partes æquales præscribit. In calidis
 autem syrupis , Mesuæus sapiùs sacchari & li-
 quoris ana partes æquales , paulò minùs , paulò
 plùs , præscribit.

Recentiores rixantur valdè inter se. Modò
 enim liquoris & sacchari ana constituunt , pro
 regulâ syruporum , modò verò sacchari vel li-
 quoris plùs , quantitate diuersâ præscribunt ;
 præcipuè pharmacìa authores, Sylius, Fernel,
 Iouvert. Rondelet.

In syrupis enim ex succis , in genere liquor
 saccharum superat : in specie verò pro liquoris
 lb̄. j. aliàs ponuntur sacchari ℥ viij. ℥ viij. lb̄.
 viij. ℥ viiij. lb̄. viiij. aliàs eorundem ana.

In syrupis ex infusione, passim infusi & sac-
 chari ana. In syrupis verò ex decoctione , eo-
 rum passim ana vel etiam vsuatisimè , vt sem-
 per liquor vnâ parte saccharum superet.

Mibi verò negotium habere videtur se indifferenter. Syrupi natura accuratius solummodo perpendenda. In quo duo maximè consideranda: saccharum, (aliquando & mel,) quod in syrupo se habet tantummodo vt subiectum, essentiam simplicium ad vires conservandas excipiens. 2. vis illa, seu essentia in succo, infuso, & decocto delitescens, à quâ syrupi vis & virtus, vt à saccharo essentia in syrupo conservatio, ab utroque syrupus, ex eorum unione resultans, aequositate evaporatione.

Iam verò nōrunt omnes sacchari lb̄ j. V. G. quacunque humoris copiâ lb̄ j. ij. iiij. pluribus, (vt Iouertus pro suo iulepo in syrupo de agrestâ,) dissolueris, in illam consistentiam syrupi cōtione facillè esse abituram. Illud etiam conspicuum, & apud eos qui extractorum rationem nōrunt expertum, menstruum vt vocant Spagirici, seu liquorem, per quem essentia diffusa, aut in quo fuit elicta, (cuique respondent succi,) siue sint ipsius lb̄ ij. iiij. siue vj. viij. &c. balneo Mariæ, vel cinere calido, euocari posse totum, essentiâ paulatim crassescente in consistentiam, quam volueris, syrupi putâ, vel solidiorem. Quæ cum ita se habeant, de utriusque proportione frustra tam anxie disceptant: quandoquidem ex quacunque syrupi formâ facile resultet. Nāque si syrupum

componentia, saccharum nempe liquore solutum, succi, infusa, decocta, quaecumque demum eorum fuerit quantitas, coctione & euaporatione partium aquareum in illam syrupi vulgarem consistentiam sola & seorsim deduci possunt, quidam hac simul iuncta sub quavis demum quantitate? Si Iouberio & Syluio ℥ j. sacchari cum liquoris tribus in syrupum rectè decoquitur, quidam & cum liquoris medicari, succi, infusi, decocti tantundem, illud idem fieri poterit? & contra, si sacchari ℥ iij. cum ℥ j. liquoris, ut Rondel in syrupo de limonibus, quidam & illud idem fieri poterit? Ita ut in saccharo pro syrupo definiendo, non eam liquoris quantitas sit aestimanda, quam ipsius vis, & Medici propositum ac intentio; virtutis enim seu essentia, V. G. ℥ iij. ℥ iiij. quas simplicium decoctorum vel infusorum ℥ j. profuderit, si in decocti, vel infusi colati ℥ iiij. v. g. diffundantur, & istius liquoris & sacchari ana ℥ j. praescripseris, ut vulgè pro syrupo, syrupum quidem conficiet; sed virtutis exigua, & in cuius ℥ j. sit tantum essentia ℥ j. ad summum, & in ℥ j. tantum ḡ. v. sin verò ista ℥ B. essentia per liquoris ℥ ij. tantum diffundatur, & ex huius & sacchari ℥ j. syrupum praescribas, conficies etiamnam; sed efficacem, & in quo sint essentia ℥ ij. & in quâq; vnciâ ℥ B. si

Formulas Remedior.

97

liquoris istas ℥ ij. in quibus latent ꝓ iiij. istius
essentie, cum sacchari ℥ j. dissolueris, habe-
bis efficacissimum, in quo nempe sint essentie ꝓ
iiij. ꝓ ℥. in quavis vnciâ ℥ j. & efficaciorẽ
ad hoc, si pro liquoris istius ℥ ij. sacchari tan-
tũ ℥ ℥. in hoc enim etiam erunt essentie ꝓ iiij.
ꝓ ℥. sed in quilibet vnciâ erunt ipsius ꝓ ℥. ℥ ij.

Ergo non tam inspicienda liquoris quantitas
maior minorue, quàm virtutis, seu essen-
tie in ipsum traicta, aut in eo delitescens
moles, quæ à paucâ materia quantitate, quo-
cũque demùm humoris pondere decoxeris, in-
fuderisue ℥ j. ℥ ij. ℥ iiij. &c. Hoc aduer-
tendum sedulò, quò certior de syrupi viribus
& efficaciâ esse possis, & pro scopo debiliores ef-
ficaciorẽsue præscribere, semper vim & quan-
tatem ipsius facultatis considerandam potiùs,
quàm ipsum liquorem. Sequere rationem iam
dictam, vel viam communem, quâ ferè liquo-
ris & sacchari ana partes æquales præscribun-
tur.

C A P. V.

DE VOMITORIIS.

HVMORES excrementitij, siue
naturales copiosi, siue p. n. quacun-

que demùm quantitate, cum sanguinè in venis permixti, aut extra venas vbicūque stabulantes, cacochymix ideam constituunt, & euacuationem, quò maximè vergunt, per conferentia loca postulant, & volunt euacuati, siue purgationem particularem spectes, siue vniuersalem, urinâ, sudore, transpiratione insensili, aluo, vomitu, celebrandam.

Licet autem medicamenta, quæ id præstant, in genere purgantia dici possint, in specie tamen talia censentur, quæ per aluum, & vomitum excrementa corporis educunt, & quæ per inferiora, absolutè adhuc generis nomine, per excellentiam, cathartica dicta, & eorum operatio, purgatio: quæ per superiora verò mouent, vomitoria.

Est autem Vomitorium non tam forma medicamenti liquida, quàm facultatis vocabulum, ab ipsâ operatione nomen habens. vtrumque tamen vsitatè significat, medicamentum nempè motum illum, seu excretionem per superiores concitans, & formam ipsam, quâ præscribitur, de quâ hic agere propositum.

VOMITORIVM itaque est remedij formâ liquida, ex medicamento emetico simplici, deco-

Ita, vel infuso, aut dissoluto, comparata: noxia quæq; ventriculi, redundantiæ cibi, humores excrementitios aliarum etiam partium vicinarum, vi & impetu per os euacuans, deriuans, atque reuellens.

Ab effectu hinc triplex statui potest: *Vacuatorium, Reuulsorium, & Deriuatorium.*

A modo verò operandi, aliud leuius existit, cathartico emollienti, malactico, & eccoproctico analogum, quantitate ferè suâ operans; aliud mediocre, qualitate magis, aliud validum, catharticis propriè dictis respondens, vi specificâ, & internâ, motum istum per superiora concitans.

Est etiam Vomitorium aliud simplex, aliud magis compositum.

SIMPLICIVS constat ex aquâ simplici tepidâ, affasim ad cyathum, seu poculum vnum haustâ, aquâ hordei tepidâ copiosè, & confer-tim bibulâ, in sculo carniū pingui, vbertim etiam sorpto, hydromellite largit ex sumpto, quod etiam Galenus imperauit, potu quouis copioso, subito & confesto, hydrelæo ad ℥ viij. x. oleo communi, ad ℥ iij. vj. tepidè, butyro liquato calidè.

Quibus & aliis similibus vomitoriis leuissimis, impropriè admodum talibus, nimirum maximè vbi, quæ hac viâ sunt

excernenda, siue assumpta, siue diuersa impuritatum, & vitiosorum humorum genera, in ventriculo continentur; suntque ita in procinctu ad excretionem apparatus, ut vel minimam datam occasione facile sine negotio, vel perturbatione possint extrudi, siue natura id moliminis non aggrediatur, siue sponte quidem insurgat ad ipsa excutienda, sed vel minus celeriter, vel minus sufficienter, tunc leuioribus hisce excretici, si quiescat, occasionem motus, & veluti principium damus; aut si imperfectius moueat, conatum ipsius faciliorem reddimus, quod etiam saepius, nullo exhibito vomitorio, procuramus digito in gulam altius immisso, pennam oleo intinctam, & gulae immisam. Sed haec, quae quantitate tantum sua, & humiditate tepida, aut pinguedine excreticem mouent, minus proficua, ubi excernenda per vomitum, vel non sunt in ventriculo, sed in vicinis, aut remotioribus etiam partibus concepta, vel si sint in ipso, altius tunicis ipsius impacta haerent, vel minus preparata, non nisi maiore labore, & conatu eliminari possunt; tunc enim vtilius venit ad

Composita.

In *COMPOSITO* vomitorio duo perpendenda :

1. *Materia*, ex qua.

2. *Dissoluenda*.

MATERIA vomitorij *compositi* *dūplex*, *liquida*, & *solida*, seu *coacta*.

Materia liquida (seu *liquor*,) qua vomitorium definiuimus quæque ferè tantùm *vsitata*, est vel *vomitoria*, vel *non vomitoria*.

Liquor emeticus, est vel *decoctum*, vel *infusum*, vel aliquando *aqua*, vel *liquor destillatus*.

Quod ad *DECOCTVM VOMITORIVM*; in eo duo considerantur :

1. *Materia*, ex qua fiat emeticum.

2. *Liquor*, in quo ista decoquatur.

In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

Materia ex qua, seu *decoctum* *ingrediens*, *ratione qualitatis*, sunt vomitoriorum simplicium, eorumque mediocrium, (*valida enim rariùs ad decoctum assumuntur*,) *varia* partes : *radic. cortic. fol. aliquando, semin. flor. quorum* 2. 3. simul 4. *præscribenda*.

Ratione uero quantitatis, vomitoria ista mediocria *portionum pondere* ferè *præscribuntur*, vt *summatim ad* $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

E ij

℥ iij. ad summum ingrediantur, & priuatum, si iam dicenda aliis addantur, vnum, duo, vel vsurpentur sola, hæc dosi ferè præscribas.

Radix asari, ad ℥ j. ℥ ij. ℥ iij.

Cortex median. iugland. ad ℥ j. vel ℥ ij.

Radix pepon. sicc. ad ℥ ij. ℥ ℞.

Flor. genist. ℥ ij. ℥ iij. vel pugillos totidem.

Pro liquore, quo ista decoquantur, ratione *qualitatis*, assumes commodissimè *aquam simplicem*, vel vbi simul humores vitiosi à ventriculo detergendi, *aquam hordei* vtiliter, siue decoctum, (maximè vbi sicci, acres, calidi,) hydromel, (vbi crassi, lenti, frigidi attenuandi, incidendi, detergendi,) *oxymel aquosum*, in vtroque casu, *iusculum pingue & leniens*, vbi temperanda acrimonia, siue humorum, siue assumptorum venenorum, siue etiam vomitoriorum acrium, *bydrelæum*: quæ idèò maximè conuenient, quòd etiam vulgò recensentur inter vomitoria benigna.

Ratione *quantitatis*, relinquatur Pharmacopœi arbitrio, tamen ex suprà dictis in apozemate & potione, poteris definire, modò obserues; quandoquidem pro

vomitorio liquoris debentur $\frac{3}{4}$ viij. ferè, etiam dupla quantitate vomitoria illa mediocria esse præscribenda.

INFUSVM VOMITIIVM, rationē qualitatis, infundendorum, paratur maximè ex vomitoriis illis validioribus, quæ rectiùs sola infunduntur, quàm dentur in substantia, vel etiam decoquantur. Illa duo maximè agendi vehementia nobilissima; *Helleborus albus*, majoribus, *Asimonium*, neotericis celeberrimum. Et licet ad illud negotium assumi ritè possint mediocria, *asarum*, *rappanus*, *radix peponis sicca*, *cortex medianus iuglandis*: tamen, quia ab ipsis vel in substantia datis, aut decoctis nullum discrimen ferè, idcò tantùm decoquenda præscribuntur. His verò validioribus infusio omninò benè conuenit, vi spiritali tantùm communicatà, nullà verò substantiæ portione relictà, quæ purgationem diuturniorem faciat, aut excretricem diutiùs lacestat.

Igitur duo maximè inserviunt comparando infuso, *Helleborus albus*, olim longè nobilissimus, non solùm in contumacibus affectibus & desperatis, sed & leuioribus, hodiè vix dum in illis, & non nisi prudente cautela vsurpandus, quâ

duce ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ad summum potē-
 ris in iusculo maximè infundere, additis
 cardiacis ad $\bar{z}$ j.

Huius veluti succedaneum, pomum
 excavatum radice Hellebori albi repletum,
 coctum, illa exempta comestum, vt &
 radix raphani; eadem transfixa, cocta,
 est.

In Hellebori locum, (quod & hodiè
 passim vsurpatur) rectius *antimonium* ad-
 mittas, illo exulante. Neque horrorem
 incutiat, quòd haftenus ab inexpertis
 fuerit rejectum, cum illo longè tutius, sine
 villo omninò suffocationis, conuulsio-
 nis, aut symptomatum ingentium peri-
 culo, suam operationem producat. In
 illum finem alij ipsum crudum vsurpant,
 alij vitrum eiusdem varium infundunt,
 alij regulum. Præstabit in istum finem,
 istam Antimonij præparationem eligere,
 quam vocant *crocum metallorum*; quando-
 quidem sic paratum, sulphur quoddam
 fetidum exiit, quòd alias sæpiùs causa
 grauiorum symptomatum.

In istum finem. R. *Antimon. sic præpa-
 rat.* $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ β . infunde in vini albi $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ iij.
 supra cineres calidos, trajiciatur liquor
 per chartam emporeticam; Detur. Ex

eadē sit aqua illa vulgò benedicta, Spey-
vasser. Loco croci dicti vitrū quodnis in-
fundere poteris ad ℥j. in liquore idoneo.

Quod ad *quantitatem* infundendorum;
iam expressa pro his validioribus defini-
ta fuit. Si alia mediocritia volueritis vsur-
pare, præscribi poterunt.

Radix asar. à ℥j. β. ad ℥ iiij. ℥ β.

Rad. pepon. sicca. à ℥j. ad ℥ iiij.

Semen vritic. à ℥j. ad ℥ β.

Cortex iugland. ad ℥ iiij. ℥ β.

Sed iam dicto antimonio præstabit vti.

Quod ad *LIQVOREM DESTILLA-
TVM*, rariùs à Medico præscribitur, si
excipias à vulgo in vsum medicum trans-
latum, *acerum destillatum*, operandi effectu
violentissimum, cautè vsurpandum, &
in robustissimis. Præscribitur autem bi-
sariam: vel enim solùm ex Alembico
plumbeo, liquor ipsius destillatur, vel vt
Monspelij mulierculis vsitatum, panis
albus, è furno recenter extractus con-
scinditur: in ℔ ij. iiij. aceti infunditur sit
destillatio, & liquoris vsus, vt & supe-
rioris, ℥ iiij. ℥ iiiij. in febribus maximè in-
termittentibus, diuturnis, ante & in ipso
paroxysmo, exhibentur. *Hactenus de liquo-
re VANILLINO.*

Liquor non vomitiuus etiam passim assumitur, sine ullius vomitorij facta in ipso decoctione, vel infusione, in quo postea vel iuuantia vomitum, atq; præparantia tantum pro leuiore vomitorio, vel puluis emetici alicuius simplicis, statim, Iulepi instar, dissoluuntur.

Qualis autem sit, vide supra in qualitate liquoris, pro decocto vomitorio.

Ratione verò *quantitatis*, ad $\frac{z}{3}$ iix. x. rectè præscribitur.

Hactenus de materiâ vomitoriorum liquida ex qua, vt diximus, hodiè vsitatè tantum ipsa formantur, quæque idèd vomitorid supra definimus, vt quæ esset forma exhibendi magis recepta. Possunt quidem & *formâ non fluida* exhiberi, pulueris nempe, vel boli, emetico aliquo puluerisato, cum conserua incorporato, (sic certè sæpiùs recentiores *Antimonij vitrum*, *crocum metallorum*, *Mercurium vitæ* usurpant) quod idem fieri poterit cum aliis vomitoriis, quæ agunt maiore quantitate, vt *asaro*, *radice pepon.* &c. si hellebor. album excipias, à quo in substantia exhibendo abstinendum, infusione vis ipsius cathartica elicienda. Forma liquida videtur commodior: quod humiditate ventriculus

p̄fundatur, laxetur, minori vi excernenda isto motu excutiantur, & faciliùs, quòd simul omnia diluantur, nec ita adherere possint, quòd aliàs sæpiùs fit. Item, quòd ventriculus repleatur, & sic faciliùs excernat. Aliàs enim inanior toto fundo ad os superum adduci debet, & inuerti, ad eorum excussionem. Quicquid sit, si formam istam solidiorem volueritis vsurpare, id facietis pulvere sequente sumpto, vel per se ex cochleari, cum pauco liquore, vel mixto cum conseruæ idoneæ ℥ ij. ℥ iij. forma boli. Sic autem præscribentur hæctenus quidem vsitata.

Radix asari à ℥ j. ad ℥ iij.

Radix pepon. sicc. à ℥ ij. ad ℥ j.

Semen vrtic. à ℥ ℞. ad ℥ j.

Semen raphan. à ℥ iij. ad ℥ ℞.

Cortex ingland. ad ℥ j.

Sin autem recentioribus vsitata, ex mineralibus vomitoria assumas.

Aminonij vitrum ad ḡ. vj. viij. x. præscribes pro robustis.

Crocum metallorum ad ḡ. vj. viij.

Sal. vitriol. ad ℥ j. ℥ ℞.

Vitriolum Roman. vel album præparatum, à ℥ ℞. ad ℥ j.

DISSOLVENDA vel nulla vsurpan-
tur, vbi propositum agere admodum le-
uissimè, & occasionem tantùm motus
excretrici dare, vt suprâ: item vbi liquor
sat vomitorius fuerit, sed maximè, si ex-
cernenda ad euacuationem illam per su-
periora sint præparata, sin contrâ res se
habeat, alia dissoluuntur in liquore iam
dicto, quæ statui possunt duplicia, *vomi-
toria, & non vomitoria.*

Non vomitoria in decocto vomitiuo sæ-
piùs, & vsitatiùs vsurpanda, vt & in li-
quore non vomitiuo, ratione *qualitatis*,
triplicem finem maximè respiciunt; ex-
cretrici impulsione, excernendi hu-
moris præparationem, & correctionem
symptomatum, quæ ab eo, aut vomito-
rio euenire possent.

Alia enim oleaginosa, pingua, quæ
ventriculum subuertendo, excretrici li-
get irritatæ, difficulter tamen agenti, oc-
casione dant, ideò ferè tantùm in leui-
bus vomitoriis, vbi ventriculus facilè est
vomiturus, aliàs minùs profunt, vtilis
etiam ad humorum, vel assumptorum, &
venenorum acrimoniam compescendam;
talìa sunt *oleum commune*, oleum *sem. liui,*
butyrum.

Alia usurpantur ad frangendam vim succorum biliosorum, mordacium, ut acetum, oxymel simplex, syrupus acetosus.

Alia (qui etiam præcipuus dissolventium scopus,) humoris excernendi præparationem respiciunt; suntque vel detergentia, ubi humores vitiosi eluendi à ventriculo, vel quando lenti, viscidi, pertinaciter adhærentes, qualis passim pituita, talia sunt, oxymel simplex, oxymel scylliticum, saccharum, mel: vel incidentia, & attenuantia humores crassos, oxymel simplex, syrupus acetosus. Notate obiter, malè quosdam oxymel & syrupum acetosum recensere inter vomitoria, contra experientiam, cum acetum, (odoratum siue sumptum,) à quo præcipua ipsorum vis, adstringere videamus, sanguinis eruptiones ab isto sisti, alui fluxus, vomitus, ita ut forsan ipsorum sit usus ad humores præparandos, quò faciliùs sine labore possint excerni.

Ratione quantitatis, ab ℥j. ad ℥j℞. ℥ij. præscribuntur. Cæterùm ista in vomitorio ex infusione, vel liquore alio destillato non dissoluuntur, cum antè illorum exhibitionem præparatio ferè præcedere soleat, tùm etiam, quòd liquor

ille aceti. isti scopo satisfaciat: tamen neque errabis, si dissoluas.

Vomitoria verò vsurpanda (vbi liquor nullo modo est vomitorius) sunt aliquot ex suprà dictis, dosi etiam ibidem relatâ.

V S V S. In eo tria consideranda, *quomodo, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, vt vomitoria vsitatè & commodiùs liquida vsurpantur, sic & tepidè sumi debent. Nauseam enim sic faciliùs concitant, & excreticem ad expulsionem molestant. Quod si formâ boli exhibeantur, sumenda erunt, vt & ipsi solent. Sed commodum erit, post dimidiam horam, vel integram elapsam liquorem aliquem tepidum exhibere, ad ejectionem faciliorem.

Quod ad *quantitatem*, seu *dosin*: simplex vomitorium ad ℥j. ritè sumi potest ab adultis & grandioribus: sic enim ventriculi excretrix grauatur magis.

Compositum ex decocto, idque mediocre ad ℥ viij. x. dosi infusi (liquoris etiam vomitiui) & vbi dantur in substantia, suprà expressa: quantitas etiam liquoris non vomitorij. ad ℥ viij. ℥ x.

Quod ad *horam exhibendi*, in morbis chronicis manè, jejuno ventriculo pur-

gantium aliorum instar, ritè poterunt assumi, maximè, si humores nauseam facientes sint tenuiores: sic enim facilis sequitur vomitio: vbi contrà lenti, crassi, viscidi, post cibum sumptum erit expeditius, & cum minore labore; in morbis periodicis, febribus intermittentibus maximè, hora paroxysmi: quandoquidem & naturam videamus passim tunc temporis, hac via euacuationem moliri: quauis autem hora sumuntur, noxia quauisre, (vt veneno) assumptâ.

Hæc autem erit FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

1. Si ex decocto. R. &c. fiat decoctio in &c. q. s. cape de colatura, &c. fiat vomitorium, quod sumat tepidè, tali horâ, & si paulò pòst non rejecerit, vomat digito in fauces immisso: si quædam volueris dissoluere, addes, cape de colatura, &c. in quibus dissolue, &c.

2. Si ex infuso. R. &c. fiat infusio in &c. colentur omnia, & filtrentur per chartam emporeticam; (quandoquidem enim ex validioribus constat ferè infusum: si sola colatura esses contentus, metus esset, ne quid crassioris substantiæ vnâ effunderetur, quæ postea ventriculi

110 *Method. Prescribendi*

unicis diutiùs adhærens, ad vomitum diuturniorem, & molestum ipsum concitaret,) fiat vomitorium, &c.

3. Si ex liquore destillato. R. Liqueoris talis, &c. sumat, & paulò post vomat.

4. Si ex liquore non vomitorio R. &c. in quibus dissolue, &c. fiat vomitorium.

5. Si forma solidiorè, & pulueris quidem. R. &c. sumat ex cochleari, cum liquore idoneo: *bolis* verd, R. puluer. &c. misce cum conserua tali, fiat bolus, quem sumat, & paulò post vomat.

UTILITAS. Vomitus, siue vomitoria olim apud antiquos, tum ad *επιπέλαξι*, & morbos præcauendos, tum ad *νεφροσίαι* fuere vtilatissima; in more siquidem majoribus fuit, sanitatis tuendæ gratia singulis mensibus vomere, vt passim apud Hippocratem; vnde & ob hanc consuetudinem vomitoria vehementiora facillè ferebant.

Hodie ferè tantum ad *νεφροσίαι*, & minùs frequentes sunt, qui ad morborum præseruationem in statu sano vsurpent, nisi intemperantiæ admodum dediti, neque etiam xuo nostro in morbis ipsis passim indifferenter vsurpantur;

sed contumacibus ferè & chronicis.

Vomitorij autem in genere vtilitas alia est *particularis* ventriculum respiciens, alia *vniversalis*, regionem publicam, aut partem aliquam regionis alicuius, humorem peccantem ipsarum euacuans, aut deriuans, vel si aliunde in ipsas aliùs influat, reuellens, conferente ad illum motum naturæ, & humoris inclinatione, seu vergentiâ partium, seu locorum, in quibus restagnat, aut in quas illabitur, & viarum, per quas fieri debet illa deriuatio ac reuulsio, cum illis & ventriculo proximitate, & vicinia, aut continuitate, & communionem, meatibus patentibus, & omnibus naturaliter dispositis. Ita vt vomitorium in genere remedium sit vacuans, seu catharticum, tum particulare, ventriculi; tum vniversale, deriuans, atque reuellens.

Vacuat autem in specie, 1. quidem ventriculum, ab omnibus humoribus excrementitijs, biliosis, pituitosis, maximè tenuibus, crassis, viscidis, vitio proprio congestis; vel è toto corpore, capite, visceribus, venis eò delatis, quos sinceros ex ipso fonte, siue in ventriculi capacitate inundent, siue tunicis illius

impacti, excludit. Hinc affectibus ventericuli idiopathicis confert, præsertim appetentiæ languenti, nausea, vomitui crebro, ventericuli doloribus, cardiæ, &c. vnde & per consequens prodest aliarum partium morbis, per *symplicia Sciar*, quam illæ habent cum ventericulo, contractis: exhaustâ enim ipsâ scaturigine, vnde manabant, statim euanescent. Hinc Galenus dicebat pericranio opitulari, epilepsiæ, vertigini, suffusioni etiamnũ, omnibusque aliis capitis affectibus, per consensum ventericuli genitis, translato illuc humore morbifico, vel vapore tantũ expirante ab illuue ventericuli suscitato: ventericulum etiam statim, & commodè hac viâ ab assumptis expurgat, nimio nempe, vel prauo cibo, potu, crapulâ, cruditate, veneno.

Vacuat deinde ex Galeno, & primam regionem à variâ impuritate, & ipsam illuuiem, ex cauis hepatis, liene, pancreate, mesenterio, venis mesaraicis, atque vicinis aliis ventericulo partibus sinceram expurgat, & vt ipse notauit, quam aliud vehemens catharticum sæpius non potuerat exturbare, excludit, quâ ratione morbi istarum partium ad misculum

contumaces fuere sanati. In ventriculum enim ex iis locis viæ breues, & expeditæ, hinc & istarum partium affectibus variis confert, non tantùm idiopathicis : cachexiæ, ictero, hydropi, lienis, & hepatis obstructionibus, febribus intermit- tentibus, quæ ibidem habent suum fo- mitem, &c. sed etiam prodest, vt dice- bamus, ventriculo, aliarum partium morbis ex consensu iam dictarum oriun- dis, quarum impuritates causæ antecce- dentes istorum affectuum sympathico- rum hac viâ ex Galeno commodissimè evacuuntur.

Postremò, ex eodem Galeno lib. 1. de Febribus, secundam etiam regionem ex- purgat, & tertiam; sed per consecutio- nem quandam, nisi vtaris validioribus, vt veteres olim suo Helleborismo, quo etiam ex partibus remotissimis excre- mentitios succos in ventriculum allicie- bant, eadem ratione, quâ cathartica va- lida videmus attrahere. Vnde, quando- quidem non est tutum vti validioribus ad vacuandum, ratione istarum regio- num reuellens censetur remedium.

Vtiliter etiam prodest, vbi humor in partibus ventriculo vicinis continetur,

aut in eas etiam aliunde delabitur, quæ hac viâ per vomitum commodissimè deriuatur: quæ ratione prodest inueteratis affectibus hepatis, lienis, mesenterij, intestinorum. Hinc hypochondriacis affectibus prodest, modò dictarum partium morbi non fiant ex flatu, intemperie calida, tumore.

Reuellit etiam humorum impetum in varias partes, siue fluxionis origo sit ventriculus, siue partes prima regione contentæ, & vitiosos succos, in eas illabentes, ad ventriculum reuocat, vnde extrudit per vomitum. Vnde, vt suprâ, affectibus capitis per sympathiam confert, alui fluxionibus, ischiadico & articularum dolpri. Ita vt Galenus concludat vomitum esse omnium purgationum saluberimum, modò facilè fiet, & moderatè: quæ autem in eo prouocando sint obseruandæ cautelæ, vide apud Hipp. in Aphorismis.

CAP. VI.

DE VINIS MEDICATIS.

VINVM medicatum, ut in usu fuit etiam-
num apud veteres, quemadmodum vide-
re licet apud Dioscoridem: ita hodie frequen-
tissimum, maximè apud Septentrionales, &
delicatos plurimos passim, qui ab alterantibus,
& purgantibus decoctis, Syrupis, infusionibus,
rationibus vulgaribus abhorrentes, ob iniucun-
ditatem, avidius eiusmodi vina, simplicium
eorundem virtutibus imbuta, amplectantur,
nec sine fructu, qui inde uberrimus emergit;
tùm quòd vinum vires medicatas rerum bibat
penitissimè, ac eliciat, tùm quòd easdem, spi-
ritu suo tenuissimo ducente, altè trajiciat in pro-
fundissimos quosque recessus. Adde, quòd, cùm
vino absinthite plerique, probante gustu, fa-
miliariter utantur, ut & Hippocratico dicto,
occultis sub horum sapore variis purgantibus
falli possint ad purgationem difficiliore, ut non
deprehendant.

Est autem VINVM MEDICATVM,
quod vires variorum medicamentorum simpli-
cium, in se infusorum, ebiberit, ad purgandam
vel alterandam comparatum.

Hinc duplex statui potest in rem præsentem
aliud Purgans, aliud Alterans.

COMPOSITVM autem vtrumquæ
in genere, 1. vel ex musto, quale vindemia-
rum tempore tantùm, idè & maiore
copia, parandum est, ad vsum diuturnum
sc. quem requirunt chronici affectus.
Hac autem ratione conficitur. Medica-
menta sicca mundata, crassiusculè con-
tundantur, & sacco lineo rariori inclu-
sa, indantur in dolium, (majus, minus,
pro vini parandi quantitate majore, mi-
nore, & vfu breui, diuturno,) musto re-
centi plenum; ita vt medio musto iuna-
tet, bulliant simul, ac fermententur per
aliquot dies: mustum vbi decreuerit, no-
uum subindè affundendum, vbi verò de-
ferbuerit, macerentur omnia vase clau-
so, per 15. 20. dies: vinum sic defæca-
tum transfusetur, (ne longiore macera-
tione ingredientia corruptelam, situm,
ingratum quid, ac noxium trahant, idque
vitium vino concilient,) ac in vsum re-
conde.

2. Vel ex vino iam defæcato ac reposi-
to, quale quovis tempore parabitur, idè
& minore, si lubeat, quantitate confi-
ciendum, pro vsus necessitate hoc mo-
do.

do. Medicamenta sicca, mundata, contundantur crassiusculè, conjiciantur in vas vitreum, (maius, minus, pro usu, & quantitate quam exoptas) affundendo vini albi optimi, vel alterius generosi triplum, quadruplum, sextuplum, octuplum, (vel etiam plus, prout illius dosim largam, parcam, usum diuturnum, vel breuem esse volueris:) omnia vase obfignato macerentur per 8. 12. 15. 20. dies, (si maior copia paretur,) aliàs per 3. 4. si minor & maximè, si usum proximum desideres, coletur deinde, & transvasatum reponatur ad usum. *Vel* (ad odorem, & saporem gratissimum, & delicias,) transcoletur sæpiùs per manicam Hippocratis, (si minor paretur quantitas, aliàs præstabit iam dicenda in illud trācolatum immittere,) dulcoretur, & aromatizetur, cum sacchar. q. s. sic fiet, quod claretam, vel claretum, vel vinum Hippocr. purgans, aut alterans possis appellare, maximè si aromata sat copiosa simul infuderis.

Inspecie verò, quia quædam in utroque observanda, speciatim etiam de utroque agemus, exortì à purgante.

Vinum medicatum purgans.

Vinum medicatum purgans dicitur, quod variorum simplicium purgantium infusorum vi imbutum est; ad unum pluresve humores vacuandos comparatum.

Est autem illud ratione Compositionis vel simplex, ex vno tantum simplici cathartico constans; additis tamen proprijs correctivis, vel compositum, quod vel ex pluribus purgantibus, solis tantum cum suis correctivis, est concinnatum, vel cui infusa sunt simul alia alterantia, partem, humorem respicientia.

II. Ratione verò qualitatis ipsorum purgantium, & humorum vacuandorum, aliud est catholicum, &c.

III. Denique vel sine dulcoratione, & aromatizatione, ex iam dictis solis conflatur, & vinum medicatum purgans simpliciter dicitur, vel insuper saccharo conditur, & aromatizatur cum cinamomo, colaturque sæpius per manicam Hippocratis, & Clareta, vel Claretum, ac vinum Hippocraticum purgans appellatur: (absolute enim sonat vinum illud, quod ad delirias.)

In eo tria consideranda: Compositio
 Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE tria exami-
nanda;

1. *Vinum*, ex quo.
2. *Infundenda* in eo.
3. *Dissoluenda* aliquando.

In omnibus expendenda *qualitas*, &
quantitas.

VINVM ratione *qualitatis*, vel non-
dum defæcatum est, ac recens, quod
aliàs mustum appellatur: quod ad hoc
opus laudatur maximè: quandoquidem
huius beneficio, ac feruorè color meliùs
occultatur, & sapor alienus infundendo-
rum: vel vinum iam defæcatum, & iam
in vsum repositum, rubrum, vel album.

Ratione verò *quantitatis*, hanc in genere
quidem sic limitabunt vsus, dosis infun-
denda, vt si vsus diuturnus esse debeat,
breuis: dosis maior, minor, largius vi-
num, parciusue sit assumendum: vt ha-
bito simul respectu ad infundenda sit
octuplum, sextuplum, quadruplum, tri-
plum qui namque duodecuplum affun-
dunt, & plus etiamnum, id faciunt for-
san in gratiã bibulorum. Præstabit enim
semper pro vino purgante quantitatem
minorem adhibere, vt dosis ipsius minor
existat, & acceptior.

Speciæ verò, cathartica infunden-
da, & vini dosis futura maior minorue,
vini quantitatem sic accuratè definiunt.
Vinum purgans præscribendum, V. G.
in 12. dies continuos, vel alternos vsur-
pandum, (ex leuioribus ad humores
morbificos sensim expurgandos,) præ-
scribantur cathartorum doses in infu-
sione 12. addantur corrigentia propria,
& si opus fuerit, alterantia etiam idoneas;
horum omnium quantitas postea suppu-
tetur, sintque V. G. eorum $\frac{3}{4}$ viij. iam si
vini futuram dosin velis esse $\frac{3}{4}$ j β . $\frac{3}{4}$ ij.
circiter, ipsum triplum præscribas, et
deinceps pro libitu, eadem via, eadem
ratione procedendum, vbi vinum para-
tur, verè catharticum, ex purgantibus le-
uioribus, & facilioribus, 4. 5. 6. vicibus
assumendum, per debita interualla, mo-
re syruporum magistralium.

INFVNDENDA ratione *qualitatis*,
sunt 1. vel cathartica sola, cum suis cor-
rectiuis, (inter quæ *cinamomum* maximè
admittitur, ob aromatis gratiam & sapo-
rem : tum etiam *calamus officinarum* aro-
maticus, ob odorem iucundissimum,)
vnum, plura; seligenda maximè quæ non
sint alieni omninò, & ingrati saporis,
qualia

quæalia sunt *senna*, *polypod.* *epithym.* *bellebor.* *niger*, (pro melancholicis maximè,) *cartham.* *turbitib.* *hermodact.* (pro pituitosis,) *scammon.* *castia*, *manna* aliquando, (pro biliosis delicatis, licet rarò,) *mechoac.* *sem. ebuli*, (pro serosis humoribus expurgandis) ex quibus ad humores quosvis purgandos, vina commodè parari poterunt, iisque solis, vel, pro humorum & indicationum complicationè, mixtis.

2. Vel etiam simul cum iis infunduntur alterantia varia sicca, ligna, radic. cortic. fol. sem. flor. aromata, pauciora, plura simul, quæ humorem, partem respiciunt, quò ipsi vina reddantur magis appropriata: passim autem Germani, quibus placet, absinthium admiscunt.

Ratione *quantitatis*, (siue sit vnum tantùm simplex purgans, siue plura simul,) eam definit numerus dosium, in quas vinum parare consuetum est: V. G. *vinum sennatum* desideratur in 20. doses *senna* autem dosis in infusione rectè facta $\frac{2}{3}$ B. 3 vj. ergò ipsius $\frac{2}{3}$ x. xv. erunt præscribendæ, & addenda correctiua, proportionè suprâ dicta.

Si vinum ex pluribus, leuioribus, fortioribus, purgantibus simul & alteranti-

bus etiam præparetur, hæc proportio ferè obseruanda:

Cathartorum leuiorum, probasi scilicet pars vna.

Cathartorum validiorum subquadrum, vt vulgò, (licet etiam subtripulum, subduplum adderes, perinde esset, modò dosin vini rectè definias.)

Correctiua subquadrum ad cathartica, vel etiam subtripulum vbi validiora.

Alterantia subduplum ad cathartica, neque obstabit si subtripulum, (vbi efficaciora, radic. sicca, semin. aromata maxime,) aduertendo obiter, folia sicca manipulis, vncijs, & drachmis præscribi, vt & flores pugillis, vncijs etiam, drachmisque.

DISSOLVENDA ratione *qualitatis*, (si aliquando scilicet sapor, vel odor, delicatiorum palato minùs arrideat,) sunt *saccharum*, & aromata aliquot, præsertim *cinnamonum*, quæ vel in vinum coniunguntur, (si copiosius,) vel si contra paucius, in manicam Hippocratis, & vinum sæpiùs super ipsa colatur, sitque hippocraticum purgans.

Ratione verò *quantitatis*, pro lb j. vini

cathartici, sacchari sint $\bar{z}$ iij. vel $\bar{z}$ iiij. cin-
namom. $\bar{z}$ ij. quemadmodum etiam Apo-
zemata, Iulepi, & Vinum Hippocrati-
cum vulgò fieri solent, & aromatizari.

Quod ad V S V M, in eo duo maximè
consideranda, *quantum*, & *quomodo*.

Quod ad *quantitatem*, seu propinandi
vini *dosim*, hæc vniuersim non vna est,
sed diuersa admodum, quam, cum qua-
cunque tandem quantitate catharticoꝝ,
vel vini, vinum composueris, ex arte
hac ratione sic inuestigabis, ac legitimè
definies.

Vinum medicatum, cum transuasatur,
vel colatur, mensures, & ex mensurâ pò-
dus collige, vel aliâ ratione id facias: sint
verò ipsius V. G. lb iij. hoc autem factum
fuerit purgans ad melancholiam, cum
fenna $\bar{z}$ iiij. *polypod.* $\bar{z}$ ij. *epithym.* & *bellebor.*
nigr. ana $\bar{z}$ j β . additis correctiuis ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$
j β . Hæc omnia infusa, quandoquidem
doses purgantes xvij. quæ in xvij. vices
sufficiunt, si vinum in totidem diuiseris,
habebis inuentum sine errore, eritq; do-
sis ipsius $\bar{z}$ ij. si purgandum vnâ vice for-
tius: sin eodem uti consilium est ad pur-
gandum per *ὀκράσιον*, per aliquot dies,
dosis dimidia sufficiet.

Quod ad *Tempus*, quandoquidem vinum medicatum affectibus chronicis, & contumacibus, frigidis maximè, destinatur, (quales ab humore mucilaginoso, & fæculento plurimi inueterascunt,) quorum causas non confestim, sed non nisi paulatim excindas, vsus ipsius erit diuturnior, ad plures dies (hiemis tempore præsertim,) 10. 15. 20. continuos, vel etiam alternos tantùm, instar pilularum vsualium, sic manè, vel duabus horis ante prandium poterit propinari; quod si non instituatur in purgationem huiusmodi, quæ fit per *Stimulorum*; sed ad euacuationem vnâ vice validiùs, vsus erit qui aliorum eradicantium, manè, præsertim purgandi indicatione: aut si syrupi magistralis loco præscribatur, vsus ipsius idem erit, semel vel bis in mense, manè aliorum catharticoꝝ more.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI ex componēdi ratione satis elucescit.

VTILITAS. Quod ad utilitatem, in genere quidem, siue respicias simplicium, quæ infunduntur proleſtandas vires, quas vinum in se copiosè resoluit, elicit ac effundit, siue attendas trajectionem earundem in penitissima quæque corpo-

ris, spiritu tenuissimo ducente; vel consideres ipsius cum naturæ genio familiaritatem, ob quam ab ea amicissimè excipitur: aut aduertas indolis propriæ symbolum, quo substantiâ suâ aëreâ cognatum est symphyto partium solidarum humido, calori, ac spiritui, propter quod in ipsa sine negotio facessit, iis vnitur intimè, & simul cum ipso vis rerum energetica, quam maceratione biberit altissimè, in continentia, contenta ducitur, fructus certè ipsius non potest esse nisi vbertimus: ita vt siue sit purgandum, & secernenda illuuiæ, humoribus, spiritibus, partibus solidis confusa, id fiat perfectissimè, in quæuis, ob naturæ familiaritatem & symbolum, vt dictum, altissimè se insinuante, agente proin vi, quâ imbuitur efficacissimè: siue sit alterandú vario modo, reliquiæ impuritatū acerbæ absumendæ, pristinus vigor restituendus appropriatis, aut partium robur confirmandum, id fiat hac eadem ratione efficaciter, ob naturæ sympathiam, qua illis vnitur cum virtute medica penitissimè. Licet autem tanta sint vini medicati beneficia, tamen non ita passim apud quasuis gentes, & regiones in vsu,

neque quouis anni tempore: frequentius enim iis vsurpatur, qui solum algidum inhabitant, per hiemem maximè, vere, & autumno.

In summâ, regione frigidiore, anni tempore etiam frigidiore, corporis temperie, &c. ut *speciatim* vinum purgans sit utilissimum, in affectibus chronicis, frigidiore anni tempore: delicatis passim, ad pallidos colores praescribitur, ad asthma, obstructions viscerum pertinaces, & diurnas, paralyticis etiamnum; licet vino iis interdicator, cuius certè loco cenomel excellentius exiit: in ventriculi affectibus, debilitati à crudis frigidisque humoribus, vinum absinthites purgans eximium.

Alterans vinum medicatum.

Vini alterantis ambitu continentur vites variis facultatibus imbuta, quae tùm partes quasdam proprietate respiciunt, humorum morbificorum reliquias in iis atterunt, & delent vestigia morborum, & simul specificè corroborant, (qualia ex simplicibus, vinum salviatum, affectibus cerebri frigidis; enularû, hyssopi, pectoris, absinthites, ventriculæ

familiare,) tum quæ vacuant; sine cathartico tamen, (ut vina diuretica, sudorifica, quæ ad calculum, menses mouendos præscribuntur,) cum etiam, quæ vires partium principum excitant, fouent, confirmant, qualia quæ ex aromatibus, ad corroborandum, conficiuntur.

Est autem, ut purgans, ratione compositionis, vel simplex, vel compositum.

Ratione operationis, vel alterans in primis, secundis, tertiis qualitatibus, corpus, humores, spiritus: vel corroborans.

Insuper, vel sine dulcoratione, & aromatizatione conficitur, & simpliciter vinum medicatum alterans, vel vna iis conditur, trañciturque sæpius per manicam Hippocraticam, ut supra, & Claretæ vel vinum Hippocraticum dicitur, licet tale, ut supra, quod ad delicias.

In ipso tria etiam perpendenda. Compositio. Vsus. Utilitas.

COMPOSITIO eadem, quæ vini purgantis est, vel enim cum musto, (quando vsus debet esse longus, in affectibus chronicis, contumacibus alterandis,) ex vno simplici medicamento sicco, vel pluribus, affectum, humorem, & partem proprietate respicientibus, vel cum vino iam reposito.

Quæ autem proportio esse debeat mu-

sti, vini, & ingredientium siccorum, supra inquit, & in vino purgante declaratum. Addas tamen obiter: quia vina alterantia maiore dosi propinari possunt, ac debent, vinum etiam maiore quantitate, decupla, undecuplaque posse affundi.

Quantitatem verò vini & ingredientium, definit dosi futura major, minor, usus breuitas, longitudo, simplicium etiam qualitas debilior, efficacior, qualem vim aromata profundunt.

Eiusmodi vina si trajiciantur per manicam Hippocr. & dulcorentur, diximus supra appellari *Claretum*.

Huc etiam pertinet, quod aliàs *Hippocraticum* simpliciter appellant, quod simul est corroborans, ex variis aromatis, odore, sapore, gratioribus; *cinnamom.* *zingib.* *granis paradis.* *cardamom.* *piper.* infusis ad ℥ ij. in vini rubri ℔vj. per horas aliquot, colatis denique per manicam, addendo *sacchari* q. s. vel ℥ ij. ℥ iij. passim verò fit simplicius, & usitatus ex solo *cinnamomo*.

Cæterum, si loco sacchari vinum medicatum melle condiatur; non erit inutile; imò frugiferum in affectibus frigi-

dis, quibus vinum meracum nocentius aliquando est, vt in Paralyfi, &c. melle eximie operante, vocari que poterit *œno-mel*, seu *mulsum*, aut *vinum mulsum*, quale etiam olim veteres vsurpabant; ex mellis parte 1. & vini 2. 3. additis aromati- bus, si opus, proportione subdupla, sub-quadrapla, subquintupla.

VSVS quando, & quantum continebit.

Quod ad *Tempus*, exhiberi poterit sin- gulis vel alternis diebus, vel etiam lon- gioris temporis interstitio, prout morbus requiret per horam 1. 2. 3. antè pran- dium.

Quod ad *quantitatem*, dosis ipsius pro quantitate, & qualitate ingredientium: ac vini proportione, varia existit: vbi enim ex paucioribus & minùs efficaci- bus rebus infusis, ac vino copioso, sex- tuplo, decuplo fit, eò maior semper do- sis exhiberi poterit, & contrà.

In genere verò, ab $\frac{z}{j}$ ad $\frac{z}{iiij}$.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI, patet ex superioribus.

VTILITAS etiam ex superioribus eluceffit: Efficacissimè operatur in reli- quis morborum alterandis, discutiendis, absumendis, partibus per affectus chro-

130 *Method. Præscribendi*
nicos languidis confirmandis, corroborandisque, sudoribus etiam mouendis, urinis, mensibus: & nullus ferè affectus, modò chronicus, frigidus, qui ab eo fructum non percipiat.

CAP. VII.

DE EMULSIONE.

EMULSIO medicamentum alterans in-
niorum inuentum est, à demulcendis af-
fectibus, vel certè potius, quia lacti similis,
aut quòd lactea illa substantia affusione liquo-
ris, lactis instar, eliciatur, nuncupatum.

Est autem EMULSIO medicamentum for-
mâ liquidum, potulentum, ex medulla fru-
ctuum & seminum quorundam contusa, affuso
liquore idoneo, instar lactis emulsum, (vnde
nomen) ad alterandum vario modo in rem præ-
sentem comparatum.

In ea tria considerantur: *Compositio.*
Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE tria.

1. *Materia, ex qua contusa lac istud
elicitur.*

2. *Liquor, cum quo emulgetur.*

3. *Dissoluenda in eo.*

In omnibus *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA ex qua, ratione *qualitatis*, sunt tùm fructus, *amygdalæ* nempe *dulces* excorticatæ, tùm semina, 4. nempe *frigida* maiora, ex quibus vulgò passim emulsiones vsitatè parantur.

His adduntur etiam aliquando alia, tùm fructus; *nuclei* nempe *pinorum*, in affectibus thoracis, & ubi cum humectatione restaurandum, vt in hecticis; tùm semina, vt passim *papaveris albi*, *lactuca*, *portulacæ*, ubi somnus conciliandus, vel magis refrigerandum, aut tennes humores feruidi incrassandi, & eorum acrimonia simul demulcenda.

Ratione *quantitatis*, in genere, tùm fructus, tùm semina ad $\mathfrak{z}j.$ $\mathfrak{z}iiij.$ præscribuntur. In specie verò, fructuum sint $\mathfrak{z}j\beta.$ $\mathfrak{z}ij.$ sem. $\mathfrak{z}j.$ $\mathfrak{z}j\beta.$

LIQVOR ad lacteam illam substantiã emulgendam, ratione *qualitatis*, est vel *aqua simplex*, vel vsitatè *bordei decoctum*, maximè ubi detergendum, vel *ptisana*, aut decoctum radic. *liquirit.* ubi leniendum magis, vel decoctum aliarum rerum iucundarum, facientium ad scopum.

Ratione *quantitatis*, pro quaque dosi $\mathfrak{z}iiij.$ $\mathfrak{z}iiij.$ sufficient: vnde cum emulsio:

nes in tres doses ferè tantùm vsitatè præscribantur, (plures enim diù sine labe non asseruantur,) liquoris ζ viiij. vel ss . erunt præscribenda.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, præscribitur aliquando *sacchar.* solum, vel quod passim receptum, syrupus aliquis idoneus sapore gratissimus, qui humectet, leniat, aut refrigeret, vt passim, *syrupus violaceus, capillor. vener.*

Aliquando & ad gratiam maiorem & delicias, iis præterea *aqua rosarum* additur.

· Qui manum Christi perlatam aliquando dissoluunt pro tabulis, non malè faciunt.

Quod ad *quantitatem*, dulcorantium ζ j. ζ j β . summum pro dosi sufficiet, *aqua rosar.* pro tota emulsione, ζ j. ζ j β . manus Christi pro quavis dosi, ζ j.

V S V S. In eo tria : *Modus, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, sumitur vel per se, forma potus, vel etiam sæpè ipsius præscribuntur ζ iij. ζ iiij. cum decocto aut jusculo pulli alterato sumendæ.

Quod ad *quantitatem*, dosis ex iam dictis elucescit.

Quod ad *tempus* seu horam, mane & vespere assumitur: quod si præscribatur ad somnum conciliandum, hora somni.

FORMULA PRÆSCR. R. &c. contundantur in mortario marmoreo, affundendo sensim, &c. in colatura dissolue, &c. fiat emulsio pro 3. vel 4. dosibus. Utatur ut dictum.

UTILITAS. Non tantum emulsio præscribitur leniendis, & demulcendis affectibus pectoris, pulmonum, calidis & siccis maxime, renum ardori, vesicæ, urinæ acrimoniæ, feruori, gonorrhœæ, &c. ut passim volunt; sed & ad alios usus: ad sitim, ad quemuis æstum in morbis calidis quibusuis contemperandum, proinde in febribus continuis utilissima ad leniendam simul siccitatem, istorum morborum comitem, vnde & in hæcticis usitatè, ad somnum conciliandum, ad alterandum etiam in febribus, & aliis affectibus calidis, vice Apozematum.

Summatim, ad leniendum, refrigerandum, humectandum.

CAP. IIX.

DE AMYGDALATO.

COLORE & sapore non multùm differt ab emulsione, nisi quòd spissius existat usitatus. Duplex enim est; aliud liquidius, ex amygdalis elicita lactea quadam substantia, instar emulsionis, ut supra sine ullâ coëctione; aliud verò crassius, coëctione inspissatum, de quo in præsentia.

Est autem **MEDICAMENTVM ALIMENTOSVM** syrupi substantiâ paulò liquidiore, lactis instar, (vnde & cremor & lac amygdalinum vocatur) elicatum, saccharoque conditum, ad alterandum simul & nutriendum comparatum.

Licet autem à Medico præscribi non soleat minutim; sed imperari tantùm, Medicus in ipso tria considerabit; *Compositionem. Vsum. Utilitatem.*

Quod ad **COMPOSITIONEM**, conficitur passim ex amygdalarum excortic. ζ ij. quæ teruntur in mortario marmoreo, affundendo sensim aquæ feruentis ℥ β . colantur deinde, additur sacchar. ζ j. ζ j β . ζ ij. pro lubitu, deinde parum coquun-

tur, exhibetur.

Nota, quòd si ægrotans amygdalatum spissius exoptet, amygdalarum plus & sacchari esse addendum, & contra.

Nota etiam, amygdalatum ubi ad vigilias vel somnum conciliandum instituitur, (quod sæpè fit,) *semen. papav. albi, lactuca* recipere.

VSUS : quod ad *tempus*, exhiberi quidem potest quavis hora commoda ; sed passim hora somni usitatè exhibetur.

FORMVLA PRÆSCR. R. &c. vide emulsionem.

UTILITAS eadem ferè quæ emulsionis, temperat, lenit, refrigerat, humectat, hinc passim in affectibus pectoris demulcendis, expurgandis, in febribus & aliis calidis affectibus, in vigiliis, &c. Vide emulsionem.

C A P. I X.

DE HORDEATO.

QVOD nos hodiè à materia HORDEATVM, veteres, à modo parandi hordeum, Ptilanam vocabant, qui cibus erat ex hordeo pinsendo ab exteriori cortice mundato, (*κίονα*

enim, pinso, decorico,) & aqua confectus: vulgò cremor hordei: nostra autem ptisana potus est.

Et si autem vix præscribatur, COM-
PONITVR tamén vel crassiore mo-
do, ex cocto hordeo mundato, quod
vnà cum iusculo exhibetur, addito sac-
charo ad lubitum: sed sanis tantùm tale
conuenit.

Vel, quod re verà hordeatum, ex hor-
dei mandati $\bar{z}$ ij. decoquantur igne len-
to, in aqua limpidissima, quæ feruefacta
abjiciatur, noua addatur, coquatur per
4. vel 5. horas igne blando: hordeum de-
inde colo trajiciatur, colato sacchari $\bar{z}$ j.
 $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. addantur, parum deinde rur-
sum coquatur.

V S V S. Olim cibus erat febrientium,
hodiè datur fere circa horam somni, &
tunc si vigilæ vrgeant, additur simul pa-
rùm emulsionis, cum *papan. albo* præpa-
rata.

VTILITAS. Summa in febribus, in
quibus medicamentum alimentosum, re-
frigerans, detergens, multum nutrit, eu-
chymum: humectat, pectoris affectibus
& hæticis optimum.

CAP. X.

DE LACTE, ET SERO LACTIS.

LAC etiã sæpiſſimè venit præſcribendum; in phthiſicis & dysenteria maximè, idque cum canela, tum in lactis ſpecie, tum in doſi, tum in modo ipſo exhibendi, Aſininum laudatur maximè in hecticis, quia reſtituat genuinam humiditatem, ſi q̄ b̄πιαιος: bubulum pinguiſſimum, butyroſum magis: ouillum caſioſum: caprinum medium, extenuatis utile.

Quod ad VSVM, DOSIN & MODUM PRÆSCRIBENDI, hic eſt. R. Lactis aſinini, (vbi vis refrigerare, detergere; vbi verò magis nutrire, lactis caprini,) ℥̄ iiij. ſacchar. vel mellis, (ne corrumpatur aut aceſcat,) ℥̄ j. idque pro prima doſi, pro ſecunda augendo ℥̄ j. ad ℥̄ v. donec venerit ad ℥̄ x. vel xij. deinde retrogradiendo ad primam quantitatem redeundo: ſumatur autem 4. horis antè cibum, & ab ipſo aſſumpto neque dormiat, neque corpus agitet validiùs. Nunquam autem nili corpore repurgato uſus ipſius ineundus.

UTILITAS. Hecticis maximè dica-

fur, impinguat, citò reficit : in vsu ipsius cauendum à corporibus impuris, quia in ventriculo frigido acescit, in calido estuante nidorem inducit, vnde capitis dolor. hinc nec febrientibus, nec hypochondriis inflatis vtile : in dysenteria etiam valdè proficuum, tùm ad leniendum, detergendum simul, & vlcus solidandum, maximè si chalybeatum cum terræ sigillatæ ℥j. ad scutellam exhibueris, manè & vesperti, 4. horis ante vllum cibum. *Hac de lacte, sequitur.*

SERVM LACTIS. Non est alimentosum sed medicamentosum : vacuat serosos humores & adustos liberaliùs sumptum, refrigerat, febrientibus vtile, hepatis, renum ardori, per æstatis decursum in melancholia vtilissimum, & affectibus ab ipsa profectis, lepra, scabie, &c. maximè, si fumaria in eo fuerit macerata.

Hic autem *VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI.* R. Serum Lactis, coletur, deinde bulliat, (tùm quia flatulentum, tùm vt quicquid inest casei, subsideat,) tunc in eo per noctem maceretur, in lb. ij. scil. eius, *fumaria* M. j. *Cichor.* M. β. colato adde *sacchar.* ℥j. ʒj β. secundo autem die huic dosi ʒij. addendæ

donec veneris ad ℥ iij. deinde serie præ-
posterâ sensim ad ℥. j. redeundo. Alias
lib. j. sufficit singulis diebus assumenda
per mensem, infundendo eandem *fume-*
riam, addendo in colatura sacchar. ʒ j.
& efficaciter in melancholicis, *succi po-*
morum redolentium tantundem: alias etiam
ad febres & ardores simpliciter vsurpa-
tur, acetosa in ipsius ʒ viij. macerata, &
aliis refrigerantibus: idque manè hora v.
vel vj. quatuor nempe horis ante cibum.

C A P. XI.

DE HYDROMELLITE.

POTVS mellitus est veteribus celeberrimus: illis melicratum, alias Mulsæ dictus hodiè etiam vsitatissimus in abstemiis, aut quibus vinum nocet.

Est autem duplex, vulgare & medicatum, siue simplex, siue compositum.

VULGARE duplex est, aquosum seu dilutiùs, & vinosum.

Aquosum componitur quidem apud Mesuram, ex mellis vna parte, aquæ 8. hodiè dilutiùs ex aquæ 10. vel 12. partibus.

Coquitur vsque dum non spumescat amplius, ad quartæ sc. vel quintæ partis consumptionem, colatur, seruatur, conditur etiamnum ad gratiam, si voluerit assumens, cinamomo pauco ꝑ ij. iiij. ꝑ ꝑ. &c.

Vinosum est meracius, sic dictum, quòd vini generosi saporem, & calidam vim æmuletur: sitq; veluti nectar maluaticū. Fit autem ex mellis parte vna, aquæ partibus iiij. alij vj. alij vij. (perinde tamen, quandoquidem coqui debet, vsque dum ouum crudum innatet, reconde in vase præsertim vitreo, occludatur, insoleatur, vel in calido teneatur per mensem, aut 14. dies. Tale ferè Anglorum *meteglin*, nisi quòd postea fermentum in nodulo ligatum suspendant in vase, ad ꝑ ij. V.G, & addant aromata ad ꝑ ꝑ. ꝑ ij. pro quantitate mellis iam definita, h. e. ad ꝑ j.

VSVS & VTILITAS. Pro potu ordinario præscribitur, in affectibus frigidis & pituitosis præsertim, & vbi vini abstinentia iuuat, vel vsus noxius, vt in paralyfi: vel vbi vires eximias, & in frigidis humoris alterandis potentes, corroborando calori natiuo quærimus, mirè

conseruat à putredine : vt autem frigidis & senibus eximiè confert , sic noxius in febrientibus , biliosis & calidis : quia citò bilefcit & amarescit , quemadmodù coctione nimia & vetustate licet experi- ri. Hinc & Hippocr. in *πικροχόλαις* pro- hibet, & *μεγαλοσπλάγχις* in quibus au- diùs rapitur & confestim : vnde crudita- tes & flatus incredibiles progignit. Est etiam Hippocr. diureticum , arenulas mirè detergens & expurgans.

Vinosum ista elegantius præstat, & in- star maluatici potenter coquit humores frigidos, expectorat, roborat stomachum, coctionem, discutit flatus, & cruditates coquit, quemadmodum vulgare apud Galenum : *ἀνακάθαρσις* mirè promouet, efficax in Asthmaticis.

MEDICATVM componitur facilè ex hydromellite simplici, cui incoquantur simplicia sicca, partem cui destinatur re- spicientia, & ea, quæ pro potu suauiora. Decoquantur autem postquam despu- matum fuerit: sint V. G. herbarum M. iij. coque, in colatura infundantur per 2. 3. horas aromatum $\frac{z}{3}$ β. $\frac{z}{3}$ vj.

VTILITAS efficacissima, & specifica vis, præter suprà dicta, in morbis tollen-

dis, maximè frigidis inueteratis, vt paralyfi, &c.

C A P. XII.

DE HYDROSACCHARO;
& Ptisana.

HYDROSACCHARVM potus suauior
est & delicatior quam hydromel: & in
quibus hydromellis vsum ob calorem formidamus,
ad eadem ferè efficax, & abstemiis maxi-
mè conueniens.

Fit aquæ fontanæ, quæ feruore re-
purgata fuerit, partibus. 12. & sacchari
albi parte vna, plus minùs.

Poteris aromatizare cinnamomo, vel
santalidis in febribus, ad ζ iij. ζ β . Vtatur
pro potu.

PTISANA veterum cibus fuit, qui bo-
diè vocatur Hordeatum. Nostra potus est, tum
sanis, tum febrientibus, & vbi aëstus præsens
aut imminens, neque locus vino idoneus.

Fit autem variè pro sumentium libitu.

Vel enim simpliciter ex hordeo inte-
gro, & aqua fontana fit, vt illius pars vna
sit, huius partes 10. 15. meliùs 20. vt pas-
sim in officinis: coque ad cõsumptionem
lib v. & vsq; hordeum intumescat, (malè

Nicolaus ad consumptionem lb xv. nisi id pro cibo) & eiusmodi decoctum vulgò in officinis vocatur *aqua hordei*, vel *decoctum hordei*.

Vel *liquiritia*, *passula*, *gramen*, *radix acetose*, & alia pro lubitu ægrotantis simul decoquuntur, parca manu; sed vix hodiè à Medico præscribitur.

UTILITAS. Humeat, refrigerat; detergit, alimentum præbet paucissimū, biliosis & sanguineis accommodatissimum: febricitantibus, affectibus calidis hepatis, ventriculi, renum.

NOTA, aquam hordei, seu ptisanam nostram, vel decoctum hordei, constare ex hordei integri parte i. aquæ 20. cocti vsque dum intumescat. Cremorem etiam hordei, vsque dum rumpatur. Hordeum mundatum, coctum, vsque dum abeat in pulverem, Ptisanam veterum referre: si traiciatur per setaceum, vocari *succum Ptisanæ*.

C A P. XIII.

D E D I Æ T A.

NOMINE *Dietæ* audimus non tam regimen sex rerum non naturalium, quam

decocta varia ex sudorificis vsualibus hodiernis comparata, per quorum vsum, quandoquidem exacta viuendi ratio, & accurata sobrietas obseruanda, hinc & ipsa *Diæta* fuere appellata, vnde nominis origo.

Est enim *DIÆTA*, quam audimus, decoctum ex vno sudorificorum quatuor vsitatorum vel pluribus, in liquore idoneo factum, ad alterandum simpliciter, vel vacuandum insensibiliter, aut sensibiliter per sudores, comparatum.

Hinc *Diæta* eiusmodi duplex rectè statui potest: *Alterans*, vel *Vacuans*.

Alterans Diæta.

Licet quatuor illa hydrotica vulgaria, sudori proliciendo tantum videantur esse dicata; tamen & præscribuntur sæpius cum magno fructu, in pluribus affectibus sine sudore efficacissimè. Hinc & *Diætam* alterantem appello.

In hac tria consideranda: *Compositio*, *Vsus*, *Vtilitas*.

In *COMPOSITIONE* tria quoque: *Materia*, ex qua, *Liquor*, & *Dissoluenda*.

In materia *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA ratione *qualitatis*, in genere duplex.

1. Sudorificum aliquod ex vulgaribus;
Guaiacum,

Guaiacum, China, Sassafras, Salsaparilla.

2. Alterantia varia, radic. fol. semin. flores, affectum, humorem peccantem, partem laborantem respicientia.

In specie verò variè seligitur ista matèria, pro varietate partium maximè, quibus inhærent expugnandi affectus.

In partium enim quarumvis affectibus pituitosis, inueteratis, potenter alterandis expugnandisque, assumitur Guaiacum, China, Salsaparilla, sola vel mixta, vna cum alterantibus iam dictis idoneis.

In affectibus verò pectoris, asthma, phtisi, tabe, &c. (in quibus etiam passim hodiè vsitatè & ferè tantùm diætã eiusmodi alterans præscribitur, & decoctum pectorale passim etiam appellatur) seligitur sumiturque China sola, vel aliquando etiamnum ipsi additur, Salsapar. aut lignum Sassafr. vna cum alterantibus thoracicis idoneis.

Ita vt ex dictis Diætã alterans duplex statui possit. 1. Non pectoralis, variarum partium affectibus pituitosis insensibiliter assumendis.

2. Pectoralis, decoctum nempe ex Chinâ, (aliquando & additâ Salsapar.) fructibus & seminibus pectoralibus, comparatum: qualis

hodiè ferè tantùm præscribitur.

Ratione *quantitatis*, sudorifica illa in diæta non pectorali, sola vel mixta, præscribuntur ad $\bar{z}$ vj. plus minùs, habitatione temporis, ætatis, regionis, &c. Alterantia verò, rad. fol. sem. flor. omnia simul vel ipsorum quædam, dosi mediæ Apozematis præscribenda.

In Diæta autem pectorali, cuius basis *China* est, hæc si sola, (vt passim) ad $\bar{z}$ j. præscribitur, si vnà addantur reliqua dicta, horum $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iiij. ipsius (scil. *chinae*,) $\bar{z}$ vj. præscribuntur.

Alterantia verò, fructus pectorales ad $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. *semin. pector.* $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . etsi aliquando in phthisi caro cancerorum, & testudinis abluta præscribatur: id fit ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

LIQVOR ratione *qualitatis*, in diæta alterante non pectorali est *aqua communis*, vel *liquor alius idoneus*, dictus in Apozemate, *hydromel* maximè: quandoquidem decoctum eiusmodi frigidos affectus & humores respiciat. In pectorali verò etiam *aqua simplex*, vel *decoctum hordei* sumitur; hac tamen cautela, quòd in hoc liquore *China* infundatur, per horas aliquot, deinde hæc in ventre pul-

li vel gallinæ exenterati concludatur, vnâ cum fructibus & semin. pectoralibus: coquantur deinde in liquore dicto, ad putrilaginem vsque.

Ratione verò *quantitatis*, lb. 10. 12. vel q. s. ad perfectam coctionem requiruntur.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, in non pectorali aliquando syrupus, vel saccharum, (vna cum aromatizatione faciendâ) præscribitur dissoluendum, vt in Apozemate alterante.

In pectorali passim *sacchar. rosat.* præscribitur: potest & syrupus idoneus.

Ratione *quantitatis*, ista pro quaque dosi ad ζ j. ζ j. ß. dissoluuntur.

V S V S. In ipso tria: *Modus, quantitas, tempus.*

Decoctum non pectorale quod ad *modum* bibendo quidem; sed sine sudore vsurpatur.

Quod ad *quantitatem continuam*, seu *dosim*, ζ iiij. vj. sufficiunt. Quod ad *discretionem*, per 10. 15. dies vsurpandum.

Quod ad *tempus*, mane sumi debet alterans eiusmodi.

Pectorale verò, quod ad *modum*, etiam sine sudore vsurpatur.

Quod ad *quantitatem*, etiam ζ vj. *quasi-*

titatem verò discretam, per dies 15.

Tempus verò manè.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

—In decocto quidem non pectorali. R. &c. fiat decoctum, seruetur in vase vitreo, pro 4. aut 5. dosibus matutinis, quo corpore priùs purgato vtatur per 10. 15. dies, obseruato victu sobrio & exiccante, ac pro potu vtatur decocto secundo, vel Bochetto.

In pectorali verò. R. (chinam vel alia) infunde in aquæ, &c. ponantur deinde in ventre pulli, vnà cum fructuum, &c. coquantur deinde ad putrilaginem, addendo sub finem decoctionis, folior. &c. (præparantia,) exprimantur omnia, colentur, in colatura ℥j. dissolue, &c. pro duabus dosibus, manè calidè continendo se in lecto per horas 2. 3. sine sudore, & continuando per dies 15. 20. 30. corpus autem priùs cum manua repurgandum, vt & singulis 15. diebus: & interim viuendum sobriè, ac pro potu decocto chinæ vtendum, vel hydromellite.

VTILITAS: insignis omninò est in omnibus diuturnis affectibus, vbi consiliū adest, humorum illuuiem, chroni-

corum eiusmodi affectum fomitem, attenuare, resolvere, & insensibiliter vacuare, absumere, vias simul & ductus, per quos digeri debent, rarefacere, aut præparare etiam potenter ad purgationem. Neque tamen in iis licet uti tutò sudore, ut in asthmate & phtisi maximè, in qua ferè hodiè tantùm diæta eiusmodi alterans præscribitur, in quibus affectibus purgantia noxia sunt, ut & sudorifica. Neque tamen humores istorum affectuum fomites, in thorace stabulantes, alia ferè ratione vix licet absumere, aut euacuare.

Vacuans Diæta.

Diæta vacuans, qualis hodiè ferè tantùm præscribitur, auditur hïc, quæ causas morbificas per sudores exhaurit, euacuat.

Est autem duplex: alia sudorifica tantùm, alia verò simul cathartica.

SV DORIFICA tantùm hodiè propriè Diæta appellatur: estque ut iam dixi, quæ sensibiliter causas antecedentes, vel coniunctas morborum, per sudores euacuat.

In hac tria considerantur: Compositio. Usus. Utilitas.

In COMPOSITIONE duo perpēn-
denda.

1. *Materia*, ex qua comparatur eius-
modi decoctum.

2. *Liquor*, in quo ipsa decoquitur.

In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA EX QVA, ratione *qua-*
litatis, est vel sudorifica, vel alterans etiā
simul aliquando.

Quod ad sudorifica; componitur vel
ex *Guaiaco* & *cortice eiusdem* solo: sola
China, rariùs ex sola *salsaparilla*; vix vn-
quam ex solo *sassaparilla*.

Vel ex *Guaiaco* ut basi, cum aliorum
modò vno, modò duobus admixtis, ob
varias medici intentiones, vel maximè,
quò *Guaiaci* feruor, & nimia caliditas
obtundatur, cum eodem sudandi fructu.

Vel ex *China* ut basi, & *salsaparilla*, aut
ligno sassaparilla vbi minùs consilium est
calescere; exsiccare tamen non minùs
potenter, & absumere vitiosas humidi-
tates.

Quod ad alterantia; vtilissimè cum iam
dictis, ad finem decoctionis, etiam ali-
quando decoquuntur, addunturque va-
ria simplicia alterantia, quæ partem affe-
ctam proprietate respiciunt & humo-

rem; unde sudorificum eximium euadit: vel tantum adduntur hoc sine sæpius, ut Guaiaci caliditas & siccitas obtundatur; ne hepar incalescat; ad hoc autem seliguntur radic. fol. semin. fructus, flores, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica sola præscripta, vel mixta, pro quaque dosi ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . præscripta sufficiunt, ita ut, quandoquidem decoctum hydroticum in 4. tantum doses præscribi debeat, $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ vj. sint præscribendæ, quæ dosis potest minui, augeri, pro ratione temperamenti, ætatis, virium, temporis anni, constitutionis morbi, regionis, &c.

Alterantia verò ubi assumuntur, dosi dimidia Apozematuni, & quoad ordinem, post sudorifica præscribenda. Ad hoc passim in decocto guaiacino *liquirit. passularum* ana $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . usurpantur.

LIQVOR: ratione *qualitatis*, passim aqua fontana usurpanda præscribitur.

Quod ad *quantitatem*, licet ex artis præcepto aqua in decoctione radicum, liquorum, debeat esse octupla; tamen quia in infusione hydroticorum illius multum absimitur, debet esse duodecupla, h. e. pro $\bar{z}$ j. β j. & tunc obiter

G iij.

decoquendum ad medias, quæ ratio vfi-
tatiffima. Potest & ℥ j. β. præferibi, &
tunc ad tertias consumendum.

V S V S. Quod ad *quantitatem*; de eius-
modi decocto sudorifico ℥ viij. bibun-
tur.

Quod ad *modum*; calidè, tegendo
corpus plùs solito, multis vestibus ac
stragulis.

Quod ad *tempus*, manè, ratiùs & circa
vesperam repetitur, in robustis, valdè
pituitosis, & copiosis excrementis refer-
tis.

FORMYLA PRÆSCRIBENDI
exemplo Guaiaci. R. Rasuræ ligni sancti
℥ iiij. cortic. eiusdem ℥ ij. infundantur
in ℥ vj. vel ix. aquæ fontanæ, per 24. ho-
ras, seu diem naturalem, supra cineres
tepidos vel calidos, vase clauso accuratè.
Decoquantur deinde igne lento, prunis
luculentis sine fumo, donec redeant ad
medias, refrigerentur; colentur postea
per manicam Hippocratis (& vbi deco-
ctum validiùs expetitur, exprimantur le-
niter,) dulcoretur decoctum sacchari
℥ iiij. iiiij. aromatizetùrque cinamom. ʒ j.
β. ʒ ij. (dulcoratio tamen & aromati-
zatio possunt omitti in minùs delicatis,)

reponatur ad usum in ampullâ vitrea.
Capiat de hoc decocto $\bar{z}$ viij. calidè, manè, tegendo corpus plus solito, sudando ad placitum.

Nota, quòd (vbi alterantia cum sudorificis præscribuntur,) imperetur in formula, sub finem coctionis adde talia, &c.

R. Residentiam decocti superioris, (vbi scilicet nulla alia simplicia addita,) addè si volueris sudorifici alicuius recentis $\bar{z}$ j. infunde in aquæ fontanæ lb xij. per horas 8. vel 12. decoquantur ad tertiam unius, vel quartæ tantum consumptionem: cola per manicam Hippocratis, aromatiza, & dulcora cum sacchar. q. s. cinamom. $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. fiat decoctum secundarium, seu bochetum pro potu ordinario.

Obserua hanc victus rationem per 15. 20. 30. dies, (nisi vires labescant, tunc enim triduum, quatrèdium licebit intermittere,) quo tempore vtatur assis potiùs, quàm elixis; auiculis montanis & campeltribus, cinnamomo, garyoph. &c. transfixis, gallinis, caponibus, pane biscocto, anisato, passulis, amygdalis torrefactis, & in vltima mensa coriandro, aniso saccharato, &c. Vtatur secundario decocto expresso, colato, aro-

matizato cum sacchar. & cinnam. q. s. pro potu ordinario: quod si alvus fuerit adstrictior, iniiciatur clyster cõmunis, vel, quod optimum, singulis vj. viij. diebus reiterentur pilulæ, potio, aut alia purgãtia præscripta, (vt crassior materia scilicet quæ absumptis partibus tenuioribus restagnare solet in aluo, deturbetur,) quo die abstineat à decocto sudorifico.

Vt autem antè diætæ vsum purgari debent, sic & duodecimo, vel vndecimo quoque die.

Solent etiam in diætis præscribi sacculi duo ex cephalicis digerentibus, calidissimè capiti (detonso priùs capillitio) applicandi, per horæ quadrantem, donec sudor erumpat è facie, statim abhausto sudorifico, ad sudorem promovendum, & post detersum etiam sudorem, in affectibus capitis maximè, ad digerendum magis absumendumue, quibus sublatis caput munitur stuppis cannabinis calefactis, & suffitu communi suffitis.

VTILITAS eximia & amplissima, non solum in affectibus externis; sed & internis, contumacibus maximè, quorum causæ altiùs egere radices, vt nec pur-

gantibus vulgatis, aut alterantibus exci-
scindi potuerint, ita vt egeant his medi-
camentis, quæ subtilitate partium, &
attenuatione maximâ istum fomitem re-
soluant insensibiliter, aut per sudores
manifestè dissipent, ac discutiant reli-
quias vitiosorum humorum: sic ad flu-
xiones capitis inueteratas, catharros
diuturnos, cachexiam, hydropem, ad
alios eiusmodi affectus ab humoribus
pituitosis copiosisue, in lue venereâ, &c.
Hac de Diata sudorifica.

*DIÆTA SYDORIFICO-CATHARTI-
CA* est decoctum, in diatis iam diëtis sudores
mouens, & per aluum simul emacuans, vsur-
pandum, medicorum recentium maximè inu-
tum est, & antè paucos annos vix vsitatum, ne-
que tamen sine spe fructus vberissimi excogita-
tum: cum huius ope humorum partibus tenuio-
ribus resolutis per sudores, relique crassiores,
quæ aliàs solent, pertinaciter restagnare in al-
uo & aliis partibus, hac ratione simul utiliter
eradicantur, neq; est quod diuersos & contr-
arios motus conclament, calor enim natiuus in-
strumentum facultatis excreticis, vna cum fa-
cultate expultrice indifferenter se habet ad om-
nem motum sicumue, & qua dicitur porta, vellit-
cante, vel trabente medicamento, ad rei motu

bificæ expulsionem insurgit, experientia probante, confirmante. Hinc & nomen, & definitio elucescit.

In hac autem tria considerantur, *Compositio. Vfus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia*, ex qua: *Liquor*. In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

Quod ad MATERIAM, ratione *qualitatis* assumitur decoctum superius, constans uti dictum ex solis sudorificis, vel etiam simul aliquando ex simplicibus alterantibus additis, unde sudorifici appellatio.

Huic materiæ, ut decoctum fiat simul catharticum, adduntur quæ dicta sunt in Apozemate purgante, purgantia basin constituentia, *senna*, *carbam. polypodium*, tum etiam alia cathartica, humorem pituitosum maximè respicientia, *Turbib. Hermodact. Rhabarb. Agaricum*, pauciora, plura, pro scopo, unà cum suis correctivis.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica & alterantia vide suprâ. Purgantia verò dosi ferè Apozematis purgantis præscribenda, paulò tamen (quarta nempe parte) minore, quòd vires non ferant copiosas

eiusmodi, per habitum & aluum purgationes.

LIQVOR, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*. vide suprà.

VSVS. Quod ad *quantitatem*, ad $\bar{z}$ iiii. vel v.

Quod ad *tempus*, manè, idque per quadriduum ferè, initio eiusmodi diætaram, reliquis enim diebus sequentibus, detractis laxantibus, diæta simplicior sudorifica vsurpatur.

Et quod ad **FORMVLAM**, hæc est: R. &c. i. e. diæta suprà, siue decoctum sudorificum, sub finem decoctionis adde purgantia iam diæta, vel vna simul cum alterantibus, colentur, &c. vide suprà. Finito hoc decocto purgante, & 4. dosibus matutinis absoluto, vtatur eodem, deinde detractis laxantibus, per dies 10. 15. 20. &c.

VTILITAS. Diæta eiusmodi apud recentiores hodiè vsitatissima, in corporibus admodum cacochymis & robustis simul, quæ duplicem illam euacuationem postulant, ad humorum morbificorum in 1. 2. 3. regione stabulantium partes crassiores tenuioresque simul, vna & eadem opera euacuandum. Vtilissima au-

158 *Method. Praescribendi*
tem maximè omnium est, & vsitatissimam
in lue venerea curanda, tractanda.

ANIMADVERSIONES.

NOTANDVM CIRCA SVDORIFICA
in formulis speciatim dici de ligno Guaiac.
R. Rasura ligni sancti resinosi: de ligno Salsaphras. R. ligni Salsaphras recentis cum suo cortice minutim & frustulatum incisi, aut assulatum dissecti: de rad. Chinæ. R. Rad. chinae ponderosa non exesa aut cariota, in taleolas dissecta, &c. de rad. Salsaparillæ. R. rad. Salsaparill. in taleolas incisa & dissecta, cum suis capillamentis.

Notandum, decoctum chinae in cineribus calidis, vel loco calido esse asseruandum, aliàs acescere: decoctum ligni sassaphras amittere, diutius asseruatum, odoris gratiam.

C A P. X I V.

D E B O C H E T O.

BOCHETVM potus est diatarum iam diatarum vilissimus: aliàs in affectibus, in quibus vinum tuiò non porrigitur, vel ubi exiccare sensim, aut humorum illuuiem absumere consiliunt.

COMPONITVR autem breuiter in diætis, ex residentiâ præscripti decocti sudorifici, (modò nulla alterantia vel purgantia simul fuerint incocta : vti suprà declaratum in formulâ diætæ sudorificæ : aliàs enim recens parâdum & præscribendum,) additâ aliquando insuper $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ ij. eiusdem vel alterius simplicis hydrotici, infundantur omnia per horas 12. in aquæ $\mathfrak{lb}$ xij. vt suprà, coquantur ad quartæ vel tertix partis cõsumptionem, exprimantur colenturque per manicam Hipp. additur *sacchar.* $\mathfrak{lb}$ β . $\mathfrak{lb}$ j. vel ad placitum, *cinamom.* $\mathfrak{z}$ iiij. $\mathfrak{z}$ β . fiat decoctum secundarium, seu Bochetum, seruetur in ampullâ vitreâ pro potu ordinario.

Vel paratur aliàs in rem præsentem, siue quòd nulla diætâ præcedens fuerit præscripta ; ex cuius residentiâ fieri possit, (siue quòd illa ex sudorificis alterantibus, & simul purgantibus constiterit, quorum vis pro potu eiusmodi ordinatio non desideratur,) ex aliquo, vel pluribus sudorificis, ad $\mathfrak{z}$ ij. $\mathfrak{z}$ ij β . eodem modo, vt suprà dictum, præscriptis, fiat Bochetum, quò vtatur, vt dictum.

VSVS, FORMVLA, VTILITAS iam satis declarata.

CAP. XIV.

DE DECOCTO GALLI.

NOMINIS ratio plana. Inuentio verò veterum fuit. Vsus recentioribus hodiè admodum confirmatus.

Est autem DECOCTVM GALLI iusculum quoddam, ex Gallo vetere, & sudorificis quibusdam, alterantibus, vel etiam cum catharticiis, ad alterandum vel purgandum comparatum.

Hinc duplex decoctum eiusmodi: Alterans, vel Catharticum.

Decoctum Galli alterans.

In Alterante consideratur: *Materia* maximè, & *Liquor*. In utroque *qualitas*, & *quantitas*.

Quod ad *MATERIAM*, ratione *qualitatis*, Gallus vetus pro basi veluti assumitur.

Huius venter sarcitur deinde, vel etià ad finem tantùm decoquuntur alia, quæ sunt tum sudorifica passim, vt *china*, *salsaparill.* *sassaphr.* sola, mixta, in asthmate

& melancholia hypochondriaca, vſita-
tiſſimè præſcribenda, tùm alterantia rad.
fol. ſem. fructus, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, ſudorifica ad ζ ij.
præſcribuntur, alterantia verò doſi ferè
Apozematis alterantis paulò minore.

L I Q V O R, ratione *qualitatis*, aqua
paſſim.

Ratione *quantitatis*, q. ſ.

V S V S: quod ad *quantitatem*, ad ζ vj.
vel viij.

Quod ad *tempus*, manè continuando
per 15. dies, vel ſpatium menſis vnus.

Hæc autem **FORMVLA**. R. Gallum
veterem rufum, decrepitum, vel 4. aut 5.
annorum, curſu, verberibus fatigatum,
deplumetur viuis, iuguletur, & exente-
retur, huius venter repleatur ſudorif-
fructibus, ſeminibus dictis, conſuatur,
coquatur deinde in olla vernisata, vel
ſtannata, cum aquæ ſufficienti quantitate
perfectè, donec carnes contabefcant &
ſeparentur ab oſſibus, vbi autem juſcu-
lum deſpumatum fuerit, adde radic.
&c. ſub finem verò decocti, folia, flores,
&c. coquantur vſque ſuperſint juſculi lb
iij. exprimantur fortiter, colentur, ſerue-
tur decoctum in ampulla vitreâ, in loco

frigido omni pinguedine detracta, capè de eo jusculo ꝑ viij lb ß. manè, addendo si volueris, maximè in affectibus thoracis, sacch. vel syrup. idonei ꝑ j. continuando per 15. dies, vel spatium mensis vnus.

• **UTILITAS** summa in obstructio- nibus contumacibus, hinc passim præ- scribitur in melancholia hypochondria- ca, in quâ vsitatè præscribuntur pro eius- modi jusculo radic. petrosel. cichorij, gram. aspar. folia ceterach, meliss. bugloss. pimpinell. agrim. vvx corinthiacæ: aliquando China & lignum sassafras. In quavis etiam pertinaci viscerum opilatione: itenr & in affectibus pectoris, asthmate præ- fertim, ad quæ vsitatè china ferè vsurpa- tur, cum fructibus thoracicis, in dolori- bus arthriticis cum ligno sassafras, palli- dis coloribus, &c.

Decoctum Galli purgans.

Non differt à superiori, nisi quòd præ- ter dicta adduntur etiamnum cathartica: ferè hæc, senna, polyp. carthamus, horum ana ꝑ ij. ꝑ ij ß. Agarici ꝑ j. Epithymi tan- tundem, quæ ventri Galli includuntur.

præscribiturque, fiat decoctum ad ℥ ij. in quo sacchar. dissoluitur, si volueris, ad ℥ iiij. aromatizaturque etiamnum pro 4. dosibus matutinis, singulis mensibus usurpandis. Estque huius usus, & utilitas; præcipuè & passim in melancholia hypochondriaca, obstructionibus viscerum, pallidis coloribus, arthritide, colica; vix autem usurpatur in asthma.

C A P. X V I.

D E D E S T I L L A T O
Instaurante.

VBI agrotantes, propter vires summe at-
ritas à morborum vi, longitudine, aut
euacuatione insigni, quosuis alios cibos diffi-
culter & digerunt, & in deperditorum spiri-
tuum locum restitunt, aut etiam alia quævis
cum nausea recusant; vires tamen & augeri
instaurariq; & conseruari debent, vsitatè hodiè
passim, aqua destillata ex carnibus euehymis,
& m. v. s. q. præscribitur, ex recentiorum
inuento. Ab effectu destillatum restaurans
sive instaurans, vt & aliquando, à materiâ
præcipuè vsitata, aquam caponis appellant.

Est autem D E S T I L L A T V M I N-

SI AVRANS, aqua destillata, siue liquor per alembicum elicitus, vi & facultate carni, caponum maximè, alimentaria, & medicamentosa simul conseruarum, puluerum, aquarum, succorum variorum imbutus, ad vires spiritusque resarciendos maximè comparatus.

In hoc autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In **COMPOSITIONE** duo maximè: *Materia ex qua, Dissoluenda.*

Quod ad **MATERIAM**, vulgò carnem caponis vnius, vel gallinæ, perdicum duarum, dissectam, ab ossibus & pinguedine purgatam, lotamque aqua quadam cardiaca, vt *rosar.* vel *vino albo*, &c. assumunt, admiscéntque conseruas, condituras varias, pulueres cardiacos, auri folia aliquot, & omnia irrorata liquore idoneo, in Balneo Mariæ destillant. Sed quia hac ratione vis carniū alimentaria paucissima, vel nulla habetur, idèd hic modus etiamnum improbatur, résque accuratiùs peragitur: quod fiet, si carniū dictarum, vel aliarum, perfectissimè & ad putrilaginem vsque decoctarum, expressarum deinde, colatum jus assumas, in quo postcà iam dicenda diluas, destillésque.

Materia autem ejusmodi destillati erit duplex. *Alimentaria*, & *Medicamentosa*. Quod ad *alimentariam*, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*, etiamnum *usitatè* capo optimus assumitur, (potest & *Galina* assumi) isq; solus, vel etiam ipsi *vna perdis* additur, aut *arnus vitulinus* : vt & si ejusmodi destillatum pro *hectico* & *phtifico* instaurando præscribatur, *caro testudinis nemoralis vnus*, *duarum*, *coxe* etiamnum aliquæ *Ranarum* *usitatè* præscribuntur.

Hæc materia *alimentaria* coquitur in aqua s. q. addunturque ipsi (pro *medicamentosa*) *variae stirpium partes*, (vt vulgò etiam in *jusculis* *condiendis* alterandis- que fieri solet,) *rad. fol. sem. flor. gratiora* ferè *odore*, *sapore*, quæ *affectum*, *causam* istius *dissipationis virium*, *maximè* *respiciunt*, idque *dosi* ferè *Apozematis* *alterantis*, paulò *tamen* *minore*, quâ *ratione* & *virium* *instaurationi*, & *alterationi* *simul* *vnâ* & *eâdem* *operâ* *confutur*.

Vbi omnia sunt *percocta* ad *putrillaginem*, vt *carnes* ab *ossibus* *abscedant*, *colatur* *jusculum*, *reliqua* *fortiter* *expri- muntur*, & *vbi* *omnia* *fuerint* *refrigerata*,

266 *Method. Prescribendi*
concreta in superficie pinguedo aufertur.

Seruatúrque jusculum, *materia propinqua* futura destillati, quod comparatur ex huius juris ℥ iiij. iiij. aquar. cardiac. idonearum ℥ viij. xij. in quibus miscentur postea conseruarum, conditurarum idonearum, ℥ iiij. v. vj. (aliquando & confectiones assumuntur, vt alkermes in summâ debilitate, vt & Theriaca vbi malignitas, ad ℥ iiij. ℥ β.) puluerum cardiacorum simplicium, vel electuariorum officinal. vt diamargar frigidi ℥ β. ℥ j. vbi minùs pretiosi. Vbi notandum obiter est, frustra *perlas, fragmenta pretiosa, bolum, terram sigillatam, auri solis,* & similia admisceri: quandoquidem in eiusmodi destillatione leui, per balneum Marię, nullam de se vim energeticam seu spiritum efficacem fundant: cum & vrgentiore calore vix haberi possit, eoque sicco, adhibitâ etiamnum diligentissimâ præparatione. Ista omnia permixta alembico committuntur, destillantúrque postea in balneo Marię, vt vocant. Obiter nota, quodd si ambre vim, vel moschi desideres, hæ ad ℥. v. vj. ℥ β. in nodulo ligata, & alembici naso alligata, esse

appendenda, vt liquor transiens eorum vim secum ducat, quæ hæc ratione commodiùs & certiùs habetur, quàm si cum aliis permisceas. Liquor destillatus in ampullâ vitreâ in loco frigido asseruatur.

DISSOLVENDA, licet ea rarius vsurpentur; tamen & aliquando succi idonei cardiaci, vt de *limonibus*, in febribus, *granatorum acidorum* utiliter ad ζ iij. ζ iij. pro liquoris destillati quantitate dissoluuntur; licet cum jure caponis & aquis cardiacis antè destillationem possint permisceri.

VSVS. Quod ad *modum*, vel per se ex cochleari vsurpatur liquor eiusmodi destillatus, vel in jusculis aliis, aut panatellis dissolutus.

Quod ad *quantitatem*, ad ζ j. ζ ij. ζ iij. assumitur.

Quod ad *tempus*, ad lubitum; idquæ ter, quater, vel sæpiùs in die.

FORMULA R. carnem caponis vnus optimi, vel gallinæ, (vnâ cum carnis aliis, vt dictum,) dilectam, ab ossibus vel pinguedine saltem purgatam, pone in olla vernisata cum aquæ s. q. coquantur, addendo sub finem radic. &c. h. e. alterantia, vbi omnia fuerint ad par-

trilaginem cocta, colentur, exprimantur fortiter, pinguedine omni ablata, cape de hoc jure lb iiiij. lb v. cui adde (conferuas, &c.) destillentur omnia in Balneo Mariæ, liquor exceptus reponatur in ampulla vitrea in loco frigido, de quo capiat, &c. per se ex cochleari, &c.

UTILITAS eadem quæ analepti-
corum, ad vires nempe, spiritus subito
instaurandos reficiendosque, à morbi
diuturnitate & inedia, vel vacatione
nimia absumptos exhaustosque: partium
nobilium robur languidum recrean-
dum: in quibusvis affectibus siue cordis,
siue partium aliarum, non tantum cali-
dis ferè vsitatum; sed & frigidis, vulga-
ribus, malignis, febribus continuis, he-
cticis, phthisicis.

In summa, vbi vires effœtæ admodum
& languidæ, quæuis alia alimenta ad vi-
tæ conseruationem non possunt digere-
re, resarciri tamen volunt subito: vnde
& destillata eiusmodi restaurantia ad vi-
res recreandas, & spiritus reparandos
potius, quam ad nutriendum firmiter &
solidè comparata.

CAP. XVII.

DE IV SCVLIS.

Sæpiùs etiam Medicis iuscula præscribentibus hoc sine, ut alterando simul nutriamus, & vis medicamentorum hac ratione hauriatur avidius à partibus ipsis, sub specie alimenti, ac quæ ipsis minùs sint molesta.

Sunt autem vel *Alterantia*, vel *Restaurantia*.

Alterantia variè fiunt, pro scopo Medici: cum pullo sæpiùs, ut Monspelij usitatissimè jusculum pulli, alteratum foliis hepaticis, & radicib. etiam frigidis in febribus. A Medicis minutim non præscribuntur, imperatur tantùm, utatur jusculo pulli alterato foliis talibus, &c. duobus, tribus, quatuor, manè vel etiam circa vesperam: in calidis morbis maxime usitata.

Restaurantia, ad vires instaurandas comparata, quæ aliàs ab actionis modo & cõsumptione *consummata* appellantur. Fiunt ex gallinâ pingui, (vel capone exenterato,) quæ in partes minutas confisa, in olla vernisza, vel alembico conclusa accuratè, ne quid exspiret, coquitur

in Mariæ Balneo ad putrilaginem, colantur omnia, succus exprimitur, ab eo pinguedo separatur, asservaturq; in ampulla vitrea ad usum, in loco frigido. In hoc jure aliquando & passim alia dissolvuntur, in eius nempe libris singulis, vini albi, si scopus ferat, vel succi cardiaci, aut liquoris idonei $\bar{z}$ iij. sacchari $\bar{z}$ ij. cinnamom. & confect. alkermes $\bar{z}$ j. Feruent omnia, dum saccharum dissolutum fuerit, colantur, servantur ad usum. Frustrà qui auri folia, & ad pompam sine fructu, in eiusmodi consummatis jusculis vsurpant.

V S V S qui destillati. V T I L I T A S
 eadem, nisi quòd eiusmodi consummata sint $\mu\lambda\upsilon\tau\rho\rho\alpha$, & solidam ipsam substantiam copiosè resarciant, nutriantque.

LIBRI PRIMI

SECTIO II.

DE FORMIS MEDICAMENTORVM
MOLLIBVS.

CAP. I.

DE BULO.

BOLVS est forma medicamenti, mellis serè consistentiâ, paulo crassiore, ad purgandum vel alterandum comparata: & quod sit frustum medicamenti, quantum serè bucca capere potest, inde nomen habetur.

Est autem bolus triplex, purgans scilicet, & alterans, atque roborans.

Bolus Purgans.

Bolus purgans quid sit, & quanam ipsius differentiâ ex purgandorum humorum varietate desumenda, ex superioribus in Apozemate enarratis satis patet.

In eo autem tria consideranda. *Compositio. Usus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE, *Materia ex qua maximè, in qua consideratur qualitas, & quantitas.*

Quod ad *qualitatem* MATERIAE, in genere componitur ex catharticis simplicibus & compositis, ut pulvere aliquo purgante, simplici vel composito, & saccharo.

Quod ad *quantitatem*, bolus ꝑ̄ vj. in genere, aut ꝑ̄ j. non debet excedere: raro enim ad ꝑ̄ x. præscribitur, nisi constet ex leuioribus.

In Specie verò quod ad *materiam*, componitur bolus purgans.

I. Vel ex Cassia sola, quæ ferè basis boli est, (aut pulpâ etiam tamarindorum, in biliosis maximè;) licet præstet ex cassia & alio purgante simul, opiata scilicet, aut electuario solido, componere, ut stimuletur nempe vis ipsius purgans, quæ leniens ferè tantum est, ne diutius aliàs in intestinis moram trahens ipsa afficiat, & tunc quod ad *quantitatem*, cassia ꝑ̄ ß. ꝑ̄ vj. opiata verò, vel tabellæ purgantis ꝑ̄ ij. ꝑ̄ iij. plus minus præscribentur; examinando nempe doses cau-

tionē, quam suprà notauimus, vt siue 2. 3. misceantur cum cassia, dosis tandem completa habeatur.

Nota, usu esse receptissimum in renum & vesicae affectibus, bolum ex iam dictâ cassia vt basi præscribere, ad ʒ vj. cui addantur Terebinth. lota in aqua violar. parietar. ʒ ij. cum pulv. liquirit. & sacchari sufficienti quantitate: in quem sinem etiam sæpius sola Terebinth. præscribitur, vt insrà addito nonnunquam rhabarb. ʒ j.

2. Vel ex opiata purgante officinali, quæ vel sola præscribitur, dosi & quantitate, quam suprà in potione, & infra definiemus: vel vna ipsi additur tabella, velect. solidum purgans, hac dosi, vt ista simul iuncta dosin completam conciant; hæ verò proportione, vt opiata paulò plùs præscribas.

Nota insuper, aliquando his duobus iunctis, vel opiatae soli addi puluerem purgantem, eumque aut simplicem, vt Rhab. mechoac. &c. à ʒ ʒ. ad ʒ ʒ. aut compositum, vt Diaturbith. à ʒ ʒ. ad ʒ j. prout cætera maiore quantitate fuerint præscripta: vel etiam aliquando non purgantem; sed vel dirigentem, corrigentem, corroborantem ad ʒ ʒ.

3. *Vel* ex tabella, seu electuar. solido; eoque aut solo, dosi suprâ in portione & infrâ dicenda, cum syrupo & saccharo, aut addita aliquando opiata, vel puluere purgante, vt iam dictum.

4. *Vel* quod ratum, ex solo puluere purgantium simplicium & compositorum syrupo & saccharo excepto. Sed hæc ratio minus accepta.

5. *Vel* (quod boli purgantis nomen vix meretur, & in affectibus renum, vesicæ maximè vsurpatur,) ex terebinth. lota aqua viol. &c. ad ℥ ij. vel ℥ iij. cum puluer. liquirit. ℥ j.

VSVS. Quod ad modum, deuorando quidem, seu deglutiendo assumitur, quod commodissimè fiet ex cochleari, cum syrupo idoneo; grato tamen.

Quod ad quantitatem, suprâ definita.

Tempus verò exhibendi manè est, more aliorum catharticoꝝ.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

Vbi quidem cassia assumitur. R. medullæ cassiæ recenter extractæ, (& aliquando additur, in vapore decocti aliquius, V. G. hordei, liquirit. malv. pro renibus,) vel pulpæ, vel floris cassiæ, &c. cum saccharo fiat bolus.

Si ex opiata. R. &c. cum saccharo fiat bolus.

Vbi autem bolum sicciora consti-
tuunt, vt tabell. & pulu. copiosi, ita vt
boli formâ cohæerere posse non videan-
tur, dicitur, R. &c. humectetur cum
tali syrupo, & cum saccharo in boli for-
mam reducantur, quem sumat, &c.

Vbi verò bolus ex *tereb.* R. *Terebinth.*
lotz. &c. F. boli, qui nebulis inuoluantur,
& ex cochleari cum syrupo idoneo, vt
capill. ven. violar. &c. deuorentur, manè
iij. iiij. horis antè prandium, idque vsita-
tè per triduum.

UTILITAS eadem quæ potionis
existit, vbi nempè vitium in inferiore
regione, aut partibus vicinis existit. Pri-
uatim verò bolus ex cassiâ in affectibus
renum, vesicæ usurpatur, & in aliis affe-
ctibus, in quibus leuiter agendum, ac
leniendum ferè tantum.

Bolus roborans.

In eo tria consideranda: *Compositio*
Vfus. Utilitas.

Quod ad **COMPOSITIONEM** ra-
tione *qualitatis*, comparatur.

H. iiij

1. *Vel ex conferuis officinalibus & puluere, qui vel electuarij alicuius officinalis, vel alius aromaticus, vt cinnam. V. G. cum saccharo.*

Nota, aliquando vnâ cum conferuis dietis confectioes cardiacas assumi, vt Alkermes, de Hyacyntho.

2. *Vel ex confectioe officinali sola corroborante.*

Quod ad quantitatem, bolus in genere ʒ iiij. ʒ ß. vix excedit.

In specie verò quantitas, dosis, & proportio primi modi, hoc est, vt

Conferuarum sint ʒ iiij. ʒ ß.

Pulueris ʒ j.

Confectionis, si admittatur, ʒ j. ʒ ß.

Secundi verò modi, confectio nempe, præscribetur ad ʒ j. ʒ j ß.

V S V S. Quod ad tempus, solet quidem præscribi postridiè medicamentum purgantis, duabus horis antè prandium vt passim, vel etiam aliàs horâ commodâ, ad roborandum simpliciter, nullâ purgatione prægressa.

Quod ad modum, deuorando ex cochleari, si volueris, cum syrupo, superbibendo parum vini diluti, vel liquotis alterius pro scopo.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum saccharo fiat bolus, quem sumat, &c.

UTILITAS ex titulo satis patet. Vide potionem cardiacam. Usitatè autè & passim post præscripta medicamenta purgantia usurpantur, ad confortandum tum ventriculum, tum partes afflictas & à medicamentis, & à morborum vi, tum etiam ad corroborandum simpliciter, nullà præcedente catharsi, quotiescunq; vires quacunque de causa debiles & fatiscentes illud suadent: tum & alterandum etiam quouis modo, & roborandum tamen simul: sic ad fluxum alvi utiliter sumuntur eiusmodi boli.

C A P. II.

DE OPIATA.

VETERES medicamenta, quæ opium, aut alia narcotica in sui compositionem admittebant, proprio vocabulo iure opiata vocabant, hodiè abusivè medicamenta, quæ etiam sine opio comparantur, ad roborandum, alterandum, purgandum, opiatas vocant impropiè, id q; solum propter consistentiam quâ efformantur.

178 *Method. Praescribendi*
tur, theriaca, & aliis eiusmodi opiatas similitudinibus.
Vocant aliàs rectiùs electuaria, quod cum
hodiè, vsu recepto, sit duplex, solidum, quòd
aliàs tabellam seu tabellas vocant: molle, hoc
aliàs opiata[m] vuncupant, vtrumq[ue] Græci anti-
dotum; licèt hoc nomen ad purgationem non
extendatur, vt opiata nostra appellatio.

Est autem OPIATA medicamentum
consistentiâ syrupo crassiore, & difficulter flui-
dâ, (theriaca vera opiata simili,) ex rebus
variis, melle aut syrupo exceptis, in vsum diu-
turniorem ad purgandum, alterandum, roboran-
dum, comparatum.

Hinc duplex existit: Purgans & Alterans,
sen Roborans.

Opiata Purgans.

Quid sit (& ipsius differentia) ex Apoze-
mate & portione purgante repetendum.

Duplex in presentia recensenda: Magistra-
lis, & Officinalis.

Magistralis quid sit, vide in syrupo pur-
gante.

In hac autem tria consideranda. Com-
positio. Vsus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM,
comparatur.

I. *Vel* ex pulueribus solis, exceptis solo melle, vel syrupo, aut utroque simul.

Pulueres autem passim vſitatè desumuntur ex catharticis simplicibus, (aliquando & si sint in vſu ex speciebus electuariorum purgantium) cum suis corrigentibus idoneis, simplicibus, compositis, vt & dirigentibus.

Quod ad *quantitatem*, pulueres eiusmodi purgantes debent præscribi pro numero dosium & vſus, in quem opiatam purgantem exoptas: vt si pro vj. vicibus opiatam exoptes, sex doses purgantes in substantiâ præscribas, additis correctiuis. Quod ad *quantitatem* verò excipientis, mellis vel syrapi, vulgò melle q. l. præscribunt, vt notatum in syrupo purgante: vt enim ibidem dictum, horum *quantitas* definienda. Proportio autem ad puluerem debet esse tripla vel quadrupla, eaque expressè est definienda, vt sis certus de dosi.

Nata obiter, quòd vbi *Cassia*, & alia, quæ habent consistentiam mellis, admittuntur, pro melle excipiente haberi.

II. *Vel* cum hodiè rarò ex pulueribus solis præscribantur, vſitatè iam conficiuntur ex opiatis officinalibus purgan-

tibus, additâ simul *castia*, vbi leuius agendum, est, vel etiam simul addito electuar. solido purgante officinali, vt & si volueris, pulvere simul cathartico cum correctiuis iam saepiùs dictis, quæ omnia syrupo idoneo sunt excipienda.

Hæc autem eorum proportio.

Opiatæ $\zeta j.$ habeat pulueris à $\zeta j.$ ad $\zeta ij.$

Fetè autem opiatarum eiusmodi $\zeta iiii j.$ præscribuntur. Syrupi dosis relinquitur indefinita. Paucus enim requiritur.

3. *Vel ex purgantibus simplicibus mollioribus solis, vt Castiâ, Tamarind. Mannâ, pulpâ prunorum, passul. sebesten, additis, correctiuis, cum tantum lenire volueris, vel si insuper purgare magis, additis pulueribus purgantibus simplicibus, proportione iam dictâ.*

4 *Vel ex simplicibus illis lenientibus, opiatis officinalibus, pulueribus purgantibus, cum syrupo proportione iam dictâ.*

Officinales vsitatiores.

Catholicon. o.

Diacastia. b. m.

Diaprunum simplex. b.

Diasenna, seu

Electuar. lenitiu. m.

*Hiera picra. p. b. quæ omnes obiter etiam leuior-
res.*

Diaprun. solut. b.

Elect. de psyll. b. m.

Diaphœm. p. & bilem.

Benedicta laxat. p. & seros. humor.

Confect. hamech. b. m.

Minus vsitata.

Elect. Mesuai. b.

Triphera persica. b. m.

Indum minus. p. b.

Hiera Pacchij. p.

VSUS OFFICINALIS.

Quod ad *modum*, vel per se sumitur
formâ boli, vel liquore idoneo formâ po-
tionis, quam suprâ vide.

Quod ad *tempus*, manè more catharti-
corum.

Quod ad *quantitatem*, seu dosin, res sic
se habet:

DOSIS infima, media, summa.

<i>Diasebesten.</i>	ʒvj.	ʒjβ.	ʒij
<i>Diapr. simplex.</i>	ʒj.	ʒjβ.	ʒij.

Diap. solutivum.	ʒ β.	ʒ vj.	ʒ j.
Elect. ros. Mesuici	ʒ β.	ʒ vi.	ʒ i.
El. de psyllio.	ʒ β.	ʒ vi.	ʒ i.
Diacatholicum.	ʒ vj.	ʒ x.	ʒ ii.
Tripber. persica.	ʒ i.	ʒ i β.	ʒ ii.
Diaphœnicum.	ʒ ii.	ʒ iii β.	ʒ vi.
Indum minus.	ʒ ii.	ʒ iii.	ʒ v. ʒ ii.
vel	ʒ ii β.	ʒ iii. ʒ ij.	ʒ vii.
Bened. laxat.	ʒ iii.	ʒ ii β.	ʒ β. ʒ β.

(vel ʒ v.

VSVS MAGISTRALIS.

Quod ad modum, & tempus vtendi, vt officinalis.

Quod ad quantitatem, in genere etiam vt officinalis, in specie verò non potest definiri, nisi supputatis dosibus cathartidis, vt diximus aliàs, perpenso deinde totiùs opiatae purgantis pondere. Tota enim tandem moles ipsius in tot partes, quot sunt doses catharticae, diuidenda.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum syrup. aut mellis s. q. quæ tamen definienda, vt sis certus de dosi, tripla nempè vel quadruplâ, fiat opiata, de qua sumat, &c. per se in forma boli, vel diluas cum iusculo, decocto, vel quouis liquore idoneo, idque singulis quindecim diebus, præmisso clystere pridie.

VTILITAS eadem quæ syrûpi purgantis, & vt hic æstatis tempore, sic illa hyemis magis exoptatur: fructus autem præcipuus est, vt collectos in nobis vitiosos humores sensim, per certa temporis interualla repurgemus, neque cacochymiam eousque excrescere patiamur, vt iam morbum parere posset: vtilissima idcirco in naturis cacochymis, & quæ malâ complexione viscerum multos excrementitios humores solent aceruare; vnde morborum propago & perennitas, quæ hâc arte præcauetur.

Cæterùm, cùm alia sit leniens, alia purgans electiuè, illa vtendum maximè in affectibus renum, vesicæ, thoracis vilitatè, & ad aluum mouendam etiam, ac hepatis ardoribus, constatque ferè ex *pulpa cassia, tamarindorum, prunorum, sebest. mammâ*, & pulueribus alterantibus idoneis: notandum insuper hac forma medicamenti vtendum maximè in iis, quibus æstuat hepar, quod pilulatum vsu magis incandescit.

Opiata roborans.

Præter opiatas lenientes & purgantes, præ-

scribuntur etiam aliae recenter in rem praesentem à medico, non ad corroborandum solummodò, & vires instaurandas confirmandasq̃, quas hoc nomine roborantes appellamus, ut supra dictum est, in corroborante potione; sed & ad alterandum alio modo in primis, secundis, tertijsq̃, qualitatibus.

In roborante autem tria consideranda. *Compositio. Usus. Utilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia, & Informans.* In utroque qualitas, & *quantitas.*

MATERIA ratione *qualitatis*, vel *humidior*, vel *siccior*. *Humidior*, conferua officinalis, ex qua ut basi opiata roborans componitur.

Huic aliquando additur, pro scopo, conditura etiam officinalis, eaque radic. caulium, fructuum, corticum.

Item &, si scopus ferat, confectiones dictae, ut *Confectio Alkerm.* de *Hyacintho*, item *Theriaca*, *Mithridatum*, &c.

Siccior, quæ perpetuò ingreditur cum conferua, est pulvis corroborans, isque vel simplex aromatum, & rerum corroborando idonearum, vel compositus, electuarior. corroborantium, ut *aromatici rosati*, &c.

Ratione verò *quantitatis*, quandoquidem totius opiatae roborantis moles $\bar{z}$ vj. vij. vel viij. non debet excedere, iam dictorum hæc ferè est proportio, vt;

Conseruarum sint $\bar{z}$ iiij.

Conditurarum, si admittantur, $\bar{z}$ i β.
 $\bar{z}$ ij.

Confect. si admittantur, $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iiij. $\bar{z}$ β.

Puluerum verò ad iam dicta hæc proportio, vt illorum $\bar{z}$ j. puluerum habeat $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β. $\bar{z}$ ij. ad summum, prout eorum qualitas efficacior, aut opiata plùs minùs fuerit efficax, vel prout puluis rarus aut pretiosus existit.

INFORMANS rationè *qualitatis*, syrupus est officinalis idoneus, vel syrupus conseruationis conditurae alicuius appropriatus.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur q. s. tamen cùm, vt suprà dictum fuit, in opiata purgante, debeat esse triplus aut quadruplus ad puluerem, definiiri facillè poterit.

Obiter aduertendum, vbi materia recensita vniuersim præscribitur, hunc ordinem obseruari, vt 1. conseru. 2. conditur. 3. confect. 4. pulueres. 5. syrupus demum præscribatur. Item passim *Am-*

barum, Moscbum addi ad ḡ. aliquot, & cū *mirrobalani* ingrediuntur, numero vnum, duo, vel ḡ β. ḡ j. præscribi.

V S V S. Quod ad *modum*, formâ boli assumitur, idque si lubeat, & scopus ferat, superbibendo momentum vel vini puri, aut diluti, vel alterius liquoris pro intentione, (quò nihil hæreat in faucibus aut œsophago, & deducatur in ventriculum.)

Quod ad *quantitatem*, dosis ḡ ij. ii j. ḡ β. plus minus, prout à puluerum qualitate, & quantitate, vt & confectionis, opiata validior existit, aliàs peculiariter præscribitur, de opiata ad magnitudinem auelanæ aut castanæ, pro ipsius facultate, capiatur.

Quod ad *tempus*, p̄r horam, aut duas antè prandium passim præscribitur, si ventriculus aut alia viscera interiora sint roboranda, idque diebus alternis, quibus à pilulis vsualibus abstinebit, vt passim. Hæc enim duo, pilulæ vsuales & opiatæ corroborantes, in corporibus valdè cacochymis, aut visceribus admodum intemperatis, alternatim utilissimè imperantur. Poterit & antè cœnam bis in die usurpari, vbi confortatione maiore opus

erit : in affectibus cephalicis post prandium, aut cœnam inutiliter non assumentur : sic enim cum ciborum *αιαθυσιασ* vis seu spiritus medicamentorum vnà facillimè eleuatur : quòd si non corroborans ; sed simpliciter alterans , vel vacuans per vrinas, aut vterum, vel ad obstructions, aut alias intentiones præscribatur, ieiuno stomacho, quò vis ipsius non obtundatur, antè cibum longè vtiliùs præscribetur.

FORMULA PRÆSCRIBENDI:

R. &c. cum syrupo, &c. fiat opiata, de qua sumat, &c. h.c. ʒ ij. ʒ iij. vel ad magnitud. auellan. aut castan. per horam antè prandium, &c. superbibendo momentum, &c.

UTILITAS summa est ad robur partibus debilibus afflictis restituendum, conseruandumque, & vbi diutinâ corroboratione opus est in morbis prolixis & chronicis, in quibus vnà pilulæ vsuales præscribuntur. Horum alternus vsus imperatur. Fiunt & ad alterandum vario modo, vt diximus, varias partes, diuersos affectus, à dissimilibus humoribus, in primis, secundis, tertiis qualitatibus : item vbi vacuandum siue purgandum,

expediendæ obstructions, menses movendi, calculi conterendi, excludendi, eliminandi, &c. aut ubi vix quævis maligna arcenda, &c.

CAP. III.

DE ECLEGMATE.

Quod Arabes Loch, Græci, ἑλεγμα ab ἑλεγο, lambo, Latini Linctum vocant, omnes à lincendo seu sensim lambendo, à forma ptendi nomine desumpto.

Est autem medicamentum consistentiâ mellis, vel mediâ inter syrupum & opiâtam, ex variis thoracicis compositum, variis affectibus asperæ arteriæ, pulmonis, pectoris dicatum, quod ore contentum lentore lubrico sensim eliquescent, vini suam bechicam partibus istis impertit.

Est autem duplex, Officinale & Magistralei

Ecleg ma of- ficinale est	calidum incidens & deter- gens:	}	sanum & expertum,
			de pineis.
			de farfara. <i>Tussis</i>
			de caulibus. <i>cho</i>
			de scyll. simpl. cōp.
	frigidum & in- crassius.	}	de papavere.
			de psyllio.

In Magistrali tria considerantur. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, varia existit.

1. Vel enim componitur ex pulueribus, liquore, vel potiùs melligine idonea exceptis, formâ opiate.

Pulueres isti ratione *qualitatis*, sunt bechici pro scopo idonei, iiq; vel simplices radic. fol. sem. succor. exliccator. bechicorum, vel electuarior. thorac. vt diarrheos, soli vel mixti, quibus sæpiùs, si scopus ferat, sacchar. vel penidia prætereà adduntur.

Ratione *quantitatis*, ad $\zeta j.$ ferè præscribuntur, cum excipientis rei quadruplo, vt iam dicetur, ita vt vsitatè eclegma non excedat $\zeta iij.$ vel $iiij.$

Excipiens istos pulueres ratione *qualitatis*, vsitatè est syrupus idoneus, aliquando mel, sapa, mucilag. semin. conuenientium; gummatum, vinum dulce, &c. prout feret indicatio; sed vsitatiùs syrupo excipiuntur.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur. q. s. potest tamen ita definiti, vt syrupus sit quadruplus, vel etiam quintuplus. Eclegma enim opiatâ debet esse

liquidius.

2. *Vel* fit ex decocti, quod vim bechicorum idoneorum, maximè autem folior. fructuum, seminum, ebiberit; mucilage, cum saccharo, vel ipsi analogo, melle, sapa, additis aliquando puluerib. idoneis.

Quod ad mucilaginem illam extrahendam, præscribitur primò decoctum ex thoracicis sua naturà mucilaginosis, hac ratione, ut sint radic. (licèt rariùs) $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. folior. M. iij. v. fructuum maiorum, par. 18. minor. 20. 24. $\bar{z}$ j. β . semin. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . fitq; decoctio in liquore idoneo ad putrilaginem vsque, exprimuntur deinde omnia fortiter ex torculari, cum tela noua, trajiciunturque.

Recipitur huius mucilaginis quartarium vnum; (sufficiet namque :) idcirco & ingredientia decoctum, pro illa elicienda, dosi minore præscribenda; quam enim tradidimus libram ferè dabit. Huic mucilagini additur vel sacchari solius $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . vel insuper pulueris electuar. aut aliarum rerum idonearum, ab $\bar{z}$ β . ad $\bar{z}$ j. plus minus pro consistentiâ mucilaginis.

3. *Vel* ex pulpa fructuum, ad $\bar{z}$ j. pul

ter. ad $\bar{z}$ vj. syrup. q. s.

4. Vel ex looch officinarum ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. puluer. ad $\bar{z}$ ij. iij. syrup. q. s.

5. Vel ex fructibus thoracicis, seminibus, succis etiam, simul contusis, cribatis, trajectis, cum syrupo, melle, mucilage, pro scopo, exceptis; hac quantitate & proportione, vt sint fructuum $\bar{z}$ ij. sem. $\bar{z}$ j. succor. $\bar{z}$ β . syrup. q. s. & nota, puluerem aliquando addi ad $\bar{z}$ β .

6. Vel quod vſitatiffimum, simplex syrupus pectoralis pro looch præſcribitur, ad $\bar{z}$ iij. vj. cui inſuper &, ſi volueris, pulueres idonei adduntur, proportione dicta in primo modo.

7. Vel, ſed maximè in phtificis, ex conſeruis adſtringentibus vt ex baſi, ad $\bar{z}$ ij. pulueribus variis, ad $\bar{z}$ vj. $\bar{z}$ j. syrup. q. s.; poteſt tamen maior omnium quantitas præſcribi: quia vſus debet eſſe frequens & quotidianus.

Nota, etiam aliquando præſcribi ex butyro, cum ſacchari aut mellis duplo, in taſſi & tracheæ aſperitate, cui aliquando adduntur puluer. $\bar{z}$ iij. syrup. q. s. & inſuper in materia frigida detergenda, terebinth. $\bar{z}$ j. vel loco huius etiam inſuper olei amygdal. dulc. $\bar{z}$ i. in pleuritide & phtifi,

V S V S *officinalis* : quod ad modum, si
 Syrupus tantum præscribatur, præcipi-
 tur, de hoc capiat sæpius ex cochleari,
 sensim lambendo : si fuerit Eclegma com-
 positum, utatur cum baculo liquiritiæ
 contuso, sensim etiam lambendo.

Quod ad *quantitatem*, Eclegma non de-
 bet excedere ꝑ̄ iiij. iiiij. vj. nisi pro exteris
 præscribatur : tunc enim etiam ad ℥ j. si
 frequens debet esse usus, excurri potest,
 ut & cum præscribitur ad phtisin. *Dosis*
particularis est cochleari : vel quantum
 baculo liquiritiæ contuso excipi potest.

Quod ad *discretam*, sæpius & frequen-
 tissime usurpandum. Looch de papau. se-
 mel hora somni.

Quod ad *tempus*, longè à pastu, antè
 post cibum, vel etiam quavis hora urgen-
 te necessitate : manè, ubi expectorandum,
 post somnum : vesperi, ubi humor fluens
 est incrassandus.

V S V S *magistralis* idem est.

FORMULA. R. &c. fiat looch, quo
 utatur æger capite erecto, (vel potius
 prono ad pectus, ut epiglottis, quæ la-
 ryngi incumbit, magis dehiscat, con-
 baculo liquiritiæ, &c. vel ex cochleari.

UTILITAS. Præscribuntur tantum

in affectibus pulmonum & pectoris, ut in asthma, tussi, &c. catarrhis, vitiis tracheæ. Ita ut hodiè imperentur ferè, vel ad leniendam asperitatem ipsius ob humorum acrimoniam, vel aliàs oriundam; ex bechiis dulcibus gratis, vel ad sputum facilitandum, attenuando, incidendo crassos humores ex dulcoacidis; detergendo lentos, ex dulcoamaris, his parciorebus; vel ad fluxiones in pectus sistendas, incrassandas si tenues, ex viscidis mucilaginosis; vel ad adstringendum in hæmoptoe, ex agglutinantibus, & siccandum in ulceribus pulmonum; sed cautè; quia spiritus viam intercludis. Facilis autem spiratio sit ad vitam oportet.

C A P. I V.

D E C O N D I T O.

I V N I O R V M inuentum est, à similitudine cum floribus in conseruam sacchari beneficio conditis, sic nuncupatum.

Est autem medicamentum suauis, formâ mediâ inter opiatas & pulueres, ex variis roborationibus, ad partium principum robur, & vi-

rum instaurationem confectum : unde & re-
 staurans ab effectu appellatur.

In hoc tria considerantur. *Compositio.*
Vsus. Viilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM, il-
 lud comparatur ratione *qualitatis*, ex con-
 feruis, vt basi, quibus additur aliquando
 confect. cardiaca, semper verò puluis
 cardiacus, & saccharum.

Quod ad conferuas, ratione *qualitatis*,
 eliguntur corroborantes & cardiacæ,
 eaque suaues, tum & simul radic. fru-
 ctuum variæ condituræ, quæ pro vno
 æstimantur ; ratione *quantitatis*, ʒ iiij. suf-
 ficient.

Confectio si assumatur, cardiaca ratio-
 ne *qualitatis*, vt de *Alkermes* maximè ; quia
 grata ; ratione *quantitatis*, à ʒ j. ad ʒ ij.

Puluis ratione *qualitatis*, etiam cardiacus,
 corroborans, idque vel simplex, *perla*
fragmenta pretiosa, &c. vel simplicium
 cardiacorum semin. &c. vel compositus
 electuariorum, quibus pro ditioribus
ambra annumeratur : quod ad *quantita-*
tem, pro quâuis conferuæ ʒ j. pulueris
 sunt ʒ j. ʒ iiij. ad summum.

Saccharum album, vel rosat. tabulat. se-
 ligitur, idque duplum, triplum ad ist^o

omnia, vel q. s. imperatur.

His omnibus *auri folia* etiam numero vj. addentur, ad ornatum magis, quàm fructum.

VSVS : quod ad *modum*, per se vel dilutum vsurpatur liquore idoneo, aquâ simplici, aliâ quâvis, iulepo, vino, jusculo.

Quod ad *quantitatem*, ad cochleare. i, j s. 2.

Ad *tempus*, si pro facultate animali roboranda, hora somni vel post cibum, pro vitali, quavis urgente necessitate, pro naturali, antè, cum, post cibum.

FORMVLA. R. &c. fiat mixtura vel conditum auro coopertum, quo vtatur ad cochleare, i. &c.

VTILITAS ad robur partium principum conseruandum, virium iacturam in morbis resarciendam, vnde conditi vsus analepticus, naturæ, & viribus consulens potius, quàm morbo, cuius tamen est habenda ratio. Hinc & condita sunt calefacientia, refrigerantia, astringentia, &c. Frequens eorum vsus in melancholia hypochondriaca, palpitatione, phtisi, ventriculi & hepatitis imbecillitate, &c.

LIBRI PRIMI

SECTIO III.

DE FORMIS MEDI-
CAMENTORVM
SOLIDIS.

CAP. I.

DE PASTA REGIA, MORSELLIS.

Recentiorum etiam inuentum est me-
dicamentum illud, quod consisten-
tiâ piccolato simile, ex variis si-
mul subactis instar pastæ (vnde no-
men) & saccharo soluto liquore idmeo tabula-
toq; exceptis, conficitur in bolos, vt cōseruus
rosarum sicca, (vnde Morselli appellatio,) quæ
sensim exsiccati cōseruantur ad vsum, aut
aliquando obducti: dicitur autem Pasta regia
ob eximias vires in affectibus pectoris, pulmo-
num, & corporibus extenuatis.

In hac tria etiam notanda. Compositio.
Vsus. Vtilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM
bifariam fit.

1. *Vel sine pulpa animalium, ut iam dicitur, fructibus, semin: bechicis & saccharo.*

Fructus autem isti ferè, *amygdala excorticatæ, lotæ, maceratæ, contusæ, pinci, pistachia*, etiam lota aquâ idoneâ, *violæ, rosæ.*

Ad *quantitatem* eorum, $\bar{z}$ iiij. præscribuntur.

Semina sunt, quatuor frigida maiora usitata, incisa, contusa, quibus, ubi somnus conciliandus, & *semin. papav. alb. lactucæ*, adduntur.

Ratione *quantitatis*, $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ ij. β , præscribantur.

Saccharum seligitur album, solutum liquore idoneo: quod ad *quantitatem*, dicitur q. s. ferè tantum debet esse duplum.

2. *Vel fit ista pasta analeptica ex carne testudinum nemoralium lota, cocta in aqua hordei, capite & cauda ablatis, hinc postea vocatur testudinatum: aut carne, tuncrorum fluviacilium, caponis, perdicis, solis, vel simul additis fructibus dictis, seminibus, pulveribus etiam in condito dictis, & saccharo soluto in aqua rosatum,*

hac dosi & proportione.

Carnis, $\bar{z}$ iiij. $\bar{z}$ iiiij.

Fruetuum, $\bar{z}$ iiij.

Semin. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β .

Puluerum verò $\bar{z}$ j respondeat dictorū
 $\bar{z}$ j. minore tamē quantitate pretiosiores.

Sacchari autem dicitur q. s.

Additur aliquando *ambra*, *mosch.* parca
 dosi, ad $\bar{g}$ aliquot, & auro etiam alias pa-
 sta obducitur.

V S V S. *Modus* per se, vel ex iuseulis.

Quantitas continua, seu *dosis* ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ j.

Morsellus num. i. ii.

Discreta, sæpiùs cum cibo, inter pastus,
Tempus expressum.

FORMULA. R. &c. fiat confe-
 ctio in morsellis, additur aliquando in-
 star pineolati. Utatur.

UTILITAS. Pasta non analeptica utilis
 in affectibus pulmonum, pectoris variis,
 ad incrassandum, leniendum, detergen-
 dum, expectorandum, &c. Analeptica
 verò in iisdem, in atrophia, extenuatis,
 & debilibus ab ulcere pulmonum: nutrit,
 exiccat, fluxiones incrassat. Usus igitur
 omninò resumptiuus, affectibus simul,
 vnde illa *ætopia* & virium prostratio
 consulens.

CAP. II.

DE PANDALEONE.

ARABVM, & iuniorum inuentum, medicamentum est pectori & pulmonei dicatum, materia suauis, sine cum eclegmate omnino conueniens, forma tantum differens, qua conuenit cum tabellis, a quibus tamen in hoc differt, quod illae in figuram certam effingantur, hoc uero quoddam, ubi saccharum rite coctum est, permixtis ingrediensibus infunditur pyxidi, & ibi solidescere permittitur, ac usus tempore frustum aliquod culiro, cochleari, demitur, &c.

Est igitur medicamentum solidum tabularum more, pyxide instar placenta conceptum, ex pulueribus, consensibus bechicis, & saccharo soluto tabularum confectum: ad eosdem usus, in quos eclegma, institutum.

In hoc autem tria consideranda. Compositio. Usus. Utilitas.

COMPOSITIO bifariam fit.

1. Vel ex pulueribus bechicis simplicibus, compositis, solis, mixtis, & saccharo liquore idoneo soluto, cocto, hac dosi & proportione, ut sint puluer. $\bar{z}$ β . plus minus, sacchari soluti $\bar{z}$ iiij . vel q. s.

$\bar{z}$ iiij

2. Vel ex fructibus, seminibus thoracis, pulueribus electuariorum, saccharo soluto, hac proportione.

Fruetuum ꝑ ij. sem. ꝑ j. pulueris ꝑ iij. sacchari q. s. Nota, conseruas, aliquando addi, ad ꝑ iij. ꝑ ß.

VSVS. Modus, ore continetur, vt sensim eliquetur, & instat looch sensim deglutiat, vtaturque frequentius.

Quantitas, de hoc cum cochleari vel cultro frustum modicum desumitur.

Tempus idem quod eclegmatum.

FORMVLA. R. &c. fiat pandae leon in pyxide idonea, de quo, &c.

VTILITAS eadem quæ eclegmatum, à quibus forma tantum differunt, & quod ferè hæc consistit ex iucundissimis.

C A P. III.

DE MASSA PANIS', ET Pincolato.

MARCIPANIS vel MASSA PANIS iunioribus confectio gratissima, polytropa, macilentis, pulmonum affectibus pro bellarius conueniens.

Ung. ʒij. le. ʒij. ʒij.

Componitur ex amygdal. excortic. $\bar{z}$ iiij. pistachior. mundat. $\bar{z}$ j. Contulis in mortario marmoreo cum parum aq. ros. addita sacchar. albiss. ss ss . fiat pasta, hinc placentulæ coquendæ leuiter in furno ad colorem flavescentem & duritiem medioerem. Alia iucunda addi possunt ad gratiam, vt cinnamomum.

PINEOLATVM in eundem finem fit, ex æquis partibus pincorum & sacchari soluti. Ex quibus fiunt morselli, addito moscho ad gratiam, si volueris. Hæc autem ferè solent à medico imperari, non præscribi.

C A P. IV.

D E T A B E L L I S.

Quod electuarium solidum vocant, alias Tabella dicitur à plana forma, & quia saccharum, ex quo fiunt, coctum & tabulatum, complanatumq; scinditur in varias figuras, quadratam, hinc Tessellæ, & Lozenge vulgè pharmacopœis, aut quia fieri solent in manus Christi formam rotundam, hinc & rotule, & orbiculi, à rotunditate etiam figura, appellantur.

interpretationes
I V
quæres

Medicamentum solidum est è pulvere maximè, & saccharo soluto, coctòq; supra syrupi consistentiam, atque tabulato confectum: ad alterandum vel purgandum comparatum.

Hinc tabellæ duplices: Purgantes & Alterantes.

Tabellæ Purgantes.

Definitio & differentia vt supra. Sunt autem duplices: Officinales, Magistrales, de quibus hîc potissimum.

In Magistrali tria consideranda. Compositio. Usus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM, fiunt ex pulueribus, & saccharo soluto in liquore idoneo, coctòque supra syrupi consistentiam, aliquando & tabellæ purgantes, vel species electuarior. purgantium adduntur.

Pulvis vel est purgans, simplex, vel alterans, corrigens nempe idoneus aroma, aut species electuarij alicuius.

Quod ad quantitatem, vt dictum supra in opiatâ purgante, doses cathartorum maximè supputandæ. Quicquid sit, quandoquidem tota massa tabellarum ℥ iiij. vel vj. non debet excedere, sat fuc-

rit puluer. $\bar{z}$ j. sacchari soluti triplum, quadruplum præscribere; licet vulgò, sed malè, non definiant.

V S V S. Quod ad *modum*, vel per se sumitur, vel diluta idoneo liquore. Vide potiones.

Quod ad *dosin*, Vide opiatam purgantem.

Quod ad *tempus*, manè, vt alia purgantia.

FORMULA. R. &c. cum sacchari soluti in liquore idoneo, &c. fiant tabellæ, pondere $\bar{z}$ iij. $\bar{z}$ ß. capiat, &c.

Sed plerúnque loco magistralium solent præscribi officinales tabellæ purgantes, eodem *modo*, *dosi*, ac *tempore* sumendæ.

UTILITAS eadem quæ opiatæ; ad purgandum.

Tabellæ Roborantes.

Quid sint, & differentias, vide in potionè cardiaca.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex puluere roborante vario, simplici aromatum, & rerum idonearum, aut composito electuarij officinalis, & saccharo so-

luto in liquore idoneo, vt massa ꝓ vj. non excedat, hâc dosi & proportione singulorum, vt :

Pulueris sit vna pars.

Sacchari vj. vel viij. x. prout tabellas validiores, vel debiliores volumus, aut pulueres grati, ingrati, efficaees, plûs minûs existunt ; licet sacchari passim q. s. dicatur, puluerum dosis tantûm exprimat, ad ꝓ v. ꝓ vj. ferè.

Nota pulueribus hisce aliquando vtiliter addi confectionem, vt *alkermes*, ad ꝓ ij. ex qua sola etiamnum *Monspelij* tabellas iucundissimas conficiunt, item & aliquando conseruas idoneas, ad ꝓ iij.

Ad roborantes referri possunt, quæ sine medicamentis cardiacis, ex variis rebus ad alterandum pro scopo comparantur, eodem modo puluerisatis, & saccharo exceptis, eâdem dosi: licet possint & maiore; saccharo triplo tantummodò præscripto, cuius generis in officinis quamplurimæ, ad varios medici scopos ac intentiones, prostant.

V S V S *roborantium*. Quod ad *modum* per se maximè vsurpantur, vel solutæ in liquore idoneo.

Quod ad *quantitatem*, à ꝓ j. ad ꝓ iij. pro

ingrédientium energia.

Quod ad *tempus* tribus horis antè prandium, vel etiam cœnam, idque postridiè purgationis si præcesserit, vel si pilulæ vsuales fuerint præscriptæ, alternatim sumédæ diebus alternis, vel aliàs, ubi simpliciter roborandum est, quouis tempore poterunt vsurpari.

V S V S *alterantium*. Quod ad *modum* idem.

Quod ad *quantitatem*, ad ʒ j. ʒ ij. ʒ iiij. pro puluerum facultate & scopo.

Quod ad *tempus*, hoc limitabit affectus præsentia; vt iliter tamen vacuo stomacho assumentur.

V S V S *officinalium*. Quod ad *modum* & *tempus* idem, tùm & *quantitatem*.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum sacchari soluti in &c. q. s. fiant tabellæ ponderis ʒ j. ʒ iiij. quarum vnã capiat, &c.

VTILITAS roborantis, vide supra in opiata confortante, vt & alterantis ibidem: quæ obiter etiam passim ad defluxiones in pectus sistendas præscribuntur, ex adstringentibus & incrassantibus, quatum etiam vna quod ad vsum præscribitur, sæpiùs in ore continenda.

CAP. V.

DE PILVLIS.

LATINIS à parue pile similitudine dicta, Græcis ex eo, quod non diluta; sed integra deuoremur, à natativo, deglutio, catapota appellantur.

Medicamenti forma est solida, globuli effigie spherica, ex pulueribus, aliquando & gummatibus, succis, liquore glucinoso exceptis formata: ad purgandum maximè, vel etiam aliquando ad alterandum, vel corroborandum comparata.

In presentia clarioris explanationis gratia, triplices statui possunt: Purgantes: vsuales dictæ: alterantes.

Pilulæ Purgantes.

Et si pilulæ propriè loquendo sint cathartica, quia tamen in varios vsus comparari possunt, & quia, que purgant, faciunt id vel efficaciter, vel debiliter, ac corroborando potius, has vsuales cum vulgo, illas purgantes appellamus, que à medico rariùs prescribuntur, cum officinalibus harum loco vri soleant, tamen eorum conficiendi ratio postea patebit.

Sunt autem vel Officinales : vel Magistrales. Officinales vel non purgant, vel purgant.

Non purgant pilula de Bdellio, cynoglossis : hypoglossides alba, nigra, quæ tamen obiter huc non spectant.

Purgantes vel sunt vſitatiores, vel non.

Vſitatiores sunt, aurea b. alephangina, b. p. aggregat. b. p. sine quibus, o. b. agarica, p. eochia, p. lacis maiores, p. aq. bermuda Etyl. p. aq. India, m. p. foetida maiores.

Minus vſitatae sunt, de Rhabarb. b. assaiereth, b. eupatorio, b. imperiales, b. Rusi, b. de biera, b. p. arthritica, b. p. Arabica, p. de Smyrobalan. b. p. m. masticin. p. de aloe, sagapen. sarcocoll. ante cibum, p. b. stomach. de sumaria, m. lapide lazuli, m. b. p.

Magistrales. Quod ad COMPOSITIONEM, conficiuntur.

1. Vel ex puluere idoneo, liquore etiam idoneo excepto.

Pulvis est ratione qualitatis, tum catharticum simplex, ita tamen ut aloe, (quæ basis omnium pilularum est,) semper ingrediatur, tum corrigens idoneum atque dirigens, ut in opiata purgante.

Nota, Lachrymas gummi, ut annopiac. opopanax addi posse.

Quod ad *quantitatem*, pulueris ℥ j. sufficiet, rard ℥ jss. quia quandoquidem dosis pilularum sit ℥ j. in viij. vices purgando, atque in semestri sufficiet. Huius verò pulueris duæ partes sint veluti purgantes, vna corrigentium.

Liquor excipiens ratione *qualitatis*, potest esse sassa, succus idoneus, mucilago, sæpiùs mel coctum despumatumque, passim verò & vsitatè syrupus aliquis idoneus.

Quod ad *quantitatem*, dicitur q. s.

2. Vel quod erit efficacissimum, extractorum more decoquantur purgantia, præscribanturque ad ℥ iiij. vj. cum suis corrigentibus, in liquore vel succo idoneo more Apozematis: facta deinde ferri expressione & colatura in huius vnciis vj. vij. viij. dissolue in Balneo Mariæ, aloes succorinae ℥ vj. ℥ j. pro diutino vsu, deinde coagula ad mellis consistentiam, addatur. postea puluis idoneus corroborans, ad ℥ ij. vt & scamnoneum, si scopus ferat, quandoquidem non decoquitur, ad ℥ j. ij. iiij.

V S V S *Officinalium*. Quod ad *modum*, deuorantur.

Quod ad *quantitatem*, validiores, à ℥ j.

pueris, ad ʒ j. viris & adultis : vt sunt, aurea, cochia, fœtida maiores, arthritica, Inda, de lapide lazuli, de hermodactylis.

Mediocrates à ʒ ij. ad ʒ iiij. aggregatina, sue quibus, de agarico, de aloe, de succo myrobal. de fumaris.

Leuiores à ʒ j ad ʒ ij. de rhabarb. assaiererb, alephang. ante cibum, masticina, de eup. Rusi, hiera.

Sin verò more vsualium vsurpentur, ʒ j. ʒ. b. sufficiet duabus horis antè cibum, prandium & cœnam.

Quod ad tempus manè, vt alia cathartica.

Magistralium VSVS. Quod ad modum & tempus, idem.

Ad quantitatem, vide opiatam purgantem.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI officinales. R. &c. i. e. massæ pilularum talium, &c. diagridij ʒ. iiij. v. (in biliosis & frigidis stimuli loco, vt & aliquando trochisc. alhandali ʒ. iiij. v. pro pituitosis, castorei etiamnum ʒ. v. in affectibus capitis frigidis,) cum aqua tali, formentur pilulæ vj. vij. viij. quæ deauratæ sumantur summo mane, vel etiam post mediam noctem, si à cerebro debeant trahere.

cum custodia, leui cœna præcedente, vel horâ somni, si pro capite vt cum benigno leuioris cœnæ halitu vis cathartica ad cerebrum feratur.

FORMULA PRÆSCRIBENDI

magistrales. R. &c. cum &c. fiat massa pilularum, quæ oleo amygdalarum dulcium vel anisi, &c. oblita aluta obuoluitur, reponaturque in pyxide idonea, capiat de hac massa, &c. formentur, &c.

UTILITAS. Insignis in purgando ab habitu corporis & tertia regione est. Hæc forma tunc eligenda maximè, quia diutiùs moratur vis purgans in ventriculo, nec confestim prolabitur in intestina, hinc per illam moram vberimè effunditur in peripheriam eum fructu.

Uſus autem earum præcipuè in pituitosis, minus in biliosis, hyemis etiam tempore potiùs, quàm æstatis, valent etiam in obstructionibus expediendis ob rationem dictam, præsertim si ammoniacum admittant; vix autem in melancholicis: quia siccior eorum aluus vis diluitur, nisi ammoniacum etiam habeant, atque tum utiliter iusculi parum superbibitur.

Pilulæ vsuales.

Purgant quidem, sed sensim admodum & potius sunt corroborantes, quarum vsus quandoquidem frequens in hebdomada, est, isq; sine custodia, vsuales idè dicuntur.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex aloë, vt basi, sunt succotrina, ad ζ β . ζ ν j. additis leuioribus purgantibus, Rhab. agar. ad ζ j. ζ ij. & corroborantibus simplicibus, vt cinamomo, gariophyllis, mastiche compositis elect. ad ζ j. ζ ij. cum syrupi absynth. & c. q. l.

Nota ammoniacum solutum passim vtiliter addi in obstructionibus, ad ζ j. ζ ij. vt & myrrham. Item, in forma vtiliter præscribi, aloem sacco absynthij nutritum. Item Rhabarbar. liquore idoneo, donec mollescat, irroratum.

VS VS. Quod ad modum, vt suprâ.

Quod ad quantitatem, & tempus, de massa præscripta sumitur ζ β . ex qua formantur pilulæ iiij. quarum duasumat manè, duabus horis antè prandium, duas alias duabus horis ante cœnam; bis vel ter in hebdomade: diebus quibus abstinabit ab opiata corroborante, si fuerit

præscripta, aliàs sine hac admonitione passim enim, vt & supra, vnà præscribuntur.

Hæc autem FORMVLA. R. cum &c. fiat massa pilular. de qua, &c.

VTILITAS summa corporibus valdè cacochymis, pituitosis maximè, quibus ventriculus scatet perenni phlegmatis illuie, vnde manat in vniuersum varia morborum series: valdè enim corroborant ventriculū, coctionem iuuant, si quid excrementitium in eo expurgant, nec sinunt noxia vlla accumulari: hinc vtilissimè in omnibus affectibus inde oriundis, mesenterij, vel capitis, hepatis, articularum, &c.

Pilulæ corroborantes, & alterantes.

Licet omnes pilulæ purgantes propriè esse debeant; tamen & ad alios scopos hæc forma solidæ medicamenti solent & possunt componi, ad corroborandum & alterandum vario modo in primis, secundis, tertiis qualitatibus; vbi medicamentum sc. volumus diutiùs hæreere vel morari, nec transire subitò, vt vis medica agat efficacius in parte in quâ est, vel propter eandem moram diffundi etiam liberaliùs possit ad alias

consuetudines, & distribui per occultos & parentes meos.

Hæ autem vel ore continentur, neque deglutuntur, vel deuorantur.

Ore continentur pilulæ beebicæ à spherica forma, (vel etiam lupinari, vnde & hæc ad trochiscos passim referunt,) & vi insigni in sedandâ tussi sic dictæ, vt & ab vtiendi modo hypoglottides, vulgò sublinguales, quòd sub linguâ, vel suprâ potius contineantur, donec sensim hoc pacto liquecant, tussi & affectibus asperæ arteriæ, pectoris dicatæ.

COMPONUNTUR autem ex puluere thoracicorum lenientium, vt succo liquirit. gummi tragacanth. Arabic. Amylo, penidiis, sacchar. sem. papav. albi, &c. ad ʒj ḡ. ʒij. pro vsus necessitate, & longitudine.

Excipitur autem iste puluis sufficiente quantitate mucilag. gummi tragacanthæ, extractæ in aqua rosar. vel cydonior. &c. vel etiam cum syrupo pectorali.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum mucilag. &c. fiat massa, ex qua formantur pilul. hypoglottides, quarum vnâ passim & sæpius contineat sub lingua, donec liquecat, & sensim deglutatur.

UTILITAS suprâ ad sedandam
tussim, leniendam arteriæ asperæ & fau-
cium asperitatem, vocis raucedinem, &
expectorationem difficilem.

Huc possent referri trochisci lupina-
res, ad fluxiones sistendas ore conti-
nendi.

*Deglutiantur autem pilulæ roborantes, vel
vario modo alterantes, utiliter in affectibus
ventriculi à cruditate statuum, & partium
consentientium, capitis maximè, ac vicinarum,
hepatis, &c. ex roborantibus idoneis, in affe-
ctibus capitis idiopathicis idoneæ, ob moram
quam trahunt in ventriculo, maximè si post
cibum sumantur. Sic enim ascendit spumosa
vis. Ita, & conferunt ad affectus oculorum,
eorum caliginem ex opthalmicis, vel dum itur
dormitum.*

Tales etiam sunt hypnoticæ officinales, pilu-
læ de Cynoglossò, quales & passim præscri-
buntur ad fluxiones sistendas, simul & absor-
bendas, somnum etiam conciliandum: huc &
laudanum iam receptissimum referri potest,
ad ḡ. iv. v. ad summum præscribendum, præ-
scribuntur etiam ad fluxum alui ex corrobo-
rantibus & adstringentibus, ante, & cum cibo
sumendæ, ad hepatis aroniam, gonorrhæam,
renum, vesicæ ulcera, ad calculum, uteri va-

vos affectus, &c.

COMPONUNTUR autem ex pulvere idoneo faciente ad scopum & intentiones, quas suggerent affectus propositi, eoque ad ℥ ℥. ʒ v. ʒ vj. præscripto, qui excipiatur syrupo conuenienti.

V S V S. Quod ad *quantitatem*, ex massæ ʒ j. formantur pilulæ vi. quarum duæ semel, bis in die assumuntur.

Quod ad *tempus*, manè, vesperi, antè, post, cum cibo, vt supra dictum in condito.

Quod ad *modum*, deuorantur, & si ad partium inferiorum, hepatis, viscerum, renum, vesicæ, vteri affectus præscribantur, utiliter parum liquoris idonei appropriati superbibitur, quò ad istas partes vis medica citius perferatur cum fructu.

VTILITAS suprâ satis fuit explicata.

C A P. VI.

DE TROCHISCIS.

Alias etiam à formâ Græcis τροχίσκου & δισκου: Latinis pastilli, orbiculi, & *Styria lupinares.*

Medicamenti forma solida duraque lupinorum figura similis, ex pulueribus variis lique-re exceptis in pastam, quæ deinde in orbiculos effigiata, exsiccata, asservatæque.

Sunt autem vel Officinales, vel Magistrales.

Vtrique Interni, vel Externi.

Officinales interni vel sunt

Purgantes, *ag. ricus trochiscatus*, *albat. dal. de violis*.

Alterantes, vel sine opiotheriacali, vt de *viperis*, *scyllitici*, *cypheos*, *Hedychroi*, vel cum opio, vt *alkekengi*, ad Ren. Ves. carabe ad vterum.

Cardiaci *Gallia moscat. alipta moscat.*

Bechici seu pectorales, *albi nigri*.

Aperientes quales sunt *Diarrhod. ad Hep. de Rheo*, *Hep. de eupat. absynth. de lacca. Hep. Lien. myrrha, Vteto.*

Magistrales vt olim fuere vsuatissimi, sic hodiè vix prescribuntur, nisi ad suffusus, ad quos receptissimi vt postea, vt & ad tussim & defluxionem, quales pilulæ subling. supra. Fiant & vsuatè ad vlcera vesicæ, renum, ardorem vrine, sanguinis, seminis, & alvi, ad astringendum aperiendumq;, possunt & ad corroborandum. In summa, loco puluerum efficaciores prescribi possunt, quia vis medica non evanescit;

evanescit ; sed asseſſuatur hâc ratione commodiſſimè.

COMPONUNTUR autem ex pulvere rerum variarum idoneo, liquore etiam conuenienti excepto, permixto, donec pilularum & paſte formam acquirat, ex quâ deinde orbiculi effinguntur in umbra liccandi, reponendi que, caractere ſepiùs impreſſo: ſiunt que ponderis $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ ij. ad ſummum, pro ingredientium vi & ſumma efficacia. Puluis autem qui aſſumitur, è vegetabilium ſingulis partibus, præſertim quæ pulueriſari poſſunt, nec non & ex gummatibus puluerabilibus, vt *cerasorum*, *ſtyrace*, *gummi tragacanthæ*, ſuccis inſpiſſatis, *Acaciâ hypocyſtide*, ſeligitur.

In ſumina ex rebus idoneis pulueratu facilibus.

Quod ad *quantitatem*, cuiusmodi puluis ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j. β . $\bar{z}$ ij. pro uſus neceſſitate, & longitudine præſcribetur : $\bar{z}$ j. β . enim aliquando ſufficiet.

Excipiens cuiusmodi puluerem, vel eſt tenue, *aqua*, *vinum*, *aqua deſtillata*, ſucci *berbarum*, vel viſcidum, *mucilago gummi tragacanthæ*, *Arabici*, extracta cum aqua idonea.

Quod ad *quantitatem*, praescribitur q. L
V S V S & FORMVLA. R. & c.
 fiant trochisci lupinares vel pastilli ponderis, &c. siccantur in umbra, vsus tempore teratur vnus, duo, pro ponderis ratione, & efficaciam, solvatur liquore idoneo. Utatur & intra, & extra. Fiunt enim, vt dixi, trochisci ad vsus tum internos, tum externos.

— Nota tamen obiter, qui fiunt ad suffitum non dissolui, vt neque hypoglottides appellati: de quibus supra.

UTILITAS iam satis expressa. Hac enim formam aptari possunt alteratia vario modo, corroborantia. Trochisci enim potius inuenti sunt ad conseruandam vim puluerum infractam, quam quod sint priuata quaedam medicamenti forma. Integris enim non vtimur, sed solutis prius liquore idoneo, si hypoglottides, & quae ad suffitum, excipias.

Hae autem formae ratio vtilissima, quod pulueres, maximèque cardiaci, & tenuis essentiae facile exhalabiles, hac ratione viribus infractis diu persistant aduersus aeris injuriam, neque exsoluatur facultas, sed vnita in efficacem energiam conspiret.

Ad Trochiscos referendi sunt
MUSCARDINI.

Pastilluli enim sunt, ab odore quem à moscho habent, sic dicti, ad halitus maximè comparati suauitatem, & venereos complexus. Tales exiunt trochisci de Gallia efficacissimi.

COMPONUNTUR autem, vel simpliciter ex ambrâ, moschi, ḡ. iij. iv. & c. ut volueris, & sacchari soluti in aquâ ros. q. s. cum amyli tantillo.

Vel fiunt compositiùs, ex puluere rerû aromaticarum suavis odoris, ut cinnamoni, santal. ḡ j. moschi, ambr. ḡ: iij. iv. pro lubitu, sacchar. & c. fiant trochisci, quotum vnum teneat sapiùs in ore.

C A P. VII.

DE PVLVERE.

PVLVERVM vsus admodum necessarius, tum vt medicamenta solida vel integra in vsum commodiùs venire possint, tum in aliis remediorum formis faciliùs miscantur. Quod autem in genere Latini puluerem appellant, Arabes trisariam nuncupant:

Suffuf, puluerem quemlibet crassum: Alkool, tenuissimum: Sief, quorundam trochiscorum attritionem, que fit in Cote, cum aqua idonea ad affectus oculorum. Est autem puluis vel officinalis, vel magistralis: de quo nobis sermo.

Magistralis est Internus, vel Externus.

Internus alius purgans, corroborans aut alterans existit.

Puluis Purgans.

Definitio, & differentie ex superioribus.

COMPOSITVR ex simplicibus cathartice, ferè suauioribus, additis propriis correctiuis, proportione sæpiùs iam dictà.

Quod ad *quantitatem*, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ad summum præscribitur. Et nota, saccharum aliquando pro deliciarioribus adungi; sed dosi parcà, vel pondere parì, eoque definito.

V S V S: quod ad *modum*, cum iusculo, vel alio liquore conuenienti.

Quod ad *quantitatem*, doses cathartice supputandæ.

Tempus manè cum custodia.

FORMVLA. R. &c. fiat puluis, de quo, &c.

VTILITAS ad purgandum. Vide suprà.

Pulvis Roborans.

Licet ad varias partes corroborandas præscribi possit, pro medentis scopo; tamen ferè ventriculo confirmando, vocaturq; vulgò digestivus, vel cordi, cardiacus dicitur aut Alexiterius: licebit & ad alios vsus; hepar roborandum, intestina, &c.

COMPONITVR. I. Digestivus in genere ex rebus stomachicis, coctionem iuvantibus, flatus discutientibus, adstringentibus.

In specie verò coriandrum præparatum ad ℥j. basis est, addunturq; flatus discutientia, misum ad ℥ß. ʒvj. corroborantia deinde stomachica, simplicia, composita, ad ʒij. iiij. ad summum, cum sacchar. rosat. tabulat. q. s.

II. Cardiacus, vel etiam alias partes roborans, componitur ex simplicibus & compositis pulveribus, electuar. idoneis ac specificis, ad ℥ß. ʒvj. ℥j. prout vsus debet esse longus; ita tamen vt cardiaca pretiosiora minore quantitate; subquadrapla, subsextupla ingrediantur: & ij vel soli præscribuntur, vel ad gratiam sacchar. rosat. tabul. triplum aut quadruplum adjungitur.

VSVS & FORMVLA. Digestivi

K. iiij.

quidem. R. &c. fiat pulvis, de quo sumat cochleare vnum, post singulos pastus, nihil superedendo, vel bibendo.

Cardiaci verò, vel *arterius roborantis*, vt hepatici, &c. R. fiat pulu. de quo sumat ζ j. ij. iij. cum aqua, jusculo, vel liquore idoneo. Idque manè jejuno ventriculo, vel alias urgente necessitate, maximè si fuerit *Alexiterius*.

VTILITAS. Expressa, ad robur partium principum, & aliarum etiamnum, ventriculi, intestinorum constantq; ferè ex calidis; tamen eodem roborandi sine ex frigidis appropriatis comparari poterunt.

Huc pertinet alterans-vario modo in qualitatibus primis, secundis, pro scopo ex rebus idoneis, vt qui passim praescribitur ad obstructions ex *Chalybe*, additis aperientibus, ad ζ j β . ζ ij. cum sacchari portione pari, de quo manè cochleare vnum, superbibendo parum vini aut liquoris idonei, assumitur. Sic ad calculum & arenulas ex lithonripticis, ad ζ j. ζ j β . & sacchar. q. s. de quo ζ j. ζ j β . cum liquore diuretico; sic ad partum & menses, ad astringendum, sanguinis deiectiones per aluum, vterum, velicam;

ad fluxus omnes, & alterandum vario modo, vbi humiditas adjuncta fuerit.

Hac de puluere interno.

Externus puluis etiamnum aliquando prescribitur.

Est q̄ Medicus vel Chirurgicus.

Medicus roborans ferè est, qualis etiã ferè tantùm cerebro confortando exsic- candòque destinatur, ex rebus idoneis, radic. fol. &c. cephalicis, ad ℥ ij. præ- scriptis; addito sæpè puluere violaceo, Cy- prio, ad ℥ j. ℥ j ss. plus minùs. Ferè autem fumuntur radic, ℥ ij. sem. ℥ vj. flor. ℥ iij. aromat. ℥ ij.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat puluis paulò crassior, quo exsicce- tur caput manè, quod vsitatissimum post lo- tiones ipsius.

VTILITAS ad cerebrum corro- borandum, pituitosum exsiccandum, absumentas humiditates ipsius capitis pilorum excrementitias.

Chirurgicus. Varius ferè, à chirurgo tantùm præscribendus ad vlcera deter- genda, replenda, glutinanda: ad vul- nera, hæmorrhagiam, &c. Quorum dosis & quantitas præscribendi pro vsus ne- cessitate est.

LIBER SECVNDVS
DE REMEDIIS
externis.

SECTIO I.

DE REMEDIIS COM-
MUNIBVS PLVRIBVS
PARTIBVS.

CAP. I.

DE EPITHEMATE.

SI vim nominis spectes, dicitur in genere omne remedium externum, quibusvis partibus applicandum. Hodie verò primo quodam iure appellatur medicamentum, partibus corporis nostri nobilioribus, cordi, & hepaci præsertim, ad mouendum, ad ipsas alterandas corroborandasq̃.

Est autem duplex, Liquidum & Solidum.

Epithema liquidum.

Ratio nominis clara. Est autem aquæ vel Iulepi instar fluidum, ex liquore idoneo & partibus

veribus cardiacis maximè compositum.

In hoc tria consideranda : *Compositio.*
Vsus. *Utilitas.*

In COMPOSITIONE, *Materia* ex qua; quæ vel *liquida*, vel *sicca*, (*pulvis idoneus*) vel *media*. In iis consideranda *qualitas* & *quantitas*.

LIQVOR ratione *qualitatis*, pro basi passim & ferè semper aqua destillata est, parti & affectui respondens, eaque vel sola, vel huic insuper alia adduntur, ad penetrationem maximè, aut maiorem efficaciam, ut passim & ferè semper, *vinum album*, pro corde *acetum* pro hepate; sic & aliquando ad maiorem vim, *succi fructuum*, ut *limonum*, vel *foliorum idoneorum*.

Liquor aliquando decoctum liquidissimum est, ex idoneis, sed rarò.

Quod ad *quantitatem*, dosis epithematis ℥ j. ℥ xv. unde si aqua assumatur, ad istam quantitatem præscribenda : si verò alia liquida simul addantur, hæc proportio; aquæ, ℥ viij. succi, ℥ ij. ℥ iij. vini, acetī, ℥ β. ℥ j.

PVLVIS ratione *qualitatis* vel simplex, rerum cardiacarum, hepaticarum, lignorum maximè corticum, florum, se-

min. vel compositus, electuarius. roborantium, aliquando & trochisci aromatici.

Quod ad *quantitatem*, pro liquoris $\bar{z}$ j. pulv. $\bar{z}$ j. aut $\bar{z}$ β . ad summum sufficiet: ita ut summatim ad $\bar{z}$ β . vel $\bar{z}$ vj. sit præscribendus: ita tamen etiam, ut specierum electuarius $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. tantùm assumantur.

MEDIA, ratione *qualitatis*, aliquando, præter liquorem & pulverem, (ex quibus semper epithema,) præscribitur, opiata sc. corroborans, vel confectio cardiaca, ut *alkermes*, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. præscribenda.

VSVS. Quod ad *modum*, cum panno scarlatino, vel linteo imbuto & leuiter expresso applicatur tepidè, & ubi exaruerit aut refrixerit, renouatur, vicibus repetitis, continuando per horæ quadrantem, bis in die.

Quantitas nulla definitur:

Tempus manè & vesperi, si affectus frigidus, vel hyems, aliàs ter, quater in die, ubi calidus, aut æstas, & nota obiter, post usum liquidi solidum postea utiliter ad-moueri, viribus admodùm collapsis.

FORMULA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. fiat epithem. liquidum, in vase vitreo reponendum, vsus tempore pan- nus scarlatinus, &c.

UTILITAS. Ferè tantùm fit ad corroborandum; sed refrigerandum simul, rariùs ad calefaciendum: ad hoc enim solidum vsitatus: ad intemperies cordis & hepatis maximè calidas, præscribitur, roborandum simul, malignitatem prætereà, si quæ suspicio, abigendam: æstate maximus eorum vsus in febribus.

Nota obiter, liquida etiam eiusmodi toti pectori posse vtiliter admoueri, in febribus ardentibus & hecticis, ex humidis & frigidis aquis, aut decoctis maiori quantitate præscriptis: item & in capitis ardoribus, phrenitide, &c. Vide oxyrhodinum.

Aliquando & testiculis applicanda in ardoribus magnis, ob consensum enim cum vniuerso, & vniuersus corporis habitus, & sanguis maximè refrigeratur. Hinc & in hæmorrhagia vtilissimum. Ad hoc oxycratum ferè vsurpant. Eodem sine aliquando carpi manuum applicantur refrigerantia, ad æstum cordis, & interiorum viscerum, sic & ad erysipelata

228 *Method. Prescribendi* —
faciei, &c. In summâ enim ista omnia
epithematis nomine comprehensa, pos-
sunt vtiliter vsurpari parte inflammata,
aut affectu calido oblessa, licet epithe-
ma propriè de corde vel hepate audiat.

Epithema solidum.

*Appello quod inslar aque fluidum non est:
licet variâ consistentiâ, & molliore etiam pre-
scribatur.*

In hoc autem tria consideramus. *Compo-
sitionem. Vsum. Vtilitatem.*

Quod ad **COMPOSITIONEM** va-
rio modo conformatur.

I. *Vel* enim, quod vsitatissimum, *opiate*
forma, ex conferuis florum, pulueribus
electuariorum, rariùs verò simplici, &
confectionibus supra dictis, cum idoneo
liquore, aqua destillata simplici; com-
posita, succo appropriato, &c.

Quod ad *quantitatem*, in genere $\bar{z}$ iiij.
vix excedit, speciatim verò sine confer-
uarum $\bar{z}$ iij. confectionum $\bar{z}$ iij. pulue-
rum, $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. ad summum, talis liquoris
q. s.

II. *Vel linimenti* forma, maximè in cor-
dis affectibus calidis, possunt & in fri-

gidis, vt in hepatis affectibus; ex vnguenti
rosac. cerui semalini ℥ ij. confetu. idonea-
rum ℥ ℞. ℥ vj. pulu. cardiac. ℥ ℞. ℥ ij.

III. Vel cum pipione per medium dis-
secto, quod vltimatissimum, qui consper-
gatur deinde ℥ j. pulueris cardiaci elect.
aut ℥ ij. pulueris pro epithematibus or-
dinariis.

Huc referri possunt catelli dissecti ca-
piti applicandi, in declinatione phreni-
tidis maximè, aut aliàs, conspersæ pul-
uere digerente & roborante, ex flor. ro-
sar. camomilla, granis tinctorum, & similibus
ad ℥ ℞.

V S V S. Quod ad modum, solidum
opiatae forma extendatur supra pannum
scarlatinum liquore idoneo imbutum, ac
leuiter expressum, ac tepidè regioni cor-
dis admoneatur, idque vel post liquidum
vsum, vel aliàs etiamnum.

Tempus indifferenter se habet, & bis,
ter in die poterit renouari.

FORMVLA patet ex compositione.
R. &c. fiat epithema, &c.

VTILITAS solidi opiatae forma,
pro corde, ad corroborandum & cale-
faciendum maximè, vt & linimenti for-
mâ atque cum pipione comparatum: pos-

sunt & ad cor refrigerandum cum conseruis & formâ linimenti fieri, linimenti formâ, hepatis præcipuè dicatum est ac utilissimum.

In summa verò fiunt ad altèrandum & corroborandum maximè, vbi vires admodum collapsæ.

C A P. II.

D E L O T I O N E.

NOMINIS ratio & definitio patet: est enim priuatum veluti quoddam balneum capiti, pedibus maximè dicatum: vndè & duplicem facio: Cephalicam, & pro pedibus.

Lotio Cephalica.

COMPONITVR ex decocto cephalicorum, in quo duo considerantur, *Materia*: *Liquor*. In hic *qualitas* & *quantitas*:

MATERIA ratione *qualitatis* & *quantitatis*; radic. ad ζ ij. iij. fol. à M. iv. ad viij. sem. ζ j. ij. flor. P. iv.

Nota, addi aliquando aromatica, ad ζ β . ζ vj. & vbi siccandum valdè est, *sulphur viuum* ad ζ β . item & vsitatè vbi caput purgandum priuatim post vniuersa-

lia folior. senn. $\frac{3}{j}$. agar. albi $\frac{3}{\beta}$.

LIQVOR ratione qualitatis lixiuini-
farmentorum, vel barbitonforum vul-
gare, addito vino albo, si volueris, & ad
vinum etiamnum aquâ ad $\frac{3}{iv}$. quod ad
quantitatem q. s. vini verò vna pars, vel
ana part. æquales.

V S V S. Quod ad modum, hoc deco-
cto caput ex alto irrigatur sub radiis so-
laribus; sereno & tranquillo cœlo, vel
loco calidiore; caput deinde probè ex-
siccandum cum spongiis aquâ vitæ mace-
ratis, & stupis cannabinis obtegendum,
suffimine aliquò priùs suffitis.

Tempus, manè lauatur, duabus horis
antè prandium, aluo priùs exonerata.

FORMVLA. R. &c. fiat decoctio,
&c. lauetur caput, &c.

VTILITAS post purgationes ma-
xima, ad materiæ coniunctæ dissipatio-
nem, & absumendas reliquias, vt passim,
caput simul corroborandum, affectibus
ipsius & cerebri frigidis ferè tantùm di-
cata: fieri etiam ad alios vsus possunt,
vt ad capitis affectus externos, tineam,
sarfures, pedicellos, sordes, ex detergen-
tibus acrioribus cum vrinâ & lixiuid, ad-
ditis semper cephalicis.

254 *Method. Præscribendi*

etiam addito analogo,) & cera, illo definito ad $\bar{z}$ ij. iiij. iiiij. &c. huius verò q. s. proportio tamen patet, vt supra.

III. *Vel*, quod erit compositius, & more receptissimum, & statim in iudicatum, ex oleo, cera, pulvere, proportione dictâ, quæ in calidis vnguentis valet, in quibus etiam aliquando pulueris $\bar{z}$ j β . pro olei $\bar{z}$ j. præscribi poterit. In frigidis verò, vt in vnguento de turbia, desiccarius rubro videre est, $\bar{z}$ j. olei, puluer. $\bar{z}$ β . contra regulam. Quicquid sit, in calidis, vt dictum pro $\bar{z}$ j. olei, pulu. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ceram indefinitè q. s. præscribatis.

Nota, huic rationi vnguenta aliquando officinalia admisceri, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

IV. *Vel*, quod etiam vñtatissimum & efficax admodum ex oleo & succis, quæ simul ad succorum consumptionem bullierint, hac ferè dosi, vt olei sint $\bar{z}$ iiiij. vj. viij. pro vsu & parte, succorum tantundem vel minùs, quibus additur postea vel cera sola q. s. vel vnà cum hac pulvis idoneus proportione ad oleum dictâ, vel insuper aliquando & vnguentum officinale ad noc. ij. simul ad jungetur.

V. *Vel* quod etiam vñtatissimum, ex vnguento officinali, pulvere, oleo, cera:

bus, & æstuantibus quibusvis affectibus capitis, cerebri maximè, ad somnum conciliandum.

C A P. III.

D E F O T U.

Fomentum aliàs, eò quod suo calore partes, quibus admoventur, foveat, sic dicitur: omnia enim fomenta ferè calida sunt effectu, rariora enim frigida.

Est autem duplex. Humidus & Siccus.

Fotus humidus.

Humidus: liquor est partibus variis, linteis, Auri, spongia beneficio applicandus: ad varias intentiones.

Est rursus duplex: Simplex, & magis Compositus.

Simplex liquor, pro fotu aliquando usitate præscribi solitus, ratione qualitatis, est aqua calida vel tepida, ubi relaxandum in doloribus à tensione, vinum, ubi discutendum, roborandum: aqua, & vinum, ubi utrumque simul, vel temperatè agendum, lac in doloribus; oleum com-

234 *Method. Præscribendi*
mune, vel aliud, vbi emolliendum ad
dolores, digerendum pro scopo: *hydret-*
icum, *oxycratum*, quò referri potest &
oxyrrhodinum in calidis affectibus, *lixiv-*
ium sarmentorum in frigidis, vbi digeren-

Quod ad *quantitatem*, vsus longitudine
vel partis amplitudine definienda. Sic
pro oculo $\frac{z}{3}$ iij. V. G. sufficient, pro ven-

triculo $\frac{ss}{j}$. $\frac{ss}{j}$. $\frac{ss}{j}$. pro hypochondriis &
abdomine, vt in obstructionibus, $\frac{ss}{iij}$.
Compositus fit ex decocto variarum
partium plantarum, & liquore idoneo,
in quibus consideratur *qualitas*, & *quan-*
titas.

Quod ad *qualitatem materiæ*, præscri-
buntur rad. fol. fructus sem. flor. modò
omnia simul, vbi maior quantitas paran-

da, modò quædam tantùm.
Quod ad *quantitatem*, varia pro partium
diuersitate, pro oculis verbi gratia præ-
scribatur dosi potionum; seu quartâ par-

te Apozematis: $\frac{z}{3}$ iij. enim sufficiunt, vel
vj. ad summum pro ventriculo dosi me-

diâ Apozematis, aut paulò maiore: pro
abdomine integrâ dosi Apozematis.

Liquor, in quo decoctio faciendâ, est
aqua simplex, *aqua & vinum* simul, *lac aliq-*

quando, vbi leniendum, *lixivium*, vbi digerendum, *aqua fabrorum*, vbi adstringendum, &c. pro scopo: quod ad quantitatem, præscribitur q. s.

Nota, aliquando decocto facto colatogue, varia addi; vt *vinum album* in obstructionibus viscerum, ad ℥ j. ℥ j. ℞. *Acetum* aliquando in lienis affectibus ad ℥ vj. v ij. viij. ad penetrationem, *aqua vite*, pro ventriculo ad ℥ ij. ℥ iiij. ad roborandum simul; olea idonea ad ℥ iiij. ℥ ℞. &c. Passim etiam in usu practico in obstructionibus viscerum, post usum præscripti Apozematis statim præscribitur R. decocti Apozematis præscripti ℥ iiij. iiij. adde vini, &c. fiat fofus abdominis.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro fofu, quo foueatur locus affectus, linteo duplicato, filtris, spongia imbutis, & leuiter expressis, vel etiam vesica fuilla semiplena, manè & ferò, vel urgente necessitate, calidè per horam dimidiam, vnam: vicissim vbi refrixerit applicandum.

Nota, in fofu hypochondriorum dici, foueatur regio hypochondriaca, manè 2.3. horis antè prandium, vel etiam antè cenam per triduum, aut quatrimum.

frequenter mutando, ne frigeant, præcipitur autem passim post totum, pars deinde vngatur tali oleo, linimento, vnguento calidè. *Vsus* autem post purgationes vniuersales, aliàs vrgente necessitate.

VTILITAS latè patens, vt nulla ferè pars, quæ vt foueri potest, sic & frustum indè non percipiat, vt & oculis affectis præscribatur, horum dolori, inflammationi, &c. obstructionibus lienis, viscerum, &c. doloribus variarum partium, ad mouendos menses, colicis, nephriticis, inflammationi, variis tumoribus, cutim rarefacit, hinc contenta facilè digeruntur, attenuat, resoluit, tenuia, dura emollit, in halitum digerit, calore blando suavi iuuat: hinc ad dolores, laxandum, emolliendum, digerendum, siccandum, adstringendum, roborandum, calefaciendum, aliquando & ad refrigerandum, sed tunc potiùs vsus est epithematum, vt in inflammatione biliosa.

Fotus siccus.

Sic appello ab effectu forum, sacculos, qui ad resolvendum maximè præscribuntur, vnde

& sacculi discutientes vulgè dicuntur, de quibus postea.

CAP. IV.

DE INSESSV

& Semicupio.

INTER forum & balneum medium, hoc minus, illo maius, cuius vsus, quando forma pars tegi nequit, à quo aliàs materia & virtute non differt; ita vt sit dimidium balneum, cui ægri insident à feminibus, cruribus & tibiis extrà porrectis, vel etiam ab imis pedibus, vsque ad umbilicum vel ventriculum; unde Græcis ἐσνάδιον, Latinis Insessio dicitur; & si in sessio fiat in sella perforata, hanc quidam Vaporarium vocant, affectibus ventris inferioris, aut partium infernarum dicatum.

Duplex statui potest: Semicupium propriè dictum, & Insessio, quam vocant Vaporarium.

SEMICUPIVM, quod non sit integrum balneum; sed dimidia veluti Cupa sic dictum, **COMPONITVR** ex iisdem quibus fodus, dosi Apozematis summa duplicata, vel balnei dimidia, vt nihil aduertendum prætereà.

VSVS & FORMVLA. R. &c.

fiat decoctio, pro semicupio, vbi æger insideat à pedibus ad vmbilicum, manè & vesperi longè à pastu, exoneratà aluo, per biduum aut triduum, prout opus, tepidè sine sudore: mora autem sit in coepet duas horas, & deterfo mædore, lecto se componat, vncto deinde loco affecto, si volueris, linimento idoneo.

Nota, in affectibus ani, vteri, vesicæ maximè, materiam sacculo, cui insideat, commodè includi.

UTILITAS eadem quæ fotûs, maximè autem in affectibus partium abdomine contentarum, aut etiam inferiorû, cum balneare non audemus corpus vniuersum, ob varias causas: ferè autem & vtiliter ad dolores sedandos, (quod vsitatissimum in nephriticis, ex emollientibus idoneis,) hæmorrhoides tumidas cum dolore, dysuriam: tibiæ etiam, & coxendicæ doloribus ex emollientibus, anodynis, discutientibus, vesicæ vitiis, vt vrinæ difficultati eximiû, vteri affectibus, intemperiebus emendandis, mensibus mouendis, sistendis, ani vitiis omnibus, ad aluum emolliendâ insignè, ad dolores etiam colicos, &c.

VAPORARIUM, quod alijs *Inseffum*,

etiam vocant, paratur cum non in liquore sedet
 aper; sed vapor (unde vaporarium, vel suffitum
 dici potest) ex sellâ perforatâ exhibetur, ollâ
 subditâ, decocto calente idoneo plenâ, quo frigi-
 do aliud inditur.

MATERIA & DOSIS ipsius
 pro decocto vt in fotu: *quantitate* clyste-
 ris aut paulò maiore præscribenda.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
 fiat decoctio, cuius vaporem excipiat
 ex sellâ perforata, olla subdita decocto
 isto plenâ, &c.

VTILITAS tantùm ferè ad vteri
 & ani affectus, dolore, intemperies va-
 rias, hæmorrhoides, menses mouendos
 utilissimum. Possunt & ad vesicæ varia
 vitia præscribi. Vide suffitum humidum.

C A P. V.

D E B A L N E O.

AD delicias olim Romanis vsitatissimum;
 hodiè tantùm ad custodiam sanitatis &
 morborum expugnationem. Quid sit, clarum.
 Duplex autem est: *Aëreum*, quod *Laconicum*
 vocant, de quo postea: *Aqueum*, cum in vase
 seu cupâ sedentes lauantur, & dicitur bal-

Cum

neum; lotio nempe totius corporis ad affectus calidos siccos ferè, variis ad frigidos, ad quos convenientius Laconicum.

Est autem duplex: Simplex, Compositum.

Simplex fit ex aqua sola tepida, in hecticis maximè, & vbi marcor emaciatis squalidisque corporibus, quæ benigno madore perfundit, & intemperiem simul alterat, cui aliquando oleum, butyrum, lac ad maiorem humectationem additur: vt & in nephritico dolore, convulsione: lac solum pro ditioribus in eundem finem: lac & aqua, oleum solum in doloribus partium nervosarum, nephritide, convulsione à siccitate, punctura, urinae suppressione, &c. hydrelaemum ad eandem, &c.

Compositum fit ex decocto, in quo perpenduntur materia, liquor, & aliquando dissoluenda.

MATERIA ratione qualitatis & quantitatis sunt, rad. à ℥ iiij. ad v. vj. ad summum, herbæ 10. aut 12. recensitæ, singulæ ad M. iiij. iiij. vel privatim herbarum vj. vij. viij. ana fasciculus vnus: semin. ab ℥ iiij. ad ℥ j. fructus aliquando idque ad ℥ j. β. flor. quatuor ana P. iiij. vj.

LIQVOR

LIQVOR ratione *qualitatis* & *quantitatis*, aquæ dulcis q. s. pro balneo.

DISSOLVUNTUR vel adduntur aliquando in decocto facto, vtiliter pro varietate indicationum, quæ dictæ sunt in fotu, dosi triplâ, quadruplâ sic vtilitissimè pro hecticis, *olei, butyri ana ℥ iiij. vini albi ℥ iiij.* vt & aliquando ad finem decoctionis in affectibus frigidis, in quibus raram balneum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro balneo, quod ingrediatur manè & vesperi longè à pastu (vel etiam urgente necessitate, vt in doloribus,) exonerata prius aluo, per biduum aut triduum, tepidè sine sudore: mora autem sit per duas horas, vel pro viribus, & deteriso madore post egressum balnei vtilitatè imperatur, vngatur regio hepatis, renum, vnguento refrigerante.

VTILITAS ad affectus extèrnos cutaneos, scabiem, ad cutim squalidam, pruriturum, &c. tam etiam ad internos vilissimum, & præsertim balneum aquæ dulcis hecticis conuenientissimum, emaciatis, humectans simul, & intemperiem illam calidam emendans: conueniunt etiam febribus ephemeris, vt passim in

more fuit Galeno : laxat enim poros, & aperit, per quos inquinamenta facile excluduntur: conueniunt maximè ad hepatis æstum, omnem intemperiem, calidam maximè : in humida enim balnearum vsus ferè obsoletus, vt & ferè in frigida: solemne namque Laconicis pro causæ continentis expugnatione vti. Fiunt tamen etiam calefacientia ad roborandum, vt passim ad conceptum iuuandum ex vterinis: ad menses mouendos ex aperientibus & emollientibus hysteriis: ad viscerum obstructions, hydropem, dolores colicos, nephriticos, vesicæ, ex laxantibus emollientibus, ad lassitudinem. ad omnem affectum denique, qui eget refrigeratione & humectatione, vel calefactione, & humectatione simul.

C A P. VI.

DE STU P H A, VEL Sudauerio.

ALIIAS appellant Laconicum; quòd in Lacones maximè vterentur, vt Balneum Romanum, alij Vaporarium appellant: hinc agitur.

nullo liquore immergitur; sed solo vapore calido
foco, vel calido humido, incalescit, & sudat,
unde nomen.

Stupham autem duplicem statuo: humidam,
& siccam.

Humida.

Fit cum vapore alicuius decocti, quo cono-
peum incalescit.

COMPONITVR autem erecto
cum cupa conopeo, orbe ligneo imposi-
to, & huic linteis aut stragulis.

A vapore autem vario modo incale-
scit.

1. Vel enim super lamina ferri dispo-
nuntur 10. 12. lapides fluuiatiles can-
dentes, in quos decoctum dicenduna
conjiciatur.

2. Vel decoctum prius infunditur; ita
tamen, vt æger non tangat, & in hoc li-
lices candentes injiciuntur.

3. Vel quod commodius, paratur de-
coctum in duobus lebetibus, qui vicissim
calentes cum materia decocti in cupam
immittuntur.

decoctum autem paratur ex rad. fol.
sem. flor. idoneis, calidis ferè, cepha-
licis odoratis, tenuium partium, qua-
ritate, dosi summa Apozematum,

Prescribendas cum aquæ q. s.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
 fiat decoctum, cuius vaporem capiat æger sub conopeo benè clauso, sudet ad placitum: bis ingrediatur in die longè à pasto, aluo exonerata, idque per biduum: mora autem sit in balneo pro viribus, post egressum detergatur sudor, lecto se componat, &c. Huius autem vsus hyeme & vere, vt balnei, æstate.

Sicca.

Talis appellatur, quæ ignis solo calore incensecit.

COMPONITVR autem, seu fit

1. *Vel* per viam hypocausti & fornaculi, vt in Germania, & Laconicum vocatur propriè.

2. *Vel* silices candentes sub conopeo iam dicto super laminam ferream disponuntur.

3. *Vel*, vt hodiè pro lue venerea, et textura lignea fit, instar caueræ cuiusdam qua ægri obducuntur, stragulæ imponuntur, subditis lapillis aliquot igneis donec sudor eliciatur copiosissimus, præbilito Guaiaci, aut alterius sudorifici decocto.

V S V S vt aliorum est, mora pro viribus, quæ maximè dissipantur, & vix horum quartam partem ferè, vel dimidiam.

UTILITAS. Materiam diffusam per corpus calefacit, attenuat, cutim laxat, vacuat: valdè valet in affectibus frigidis, humidis, humoribus laxis, hydrope, leucophlegmatia, potenter enim humores liquat, absument per sudores, efficit, obæsis etiam proficua valdè, cacochymia maximè, si humorum illuuiæ circa habitum vel in venis. In lue venereà passim usurpatur sicca. Non vtendum nisi vacuato corpore, sic enim reliquæ faciliùs per sudores eliminantur.

C A P. VII.

DE EMBROCATIONE.

PROPRIE non est certa forma medicamenti; sed modus vtendi tantum, cum partem tempè liquore aliquo vel oleo persundimus, idè, vel aliè diffundendo, vel blandè tantum fricando. Vtroq; enim modo Practicè hodiè usurpant nomen Embrocationis, & passim confundunt cum irrigatione: ἐμβρῖζω enim significat pluo, irriigo, & immergo. Quicquid sit,

distinctionis gratiâ distribuemus in Irrigationem seu perfusionem, & Embrocationem.

Irrigatio.

Perfusio est liquoris ex alto, pluvia instar, in partem aliquam, (maximè in caput) copiosè facta destillatio ex proboscide vasculi, à fortè modo utendi t. m. differens. Alias Instillatio vocatur & Impluvium, ut & Græcis ἐμβροχή.

COMPONITVR autem vario modo

1. Vel ex decocto variarum partium stirpium calidarum, frigidarum, pro scopo, dosi lotionis, in aqua, vel vino factò (pro indicatione) ad tertiæ partis consumptionem: in quo colato adduntur aliquando, ipsius nempe libræ vni, aceti vel vini, aut aqua vitæ, prout affectus calidus, vel frigidus, ʒ ij. iij.

2. Vel ex oleo solo copiosè irrigato; sed præstat linteis immersis embrocationem facere, in convulsionibus, & nervis affectis præsertim.

3. Vel ex oleo, aqua destillata, aceto in affectibus capitis calidis. Vide Oxyrhodinum.

VSVS & FORMVLA. R. & decocti ℥ j. ij. iij. fiat irrigatio ex alto

cum gutturnio in partem affectam, &c.
Vide Lotiones.

UTILITAS. Calidis affectibus maximè dicatur, capitis præcipuè, cerebri, meningum inflammationibus, idque supra synciput: tum & ad somnum conciliandum in calidis affectibus, ad perurigias; etsi hodiè lotio pedum magis sit vsitata. Utilis etiam in febribus præsentè delirio. Fit etiam maximè ad affectus capitis calidos: vis enim refrigerandi inest maxima; quia ex alto altiùs penetrat: quia etiam perpetuè nouus liquor impluit, & pars refrigerata subindè magis euentatur. Potest etiam ad ipsius affectus frigidos fieri utilissimè, vt ad lethargum ex calidis. Vide Lotiones, cum quibus hæc irrigatio in materia, docti, &c. conuenit.

Fieri etiam possunt ad aliarum etiam partium affectus tum frigidos, tum maximè calidos, quibus præsertim competit, quando sc. magis volumus refrigerare, vt inflammationum initio ex decocto refrigerante, oxyrhodino, in erysipelate ex oxycrato. Fieri etiam possunt ad affectus frigidos ex idoneis, sed ra-

rius, fœtu enim potiùs vitimur, vt & in inflammatione resoluenda. In fracturis etiam & luxationibus, vbi vincula solvere non est tutum, tamen dolor vrget, cum oleo violaceo vel repellendum cum rosaceo, &c.

Nota, stillicidium aquarum thermalium huc esse referendum.

Embrocatio.

Non sumitur pro irrigatione hïc ex alto; sed vt hodiè vsitatum, vel pro blandâ partis frictione cum oleo facta: vel etiam pro lana, lincei in oleo, aut liquore idoneo immersione, & applicatione: *ἐμβροχία* enim significat etiam immergo, vt supra, pluo, irriego.

COMPONITVR indè præcipiturq;

1. Vel lana aut linceo (aliàs vocant splenium) immerso (indè nomen Embrocationis,) imbutùq; oleo solo, vel liquore idoneo partiq; imposito instar epithematum, sæpiùs renouando.

Liquor autem, vel oleum solum, vel succi soli, vel aquæ destillatæ solæ, vel omnia simul, hac proportione: olei ζ iiij. succi, aquæ ana ζ iiij.

2. Vel, vt hodiè vsitatissimè sumitur

embrocatio, pro blandà frictione facta cum oleo idoneo, stupis deindè cannabinis, linteo vel cotone, eodem imbutis, vel non imbutis superimpositis.

Fit etiam cum solo succo, vel ex his mixtis.

Dosis autem eorum simul, vel seorsim, ζ iij. vj.

V S V S & FORMVLA. R. &c. pro embrocatione, fricetur pars leuiter, tegatur postea linteo, cotone, stupis imbutis eodem oleo, vel non imbutis.

Vel secundum priorem modum. R. &c. intingantur stupæ vel lintea, applicentur sæpiùs renouando.

VTILITAS embrocationis ex oleis, post balneum & fofus frequentiffima: utilis etiam ad repellendum in inflammationibus, eryfpelate, phrenitide, vigiliis, capitis doloribus, ad omnes corporis partes externas internas calefaciendas, post balnea passim, deterfo madore vsurpantur, præcedente semper euacuatione. Maximè autem conferunt in affectibus externis.

CAP. IIX.

DE LINIMENTO.

LINIMENTVM, aliàs litus, medicamentum liquidum est, quod extrà illinitur, consistentiâ oleo crassius, unguento verò liquidius, ad varios vsus comparatum, cuius basis oleum est.

In hoc tria consideranda: *Compositio*
Vsus. Utilitas.

Quod ad COMPOSITIONEM, vario modo ex variis conficitur.

1. Vel ex oleis, & butyro, liquatis simul sine cera vlla, (quam quidem linimentum non ingredi malè volunt.)

2. Dosis autem totius linimenti ℥ iiij. vj. viij. pro partis & vsus amplitudine. Haec autem ingredientium proportio: Olei sint tres partes vel duæ, butyri vna, raro pondere pari.

NB. His aliquando, si ferat scopus, unguas addi & pinguedines, recentes, veteres medullas, mucilagines, vnum, duo, plura simul, quæ cum habeantur pro butyro, proportione etiam ipsius præscribenda.

NB. etiam, licet rariùs, pulveres addi ad ζ β . pro olei ζ j .

II. *Vel* contra opinionem plurium, qui ceram non admittunt, cum qua commodissimè conficitur, fit ex oleo idoneo, & cera, ut olei ζ j . ceræ drachmam habeat, vel, quod vulgò. q. s. passim autem oleor. ζ $iiij$. vj . præscribentur, ceræ q. s. fiat linimentum, cui & pulvis, ut dictum, vstitatissimè addi potest.

III. *Vel* præscribitur unguentum officinale; duplum ad oleum, addito etiam pulvere, si vis, ut dictum.

In summa linimentum ζ $iiij$. vj . $viiij$. non excedit.

VSVS & FORMVLA R. & fiat linimentum, quo illinatur pars affecta, post fotum si præcesserit, ut sæpè fit, vel aliàs.

VTILITAS. Ferè paregorica ad dolores sedandos, ex intemperie frigida aut calida, ad laxandum densa, dura emolienda, tumores, lassitudinem, unde ~~antiqua~~ veteribus dicta, ad duritiem splenis, hepatis, ad laxandas partes, uterum in partu difficili, in calculo, ad inflammationes omnes digerendas, discutien-
das. Fiunt & ad calcfaciendum, hu;

me standum, siccandum; licet vnguenta efficaciora, ad refrigerandum verò vtilior embrocatio.

C A P. I X.

DE VNGVENTO.

ARABES cerata & vnguenta sæpe eodem nomine vocant vnguenta, & hodiè etiam sæpe linimenta & vnguenta confundunt; licet propriè vnguentum topicum sit inter linimentum & ceratum medium, consistentiâ mellis ex oleo, pulvere, cerâ, ad varios vsus confectum.

In eo autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Utilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM in genere, ex tribus maximè comparari volunt, oleo, cera, pulvere, hac quantitate, vt tota massa ζ iiiij. ℥ β. ℥ j. contineat, pro partis amplitudine, & longitudine vsus. Hanc autem proportionem statuunt, vt in genere quidem

Olei sit ζ j.

Ceræ ζ ij.

Puluer. ζ j.

In specie verò, vario modo sic conficitur.

1. *Vel sine igne ac cera, contra opinio-*

nem, solâ nutritione, ac subactione comparatur, vt *unguentum de lythargyrio*, vel *de bolo*, vocântque nutritum.

Fit autem nutritum eiusmodi ex oleo, liquore idoneo, puluere.

Oleum vel solum sumitur, pro scopo variis, vel simul olei analogâ, vnum, duo, plura simul, adjunguntur.

Puluis ferè & passim mineralis vstus, lotus, &c. de quo postea.

Liquor, succus foliorum aliquis, acetum, si ferat intentio.

Ex illis tribus constat nutritum, quorum dosis aut proportio reticetur sepius, ferè tantum exprimitur dosis puluerum, & rectè, V. G. ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. olei verò & liquoris q. s. quantum sc. pulueris possint absumere.

Hæc autem FORMVLA nutriti obiter. R. &c. h. e. puluer. cum olei aut analogorum vno, duobus, &c. q. s. agitentur fortiter in mortario marmoreo, cum pistillo plumbeo, ad vlcera, sensim affundendo liquorem idoneum, fiat nutritum.

II. Vel cum igne, quod vsitatissimum in praxi, paratur, quæ ratio est receptissima & simplicissima ex oleo (solo aut

254 *Method. Praescribendi*

etiam addito analogo,) & cera, illo definito ad $\bar{z}$ ij. iiij. iiiij. &c. huius verò q. s. proportio tamen patet, vt supra.

III. *Vel*, quod erit compositius, & more receptissimum, & statim in initio indicatum, ex oleo, cera, pulvere, proportione dicta, quæ in calidis vnguentis valet, in quibus etiam aliquando pulueris $\bar{z}$ j β . pro olei $\bar{z}$ j. præscribi poterit. In frigidis verò, vt in vnguento de tuchia, desiccatio rubro videre est, $\bar{z}$ j. olei, puluer. $\bar{z}$ β . contra regulam. Quicquid sit, in calidis, vt dictum pro $\bar{z}$ j. olei, pulu. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . ceram indefinitè q. s. præscribatis.

Nota, huic rationi vnguenta aliquando officinalia admisceri, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.

IV. *Vel*, quod etiam vñtatissimum & efficax admodum ex oleo & succis, quæ simul ad succorum consumptionem bullierint, hac ferè dosi, vt olei sint $\bar{z}$ iiiij. vj. viij. pro vsu & parte, succorum tantundem vel minùs, quibus additur postea vel cera sola q. s. vel vnà cum hac pulvis idoneus proportione ad oleum dicta, vel insuper aliquando & vnguentum officinale ad noc. ij. simul ad jungetur.

V. *Vel* quod etiam vñtatissimum, ex vnguento officinali, pulvere, oleo, cera:

unguenti ℥ ii. iij. iiii. pulv. ℥ β. γ vj. olei & ceræ dicitur q. s. illud tamen ex regula, proportione ad puluerē poterit definiri.

VI. *Vel*, quod vsitatum quandoque, sine vlla alia additione unguentum officinale solùm ad ℥ iiii. vj. &c. præscribitur.

VSVS & FORMVLA, vt lini-menti: quod ad *modum* tamen, tepidè, calidè, frigidè, pro intentione administrantur, & sæpiùs præscribitur: addatur unctio- nis tempore aceti parum, in frigidis maxime ad penetrationem, vt & potest in calidis, aquæ vitæ etiam parum addi. *Tempus* vtendi varium omninò pro indi- cationibus existit.

VTILITAS patens latissime est, vt ad omnes partes & affectus se extendat, qui alia remedia non ferunt facilè, vel vbi etiam efficacius operari volumus, quàm cum oleo fieri possit: ad alteran- dum vario modo in primis & secundis qualitatibus, emolliendum, digeren- dum, detergendum, &c.

Aduersiones.

Nota, circa communem illam regulam;

quâ pro olei ℥ ij. sumuntur cera ℥ ij. pulv. ℥ j. ut & Galenus statuit, valere in vnguentis calidis, ut supra, in quibus etiam pulveres ad ℥ j. b. excurrunt, in frigidis verò vnguentis non observatur in antidotarij, quod pauci adverte- runt, & vnguentis, quæ ad ulcera detergenda, exsiccanda, ad scapsum, iωίλωσι, quæ constant ferè tantùm ex mineralibus, in quibus si examines, reperias pro pulver. V. G. ℥ j. olei ℥ ij. cera ℥ b. ℥ v. ℥ vj. Eiusmodi autem pul- veres minerales possim minium, tuthia, plū- dum, terra sigillata, bolus, lapis calami- paris, cerussa, lythargirum, quæ duo po- strema basin veluti constituentia dosi ferè triplâ ad alia præscribuntur.

Ceterùm, in vnguenti-compositione pro oleo censentur, sunt q̄ ipsi analogæ, pinguis varia, ut axungia, medulla, butyrum, æsypus, mucilago, mel ierebinubina, & similia; quæ omnia habentur pro oleo: vnde & ad ea cæterorum dosi proportionem mensuranda: quod si oleum & analogæ simul præscribas, id sit pondere pari, maiore vel minore, si volueris.

Circa ceram, in calidis flava, in frigidis alba seligatur. Illi analogæ censentur gummata, ut ammoniac. bdellium, myrrha, &c. atq̄ eorum in compositione ratio ideò habenda, & obiter adverte, æstate plus, hyeme minus cera

prescribendum esse quàm ferat regula.

Quod ad pulveres, ex omni rerum genere, frequentius tamen ex vegetabilibus, desumuntur, ex eorum radicibus, lignis, herbis siccis, succis, densatis, resinis, & gummatibus pulverabilibus: rarius ex mineralibus, nisi in frigidis unguentis, ubi siccandum, detergendum, in externis maximè, &c. ut ulceribus: In calidis forsitan nunquam: rarissimè ex animalibus: quia vix pulverabilia: que enim ex illis desumuntur, potius liquabilia, ut caxungia, medulla, &c.

CAP. X.

DE CERATO.

NOMEN à Cerâ habet, vocant & Ceramentum; licet vulgè hodiè emplastra Chirurgi sic appellent. Fiebat olim ex oleo & cera tantum. Ceterùm confundunt cum unguento sæpius, ut Ceratum album refrigerans, Ceratum santal. (que sunt unguenta) Cerata appellentur.

Propriè tamen medicamentum est consistentiâ medium inter unguentum & emplastrum, illo durius, hoc mollius.

COMPONITVR autem in genere

ex oleo, puluere, cera; hac proportio-
ne: olei $\frac{z}{3}$ j. pulu. $\frac{z}{3}$ j. $\frac{z}{3}$ j β . ceræ oncia β .
In specie verò fit;

1. Vel propriè, vt olim, ex cera &
oleo, vnde nomen, proportione iam
dictâ.

Quod autem Galenus in *cerato refrige-
rante* pro olei $\frac{z}{3}$ j. ponit ceræ $\frac{z}{3}$ ij. tan-
tùm, vnguentum reuera facit: vel si vis,
ceratum liquidius appelles: vocat etiam
ipse ceratum liquidum. Quod autem
idem 10. Meth. pro olei $\frac{z}{3}$ j. ceræ $\frac{z}{3}$ ij.
ponit, ceratùmque solidum appellat, re-
uera emplastrum est, materiam forsan
potiùs, h. e. ceram, quam formam atten-
dens. Res autem dicto modo se habet:
pro olei $\frac{z}{3}$ j. ceræ $\frac{z}{3}$ β . vel $\frac{z}{3}$ v.

Quod ad *quantitatem* obitèr præscri-
bendi cerati, totius massæ dosis, vt in vn-
guentis, à partis amplitudine, aut vsus
diuturnitate definienda, ad $\frac{z}{3}$ viij. β j.
&c. & priuato in vsu pro magno cerato,
 $\frac{z}{3}$ ij. veluti sufficient, pro mediocri $\frac{z}{3}$ ij.
pro minore $\frac{z}{3}$ j.

2. Vel magis impropriè ceræ & oleo
(ex quibus ceratum veterum) adduntur;
1. vel tantùm analoga ceræ solius, olei
solius, vtriusque, cautione & dosi ibi.

dem dictis. 2. Vel pulueres tantum adduntur, ex quibus cum oleo & cera Ceratum vulgò fieri diximus, hac dosi: pro olei onc. i. pulu. ʒ j. ʒ j s. aliquando ʒ ij. ʒ iij. sed tantundem tunc de cera ferè detrahendum est. 3. Vel analogà dicta & pulueres simul.

3. Vel etiam ex emplastris officinalibus oleo liquatis, vbi scil. illa partes dolentes, aut aliàs affectæ non ferunt, emplastri ʒ ij. iij. iiij. &c. olei q. s. fiat Ceratum.

4. Vel etiam vno verbo fieri potest ex his omnibus, ex quibus vnguentum, modò obseruetur durities, & proportio iam dicta.

VSVS & FORMVLA vt emplastro-
rum est, extenditur super alutam, &c. lo
ne

VTILITAS varia, in genere, ne oleum scil. disfluat sine fructu, aut vis ipsius dissipetur, vel vbi partes dolentes maximè duritiem emplastri, quod postularent, non ferunt, vt in fracturis vsitatissimè: vel vbi partes molliores ob flexuram emplastrum non admittunt, vt in hepate affecto, ventriculo, pro quibus fiunt vsitatissimè, liene obstructo, pro vtero, ossibus fractis, luxatis, viscerum scirrho, hernia,

&c. fiunt ubi calefaciendum, humectandum, laxandum, emolliendum, coquendum, digerendum, maturandum: possunt & ad siccandum, adstringendum, vix ad refrigerandum, sic & Ceratum refrigerans Galeni unguentum est.

C A P. XI.

D E E M P L A S T R O.

VNGVENTA, Cera, Emplastrum, ut materia & viribus conveniunt, sic differunt maxime consistentia. Est autem EMPLASTRUM topicum illis consistentia crassius; sed viscidum, quod linteo vel alio inductum cuti applicatur, & tenacius adhaerescit. Arabes Cera ferè vocant, Graeci veteres Emplastrum, ab ἐμπλάστω, sermo, malaxo, aut ab effectu & vi emplastica tenaciq̃.

Est autem duplex, Officinale, Magistrale, de quo potissimum in praesens.

Magistrale **COMPONITVR**, ut summatim dicam, ex iisdem, ex quibus unguentum; oleo, cera, analogis, pulvere, horum aliquibus, pluribus, omnibus, hac proportione, quæ anceps admodum apud authores; qui pro olei $\frac{3}{j}$ pulver,

ʒ iiij. ferè , ceræ ʒ iiij. præscribunt , cum tamen nullum omninò exemplum reperias. Sic autem habe.

Pro emplastro minùs duro , legitimo tamen , olei ʒ j. puluer. ʒ ß. ceræ ʒ j.

Pro duriore , olei ʒ j. puluer. ʒ vj. ceræ ʒ j ß. vt passim est vsitatissimum.

Pro durissimo olei ʒ j. puluer. ʒ vj. aliquando ʒ j. ceræ ʒ ij: quòd enim triplum statuunt , audias si absint pulueres : quòd autem quadruplum præcipiunt , non reperies vllum exemplum in antidotariis.

Totius autem massa pro vsu , vt sæpè dictum , definienda ; & pro priuato vsu , se habet , vt in cerato.

In specie autem fit,

1. *Vel ex oleo, puluere, cera, vt dictum in vnguento, additis passim (si ferat scopus) quæ maximè viscida ; vt resina, terebinthina, pix, gummata, in quorum dosi & proportione definienda videndum, ceræ ne an olei sint analogæ : sic facillè æstimabis. Quicquid sit , vbi terebinthina poterit admitti, quia glutinosa, quòd requiritur in Emplastro , præscribatur , vt & gummata, si scopus ferat.*

2. *Vel ex oleis, succis, pulueribus, cera, & huius analogis, si opus. Vide vnguenta,*

3. *Vel* ex emplastro officinali, pulueribus, cera, & oleo, atq; passim *terebinthina* hac proportione, vt emplastri $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij præscribantur, puluer. $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj. ceræ, & olei q. s. addendo parum *terebinthina*, vel illis omissis præscribitur, incorporentur cum *terebinth.* q. s.

4. *Vel* etiam tantum Emplastrum officinale præscribitur, dosi pro parte, &c.

5. *Vel* aliquando gummata sola, pistillo calido liquata, extensa super alutam ad $\bar{z}$ vj. $\bar{z}$ j. vt passim in suffocatione: addi possunt puluer. & olea.

6. *Vel* etiam aliquando pulueres rerum idonearum ad $\bar{z}$ vj. possunt præscribi, qui picis naualis $\bar{z}$ j β . excipiuntur, vel *terebinth.* q. s. addique etiam possunt gummata ad $\bar{z}$ j.

V S V S & F O R M V L A. R. cum &c. fiat emplastrum, quod extendatur super alutam, & applicetur oleo illitum; vel puluere conspersum, si nolis tenacius adhæreat: figura autem ipsius præscribitur pro partis ratione. Pro capite instar literæ T, pro ventriculo scuti, pro splene oblonga, vtero rotunda, renibus quadrata.

V T I L I T A S. *Inuenta* vt vis re-

medij diutiùs hæreat, nec euanescat: utilia ad corroborandum, calefaciendũ, exsiccandum, ad coquendum, maturandum, calorem enim augent, dum cutis spiracula stipant, ad digerendum etiam valent, & infixa pertinaciter in partibus per ~~inflammationem~~ euocanda: ad durities emolliendas, corroborandum, ad vlcera glutinanda, purganda, siccanda, cicatrizanda, ad fracturas, rarò ad refrigerandum, nisi ex adstringentibus & repellentibus, aliquando ad sistendas fluxiones præscribuntur.

C A P. XII.

DE SPANADRAPHO.

TELAM sic vocant vtrinq; emplasticam; vulgò telam Gualteri, forsàn ab autore: nihil autem est, quàm linteum vetustate detritum, in modum fasciæ effictum, vel aliâ figurâ, immersum in emplastrum liquidius, exemptum, extensum, deinde, & vbi resixerit ad usum lenigarum.

COMPONITVR autem,

I. Vel ex emplastro idoneo liquato; addito, si volueris, pauco oleo, si du-

rius, in quo tela vetusta immergitur, &c.

2. Vel pro indicatione recenter prescribitur, idq; cum ferè fiat ad fluxiones inhibendas, & siccandum, ex astringentibus, ut bolo, terrâ sigillatâ, sanguine draconis, balauftij, rosâs, mastice, oleo adstringente, myrtino, &c. cera: aut si ad vlcera detergenda, ad incarnandum, cicatrizandum, fracturas, ex idoneis pulveribus sc. oleo, cerâ, analogis, ex quibus hoc emplastrum constat. Proportio autem horum emplastro molliori respondeat: ferè autem olei $\bar{z}$ viij. pulver. $\bar{z}$ iij. ceræ $\bar{z}$ viij. si analogâ dicta admittas, facile est definire. Pannus imbuendus præretur in fascias latas digitos 3. 4. longas debitè.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat spanadrap. in brachiis, cruribus, tibiis, fiat instar ligaturæ expulsiuæ. His enim partibus maximè accommodantur. Possunt & aliis applicari, ut vlceribus quibusvis; sed formâ planâ idoneâ.

UTILITAS ad ossa fracta solidanda, partes roborandas, ad vlcera detergenda, glutinanda, cicatrizanda, ad fluxiones in tibiis, &c. maximè vlcerosas prohibendas, qua ratione intercipi-

piencia

pietia remedia vocari possunt proprie, & pro ligaturis expulsiuis proponi. Brachiis, tibiis, cruribus, & alijs, fluxione, vlceribus affectis maximè dicantur. Huc referri possunt telæ medicatæ ad fucum, & ornatum manuum, faciei, gratiam iuencularum aucupandam ex idoneis. Sic maximè elegans erit, ex *talci lanigati* ℥ j. *olei papau. albi* ℥ iij. *campb.* ℥ j. *borracis* ℥ i. *℞. cera albissima* saepius lotæ ℥ iij. vel q. s. fiat tela ad nitorem faciei, ad ruborem eiusdem & albedinem.

CAP. XIII.

DE CATAPLASMATE.

VETERVM Malagma topicum molle est, pulvis ferè consistentiâ ad varios vsus comparatum.

COMPONITVR autem vario modo.

1. *Vel*, quod vsitatissimum, ex mucilage variatum partium stirpium, cui adduntur postea vel olea tantùm, vel etiam vsitatissimè simul pulueres hac proportione. Sint mucilaginis seu matris contusæ & trajectæ ℥ x. ℞j. pul. O. dia ij. On. iij. On. iv. olei aut ipsi analogo-

286 *Method. Præscribendi*

rum ℥ iij. iiij. vel expressa tantùm analogorum dosi, olei q. s. ita vt totum cataplasma lb j ℥. non excedat; multò minùs, pro partis & vsùs amplitudine.

Quod ad *mucilaginem*, fit ratione *qualitatis*, ex decoctis radicibus, pinguibus; maximè, vt *altheæ, lilior. &c.* foliis, seminibus, fructibus præsertim, dosi quod ad *quantitatem* fatus præscribendis, coquendis deinde in liquore idoneo, perfectè contundendo deinde omnia, trajiciendo per setaceum cribrandoque: vel summatim, quia cataplasma passim post fatus præscribitur, residentia decocti facti præcipitur contundenda in mortario, & huius lb j. addenda, quæ dicta sunt. *Pulveres* ratione *qualitatis* ferè leguminum sunt, *farin. bord. fabar. lini, fænugrac.* iiij soli: vel etiam aliarum rerum, vt ad discutendum, *ireos, cumini, flor. chamomill. &c.* iiijque etiam soli: vel ambo simul, dosi dicta.

2. Vel aliquando ex fructibus maturis, immaturis, vt sunt *pomæ, pruna, cydonia, &c.* decoctis sub cineribus, vel in liquore idoneo, ac confusis, additis pulveribus idoneis, dosi dicta, vt in alui fluxu & dysenteria cum pulpa cydoniorum, & pulveribus

ribus adstringentibus. Sic ad oculos ex
pomo. Vide Collyrium.

3. *Vel* aliquando in alui fluxu, vomitu,
ventriculo roborando, crusta panis
vino macerata, tosta præscribitur, quæ
pulveris adstringētis roborantisq; $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij.
conspergatur, & ventriculo admoueat.

Pertinet huc mica panis albi macerata
in lacte ad $\bar{t}$ β . cui vitelli ouorum numero
2. croci $\bar{z}$ β . olei idonei q. s. additur,
pro cataplasmate ad dolores.

4. *Vel*, vt Chirurghi, ex pulueribus solis
adstringentibus, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ ij. oui albumine
exceptis, quos cum stupa macerata
in aceto vel vino, instar cataplasmatum,
vulneratis admouent, & Medici in alui
fluxibus abdomini applicant.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat cataplasma, extendatur in linteum,
admoueat. Et nota, quòd antè ipsius
vsum vtilissimum sit, partes priùs fovere
decocto, ex cuius residentia paratum
cataplasma, admouetur autem semel,
bis, in die.

VTILITAS. Fiunt præsertim ad
dolores leniendos in partibus inflamma-
tis & aliis: ad duritiem emollienda n.
vtilissimè, ad humores maturandos, s. p.

purandósq; ad eorundem causam digerendam, resoluendámque, ad discutendos flatus, calefaciunt potiùs, quàm refrigerant, tamen & vsitatè ad repellendum, & humorum fluxiones inhibendas ex astringentibus præscribuntur. Fiunt & vtilissimè ad vrinam mouendam, ex *parietaria cum oleo de scorpionibus* pectini admouenda: laxant enim, emolliunt, euacuant valdè.

Ad Cataplasma referenda quoque

P V L S.

A Cataplasmate differens ferè tantum, quòd illud vsitariùs sit ex mucilaginis decoctõ; hæc autem ex farinis coctis in consistentiam pultis, vnde nomen.

COMPONITVR autem,

1. *Vel* ex farinis leguminum idoneis, ad $\bar{z}$ vj. coctis in liquore idoneo, quibus adduntur postea olea, vel, si scopus ferat, axungia, aut olei aliquod analogum, ad $\bar{z}$ iij. vel $\bar{z}$ iiij.

2. *Vel* ex mica panis, vt supra, pro anodyno veluti cataplasmate & maturante ibidem.

3. Vel ex mucilagine idonea cum pul-
ueribus & oleosis; sed reuerà potiùs est
Cataplasma. Vide suprà.

V S V S & F O R M V L A vt in Ca-
taplasmate.

V T I L I T A S maximè ad dolores;
ad digerendum, resoluendum. Vide Ca-
taplasma.

C A P. XIV.

DE RUBIFICANTIBVS.

ACERATIS, Emplastris, Cataplasmatibus,
forma quidem vix differunt Dropax, Si-
napismus, Vesicatoria, Phænigmus, discre-
pant tantùm effectu. Quæ omnia in genere ru-
bificantiâ dici possunt; licet hoc nomen prima-
rîm Phænigmorum, de quibus breuiter sic
habe.

Dropax.

Dropax, picatio propriè veteribus vsitatiss-
sima, topicum est; forma emplastri, rarè cata-
plasmatis, ad alimoniam partibus ac vitam
conciliandam, vel etiam ad vitia antiquata,
& contumaciora educenda comparaturum.

COMPOSITVR autem,

1. *Vel simplicius ex picis ℥ j. ℥ j β. olei ℥ β. ℥ vj. liquatis simul, & in alutam extensis.*

2. *Vel compositius, simplici additis pulueribus calidis gradu 2. 3. vt pipere, pyrethro, zingib. stercore animalium, &c. ad ℥ β. ℥ vj.*

3. *Vel, vt hodiè in vsu est, ad attractionem humorum & discussionem more recepto, bifariam: 1. ex puluere rerum calidarum, aromatum, tenuium partium ad ℥ vj. semine sinapi, stercore columbino ad ℥ j. excipiuntur picis & terebinth. q. s. fiat emplastrum pro sincipite. 2. ad eundem finem ex emplastr. de mucilaginibus ℥ iij. cum iam dictorum puluerum ℥ j. & olei irini, q. s. formetur emplastrum, instar literæ T pro sincipite, aut incorporentur cum terebinth. & fiat emplastrum, &c. Malle vulgè vesicantia vocant, cum sine vesicis operentur, & fiat ante vesicatoris fetè, & post eadem aliquando, in affectibus capitis maximè contumacibus, ad causas morbificas ex alto hauriendas, digerendas, vacuandas, quæ Dropacis ratio in praxi hodiè est vsitatissima, & utilissima simul.*

V S V S Dropacis veterum erat , vt applicaretur parti calidè , de rasis capillis , repeteretur antequàm fieret frigidus , idque sæpiùs , dum rubor in parte effloresceret , qui terminus Dropacis : tùm remouendus , quo remoto , si ad alimentum attrahendum fuerit admotus , aut calorem , ne vtrumq; exspiret , pars *olei chamomilla* , &c. illinitur , quo claudantur pori.

Dropacis nostri Vsus ferè in affectibus capitis contumacibus , extenditurque super alutam , vt Emplastrum , instar literæ T in capiti admouendum , abrafo priùs capillitio , ex quibus formula ipsius præscribendi etiam patet. Potest & ad alias partes forma idonea applicari.

UTILITAS *Dropacis veterum* , ad partes extenuatas , languidas nutriendas , viuificandas , alimento calore , spiritu ad ipsas euocato , idem & hodiè nos in partibus refrigeratis , resolutisque utiliter imitamur.

Vsurpabant & ad alia , ad corpora humidiora exsiccanda , affectus frigidos contumaces , humores attrahit ex alto , discutit : paralyti , catharris , affectibus hinc oriundis , phtisi , &c. epilepsia , ce-

phalex, & aliis affectibus eiusmodi, ubi exhaustum potenter: unde & olim hæc remedia dicta *μυροεισιπικρά*.

Nostri utilitas hic posterioribus respondet, usurpaturque maximè in affectibus capitis frigidis diuturnis, vel partium inferiorum, quæ inde scaturiunt, expugnandis. Discutiet enim & exhaust potenter, ut suprâ, stabulantes in cerebro causas morbificas.

Vesicatorium.

Veteres olim habebant in usu *Sinapismum*, forma cataplasmatum ferè ex sinapi maximè, (unde nomen) quasi mitior esset & rubificaret tantùm curim, propriè *Phænigmus* dicebatur; fortior verò & vesicas excitans, *Vesicatorium*.

Sinapismus obiter fiebat olim ex caricarum maceratarum pulpa, & pulvere sinapis, hac proportione. Pro forti, ficum pars vna, sinapi, duæ; pro mediocri, ana part. æquales: pro debili ficum duæ, sinapi vna: admouebatur vsque dum pars ruberet, unde nomen *Phænigmi* ut *Sinapismi* à compositione.

Modiè loco istorum *Sinapismorum*, vsitata sunt *Vesicatoria*, dicta ab effectu, quæ & qui-

dam Phænigmos appellant.

COMPONITVR autem hodiernum Vesicatorium in praxi vsitatum.

I. *Vel formâ emplastri, idq; bifariam;*
I. vel ex emplastro officinali Vesicatorio, si exstet, ad $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j $\bar{b}$. pro partis amplitudine. II. Vel sumuntur *emplastr. de mucilag.* $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. *cantharidum* $\bar{z}$ ij $\bar{z}$ iij. incorporentur cum *terebinth.* & super alutam fiat Emplastrum vesicatorium.

z. *Vel formâ cataplasmatidis, quod vsitatissimum, ex fermenti veter.* $\bar{z}$ ij. *cantharid.* $\bar{z}$ ij. cum *aq. vitæ* vel *aceto* malaxatis, fiat vesicatorium.

Dosis tamen hæc mediocrem respicit magnitudinē partis quæ aliàs minuenda: si enim V. G. ponè aures admouendum, $\bar{z}$ j. sufficit ad summum.

Nota, aliquando addi prætereà pulverum acriorum, vt *piperis, zingib. euphorb.* $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j $\bar{b}$. *sem. sinap.* $\bar{z}$ $\bar{b}$.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat vesicatorium magnitudinis debitæ, applicetur, &c. donec vesicæ excitentur, quæ acu aperiantur, & sinantur diu fluere, imponendum *folium brassic. torrefactum* leuiter; & oleo illitum, (ne exsiccetur,) sinantur autem apertæ, donec

274 *Method. Prescribendi*
humor totius effluxerit.

VTILITAS. In genere ad humores varios vacuandos, reuellendos, derivandos, ad humores infixos etiam valent, tenaces, qui neq; mollientibus, attenuantibus potuerunt discuti. Sic enim liquati trahuntur resoluunturque: sic conferunt hydropicis, ischiadicis, capitis articulorum contumacibus doloribus, omnibus frigidis affectibus pertinacibus, ac veluti deploratis, reuellens insigne remedium est, catharris eximium in varias partes, soporosis excitandis, lethargicis apprimè utile, venenatis pincturis, morsibus, carbunculis, bubonibus malignis volunt conferre. Pituitosum morborum remedium potiùs quàm biliosorum.

C A P. XV.

DE SACCVLIS.

AB effectu varij & multiplices statui possunt: discucientes nim. siue resolventes, corroborantes, anodynii, emollientes, &c.

Quicquid sit, in his tria consideranda
Compositio. Vsus. Utilitas.

In COMPOSITIONE materia, ex qua vltatè sacculi parantur, & excipiens materiam seu continens.

MATERIA ex qua ratione qualitatis, sunt varia simplicia scopo præsentis conuenientia, concisa & contusa; radic. cortic. ligna, fol. flor. semin. aromat. gummi: vnum, duo, plura, pro scopo.

Ratione quantitatis, mensuram ac pondus totius materiæ definit partem, cui applicandus sacculus, magnitudo & moles. Pro corde enim v.g. $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β . sufficit: pro capite $\bar{z}$ ij: pro ventriculo $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$. iij. pro toto abdomine major copia requiritur. Singulorum ergò doses ita moderandæ, vt tota compositio non excedat molem parti affectæ conuenientem.

EXCIPIENS seu CONTINENS hanc materiam est pannus lineus, vel sericus, præsertim pro partibus nobilioribus. Ex quo postea effinguntur sacculi variis formis, quadrati, oblongi, vel alterius figuræ, pro partium ideâ. Qui capiti imponendi, pilei formam habere debent; qui pro ventriculo parantur, scutiformes sunt; qui pro hepate, Lunæ crescentis; qui pro liene, linguæ bubu;

læ figuram exprimunt.

Nota 1. Materiam nonnunquam, antequam includatur sacco, torrefieri in sartagine, sensim affundendo vini generosi, vel aquæ vitæ q. s. præsertim vbi discutendum.

2. Pulveres pretiosiores & tenuiores, aut pro partibus nobilioribus præscriptos, bombaci aut cotoni expanso inspergi, vt mollius corpori insideant.

3. Ne materia in vnum locum labatur & conglomeretur, acu interpungi atque intersui.

V S V S. Quod ad *modum*, sacculi aliquando ita aridi & sicci parti adhibentur, vt qui capiti vel cordi imponuntur, aliquando verò priùs humore perfusi, idque duobus modis. *Vel* enim vino, aceto, aut alio liquore idoneo irrigati, ad eorum operationem accelerandam, lapidi vel lateri abigne calefacto imponuntur, ac subinde calore contracto parti admouentur: *vel* in liquore idoneo parùm decoquantur, & postmodum compressi loco admouentur. Sæpiùs duo parantur sacculi, vt alternatim calentes adhiberi possint.

Quod ad *tempus*, quando & quandiu

gestandi sacculi aut vsurpandi, ipsa affectus ratio docebit.

FORMULA ex præcedentibus patet.

VTILITAS. In genere ad calcifiendum profunt, siccandum, extenuandam, discutiendum, attrahendum, & corroborandum, dolores minuendos, humores euocandos, & absorbendos, flatuumq; copiam consumendam.

In specie Sacculi cephalici vsurpantur ad varios capitis affectus, in primis frigidos & diuturnos, ac flatuosos, destillationes inhibendas, &c. Pectori admoventur in pleuritide notha & flatulenta, ac aliis thoracis doloribus. Hypochondriis in obstructionibus ac tumoribus hepatis, lienis; regioni renum in cruciatu nephritico. Abdomini in passione colica, iliaca, &c. Partibus denique quibusuis applicantur sacculi, ad tumores earundem scirrhosos, œdematosos, flatulentos, & ad dolorem, vt in arthritide.

LIBER SECVNDVS

SECTIO II.

DE REMEDIIS PRO-
PRIIS PARTIVM
QVAVNDAM.

CAP. I.

DE FRONTALI.

IN genere vocari potest quavis forma
medicamenti externae fronti applica-
ta, primum tamen significat topi-
cum refrigerans & hypnoticum, ex
cephalicis frigidis contusis, sacculo lineo lato
4. 5. digitos exceptis Graeci vocant *aire-
nomania*; etsi hoc propriè noceat medicamen-
tum, quod ex emplasticis, ut farinà vo-
latili, & adstringentibus ut bolo, san-
guine Draconis, acacia, aceto &
oui albumine exceptis fronti applicatur, ad
haemorrhagiam, humorumve impetum & flu-
xiones in oculos sistendas.

In nostro Frontali tria consideramus.

Compositionem. Vsum. Utilitatem.

COMPONITVR I. vel formâ
sicciorè, quæ propriè frontale est: ratio-
ne *qualitatis*, passim ex floribus & semin.
cephal. frigidis, vt *flor, viol. ros. nymph.*
sem. pap. albi, lactuca.

Ratione *quantitatis*, flor. pugill. 3. 4.
semin. ʒ ß. præscribuntur.

Nota, his addi aliquando ad robur &
discutiendum, *flor. chamom. melilot. ana*
P. ß. semin. coriandr. anethi. ana ʒ ß.

Nota, etiam vtilissimè ex folis foliis la-
ctuc. hyoscyami ad M. ij. iij. contusis, oleo
violar. & aceto imbutis fieri eiusmodi
frontale, vt & aliquando priori modo
horum M. j. addi.

2. Vel formâ humidiorè: idque I. instar
linimenti, ex vnguenti *populei V. G.* aut *ro-*
sat. ʒ vt. *ol. viol. &c.* ʒ ß. aut solo vnguento
populeo. II. Forma cataplasmatiss ex
foliis, flor. seminib. dictis, contusis, ad-
dito paucò oleo & aceto.

V S V. S & F O R M V L A. *Siccioris;*
R. &c. contundantur & includantur pân-
no lineo raro, fiat frontale, quod vapore
aceti perfusum aut irroratum, fronti &
temporibus admoueat, hora somni.

Linimenti. R. &c. illinantur frons & tempora, hora somni, atque 4. 5. horis elapsis abstergatur, renoueturque.

Cataplasmati. R. &c. fiat instar cataplasmati, quod duplici linteo exceptum fronti & temporibus applicetur.

UTILITAS præcipuè ad refrigerandum, ad capitis ardores, vt per febres, phrenitidem, ad somnum conciliandum in vigiliis, quæ per istos affectus vires admodum dejiciunt, & mentem exagitant: ad vapores compescendos in febribus, ad repellendum aliquando, vt & ad capitis dolores, &c.

C A P. II.

DE OXYRRHODINO.

ALII ad episthema, alij ad embrocationes referunt, ex aceto & oleo rosato nomen habens; tamen cum sit forma medicamenti, quæ videtur capiti propriè dicata, frontali liquidiori subnecto.

COMPONITVR. I. Vel simplicius ex olei rosati partibus tribus, aceti parte quarta, simul agitatis, ita vt tota compositio $\frac{3}{4}$ viiiij. vel lb j. ad summum non excedat.

2. *Vel compositiùs, ex oleo rosato & aliis cephalicis oleis, aceto Rosato, & aquis cephalicis frigidis, hac proportione: oleor. ʒ iiij. ʒ vj. aceti ʒ ij. ʒ iij. aquæ ʒ iiij. agitentur.*

3. *Vel aquarum loco ex succis, cum iisdem, eadem dosi præscribitur. /*

VSVS & FORMVLA. R. &c. agitentur omnia fortiter simul, & huic mixturæ linteola immersa, imbutaque admoucantur capiti, fronti, & temporibus, mutando sæpiùs.

UTILITAS. Insignis in phrenitide & deliriis, ad repellendum humores tenues, & fumos à capite arcendos: in febribus etiam ardentibus, vbi metus delirij.

C A P. III.

D E C V C V P H A.

ALIAS pileolus dicitur, affectibus cerebri frigidis & humidis dicatus.

COMPONITVR ratione qualitatis, ex rebus cephalicis, suauiter fragrantibus, radic. foliis siccis, floribus, lignis, aromatis (*garyophyll. cinam.*) raro

ex seminibus. Gummata, vt Benzoin, aliquando & styrax, quia faciliè puluerantur moschus & ambra pro ditioribus addi possunt.

Hæc autem eorum dosis & proportio. Radic. ζ j. folior. siccorum M. ij. iiij. quæ & pondere ζ β . ζ vj. præscribi possunt: flor. P. ij. iiij. qui & pondere, ζ ij. ζ iiij. aromatum ζ . iiij. ζ β . gummata. ζ j. ζ ij. moschi β . β j. & c. ita vt tota compos. ζ iiij. ζ iiij. non excedat.

Nota, puluer. violaceum quem vocant, & cyprium aliquando addi ad ζ β .

V S V S & F O R M V L A. R. & c. fiat puluis, qui excipiatur cotone, vel bombace moscatellino, & cum panno sericeo interpuncto, seu interbastato, vt vocant, fiat cucupha supra caput gestanda, vel pileo affuenda. Aliquando duæ præscribuntur, tùmque puluis duplicandus, diciturque fiant duæ cucuphæ, quarum vnâ gestet de nocte, alteram pileo affutam interdium, & quando erunt pinguedine delibutæ, remoueantur, renoventurque.

V T I L I T A S. Insignis in affectibus cerebri frigidis, humidis, vnde manant in inferiora variij morbi: maximè autem

prescribuntur post purgationes vniuersales, ad exhauriendas materiæ morbificæ reliquias, ad dolores capitis frigidos diuturnos, ad catarrhos, fluxiones omnes detinendas, absumendas, sistendas, spiritus animales recreandos, robur capiti, cerebro conciliandum, (vnde obiter medicamenta tenuium partium esse debent, quò penetrent cranium,) ne de nouo impuritates suscipiat aut generet, &c.

C A P. IV.

D E C O L L Y R I O.

TOPICVM est ophtalmicum, oculorum affectibus primario quodam iure dictum, à sistendis fluxionibus maximè dictum Græcis κολλύριον, αἴματι τὸ κολλᾷ τὸν ὀφθαλμόν.

Est autem duplex, Humidum, recentioribus absolue Collyrium appellatum: Siccum, Arabibus proprie Sief.

Collyrium Humidum.

Duplex est: Liquidum, quod liquoris formâ oculis instillatur: Crassius, mellis, vel linimentum consistencia, quod inungitur.

Vapor autem non dicitur collyrii species, quod tamen cum passim in oculorum affectibus praescribatur, de hoc primo agemus: ita ut collyrium humidum, triplex statuam: Vaporosum, Liquidum, Melliforme.

VAPOROSVM non tam collyrii, quam formam medicamenti, humores vel oculos praeparans, ut aliorum vis maiore cum efficacia recipiatur, ut in suffusione, maculis, &c. praescribitur tamen etiam per se ad discutiendum, quae forma omnino optima. Item, ubi visus clarificandus, &c.

COMPONITVR autem, seu fit 1. vel per balitum proprium, aut alterius, ut pueruli, qui ore prius abluto mandat semen fœniculi, &c. inhalet deinde in oculum, qui saepius diuque fouendus, prout opus.

2. Vel praescribitur decoctum, dosi clysteris ex foliis, sem. flor. oxydorcicis, discutientibus, rarefacientibus, idque in vino albo, saepius & aqua, addita nonnunquam urinam pueruli, ad ℥ ij.

VSVS & FORMVLA decocti. R. &c. fiat decoctio in &c. pro suffitu: huius decocti vaporem vel summum recipiat ex olla parua, vel per tubulum aeneum, in oculum, reseratis partibus,

+ petit trayan

manè & serò longè à cibo, (per dies, quibus opus erit,) deinde per horæ quadrantem foueantur etiam oculi spongia decocto imbuta, vel sacculis simplicibus ipsius repletis, qui tepentes vicissim applicentur oculo laboranti, per horæ quadrantem, aut dimidiam.

VTILITAS expressa est. Fieri etiam possunt ad adstringendum, in dilatatione pupillæ ex idoneis: in fluxionibus, lachrymis, sed ille vsus obuius passim magis est. *Hæc de Vaporoso.*

LIQVIVM absolmè dicitur collyrium, etsi olim collyria propriè fuerint sicca, trochiscorum serè formâ, quos vsus tempore diluebant liquore idoneo.

COMPONITVR autem vario modo, præscribiturque i. vel aqua destillata sola, quæ simplex, aut composita:

Simplex, idonea, vna, duæ, plures, ad ʒ iiij. præscribitur, fiat collyrium.

Composita, quæ magistralis est, & maxime digerendo, discutiendo, detergendo, visui acuendo, delendis suffusionibus, &c. dicata, à Medico præscribenda, fit ratione *qualitatis*, ex oxydoricis fol. seminibus, tum etiam cephalicis calidis foliis, seminib. aromatib. qui-

busdam, vt *zingibere, pipere*: additis vltatè *felle, vrina pueri impubis, vino albo melle.*

Quod ad *quantitatem*, oxydorcicorum folior. M. vj. viij. sem. $\bar{z}$ j $\bar{s}$. $\bar{z}$ ij. cephalicor. folior. M. ij. aromat. $\bar{z}$ $\bar{s}$. $\bar{z}$ vj. fel-
lis $\bar{z}$ ij. vrinae lb. $\bar{s}$. lb j. lb ij. mellis lb $\bar{s}$.
lb j. vini lb ij.

FORMULA. R. &c. maccrentur per octiduum in vase vitreo, in loco calido, vel fimo equino: destillentur postea in balneo Mariæ, reponatur aqua in ampulla vitrea, seruetur ad vsum, qui idem vt aliorum est.

2. Ex *solis succis* folior. maximè, depuratis, filtratis, infusis in oculum, vel linteo admotis.

3. Vel ex *decocto solo*, aliquando, folior. femin. flor. idoneorum, dosi potionis præscribendorum: $\bar{z}$ iiij. enim sufficiunt pro collyrio.

4. Vel ex *Infusione sola* metallicorum, vt *antimonij* $\bar{z}$ j. in aqua $\bar{z}$ iiij. eximia ad vsum clarificandum, hic & *vitrioli* $\bar{g}$. ij. iij. in aqua rosar. & fœniculi, ad ruborem & dolorem oculorum eximium: vel *vegetabilium* idoneorum facta in aqua destillatæ, succi, decocti, &c. $\bar{z}$ iiij. vj. li:

quore deinde colato, filtrato, in ampulla reposito ad vsu.

5. *Vel ex aqua destillata, succo, infuso, decocto*: horum duobus, tribus, simul confusis pro intentione ad $\mathfrak{z}$ iiij. $\mathfrak{z}$ iiiij.

6. *Vel alij liquores soli vsurpantur, pro scopo*: vt *vinum, aqua, albumen ouorum*, in doloribus, &c.

7. *Vel puluis prætereà iam dictis solis, vel mixtis, additur, scopo idoneus, ex ophthalmicis desumendus.*

Quod autem ad *quantitatem* pulueris, $\mathfrak{z}$ j. ij. iiij. præscribuntur ad summum: fortes $\mathfrak{z}$ j. non excedant, cum liquor. $\mathfrak{z}$ iiiij. v. vj. fiat collyr.

Nota obiter, optimum esse colare collyrium, ob asperitatem puluerum, nisi ubi detergendum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat collyrium, cuius guttæ aliquot 2.3. instillentur in oculi maiorem canthum, vel prætereà, quod mihi placet, linteolum eodem imbutum admoueat, sæpiùs mutando, fiat veluti fofus aut epithema, vel, ubi liquores benigniores, resupinus æger, collyrium ampulla conceptum, cuius extremitas oculum ambire possit, admoueat.

UTILITAS liquidi humidum maximè ad refrigerandum, ardorem oculorum extinguendum, ad dolores, inflammationes repellendas initiò, deinde discutendas. Item & ad repellendum, & fluxiones omnes inhibendas, ad siccandum, lachrymas absorbendas, detergenda quævis eorum vitia, ad visus acumen, nebulas, humores crassos discutendos. *Hæc etiam de collyrii liquido: sequitur*

MELLIFORME. Sic appello, quod sit consistentia mellis, idq; trifariam, specit linimenti, pulvis, cataplasmatum.

Litus fit. 1. Vel ex pulver. idoneis leuigatis in Alcohol. & excipiente idoneo, quod varium pro scopo, mucilago idonea, mel, butyrum, unguentum rosar. &c. pro indicationibus.

Quod ad quantitatem, tota compositio fit unc. j. pulv. nimirum ℥ ij. iij. excipientis ℥ ℔. ℥ vj.

2. Vel sine pulvere ex mucilagibus feminum idoneorum, ut cydoniorum, &c. prior ratio vltimior.

Cataplasma & *Puls* fit ferè tantùm ad dolores leniendos, idque 1. ex medullâ panis ℥ ij. maceratæ in lactis q. s. cui additur aliquando mucilago psyllij ad ℥ ℔.

opij ḡ. ij. &c. 2. *Vel* ex sola *pulpa pomii*, sub
cimeribus, aut in lacte cocti, ad vnc. ij.
3. *Vel* ex utroq. 4. *Vel* ad repellendum, ex
pulpa cydonior. coctorum ad ḡ ij. 5. *Vel*
maximè ad discutiendum, more cata-
plasmatum, ex residentia decocti dige-
rentis oxydorcici contusa & traiecta ad
ḡ ij. Vide Vaporosum.

VSVS & FORMVLA. *Litus* qui-
dem. R. fiat instar linimenti, quo illinan-
tur oculorum canthi, vt sensim penetrent
ad interiora, vel etiam penicillo palpe-
bris applicetur è regione affectus.

Cataplasmatis. R. fiat instar pultis, vel
cataplasmatis, ex linteolo madido liquo-
re idoneo applicetur.

VTILITAS. *Litus* præcipua est,
vbi palpebrarum vitiiis occurrendum, vbi
detergendum, ad quod omninò utilis-
simus, item ad siccandum, fieri etiam
potest utiliter ad discutiendum. Item &
ad dolores; sed præstat forma pultis.
Fiunt etiam hac formâ collytia, vt
pulveres hac ratione diutiùs hærentes,
in parte agant efficacius, vñ, si quæ
medicamenta acriora, sic demulcean-
tur. *Cataplasma* & *puls* ad dolores ferè
notum, possunt & ad discutiendum,

290 *Method. Præscribendi*
repellendum, vt supra.

Hactenus de Collyrio humido, sequitur

Collyrium siccum.

Dupliciter fieri solet, formâ pulveris, trochisci.

PVLVIS leuigatis medicamentis idoneis in Alcohol, fit dicitur q̄; Arabibus proprè Sief.

COMPONITVR ex rebus ophthalmicis idoneis leuigatis in Alcohol ad $\bar{3}$ β . $\bar{3}$ j . ad summum præscribendis.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat in eobte cum liquore idoneo puluis instat Alcohol subtilissimus, de quo parum V.G. $\bar{g}$. ij . insufflentur in oculum cum tenui calamo, deinde palpebra leuiter, diuque confricetur: vel istud Alcohol liquore idoneo excipiatur, fiat collyrium, aut fiat litus, vt dictum supra.

VTILITAS maxima & præcipua est ad detergendum, suffusiones, &c. si solus puluis insuffletur, vt & ad cicatrizandum, vel si diluatur, vt dictum, ad varios vsus fieri possunt, licèt hoc minùs vsitatum.

TROCHISCI vsitatissimè fiunt sine dicto in trochiscis, ex puluerum vario-

rūm Alcohol ad ʒ vj. ʒ j. ad summum, qui liquore idoneo excipiuntur. Vide Trochiscos.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum &c. fiant trochisci lupinares, vel pastilli ponder. ʒ j. V. G. siccentur in umbra, teratur vnus, soluatur pro collyrio, aut linimento conficiendo, cum iam dictis.

VTILITAS ad quasuis indicationes esse potest, cū hi trochisci sint tantūm formā pro seruandis medicamentorum viribus: Non enim per se vsurpantur, sed diluti: passim autem ad succandū, detergendū, &c. inflammationem oculorum cum opio, vt *troch. albi Rbasis*, qui & valent ad ruborem, ad digerendū inflammationes, ad cicatrices extenuandas, & eiusmodi alias intentiones. Hac forma pulueres idonei conseruari possunt, qui præstò sint, ad vsum litus aut collyrij, vel etiam pulueris vocandi, pro scoporum varietate, de quibus suprā.

CAP. V.

DE GARGARISMA TE.

MEDICAMENTVM liquidum est, affectibus oris gingivarum, faucium, laryngis, aliquando & capitis dicendum, gargarizando, ut vocant, fauces colluens, sine deglucione.

COMPOSITVR I. ex Aquis, & Dissoluendis idoneis.

Aque sunt aquæ destillatæ, quod ad quantitatem ad ℥ j. ℥ j. β.

Dissoluenta semper, syrupus idoneus ad ℥ iij. iiij. aliquando pro scopo, diamorron, diammum, mel ad ℥ j. β. ℥ ij. item aliquando succus idoneus affectui conueniens, ut & acetum, olibac. in repellentibus ad ℥ ij. iiij.

2. Vel ex aquis & succis maximè frigidis: illarum ℥ viij. x. horum ℥ iij. cum dissoluendis dictis.

3. Vel quod passim, ex decocto variarum partium stirpium pro scopo, paucarum, plurium, dosi ferè clysteris, facto in liquore idoneo, in cuius colaturæ ℥ j. ℥ j. β. iam dicta dissoluuntur.

VSVS & FORMVLA. R.&c. fiat gargarisma, quo colluat os sæpè, per horam antè prandium & cœnam, vel etiam omni hora si opus, frigidè si repellamus, tepidè si digeramus.

VTILITAS varia pro affectuum varietate, ad repellendum initio inflammationum, ad omnem intemperiem calidam oris, ad defluxiones, ad detergendum, ad digerendam in inflammationibus, oris fœtorem, & varios ipsius & faucium affectus. Aliquando (etsi rarius) fit ad pituitam è capite purgandum, ex decocto incidentium, detergentium & tenuium cephalicorum. Sed masticatoria præstant.

C A P. VI.

DE APOPHLEGMATISMO.

CAPVT purgij vt vocant species est, vt & Ceruinum, affectibus cerebri p̄nitosis dicta, & eliciendo ab eo p̄legmati: vnde ab effectu nomen Apophlegmatismi. Quod autem quidam masticatorium appellant, abusivè: sic enim & Apophlegmatismus liquidus, licèt hodie in usu practico ita sit receptum: quia Afo-

phlegmatisimi forma solidi vsuatiore est, ut per Apoplegmatismum audiant simpliciter masticatoria: licebit discernere.

Quicquid sit duplicem statuo: Siccum: Liquidum.

Apoplegmatismus Siccus.

Hæc Caput purgij forma masticatorium aliàs propriè, vulgò etiam Apoplegmatismum appellant.

COMPONITVR, seu præscribitur 1. vel ex simplicibus idoneis Apoplegmatizantibus, vide materiam, ut passim radic. pyrethr. macerata per noctem in aceto ad $\mathfrak{z} \text{ j}$ $\mathfrak{z} \text{ ij}$. quam manè mastice.

2. Vel ex puluere iam dictorum acriorum tenuiorum ad $\mathfrak{z} \text{ iij}$. $\mathfrak{z} \text{ ß}$. qui excipitur ceræ q. s. vel etiam sola mastice, alij aliter, cera magis conuenit: sic enim puluis cohæret magis.

3. Vel ille idem puluis panno lineo raro, forti tamen, excipitur, & fit nodulus: pro quo passim mastices $\mathfrak{z} \text{ j}$. pro basi, aliorum acriorum $\mathfrak{z} \text{ ij}$. $\mathfrak{z} \text{ iij}$. præscribuntur, fiant noduli.

VSVS & FORMVLA, secundum

modi. R. &c. cum &c. fiant pilulæ, vel formulæ salivales, vel globuli instar pilulæ maioris, vel formæ lupinafes, vel trochisci forma lupinorum, aut auellana- rum pondere ꝑ ij. ꝑ j. fiant trochisci man- siles, quorum vnum masticet, & volutet sæpiùs in ore, manè ieiuno stomacho, id- que per semihoram capite prono, ex- spuendo sæpiùs quod dissoluitur, hos deindè abluat aquâ tepidâ, vino, &c. vt re- liquiæ hærentes eluantur. Poterit repeti etiam duabus horis antè cœnam.

V T I L I T A S. Insignis est post unī- uersales purgationes ad κατάρσις cerebri particularem; reliquias nempe humo- rum pituitosorum, præsertim è cerebro, maximè circa basin ipsius & ventriculos priores exhauriendas, vt & vicinis parti- bus: pituitam fundit, attenuat, elicit, af- fectibus cerebri frigidis in veteratis exi- mius. Purgat etiam vicinas partes, præ- cipuè gingiuas, maxillas, dentes, (in quo- rum doloribus passim,) os, fauces, & quo- vis caloris se diffuderit.

Apophlegmatismus Liquidus.

Est veluti gargarisma, quod Purgans pote- ris appellare.

COMPONITVR ex decocto cephalicorum attenuantium, incidentium, radic. folior. semin. florum, dosi gargarismatis additis etiam apophlegmatizantibus ad vnc. j. vnc. j. s. vnc. ij. facto in vino, hydromelite, &c.

Nota, utiliter catharticum effici, decocta senna, caribano aliquando, turpeibo ad vnc. s. 3 vj.

Quantitas ipsius & dissoluenda, vt in gargarismate.

VSVS & FORMVLA eadem. Est enim reuera gargarisma purgans.

VTILITAS quæ masticatorij, tamen, quia gargarisatus altius in fauces delabatur, longius quoque prolicet ex amygdalis, celophago: videtur etiam potentius trahere ex ipso cerebro.

C A P. VII.

DE DENTIFRICIO.

REMEDIVM hoc etsi videatur tantum cosmeticum: tamen & sæpius à Medicis ad alios eorum affectus prascribitur.

COMPONITVR i. vel aquæ formâ, quâ aut abluuntur dentes, aut

luteo imbuto confricantur. Huc pertinet Aq̄uor vitrioli, sulphuris, paucus, aqua pauca dilutus, quo dentes fricantur. Mirè deterget, dealbat, vindicat à carie: cautè tamen; quia fragiles reddit.

2. *Vel* forma pulueris præscripti ad ʒj. vnc. j. ʒ. &c.

3. *Vel* formâ linimenti, ex pulueris ʒvj. vnc. j. cum mellis rosat. q. s. fiat instar opiatæ pro litu.

4. *Vel* forma trochiscorum, suppositorij instar, quibus resiccatis & induratis dentes fricantur. Fiant autem ex pulver. vnc. j. ʒ. vnc. ij. cum mucilaginis gummi tragacanth. q. s. fiant trochisci suppositorij instar, exsiccantur.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat, &c. quo vel abluatur os sæpiùs, &c. vel illinantur, aut fricentur dentes, postea os abluatur liquore idoneo, aqua, vino, &c.

VTILITAS. Præscribitur maxime ad dentes dealbandos, detergendos, stabiliendos, vindicandos à carie, gingivas etiam firmandas; incarnandas, à fluxione defendendas.

Nota obiter circa materiam, vñtatissimè & utiliter ad detergendum præscribitur.

*tarum, corallia, crustam panis vstam, sal, os
sepla, punicem, &c. quibus odorata pro
ditioribus, moschus, ambra possunt addi.*

C A P. IIX.

DE ERRHINIS.

MEDICAMENTVM in genere, quod
naribus inditur, vnde nomen, vel ad
capitis vel narium proprios affectus compara-
tum, prius ad purgandum, posteriùs ad alteran-
dum vario modo, vt duplex à me rectè statui pos-
sit: Purgans & Alterans.

Errhinum purgans.

Cerebro purgando à variis viciosis humoribus
dicatum, quod sit vel sine sternutamento, &
absolucè tunc Errhinum appellatur, quod aliàs
etiam Caputpurgium vocant; vel cum sternu-
tamento, & priuatim vocatur Ptarmicum, seu
Sternutatorium.

ERRHINVM ABSOLVTE dictum.

Cerebrum euacuans sine sternutamento;

ratione formæ triplex; Liquidum, Molle,
Solidum.

Liquidum. **COMPONITVR** ꝛ.
vel ex succis solis caputpurgiorum, qui
ex folior. M. iiij. incisis, contusis, cum
vini albi etiam vnc. iiij. exprimitur. Li-
quor servatur in ampulla vitrea ad usum.
Hoc alias vsitatè brevius sic præscribitur.
R. succi recenter extracti cum vino al-
bo, ex fol. virid. herbarum, &c. vnc. iiij.
viiij. raro enim ꝑ j. nisi pro diutino vsu,
& in diætiis ferè præscribitur.

Nota, vt sit magis cephalicum, aliquan-
do *betonic.* &c. vsurpari simul, vel parum
decocti cephalici, & vt magis penetret,
aqua vita vnc. i. permisceri.

2. Vel ex decocto cephalicorum om-
nino vt Apophlegmatismus, admixtis
foliis errhinorum, de cuius colatura ꝑ vj.
vnc. viij. præscribuntur, in quibus nihil
dissoluitur, vel aliquando succi idonei,
ad vnc. ij. vnc. iiij. *aqua vita*, &c.

Nota, quosdam ad purgandum magis
opiatas dissolvere: præstat idoneum
purgans cum aliis decoquere.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
fiat errhinum, seu caputpurgium, repo-
natur in ampulla vitrea. Hoc autem vta;

tur tepidè, manè duabus horis antè prandium, vel etiam antè cœnam, ex vola manus, ore aqua pleno, ter, quater per triduum, quatrivium, aut, si diætæ quædam fuerit instituta, toto diætæ tempore.

Molle **COMPONITVR** 1. *vel* linimenti forma ex succor. idoneor. & *ol. iros* ana vnc. ij. decoque ad succorum consumptionem, adde *cere* q. s. fiat linimentum, cui puluerum acriorum ꝑ j. ꝑ. potest addi, vel quod optimum, *elaterij* ꝑ j. ꝑ.

2. *Vel* opiatæ ferè consistentia, ex succorum dictorum vnc. ij. vini vnc. j. ꝑ. mell. q. s. coque leuiter in opiatæ consistentiam. NB. Addi insuper posse pulueres acriores, vel etiam purgantes, vt *elater. colocynthidis* ad ꝑ j.

Nota etiam, opiatam hanc fieri posse sine succis, ex puluer. ꝑ ij. ꝑ iij. mellis q. s.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat &c. cum digito, vel penna nares illinantur, & capite prono humores sic è cerebro proluciantur, optimum postea, nares abluere. *Vide Errhinum.*

Solidum. **COMPONITVR** 1. *vel* forma pulueris idoneorum, ad ꝑ ij. ꝑ iij. vnc. ꝑ. 2. *Vel* solida, quæ propriè Nasale

dicitur, ex eorum puluer. ꝑ ij. ꝑ iij. exci-
pe cum mucilagine idonea, vel *re-
binch.* q. s. & *cera*, fiat Nasale forma pyra-
midis.

VSVS & FORMVLA. *Pulueris*
R. & c. insuffletur parum, V. G. ꝑ β. ꝑ j.
cum calamo in nares manè, & c. *Nasalis.*
R. & c. fiat forma pyramidalis, quæ oleo
imbuta naribus indetur.

V T I L I T A S post purgationes uni-
uersales, in capitis affectibus, frigidis
maximè, contumacibus, tum & qui à bi-
liosissimis serosisque humoribus, à quibus sæ-
pè acerrimi dolores: ad affectus omnes
à cerebri illuie originem trahentes. Hinc
in Diætis vtilissimum & perpetuum, ce-
rebri ventriculos anteriores, meninges
maximè, expurgat: oculis affectis cautè.

PTARMICVM.

COMPONITVR, ex puluerè
simplicium ptarmicorum, ad ꝑ j β. ꝑ ij.
quia valida.

VSVS & FORMVLA. R. & c.
fiat puluis tenuissimus, cuius vel vapor
tantùm naribus attrahendo inspiretur,
vel (maximè quando cephalica admixta

ponderè æquali) tantillum v. g. ḡ. l. x. mediante calamo in nares insuffletur, tempore matutino. Possunt & quavis horâ vsurpari sopito cerebro, & vbi excludendus fœtus.

VTILITAS. Insignis ad cerebrum euacuandum à vapore crasso, mucositate, ex antica parte, diuturnis affectibus vtile, soporosis, item ad fœtum excludendum, haustis priùs, quæ partum iuuant: potenter è meningibus trahit, hinc & affectibus earum à biliosis humoribus vtile.

Alterans Errhinum.

Appello, quod prinatim narium affectibus variis dicatum vario modo percurandi: hocq; etiam triplex status: liquidum, molle, solidum.

COMPONITVR I. vel ex succis idoneis folior. extractis cum aqua, liquore idoneo, ad vnc. vj. vnc. viij. in quibus dissoluantur postea vel mel, vel syrup. idoneus ad ḡ j ḡ. ḡ ij. aliquando & puluer. ad ḡ ḡ.

Vel ex decocto idoneo, dosi clysterum. Dissoluitur vel mel, vel succus simul idoneus, ad ḡ ij. ḡ iij.

3. Vel forma linimenti, ex idoneis, ut supra.

4. Vel forma solidiore, turundæ, ut vocant, ex puluer. maximè astringentium & siccantium ʒ iij. (pro vna sc.) oui albumine, succo idoneo, melle exceptorum, adiectis etiam aliquando pilis leporinis minutim dissectis. Fiat veluti turunda, indatur.

VSVS & FORMVLA quæ Erhini: tamen omni ferè hora vsus esse potest, & priuatim dum ibit cubitum, turundam vnam indat, alteram sequenti die.

VTILITAS summa in narium affectibus priuatis, ozæna, polypo, vlceribus, fœtore, hæmorrhagia, ad quam turundæ, vel formâ linimenti maximè vsurpantur.

C A P. IX.

DE SVFFIMENTO.

SVFFITVS differt ab odoramentis, quòd hæc sine igne suum odorem fundant, illi contra non nisi ignis contactu mediato, immediato.

Duplicem autem facio, alium voluptatis,

304 *Method. Praescribendi*
Sanitatis alterum. Vtrumque siccum, vel humi-
dum. Ille Suffimentum dicitur, & Supina;
hic Vapor potius appellandus.

Suffinus ad voluptatem.

Cultui aulico & deliriis dicitur, ex rebus
suaviter odoratis constans. Est autem siccus,
vel humidus.

Siccus. COMPONITVR I. vel
forma pulueris, cuius materia tūm gum-
mata odorata, styrax, benzoinum maximè,
tūm radic. vt acori; ligna, xylo aloe, folia
maioran. &c. cortices, citri, arantiorum:
flor. cephalicis, atomata, macis, garyophyll.
cinam. item capivra, ambra, mosch. zibe-
ttin, &c. horum plura, pauciora.

Quod ad quantitatem, dosis totius ℥j.
℥ij. prout ex pretiosis, (si tamen pro suf-
ficu operimentorum capitis fiat, ad ℥iij.
ex minùs pretiosis imperetur,) dosis igi-
tur vnc. j. vnc. ij. ita vt gummatum sint
℥iij. ℥vj. puluer. ℥iij. vel ana part.
æquales, ambra, moschus, zibera, pro lu-
bitu.

2. *Vel formâ trochiscorum, dicto pul-*
vere excepto cum eliquatione gummi
tragaçanthæ, facta cum aqua idonea,

fiant trochisci, &c. ponderis ℥ j. siccen-
tur.

3. *Vel forma auicularum cyprearum,*
vt vocant: ex gūmatis odoratis ad ℥ iij.
pulueribus dictis ad vnc. ℞. ℥ vj. carbo-
nibus salicis vnc. ij. vnc. iij. cum eliqua-
tione gummi tragacanth. &c. aut *lad. mē*
liquati q. s. fiant auiculæ, vel candelæ
odoratæ perfumo. *Moschus, ambrā* addi-
tur pro lubitu, ad ℥ β. ℥ j.

VSVS & FORMVLA Pulueris. R. &c.
fiat puluis, qui conjiciatur in carbones
ardentes, & fumus excipiatur cubiculo,
vel vestibus. *Trochisc.* R. &c. fiant &c.
conjiciatur vnus, duo, in carbones, &c.
Auicularum. R. &c. accendatur vna ad
odorem cubuli.

VTILITAS. Etsi videatur ad vo-
luptatem, tamen cum consistat ex cepha-
licis cardiacis pretiosis, non possunt non
cerebrum, cor, & eorum spiritus reficere,
recreare, vindicare simul à malignitate.

HVMIDVS hodiè vstratissimè compar-
tur, & *Cassoletum* vocant.

COMPONITVR commodissimè ex
gummatum, vt *styracis, benzoini, v. g.*
vnc. ij. & si lubuerit, puluer. pauciorum
℥ ij. ℥ iij. omnia soluantur cum aqua

odorata, ut, *rosarum*: *Cassioleatæ*, ut ucant, induntur instar pastæ, ad longum usum. Usu tempore conspergitur *Cassioleata* cum *aqua rosar.* v. g. igne subdito exspirat vapor iucundissimus, qui ut placeat tunc commodissimè *moscb.* ḡ. iij. iiij. adduntur.

UTILITAS eadem, quæ siccioris.

Suffitus ad sanitatem.

Suffitus sanitati dicatus ab effectu duplex statui potest. Roborans partes principes, spiritus reficiens, ex rebus ferè iisdem, quæ ad voluptatem: Alterans, ut cerebrum exsiccans, pulmones expurgans, ad menses mouendos, suffocationem, &c.

A forma vero etiam duplicem facio, siccum, & humidum.

SICCUS in genere fit ex rebus, quæ vaporem exspirent, cumq; suauem, ut *ladanum, storax, benzoinum, &c.* suprà dicta, & aliquando *suodn*, ut *galbanum, assa fetid. Castoreum, &c.* quorum usus per inferiora, in uteri variis affectibus. Fit etiã ex pulueribus rerum scopo inseruentiũ; radicum, lignorum, &c. Ergò in genere fit ex gummatibus, & pulueribus.

In Specie verò **COMPONITVR** 1. vel forma pulueris ex iam dictis, ab vnc. j. ad vnc. iij. prout vsus debet esse diuturnus; priuatim autem sint gummatum partes 4. puluer. 3. v. g. gummat. vnc. ij. pulu. vnc. β. &c. modò plùs minùs, pro lubitu.

Nota, in vteri affectibus inter pulueres passim assumi, *Galliam* & *alypnam moscaticam* ad ʒ β. ʒj. vt & aliquando pulueres electuarior. roborantium ad ʒ j.

Item, aliquando suffitum fieri ex sola *Nicotiana* iniecta in carbones, vel fumo instrumento, aut infundibulo exceptos; cerebrum mirè expurgat, & pectus à pituitosis & biliosis excrementis.

2. Vel forma trochiscorum, vide supra.

VSVS & FORMVLA Pulueris.
R. &c. fiat puluis, de quo conjiciatur in carbones ardentes: fumus excipiatur, si pro capite, ore hiante, vel suffitis ipsius operimentis, quòd passim in affectibus aliarum partium ab eo pendentibus, phrissi, &c. si pro pectore, ore patulo: si pro vtero & aliis cavitatibus, per infundibulum, vt & cum sella perforata in vtero: si pro doloribus iuncturarum, suffiatur lana, bombax, apponatur. Tro-

chischer. verò R. & c. fiant trochisci. Vide supra.

UTILITAS vel ad roborandum, ut dictum, vel alterandum vario modo, passim ad cerebrum exsiccaudum, catarthos adsumendos, roborandum: ad pituitam pectore conceptam in variis affectibus, ad ulcera pulmonum siccanda, ex nicotiana, tussilag. sulphure &c. ad menses mouendos, sistendos, ex idoneis: alui fluxus etiam ut dysenteriam; ad suffocationem, ex graueolentibus per superiora, suauibus per inferiora; ad vterum siccandum, roborandum, pro conceptu utilissima. Ad ulcera aurium, narium, oris pulmonum, vteri, &c. ad luem ex *cinnabari* ut passim, (cuius fumus toto corpore conceptus in conclauis labem illam ptyalissimo excludit) & affectus simul inde pendentes, ulcera, dolores sanat. Fit autem passim forma pulueris trochiscorum; *cinnabaris* vnc. j. ℞. gumm. ʒ ℞. ʒ vj. puluer. roborantis ʒ ij. ʒ iij. fiat puluis aut cum *serebimb.* trochisci.

HVMIDVS. Vapor aliàs propriè appellatur, fitq; ex liquore ad scopum idoneo, vaporem vi coëtionis exspirante.

COMPONITVR l. vel ex sua

plici liquore, aceto, vino, aqua vita, rosar. &c. ex olla, &c. Nota, aliquando lapidem pyruem ardentem injici in acetum, in tumoribus duris, œdematosus discutien- dis, vt & laterem ignitū aceto extingui, & vaporem excipi, quod & tempore pe- litis fieri solet.

2. Vel ex decocto idoneorum, dosi fo- tus præscribendo, aut pro partis amplitu- dine: hinc auribus affectis tertia pars suf- ficiet.

V S V S, F O R M V L A. R. &c. fiat decoctum, cuius vaporem sumat in vte- ri. & aliis affectibus, per sellam perfora- tam, & fistulam plumbeam, aut infun- dibulum. Vide Infectionem. In aurium affectibus per tubulum, aut infundibu- lum, quod Embotum vulgè vocant.

V T I L I T A S maxima, in vteri af- fectibus præsertim, mensibus sistendis, aut mouendis, ex emollientibus & atte- nuantibus: in dysenteria ex astringenti- bus: in ani variis affectibus, prociden- tia, hæmorrhoidibus sistendis, leniendis: ad affectus aurium & oculorum etiam præscribuntur. In summa, ad siccandum, adstringendum, laxandum, emollien- dum, discutendum, aperiendum, &c.

CAP. X.

DE ODORAMENTIS.

PARTIM ad voluptatem, partim ad sanitatem præscribuntur, maximè verò cerebri alterandi gratia, spiritus recreandi animalis, ad graues odores fugandos, ad aëram pestilentem; ad cordis etiam vires & spiritus, vapore odorato per nares in fauces vnà cum aëre, deinde in cor effuso.

Fiunt autem ex suauiter fragrantibus: suntque sicca, & humida.

Odoramenta sicca.

COMPONVNTVR i. vel forma pulueris, vide Suffitum. Huius autem dosis pro vtendi modo: si pro sacculis maioribus, præstat uti puluere violaceo aut cypreo: pro minoribus verò sufficient puluer. vnc. ij. vnc. iij. ita tamen, ut gummatum dosis minuatur, vide suprâ. Fiat puluis, qui vel pyxide conclusus perforata, aut aliàs, quoties videbitur, naribus admoueat, vel nodulo, aut sacco serico includatur ad vsum.

2. *Vel forma pomi odorati*, ex pulvere dicto in suffitu ad voluptatem ad vnc. j. vnc. j. β. vnc. ij. addito *moscho*, *ambra*, *zibeta* ad ḡ. vj. ð β. ð j. ad libitum. Excipiuntur autem vel *gummi tragacantha*, soluto in *aqua rosarum*, fiant *poma odorata* numero duo, manibus gestanda, odoranda sæpiùs, vel, quod meliùs, *ladano* soluto incorporetur. Fiat *pomum*, quod illinatur *oleo odorato*. Et nota obiter, præstare *ambra*, *moschum*, *zibetum* in compositionem non vocare; sed his solutis superficiem *pomi* illinere, vt & *oleo cinam. garyoph.* solis, mixtis, ac sæpiùs renouare.

3. *Vel forma globulorum*, ex eadem pasta, ex qua *pomum*, dosi tamen pro eorum quantitate. Quibus *Pharmacopœi* addunt ad molem, *carbones salicis*.

4. *Vel forma saponis odorati*, pro manibus & capite abluendis, ex *saponis Veneti*, vel alterius albi vnc. iv. pulu. odor. ḡ vj. & si lubet, *moschi*, *ambra*. ḡ. iiij. iv. cum *aqua rosarum* q. s. incorporentur, fiant *globuli*, seu *pilæ* maiores.

V S V S. Odore vapor sæpiùs excipiat, sapo vetò ad manus abluendas, aut caput à sordibus.

V T I L I T A S. in initio expressa.

Odoramenta humida.

COMPONVNTR 1. forma aquæ odoratæ. Hæc autem vel simplex, aqua naphæ, quam aliàs Practici aquam citrangulorum appellant, ad cuius v. g. vnc. iij. ambr. mosch. maximè ḡ. ij. iij. addere potes. Composita fit ex rebus odoratis liquidis, vt aqua ros. naphæ ḡ vj. aq. cinam. ḡ j. siccis, puluer. odoratorum ḡ ij. ḡ iij. ḡ iv. mosch. ambr. si vis, grana aliquot.

2. Vel forma linimenti, Balsamum hodiè vocant odoratum, ex ceræ albæ sæpiùs liquatæ, lotæ ḡ j. olei idonei ḡ j. & simul si vis, ambr. zibetæ, moschi grana aliquot: vel crassiùs ex pulu. odorati ḡ ḡ. ceræ ḡ iij. olei de Been, vel amygdal. dulcium q. s. fiat linimentum, addito moscho, ambr. &c. ad grana aliquot.

V S V S. Aqua pro lotionè manuum, barbæ, capillorum maximè est, Balsami vsus idem, & utilitas, quæ odoramenti. Possunt & tùm manus leuiter, tùm narium interiora oblini, ad fœtorem maximè fugandum, cerebrum, cor confortandum, & horum spiritus.

CAP. XI.

DE SCUTO.

IN genere topicum stomachicum est solidius, scuti forma effigiatum, quod cum emplastrum effigie & sacculi formari solet, usus fere inuauit, ut & sacculus roborans sapius pro scuto usurpetur.

COMPONITVR igitur 1. vel formula sacculi, ex pulueribus stomachicor. calidor. iis obseruatis omnino, quæ in cucupha, à qua etiam forma tantum differt in usu, ita ut dosis pulueris sit $\bar{z}$ ij.

2. Vel forma emplastrum, ex massæ emplastrum stomachici, ut de mastice $\bar{z}$. ij. puluer. stomachic. $\bar{z}$. β . cui aliquando gummata odorata ad $\bar{z}$ ij. adduntur, excipiunturque terebinth. q. s.

VSVS & FORMVLA. Sacculi. R. &c. fiat puluis crassiusculus, qui excipiatur cotone muscatellino, vel flocci, panni coccinei, & cum panno sericos hat sacculus scutiformis, interpunctus vel interbastatus, qui collo appensus, gestetur supra regionem ventriculi, irroratus

314 Method. Praescribendi

aliquando, si lubeat, pauca aqua vitæ.

Emplastri. R. &c. fiat emplastr. scuti-
forme super alutam, ventriculo applice-
tur, illitum, si vis, oleo, aut puluere
consersum, ne adhæreat.

V T I L I T A S. Insignis post purga-
tiones ad ventriculum roborandum, in-
temperiem frigidam, robur, coctionem,
ad vomitum, &c.

C A P. XII.

DE PESSARIO, ET NASCALI.

M E D I C A M E N T U M sinui pudor-
is indendum, variis uteri affectibus
expugnandis, à varia forma variè olim nomina-
tum.

Pessarium dicitur, quod figuram habet lon-
gam digitum indicem, crassam pollicem, tere-
tem, alias Pessus: quidam opiamovata, quæ
verò rotunda instar noduli, Nascalia.

Duplex autem status ab effectu: Purgans
& Alterans.

Purgans.

COMPOSITUR I. vel ex opia

ta laxante sola, ad $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. pro duobus nempe: (bina enim semper præscribenda, ut altero extracto alterum indatur,) incorporetur cum succo aliquo, v. g. *mercurial*.

Nota, huic opiatæ addi aliquando pulveres, vel aperientes acres vterinos, ad $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. vel purgantium simplicium, aut compositorum, ad $\bar{z}$ ij. cum succo incorporentur. Item horum loco, *gummi ammoniacum*, *myrrha* adduntur sæpiùs ad $\bar{z}$ ij.

2. Vel ex pulvere simplicium cathartorum, aut compos. electuar. ut, *biera pieræ* ad $\bar{z}$ vj. $\bar{z}$ j. vnà cum alterantium vterinorum $\bar{z}$ j β . $\bar{z}$ ij. cum *mellis*, vel succi, vel vtriusque q s. incorporentur.

3. Vel ex succis cum melle coctis ad opiatæ consistentiam, additis pulueribus cathartice hac proportione: succi $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$. iij. mell. $\bar{z}$ j β . pulu. $\bar{z}$ β .

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum santalo rubro, vel panno sericeo, fiat pessus, vel cum pauco cotone excipiat, obuolueturque panno sericeo rubro, fiat pessus magnitudinis debitæ, qui filo coxæ alligatus, (ut extrahi possit pro libitu, quod fit post 4. 6. horas, quod

fordes eluantur, postea iterum idem vel alius immittitur, idem duplex solet effingi, indatur, vesperi maximè hora somni.

Nota, antequam indatur, dici passim, ipse, vel interiora vulvæ illinantur oleo idoneo. *Vsus* autem per triduum, quadriduum est.

UTILITAS. Post purgationes, maximè autem in intemperie frigida, qua accumulatur excrementa pituitosa copiosa, & fordes: unde sæpius sterilitas, &c. item aliquando ubi instituta diæta, atque tunc toto ipsius decursu vsupantur. Estque optimum; ut componantur ex purgantium & corroborantium ana part. æqual. Valet etiam ad menses mouendos. Mirè enim alliciunt, si *moscham* maximè & *ziberum* addas. Utilissimum etiam; & vsitatum, conficere purgantia & roborantia simul, ut iam dictum, pro conceptione iuanda, quorum vnum antè viri congressum indat, alterum postea, ex solis roborantibus, adstringentibus.

Alterans & Roborans.

Pessaria, quæ non purgant, bini tria sunt

scribuntur, vel ad roborandum uterum, vel ad dixerandum vario modo.

COMPOSITUR I. vel forma opiatæ ex pulvere idoneorum uterinorum, radic. folior. aromat. &c. quæ incorporantur idoneis.

Dosis autem pulverum $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{v}$ j. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$. aliquando $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$ $\mathfrak{ss}$. Incorporans, vel mel q. s. vel succus q. s. atque tunc usitatè coto istâ mixturâ imbuitur, fiat pessulus obvolutus, &c. nam ubi cum melle excipitur, quandoquidem consistentia crassior, non opus cotone, sit pessus, &c. cum panno sericeo. Potest & syrupo excipi idoneo.

Nota, utiliter etiam cum succis fieri coctis cum melle, in formam opiatæ.

Item nota, aliquando præscribi opiatâ officinalem, ut tripheram persicam sine opio, ad vnc. $\mathfrak{ss}$. pulu. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ij}$. vnc. $\mathfrak{ss}$. mote opiatarum.

2. Vel formâ linimenti, ex pulve. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{v}$ j. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$. cum olei nardini & ceræ q. s. fiat instar linimenti, quò imbuitur coto, vel lana carminata: formatur pessarium, tenui panno sericeo obuoluendum.

3. Vel formâ suppositorij, ex mellis $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{j}$ $\mathfrak{ss}$ $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ij}$. cocti cum succi idonei $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ij}$. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{ii}$ j. $\mathfrak{O}$ $\mathfrak{ii}$ j.

addendo, si vis, pulueris $\bar{z}$ β .

4. *Vel* ex solis unguentis idoneis, qui cotone excipiantur, vel aliàs, ubi adstringendum, ex unguenti comitiss. & pulver. idoneorum ana $\bar{z}$ j.

5. *Vel* ex herbis viridibus ad M. j. contulis, cum melle, vel succo incorporatis, addito, si lubet, pulvere ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj.

6. *Vel* ex cotone solo, maximè in veteri suffocatione, xibeti $\bar{z}$ β . imbuto, aut mosco soluto, & aliis odoratis, statim indito.

Item; coto pro pessario utiliter, ad alios scopos, imbuitur succis idoneis, ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. quod efficax ubi adstringendum, quibus, ut passim, pulveres addi possunt ad $\bar{z}$ β . $\bar{z}$ vj. ut supra, vel alia idonea, ut *buryr.* *axungia*, *pinguedo*, ad emolliendum, &c.

— V S V S & F O R M V L A. Vide Purgans. Pessarium solidum praestat etiam semper panno sericeo rarissimo involuere, ut commodius possit extrahi; liquatur enim; item quia adstringendum, siccandum, saepius renouari debet.

U T I L I T A S. Ad roborandum veterum, ut dixi; tum etiam alterandum vario modo, ad ipsius inflammationes, da-

ritiem emolliendam, intemperies varias, ad omnem fluxum vterinum, prolapsu, suffocationem, foetum excludendum, ad secundinas, ad menses mouendos; sed talia ferè simul fiunt purgantia: quibus non vtendum, nisi post purgationes vniuersales, ad vlcera ecrucis, vt ad vteri suffus.

Hæc de Pessario, sequitur

NASCALÆ.

Alij idem quod Pessariu statunt: alij habent pro Nodulo, vt vocant, vel Penicillo. Inuentum vel propter virgines, præ pudore pessaria recusantes, vel etiam cum mulieres pessaria admittere nequeunt, vt quando adsunt vlcera, &c.

Quicquid sit, **COMPONVNTVR** penicilli in nodi effigiem, suntque mollissimi ex cottonis, vel lanæ flocculo aut hapso, qui insuccatur, vel succo idoneo, vel vnguento, vel aliis supra dictis, quorum dosis vix definitur; *hapsum lanæ ferè v. g. præscribitur, qui imbuatur rei talis s. q.*

Tales etiam fiunt ad suffocationem: cottonis flocculo *zibeto* leuiter imbuto,

320 *Method. Prescribendi*

vel *moscho oleo nardino soluto v. 6. vt supra.*

V S V S *peffariorum.*

UTILITAS in virginibus eadem
quæ *peffariorum*, sunt & ad *ulcera cer-*
uicis, ad *dolores*, &c.

C A P. XIII.

DE SUPPOSITORIO.

TOPICVM ano dicatum, est medica-
mentum oblongum 3. 4. digitos, figurâ
tereti & rotundâ candele instar, olim *glandis*
formâ, unde *Græcis βέλανος*, *hodie vulgè*
Suppositorium, ad *aluum sollicitandam maxi-*
mè, & ad *alios effectus comparatum.*

Est autem vel simplex, vel compositum.

Simplex.

Fit vel ex *caule*, ac *radice beta*, *brassica*,
althea, detracto *cortice externo*, qui-
bus aliquando, ad *augendam vim irri-*
tandi, *sal aspergitur*, & *oleo illita in-*
duntur: ex *caule etiam porri butyro inun-*
cto, *sapone albo in formam glandis acumi-*
nato, vt etiam *mel solum coctum in duri-*
tiem: sic enim *acre euadit.*

Compositum.

Fit ex melle, ut basi, cocto, & indurato usque digitos amplius non inquinet, ac pulueribus ipsi cocto additis hac dosi: ut mellis $\bar{z}$ j. excipiat puluer. $\bar{\delta}$ iij, $\bar{z}$ j. ad summum, prout puluis leuior, aut etiam fortius agere volumus, quæ compositionis quantitas pro duobus, tribus, suppositoriis sufficiet.

Mel autem per se coquitur, vel cum succis, ad irritandum, aut alios scopos, idoneis: sit autem succi $\bar{z}$ j. $\bar{z}$ j β .

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiant suppositoria; quorum vnum oleo, vel butyro illitum indatur, urgente necessitate, ita ut si sint purgantia, semel, bis in die sufficiat; si ad alterandum, sæpius possint admoueri; si ex narcoticis, ad dolores, diutiùs ne morentur, ne paralysis inducant, (hinc & filo alligari solent, ut retrahantur pro lubitu,) nec sæpius immitti.

VTILITAS. In generè duplex, vel ad aluum & expultricem irritandam, vel ad proprios ani & recti intestini affectus.

Suppositorio autem alius sollicitatur, quod sic ferat ætas, quæ clysterem facile saltem non admittat, ut passim in lactantibus & puerulis : quia etiam consuetudo, & morositas quorundam clysterem renuit, ut virgines. Item ubi clysteres tardius operantur, ut in colica sæpè : vel ubi medicamenta assumpta non operantur : ubi fæces in aluo hærent, ubi rectum ob fæces induratas clysterem non admittit : ubi facultas expultrix immemor officij.

Item ad reuellendum, ubi humores ad superiora vergunt, ad caput, præcordia, aut aliàs ubi reuulsionis gratiâ à superioribus reuellendi purgandique, veluti passim in affectibus capitis frigidis & soporosis, quibus hac ratione simul facultas sopita excitatur ; ubi etiam à clysteribus offenduntur ægri, &c.

Præter illum laxandi scopum fiunt etiam ad proprios ani affectus atq; recti intestini ex melle, ut basi, atq; materia ad intentionem idonea modò supra dicta : sic ad hæmorrhoides aperiendas cum ætribus, ad sistendas cum idoneis, ad tenesinum, ad ascârides, ulcera, sphincteris laxitatem & paralyin, dolores

cūm pulueribus appropriatis melli, vti dictum, dosi allata permixtis.

Aduerte obiter, circa materiam suppositoriorum laxantiū, alia esse leuiora, simplicia, supra recensita pro infantibus, alia fortiora, quæ constant ex sale, stercore muris, pulueribus purgantibus simplicibus, aloës, agar. lennæ, compositis, hieræ picræ passim: alia insuper valida, quorum vsus maximè in sopore-sis, sal gemm. sal. ammon. nitrum, Purgantia simplicia, colocynth. composita, hiera, diacolocyn. ad ℞ ℞ j. Item si ad dolores opium admittatur, causè ob metum paralyticū, & vix ad ℞ ℞.

C A P. XIV.

DE CLYSTERE.

Ablutionem significat à κλύω, abluo, Græcè κλύω, κλύωμα, κλυσιεργον, & ab injectione Enema, ab ἐπιμι, injicio, in genere significat quamuis abluionem aut injectionem in partem quamlibet, priuatim verò quæ in anum.

Triples autem statui potest: Purgans, Alterans vario modo, Roborans.

Clyster purgans.

COMPONITVR ex liquorè idoneo, in quo vnà cum melle, saccharo, oleo, purgantia etiam varia dissoluuntur. Vnde etiam totidem in ipsius compositione sunt considerata: summam verò duo; *Liquor ex quo, & Dissoluenda.*

Quod ad LIQVOREM, ratione qualitaris vel est decoctum commune clysteris in officinis vsitatum, vel decoctum magistrale, quod è re nata, pro intentione, ex idoneis præscribitur. Estque alterans, vel purgans.

Alterans (quod vsitatum ferè tantùm) componitur ex idoneis emollientibus, calefacientibus, refrigerantibus, pro intentione, radic. fol. sem. fruct. floribus, hac ferè proportione: vt radicum ꝑ ij. iij. fol. M. iij. sem. ꝑ vj. ꝑ j. ꝑ j ß. ad summum, fructuum par. viij. flor. P. iij. præscribantur.

Purgans si volueris efficere, (quod tamen rarius, quia postea purgantia vsitate dissoluuntur, quæ sufficiunt,) id facies pro pituita semin. carthami contusi ꝑ vj.

ζ j. *agaric.* in nodulo ζ iij. *turbitib. el. &c.*
 ζ ij. pro melancholia *polypod.* ζ j. *sennæ*
 ζ vj. quæ omnia post radices, aut
 etiam semina præscribenda & deco-
 quenda. Cæterùm ista omnia decoquun-
 tur in liquore idoneo, vel in aqua tan-
 tummodò.

Quod ad *quantitatem liquoris*, varia est,
 pro ætatis ratione maximè, infantulo
 v. g. 4. 5. mensium, si admittant clyste-
 rem, ζ iij. sufficient, adultiori ζ v. ζ vj.
 adultis plerunque lb j. in vastis homini-
 bus lb j ß.

Aduertas obiter, in grauidis, hydropi-
 eis, flatulentis, senibus, infrà subsisten-
 dum, vt totus clyster libram non exce-
 dat, item vbi diutius volumus retineri.

DISSOLVENDA ratione *quali-
 tatis*, sunt *alterantia*, vel *purgantia*.

Alterantia, quæ passim dissoluuntur,
 sunt *mel*, & *saccharum*, item & semper
oleum, à qua tamen commodissimè pote-
 ris abstinere, vbi expultrix acriter erit
 sollicitanda, vel vbi reuellendum poten-
 ter. His aliquando & *sal* additur, *sal
 gemmæ* vsitatè, vbi magis est irritandum,
 in soporosis maximè.

Purgantia verò sunt opiatæ officina-

les, lenientes tantùm, vel catharticæ pro varietate humorum purgandorum & temperamenti corporis diuersæ.

Aliquando harum loco pilulæ dissoluantur in affectibus soporosis.

Quod ad *quantitatem*, *alterantia*, *mel*, *saccharum*, in adultis ad ℥ ij. iij. ad summum dissoluantur: in infantibus quarta sufficiet & minor: *oleum*, in adultis ad ℥ iij. *sal* ad ℥ β. ℥ j. opiatae dosi dupla ad eam, qua per os assumuntur; vsitate autem ad ℥ j. β. nisi admodum lenientes, vel agendum validiùs: tunc enim ℥ ij. præscribentur, in infantibus quartam præscribas. Quod si pilulas præscriperis, (quod rarissimum) ad ℥ ij. ℥ iij. id feceris.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio, cape de colat. &c. in qua dissolue, &c. fiat clyster. injiciatur longè à pastu vacuo stomacho: tamen & quâuis horâ, urgente necessitate, poterit præscribi, vt in soporosis, &c.

VTILITAS. 1. quidem ad intestinorum fæces expurgandas, & humores excrementitios varios, vnde cûnque fuerint cumulati, expurgandos. 2. Ad partes vicinas, renes, vetricam, mesente-

tium, ventriculum ab iisdem vacuandas. Porro etiam remotiores, ut caput, pectus, &c. expurgatis enim inferioribus consecutione quadam superiores exonerantur, idè & pro reuellentibus remediis habentur.

Clyster alterans.

COMPONITVR etiam ex *liquore idoneo, & dissoluendis propriis.*

LIQVOR ratione *qualitatis*, varius admodum est pro scopo, vel enim *simplex* est, vel *compositus*.

Simplex, ut aliquando *lac*, aut decoctum *capitis*, *intestinarum vernicis* pro liquore anodyno, ut in dysenteria; colica, &c.

Aliquando ex *oleo solo*, ut in flatibus; colica, *vino generoso*, aut *Hippocratico* in iisdem.

Aliquando & ex *lacte ferrato*, pro astringente: aliquando & aliàs ex *decocto bordei*, vel simul *furfuris, rosarum*, pro detergente, quod passim fit, iis tribus ad P. j. præscriptis.

Ex *jusculo carnis pulli caponis*, &c. pro nutriente.

Compositus liquor, qui passim in usu est pro eiusmodi clystere, est decoctum variarum partium stirpium supra dictarum, plurimum, pauciorum, quæ respiciant partem affectam, & affectum, dosi dicta in purgante.

Quod ad *quantitatem* liquoris, vide ibidem.

DISSOLVENDA in alterante ratione *qualitatis*, varia omninò sunt pro varietate indicationum, (licet obiter raro alterans sine purgante, nisi indicationes omninò dissuadeant, ut in anodyno, nutriente, &c.)

Dissoluuntur autem passim, *mel*, *saccharum* *oleum*, dosi dicta.

Aliquando *oleum* nullo modo; sed tantum *mel* & *saccharum*, ut in detergente: & contra in emolliente *oleum* præpollet, ut & *butyrum*, si volueris, & pinguis eiusmodi.

Præter hæc, vel etiam sine his, pro indicationum præsentia, aliquando succi dissoluuntur, ut in adstringente clystere, ex foliis, (qui obiter etiam in catharticiis utiles, ex vellicantiibus sc.) item & pulveres adstringentes, ut passim fit in alui fluxibus & dysenteria maximè. Aliquando *seum hircinum* in dysenteria, ad dolo-

rēm & oblinendam veluti faciem internam, ne acres humores magis exulcerent, obiterque nota, *omni vitello* dissoluendum, alias statim congelascit. Aliquando *urina*, ut in ascite. Sic & *philonium*, pro narcotico.

Pro nutriente verò profunt *conseruæ idoneæ*, *sacchar. album*, consummata, *confectio* etiam *Alkermes*; ubi simul maximè corroborandum: *theriaca* etiamnum, de qua obiter notetur, in hypercatharsi & dysenteria epidemica recentem mirè operari, & subito.

Quod ad *quantitatem*, varia etiam omnino est, pro dissoluendorum diuersitate.

Mel. sacchar. ad ʒ ij. ʒ iiij.

Butyrum, & alia pingula, ad ʒ iiij.

Succi, ad ʒ ij. ʒ iiij.

Pulueres, ad ʒ vj. ʒ j. plus, minus pro efficacia.

Seum, ʒ β. ʒ j. loco cuius & *candela vulgaris* usurpari potest, cuius litu videmus etiam excoriaciones statim per sanari.

Urina, ad ʒ ij. ʒ iiij.

Philonium, ad ʒ ij. à ʒ j.

Conseru. ab ʒ β. ad ʒ j β.

330 *Method. Praescribendi*

Sacchar. album, ꝑ ij. ꝑ iiij. vt & con-
summata.

Confect. ꝑ j. ꝑ ij. pro ditiorib.

Tberiac., *recens*, à ꝑ β. ad ꝑ j. vel paulò
plus.

Videlli quorum numer. 1. 2. in anodyno
leuiter detergente, nutriente.

V S V S & F O R M V L A. Vide. In-
jicitur autem hora commoda quacunque
urgente necessitate.

NB. Nutrientes maiore copia praescri-
bi, saepius reiterari, diutius asseruari de-
bere; contra de aliis.

UTILITAS. Primò quidem in
vitiis & affectibus intestinorum, crasso-
rum maximè, pro eorum diuersitate va-
ria emergit, deinde vicinarum, &c. Fiunt
& ad alterandum vario modo intestina,
corpus vniuersum, vt ad refrigerandum
in affectibus variis, & partium vicinarum
intemperiem calidam, ad emolliendas
faeces, humorum acrimoniam leniendam,
ad dolores demulcendos intestinorum;
renum, vesicae, vteri: ad flatus discu-
tiendos, ad detergendum tum humores
excrementitios, tum vlcera dysenteri-
corum, ad ea consolidanda, ad fluxus
alui adstringendos, sistendos, ad ver-

mēs eliciendos, enecandos, ad nutriendum, & nulla ferè affectio, vel corporis pars, quæ à clystere solamen non percipiat, maximè eo, qui aluum expurgat, qui ided etiam omni purgationi vtiliter præmittitur, vt facilius fiat & expeditior viis patentibus purgatio, sine tormine vel vomitu, cum alias impuritates variæ retineantur, quæ vel ipsæ remeant in varias partes, vel tetrīs inde exspirantibus vaporibus, vario modo ipsas afficiūt; succos bonos, spiritus contaminant, calorem obfuscant, opprimunt.

C A P. XV.

DE INIECTIONIBVS

variis.

PRÆTER iniectiones, quæ in anum fiunt, alia etiam in varias corporis nostri partes præscribuntur: in aures, vicium, vesicam, penem, sunt, fistulas maximè, quæ generis nomine Clysteres etiam appellantur.

In Aures.

COMPVNTVR. I. Vel ex solis

332 *Method. Praescribendi*
oleis, succis, aquis, decoctis idoneis,
pro varietate affectionum.

2. Vel ex horum duobus, tribus, si-
mul mixtis, in quibus aliquando varia
scopo inseruientia dissoluuntur; sed par-
ca dosi, & quæ ferè etiam sunt liquida.

Quod ad *quantitatem* liquidorum.

Oleor. ℥ ℞. ℥ j. ℥ ij. sufficient, pro
tius efficacia & vsus longitudine.

Succi, aquar. decoct. ℥ j. ℥ ij. siue so-
la, siue mixta, sat erunt, pro vsu &
efficacia.

Quod ad *quantitatem*, soluendorum
parca est, propter exquisitum sensum &
paruitatem partis, & si sint pulueres, ad
℥ ℞. ℥ j. si pingua, ℥ ij. mel ad ℥ ℞. &c.

VSVS & FORMVLA. R. &c.
instillentur in aurem gutt. 2. 3. plures, pro
medicamenti facultate: aliquando & li-
quore auris poterit adimpleri; sed paulò
post reclinato capite expurgari, vt maxi-
mè cum decocto vtimur: si oleum sit so-
lum, guttæ quædam infunduntur, obcu-
ratur dein auris cotone muscatellino,
maximè si affectus frigidus.

VTILITAS maximè ad inflam-
mationes, dolores, vlcera, tinnitum,
surditatem, vermes, & alios aurium pat:

ūculares affectus, vide materiam.

In Uterum.

Vocantur alias Clysteres vterini, Syringa vero, per quam liquor in vterum infunditur. Græcis dicitur *μυβελχόμενος*; unde & ipsa medicamenta Metrenchytica.

COMPONITVR 1. ratione *quadruplici*, ex decocto radic. folior. &c. dosi clysteris, de cuius colatura cape $\bar{z}$ iij. iv. fiat iniectionis: servatur tamen lb̄ i. pro pluribus iniectionibus.

Nota, sic fieri simpliciter iniectionem, alias verò etiam huic liquori vsitatè addi varia pro scopo, vt dictum in alterante clystere, eaque dosi dimidiâ, vel potius subriplâ.

2. *Vel* ex succis herbarum depuratis.

3. *Vel* ex aquis destillatis.

4. *Vel* alio simplici liquore, vide Clysterem.

5. *Vel* ex iis mixtis, ita vt $\bar{z}$ iij. iiij. pro iniectione sufficiant, in quibus, vt dictum, si quæ faciant ad intentionem, dosi dicta poteris dissolvere.

V S V S & FORMVLA R. &c. fiat

334 *Method. Præscribendi*
injectionis in uterum tepidè per mètræ
chytē.

UTILITAS ad varios uteri affe-
ctus, ad inflammationes, ulcera, dolores,
flatus, calefaciendum, refrigerandum;
menses mouendos, sistendos, secundi-
nas, uteri prolapsum, impuritates va-
rias detergendas. Materiam vide in hy-
stericis & aliis tabulis.

In Vesicam, & Penem.

COMPONUNTUR ex liquore ido-
neo, ut sæpius dictum, simplici, com-
posito, vide clysterem alterantem, sunt
& ex emulsionibus, ut passim in gonor-
rhæâ, ad ardores.

Quod ad *quantitatem*, ℥ iiij. ℥ iiij. suf-
ficient.

Nota; in hoc alias nihil, alias aliquan-
do dissolui mel præsertim, vel syrupum
idoneum ad ℥ j. nonnunquam rerum va-
riarum puluerem, sed læuigatum in Al-
cool ad ℥ j. ℥ j. β. ℥ ij.

VSVS. R. &c. fiat injectio per syringam:
aliquando, ubi via in vesicam præ-
pedita, illud cum cathetere perficien-
dum imperatur.

UTILITAS maximè ad detèrgendum tum mucum vesicæ orificio adhærentem, tum vlcerum sordes, ad dolores, exulcerationem, carnis excrescentiam, &c. ad ardorem & inflammationem, vt passim in gonorrhæa virulenta, ad vlcera exsiccanda, &c.

In sinus & fistulas.

COMPONVNTVR ex liquore idoneo, cuius dosis pro fistulæ amplitudine, in quo dissoluuntur idonea, idque dosi liberaliore: vbi injectiones alias priuatas imitare, quod ad *quantitatem* liquoris, & dissoluendorum scil.

VSVS. Fiat injectio per syringam.

UTILITAS. Ad callorum obscurationem, maximè detersionem, carnis generationem, ad cicatricandum, quorum materiam vide suo loco.

SOLI DEO GLORIA.

CATHARTICORVM DOSES IN
 substantia, quarum frequens est vsus in
 tractatu de compositione medi-
 camentorum.

CHOLAGOGA.

Mitio- ra.	{	Cassia ab	℥ ss. ad	℥ j ss.	℥ ij.
		Manna	℥ j.	℥ ij.	℥ iij.
		Tamar.	℥ j.	℥ ij.	℥ iij.
		Succ. Ros.	℥ j.	℥ j ss.	℥ ij.
Medio- cria.	{	Aloë	℥ j.	℥ ij.	℥ ij ss.
		Rhabarb.	℥ j.	℥ j ss.	℥ ij.
		Myr. citr.	℥ ij.	℥ iij.	℥ ss. M. ℥ v.
Vehement.	{	Scammon.	℥ vj.	℥ xv.	℥ j. Diol.
		Paul. Aëtio	℥ j.	℥ ss.	ad ℥ xij.

MELANAGOGA.

Mitio- ra.	{	Senna	℥ ij. ℥ j. ℥ j ss.	℥ ij. quid.	℥ iij.
		Polyp. querc.	℥ ij.	℥ iij.	℥ ss.
		Epithymum	℥ ij. ℥ iij.	℥ ss.	
Vehement.	{	Hellebor. nig.	℥ xv. ℥ ss.	℥ ij.	℥ ss. ℥ j.
		Lap. arm. lot.	℥ ss. ℥ j.	℥ j ss.	illotus ad ℥ j.
		Lapis Lazuli	℥ ss. ℥ j.	℥ j ss.	℥ ss. ℥ ij. ad ℥ ij. ss.

PHLEG-

PHLEGMAGOGA.

- Mitius. *Carthamus* ℥j. ʒß. ʒ-vj.
 Medioct. *Agaricus* ℥ij. ʒj. ʒij. (ad ʒij.
 { *Cucubib* ℥ij. ʒj. ℥iv. Mef. à ʒj.
 { *Hermadaet.* ℥ij ʒj. ʒjß. M. à ʒjß.
 { (ad ʒijj.
 Vche- *Mechoaca* ℥ij. ʒj ʒjß. vel ij. ad
 ment. { *Rad. Galap.* ℥ij. ʒj. ℥iiij. (summū.
 { *Colocynth.* gr. vj. xv. ℥j. Diosc. ℥ij.
 { *Opopanax* ʒß. ad ʒj.
 { *Sagapenum* ʒß. ad ʒj.
 { *Euphorb.* gr. iiij. viij. xij.

HYDRAGOGA.

- Mitiora. *Ebuli* { *semen* ʒj.
 { *ortex* ʒij.
 { *succus* ʒß. ʒvj.
Sambucus eodem modo.
 { *Sold. mella* ʒj. ʒjß. ʒij.
 Vchement. { *Ireos succus* ʒß. ʒvj. ʒj.
 { *Elaterium* ʒ. vj. ℥ß. ^{ʒij.} xv.
 { *Esula prepar.* ʒ. vj. ℥ß. ^{ʒij.} xv.
 { *Mechoaca & Galap.* Vide sup.

I N D E X

R E R V M.

A

A Cetum destillatum.	107
<i>Apozema Alterans.</i>	1. 2
<i>Eius vsus.</i>	10
<i>Aperiens.</i>	2
<i>Purgans.</i>	12
<i>Apoplegmatissimus siccus.</i>	194
<i>Liquidus.</i>	195
<i>Amygdalatum.</i>	134
<i>Antimonij infusum.</i>	107
<i>Vitrum.</i>	107
<i>Aqua benedicta.</i>	ibi 2
<i>Aromatizatio.</i>	8

B

B Alneum simplex.	239
<i>Compositum.</i>	240
<i>Balsamus odoratus.</i>	310
<i>Bocherum.</i>	158
<i>Bolus Purgans.</i>	171
<i>Roborans.</i>	175

C assia in portione.	53
Cataplasma.	265
Ceratum cum unguento confunditur.	257
Clyster Purgans.	324
Alterans.	327
Nutriens.	329
Collyrium humidum.	283
Liquidum.	285
Siccum.	290
Melliforme.	288
Conditum.	193
Crocus metallorum.	102
Cucupha.	281

D

D ecoctum.	5
Decoctum Purgans.	42
Alterans Officinale, & Magistrale.	44
Decoctum Galli.	160
Alterans.	ibid.
Purgans.	162
Corroborans.	62
Densificium.	296
Destillatum instaurans.	163
Dieta.	143

<i>Alterans.</i>	144
<i>Vacuans.</i>	149
<i>Sudorifica.</i>	ib.
<i>Sudorifica cathartica.</i>	155
<i>Dropax.</i>	269

E

E <i>Clegma. Loch linethos</i>	188
<i>Officinale, & Magistrale.</i>	ibid.
<i>Flestruaria in potione.</i>	57
<i>Embrocatio.</i>	245. 248
<i>Emplastrum.</i>	260
<i>Officinale, & Magistrale.</i>	ib.
<i>Emulsio.</i>	130
<i>Epithema Liquidum.</i>	224
<i>Solidum.</i>	228
<i>Epithymum in decoctis.</i>	27
<i>Erythimum.</i>	298
<i>Purgans.</i>	ibid.
<i>Liquidum.</i>	299
<i>Molle.</i>	300
<i>Solidum.</i>	ibid.
<i>Alterans.</i>	303

F

F <i>Orus Humidus.</i>	231
<i>Siccus.</i>	236

INDEX.

341

Frontale.	278
Fructus minores pondere præscribantur ; integri numero.	23

G

G argarisma.	292
Gualtheri tela.	263

H

H ellebori albi infusio.	101
Hordeatum.	135
Hydromel.	139
Simplex , Aquosum , & Vinosum.	ib.
Medicatum.	141
Hydrofaccharum.	142

I

I alapæ infusio.	57
Uniectiones.	331
In Aures.	ibid.
Vterum.	333
Penem , & Vesicam.	334
Sinus , & fistulas.	335
Infantium Iulepi.	37.

I N D E X.

342

Inseffus.	237
Irrigatio.	246
Iulepus.	31
Duplex.	32
Vsus eius.	37
Inscula, Alerantia, Restaurantia.	169

in char. Libi

188

L Ac.	137
Laconicum.	242
Litimenium.	250
Lotic Cephalica.	230
Pedum.	232

M

M Assapanis.	200
Mechoaca infusio.	57
Mercurius vitæ.	104
Minuens medicamentum.	20
Monspelienfium Apozemata purgancia.	14
Morsuli.	196
Muscardini.	219
Myrobalani non coquendi.	16

N

Nafcale.	319
----------	-----

O

O <i>Doramentum.</i>	310
<i>Siccum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Humidum.</i>	312
<i>Opiata purgantes officinales vsitatiores ; minus vsitata.</i>	180
<i>Opiata.</i>	177
<i>Purgans.</i>	178
<i>Roborans.</i>	183
<i>Oxymel non est vomitorium.</i>	107
<i>Oxyrrhedinum.</i>	280

P

P <i>Andaleon.</i>	199
<i>Pasta regia.</i>	196
<i>Pessarum purgans.</i>	314
<i>Alterans, & Roborans.</i>	316
<i>Pilula.</i>	206
<i>Purgantes Magistrale.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vsuales.</i>	211
<i>Corroborantes, & Alterantes.</i>	212
<i>Pisceolatum.</i>	201
<i>Porio.</i>	40
<i>Porio corroborans.</i>	62
<i>Alterans.</i>	66

<i>Pernicium.</i>	301
<i>Purgans</i>	40
<i>Eius usus.</i>	65
<i>Prisana.</i>	141
<i>Puls.</i>	268
<i>Pulsis Purgans.</i>	280
<i>Roborans.</i>	221
<i>Alterans.</i>	222
<i>Externus.</i>	223
<i>Purgantium dosis.</i>	217

Q

<i>Quercinum polypodium.</i>	27
------------------------------	----

R

<i>Rubifcans.</i>	169
-------------------	-----

S

S <i>Acculi.</i>	174
<i>Scutum.</i>	313
<i>Semicupium.</i>	237
<i>Serum lactis.</i>	137
<i>Sinapismus.</i>	273
<i>Sparadracum.</i>	263
<i>Stuzba humidat.</i>	243

I N D E X.

349

	<i>Sicca.</i>	244
	<i>Sudatorium.</i>	242
	<i>Suffimentum.</i>	303
	<i>Suppositorium.</i>	320
	<i>Simplex.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Compositum.</i>	321
	<i>Syrupus.</i>	67
	<i>Alterans.</i>	69
	<i>Officinalis.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Magistralis.</i>	72
	<i>Purgans.</i>	84
	<i>Officinalis.</i>	83
	<i>Magistralis.</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Syrupus acetosus non est vomitorius.</i>	107

T

T	<i>Abella.</i>	201
	<i>Purgantes.</i>	202
	<i>Roborantes.</i>	203
	<i>Trochisci.</i>	215
	<i>Magistrales parum vsitati.</i>	216

V

V	<i>Aporugintum.</i>	238
	<i>Vapor.</i>	304
	<i>Vesicatorium.</i>	272

<i>Vinum medicatum.</i>	115
<i>Purgans.</i>	118
<i>Alterans.</i>	126
<i>Virrioli Spiritus.</i>	36
<i>Vnguentum.</i>	252
<i>Vomitorium.</i>	95
<i>Triples.</i>	97
<i>Vsus eiusdem.</i>	108

SYSTEMA
MATERIÆ
MEDICÆ

CONTINENS

MEDICAMENTORVM

Vniuersalium & Particularium,
Simplicium ac Cõpositorum

SERIEM AC SYLVAM,

Methodo medendi, ac formulis
Remediorum præscribendis.

ACCOMMODATAM

à

IO. IACOBO A BRVNN;
Phil. ac Med. Doctore, & in Acad. Ba-
sil. Præct. Med. Profess. publico,

MYSTARVM APOLLINEORVM,
in gratiam,

Conscriptum, & hac formâ adornatum
Indiceque auctum.

ROTHOMAGI.

M. DC. L.

P R Æ F A T I O

ad

Mystas Apollineas.

VT artifex cum suo commodo nihil efficit idonea
 deficient materia; etiamsi modus operandi sit
 eidem notissimus: sic Medicus in agrotantium salu-
 tem, sine varia medicamentorum suppellectile idoneas
 eorundem formulas concinnare non poterit; licet ra-
 tionem componendi perfecte noverit. Hinc materia me-
 dicae necessitas & utilitas, cuius in hoc systemate se-
 riem ac solum exhibemus, ex variis plantarum par-
 tibus, (radicibus puta, corticibus, lignis, foliis, flo-
 ribus, seminibus, fructibus, aromatis,) & humori-
 bus, succis nimirum, resinis, ac gummatis: ani-
 malibus item, integris, earumque partibus, humori-
 bus, (ut sunt pinguedines, adipēs, & medullae,) ex-
 crementis, nec non terra marisq; nascentibus corpori-
 bus, metallicis, terris, ac lapidibus variis, marinis:
 compositis item officinalibus, congestam, & in certas
 classes, iuxta seriem indicationum, digestam: ut ex
 ea, tanquam locupletissimo pensu, ac fecundo gremio,
 methodo m. dendi duce, uberrima remedium matre-
 rics depromi possit, ad polyd. ad. alam illum composito-
 rum medicaminum varietatem & turbam fabrican-
 dam. Hunc itaque nostrum laborem, *Mysta Apollinei*, id vestri gratiam susceptum, aequo bono animo
 suscipere.

PROOEMIUM.

DE MATERIÆ

Medicæ nomine, definitione, ac distributione.

VOX MATERIÆ MEDICÆ ambigua est, duo præcipuè denotans. 1. Subjectum Medicinæ, siue materiam, in quam agit Medicus, quæ est materia *actiua*, siue *passiua*. 2. Materiam *instrumentsalem*, & *operantem*, *actiuam*, quæ sub se comprehendit instrumenta sanationis, extra intellectum in rerum natura existentia, siue *ἐξωθεν βοηθηματικῶν*, materiam auxiliorum medicorum, quam rectè cum Gal. 1. alim. fac. cap. 1. distinguimus ab ipso auxilio, quod est prædictæ materiæ imago & idea, in mentè Medici existens, illam rem ad vnguem re-

præsentans. In posteriori hac significatione vsurpatur vel *generaliter*, pro omnibus instrumentis sanitatis, quibus illa vel conseruatur, vel restituitur: cuiusmodi organa sunt triplicia. Alimenta, Medicamēta, & Operationes manuales: vel *specialius* adhuc, quando quidem morborum curatio vt plurimum Medicamentorum ope perficitur, Medici materiæ medicæ nomine intelligunt sylvam Medicamentorum, simplicium, compositorum, quam etiam hic tractandam suscepimus. *Sed hac obiter de nomine.*

Est itaque *Materia Medica*, hoc loco ordinata series medicamentorum simplicium & compositorum, methodo mædendi, & formulis medicamentorum præscribendis, accommodata.

Distributionem quod attinet materiæ medicæ, eam prima fronte ita distinguimus, vt vel *vniversalis* sit, nullam certam partem respiciens, vel *particularis*, ad certam corporis partem, eiusdemus affectum spectans.

Vniversalis in tres alias partes subdividitur. *Prima* respicit causam morbificam vbiuis consistentem. *Secunda*, morborum summa genera. *Tertia*, Symptomata

communissima, maximèquè vrgentia, quæ Medicī operam quandoquē seorsim à causa & morbo exigunt.

Particularis constabit quatuor sectionibus. 1. De Remediis *capitis*. 2. De Remediis *thoracis*. 3. De Remediis *ventris inferioris*. 4. De Remediis *artuum*.

LIBER PRIMVS

DE MATERIA MEDICA

VNIVERSALI.

PARS I.

De Remediis causam morbificam respicientibus.

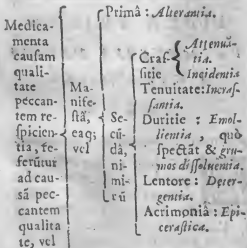
HÆC pars constat sectionibus quatuor. 1. Continet medicamenta respicientia causam morbificam *qualitate* peccantem. 2. Medicamenta respicientia causam morbificam peccantem *quantitate*, & *substantiâ*. 3. Continet medicamenta respicientia causam peccantem *motu*. 4. Complectitur medicamenta

causam morbificam quiete peccantem
spectantia.

SECT. I.

De Medicamentis respicientibus causam mor-
bificam peccantem qualitate.

Typus Sectionis.

{ *Occultâ. Alexipharmaca.*

ALTERANTIA.

Quantquam alterantia, generatim lo-

quendo, nuncupentur omnia illa, quæ non modò manifestis qualitatibus, iisq; tum primis, tum secundis in nos agunt, sed & tota substantiâ seu occultis qualitatibus nos immutant, hoc tamen loco specialiter & κατ' ἐξοχὴν Alterantis vox denotat medicamentû, excessum qualitatis primæ morbosæ contrariâ suâ qualitate corrigens & emendans, siue in humoribus ac contentis, siue in partibus corporis. Genera alterantium tot sunt, quot intemperies, vt suum unicuique intemperiei contrarium alterans opponatur. Contrariæ verò qualitatis in quolibet alterante gradus sunt quatuor, & totidem mansiones in singulis gradibus. Materiam alterantium nullam proponimus, tum quia superuacanea: nam siue humores sint alterandi, siue partes, non utimur alterantibus ita generalibus & indeterminatis, sed respicientibus determinatum humorem, vel partem: tum quia ad hanc methodum componendi medicamenta secundùm formulas externas non adedò necessaria est, vtpotè in qua non habetur ratio gradûs, vel mansionis, quemadmodum in alterâ methodo componendi, quæ considera-

tur secundum formam internam, ac docet modum componendi medicamentum certo gradu tale, V.G. calefaciens in secundo gradu, ex pluribus simplicibus calidis, frigidis, 1. 2. 3. gradu, ita proportionaliter inuicem mixtis, ut gradus inde quaesitus adaequatè resultet.

ATTENUANTIA.

Attenuantia Græcis dicta sunt, quæ crassos ac compactos humores comminuunt ac diuellunt, ut sub eadem quantitate maiorem locum occupent. Hæc in genere omnia tenuis substantiæ esse debent, ob quam facilè penetrare possunt ac insinuare sese in humoris crassi substantiam. Speciatim verò attenuantium quædam sunt frigidæ, ut succus limonum, acetum, oxymel, sed partium valdè tenuium, quædam, & pleraque quidem, calidæ; & sicca, à gradu 2. ad 3. qualia ferè sunt acria, aromata præsertim. *Vsus* horum tum internus est, ad varias viscerum obstructions expediendas, ad expurgandam pituitam è thorace, menses mouendos, calculum frangendum, &c. : tum externus : ad

humorès frigidos cuti impactos calore fundendos, siccitate verò & substantiæ tenuitate comminuendos, & extenuandos, vt postea vel sponte, vel discutientium & attrahentium vsu dissipentur.

Materia horum, vel interna est, ad vsus internos, vel externa. Internæ materiæ tabulâ nullâ peculiari opus est, cum ex diuersis illa colligi possit ac debeat, pro scopo & intentione, diureticorum vid. sudorificorum, menses mouentium, & aliorum attenuandi vi præditorum, vt patebit ex singulorum descriptionibus. Materiæ verò externæ tabula pro vsibus externis hæc est.

Radices: apij, aristolochiæ, enulæ campanæ, ireos.

Folia: anethi, abrotoni, absinthij, calaminthæ, centaurij minoris, chamæpitys, hyperici, hyssopi, lauri, majoranæ, menthæ, origani, pulegij, rosmartini, rutæ, satureiæ, thymi.

Flores: aneti, chamomillæ, hyperici.

Semina: anisi, apij, cumini, fœniculi, rutæ, sinapi.

Fruïtus: baccæ juniperi, lauri.

Adipes & axungie vetustiores, maximè vulpina, vrsina.

Olea; amygdalarum amaratūm, anethi, hyperici, irinum, laurinum, nucum, rutæ, scorpionum, terebinthinæ, vulpinum.

Vnguenta; Agrippæ, & Aregon.

Ex quibus variæ externæ formulæ fieri possunt, fofus, embrochæ, vnguenta, &c.

INCIDENTIA.

Τραπηξά, incidentia ab attenuantibus non re ipsa & facultate, sed objecto tantum differunt, ac modo. Nam attenuantia conueniunt crassis humoribus; incidentia etiam lentis ac viscidis. Eadem autem facultate crassi ac viscidi humores inuicem abscedunt; nisi quod incidentia validiora sint attenuantibus. *Αγρίως* enim diuiditur viscidum ac glutinosum, quàm crassum simpliciter. *Ματρία* proinde incidentium eadem, quæ attenuantium validiorum.

EMOLLIENTIA.

Μαλακτικα Græcis dicta, sunt, quæ dura emolliunt. Sed cum durum tribus

modis fieri possit, siccitate, repletionè ab humore flatuè, & concretionè, siue ex propria partìs intemperie, siue humøris influentis naturâ; emolliens medicamentum id propriè dicitur, non quòd sicca humectat, nec copia distenta euacuat, sed quod concreta excalescit, soluit, atque colliquat. Talia in genere calida sunt omnia in actiuis, cum fiat concretio à frigore; in passiuis moderatè sunt sicca aut temperata, quia siccitas mater est duritiæ: proinde quæ inter emollientia vulgò relata aliter se habent, (vt ammoniacum, galbanum, opopanax, quæ validè exiccant; oleum amygdalarum dulcium, violar. &c. quæ manifestè humectant, contraria temperanda, vt fiant perfectè emollientia. In specie gradus caloris non est idem, sed humori concreto proportionaliter respondens. Nam si contumacior sit, vt in tumoribus scirrholis, requiritur calor ad 2. vel 3. gradum, vt vinci possit frigiditas humoris concreti: si mitior sit affectus, moderatus calor sufficit, vt saluari possit Galeni sententiâ 5. simpl. c. 7. 8. emollientia temperata statuendis, eius nimirum affectus ratione, cui adhibentur.

Vsus emollientium potissimum est extēnus, in partium quarumvis scirrhusa constitutione, abdominis, lienis, hepatis, &c. in clysteribus emollientibus. *Materia* sequens est.

Radices; althææ, bryoniæ, cepa cocta, cucumeris agrestis, ireos, liliorum alborum, liquiritiæ.

Folia: atriplicis, betæ, bis maluæ, borraginis, brancæ ursinæ, buglossæ, maluæ, parietariæ, sambuci, violarum.

Semina; lini, scenigræci, maluæ.

Flores; chamomillæ, violarum, maluæ, meliloti, crocus.

Fructus; amygdalæ dulces, caricæ pingues, vuzæ pastæ, jujubæ.

Liquores; aceti acerrimi vapor, ex lapidis pyritis, aut silicum candentium injectione exiccatus, & ita exceptus à parte, vt exhalare minimè possit; parte tamen priùs oleis, emplastris, & fomentis emollita aliquantum: decoctum intestinorum, capitis, & pedum veruccis.

Resinæ; pini, terebinthina.

Gummi; ammoniacum v̄sitatissimum, bdellium, galbanum, opoponax, styrax.

Axungia; porcina, humana, vitulina,

gallinacea, caponum, anatum, ceruina, vaccina, suilla recens, taxi.

Sena: hircinum, caprinum, taurinum.

Excrementa animalium: butyrum, cæsy-
pus, cera pinguis, propolis, stercus bu-
bulum, mellis fauus, lanarum prima lo-
tura.

Olea: oliuarum, lini, liliorum alborum,
violarum, amygdalarum dulcium, lum-
bricorum, anethi, petroleum, chamo-
millæ, irinum.

Vnguenta; de althæa, resumptiuum.

Emplastra; de mucilagibus, diachy-
lum simplex, & cum gumm. de meliloto.

Nota. Gummata vetusta discutere po-
tius, quam emollire; nisi aliorum humi-
dorum miscela emendentur.

Adipes & pinguedines magis emol-
liunt, quàm olea: & recentes magis; quàm
vetustæ, (quæ sunt ætate calidiores,
acres & salsæ,) iuuenum, quàm senum.

Adipes acriores & salsæ aqua sæpiùs
abluendæ, vt exuant siccitatem.

Ex emollientibus validiora sunt, radix
bryoniæ, cucumeris agrestis, ireos, Item,
resinæ & gummata.

GRVMOS DISSOLVENTIA.

Hæc vsus quidem ratione referuntur ad emollientia, quia sanguini & lacti concreto soluendo conueniunt, quamuis ratione facultatis ad validè attenuantia & incidentia referenda sint. Talibus namque grumi sanguinis soluantur, & lactis, vt ex sequenti tabula videre est.

Radices; aristolochiæ rotundæ, vince-toxici.

Folia; apij hortensis & montani, rutæ hortensis, artemisiæ, absinthij, abrotoni, satureiæ, thymi.

Semina; cumini aceto triti, raphani.

Succi; calaminthæ montanæ, acetum scilliticum: lixiuuium juniperinum, samentitium cum aceto, vel melle.

Syrupi; oxymel simplex, scilliticum, hydromel.

Animalium partes, & excrementa; mumiæ, coagulum leporis, hædi, cancrorum fluuiatilium vstorum cinis.

Gurmi ammoniacum aceto solutum.

Carbones tilix aceto restinctæ.

Chymica salia ex diureticis, spiritus salis, terebinthinæ.

Quibus

Quibus omnibus emollientia miscenda, althæa præsertim, malua, & butyrum.

DE TERGENTIA.

In genere dicuntur, quæ lentos & glutinosos humores corpori adhaerentes, aut impactos contactu suo rapiunt, & transeundo secum deducunt. Naturæ sunt calidæ, vel etiam frigidæ in actiuis; sed efficaciora sunt calida: in passivis sicca sunt, cum aliqua partium crassitie, cuius ope aliquandiu morantur, & consequenter vellicando, & abradendo lentos humores, donec cedant, postea facilius eosdem secum deducunt & expurgant. In specie verò iuxta Gal. 5. simpl. 12. duplicia sunt detergentia; *porifica*, *extergentia*, & *suppurantia*, *deobstruentia*: illa poros cutis expurgant, tenuis cuiusdam & nitrosæ substantiæ; hæc verò internos meatus ab infarctu liberant, ac ut suo loco dicitur à præparantibus humores re ipsa non differunt, unde etiam petenda. Hic ergò *mentam* tantùm proponemus *et* *porificam*, quorum *usus* in sordibus, quæ tùm cutis superficiem ac meatibus, tùm ulceribus

succrefcere solent, expurgandis.

Radices; apij, aristolochiæ vtriusque, aronis, cyperi, cucumeris asinini, dracontij, iridis, gentianæ, plantaginis, sigilli Salomonis.

Folia; absinthij, apij, anagallidis maris & fœminæ, agrimonix, chamædrys, centaurij minoris, chelidoniæ, betæ, marrubij, plantaginis.

Semina; vrticæ, plantaginis, apij, atriplicis.

Farina; seminis lini, fœnogræci, cicerum, lupinorum, hordei, orobi, fabarum: quo etiam refer fursur.

Succi; saccharum, aloe, vinum, fœt vini, lixiuium omne: huc etiam lac virginalè refer.

Animalium excrementa; vrina, fel, serum lactis, mel.

Resinæ; terebinthina, thus, myrrha.

Mineralia; alumen, vitriolum, zrugæ æris, chalcitis, tuthia, salnitrum, auripigmentum, æs vltum, spodium, chrysocolla naturalis, factitia.

Olea; amygdalarum amatarum, terebinthinx, tartari.

Vnguenta; Apostolorum, Ægyptiacum, Sapo, maximè niger.

EPICERASTICA.

Ἐπιπικρατικὰ sunt, quæ humoris acrimoniam, sensumque partis exasperatum retundunt, vel vi sua emplastica, vel temperata humiditate. De emplasticis suo loco. Epicerastica simpliciter dicta sunt sequentia.

Radices; althææ, liquiritiæ, maluæ.

Folia; maluæ, nymphaeæ, semperuiui, portulacæ, lactucæ.

Semina; hordei decorticati, hyoscyami albi, lactucæ, lini, papaveris albi, oryza.

Fructus; iuiubæ, passulæ, poma dulcia, pruna dulcia, sebesten, amygdalæ dulces, pinea.

Succi & liquores; lac amygdalarum, amyllum, aqua hordei, ius pingue, lac sonchi, cremor ptisanæ, succus foliorum solani, halycacabi.

Animalium excrementa; albumen oui, butyrum, lac omne, serum lactis: *partes animalium*; vituli caput, & pedes, ut & agni caput, eorumque ius.

Mucilagines; seminis psyllij, cydoniorum, seminis & radicis althææ, seminis

lini, malvæ, radicis borraginis.

Olea; oliivarum, violarum, amygdalarum dulcium, seminis cucurbitæ expressum, hyoscyami albi, papaveris albi, oleum plumbi.

Vnguenta; rosatum, album camphoratum.

Syrupi; violaceus, è pomis, de althæa Fernel; liquiritia, iuiubis, papaveris, portulaca.

Varia officinalia; pulpa cassiæ, diacodium, diapenidium, saccharum candidum violatum, iulepus violaceus, mel violaceum.

ALEXIPHARMACA.

Horum quædam communia sunt, quæ venenis omnibus resistunt, quædam propria, peculiari cuidam veneno opposita. De communibus hoc loco, ad quæ fere semper confugimus, præsertim cum nos latet species veneni: quorum, *ratione diversitati veneni, non usus, alia incrementa* quæ peculiarem habent usum in peste, febribus malignis, venenis assumptis, alia *externa*, quæ medentur moribus, aut ictibus venenatis.

Interna.

Radix. angelicæ, anthoræ, bistortæ, cruciatæ, seu gétianæ minoris, dictamni albi, enulæ campanæ, eryngij vtriusque, *h. e. vulgaris & marini*, gentianæ maioris, imperatoriæ, leuistici, pimpinellæ saxifragæ, scorzoneræ, tormentillæ, vince-toxici.

Cortices & ligna; lignum aloës, santala omnia, cortices citri.

Folia; absinthij, dictamni, quinquefolij, (*maioris repentis*,) rutæ hortensis, & capratæ sine galogæ, scabiosæ, scor-dij, valerianæ maioris, ylmariæ, veronicæ.

Semina; anisi, acetosæ, cardui-benedicti, citri, coriandri, grana juniperi, grana kermes, hyperici, leuistici, napi, ocymi, pimpinellæ saxifragæ, portulacæ.

Flores; borraginis, buglossæ, caryophyllorum, crocus, ericæ flos & coma *Dioscorid.* calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, nymphææ, rosmarini, rosarum rubrarum, violarum.

Fructus; glans querna, nux juglans, poma citri, arantiorum.

Aromata; cinamomum, caryophylli aromatici, macis, nux moscata, cardamomum, piper omne, longum præsertim, zedoaria.

Succi; citri, arantiorum.

Resinæ ac gummi; myrrha, camphora, laserpitium, vel benzoinum.

Animalium partes, excrementa; caro phasianorum, castoreum, coagulum leporis, mumia, moschus, unicornu, ebur, os cordis cerui, cornu cerui recens, seu parturulum, lapis bezoar.

Terræ; bolus verus, terra sigillata vera.

Lapides pretiosi; coralla, perlæ, rubinus, smaragdus, hyacinthus, sapphirus, topazius.

Marina; ambra, succinum.

Confectiones; theriaca, mithridatium, confect. hyacynthi, alkermes.

Conditæ; corticis citri, myrobalanorum.

Conserve; florum buglossæ, violarum, rosarum rubrarum, nymphææ, rosmarini, calendulæ.

Species; aromatici rosati, de gemmis, diambra, triasantali, dianthos, diamoschi, diascordij, pulvis rubens Pannonicus, Saxonicus.

Ex quibus omnibus varia fieri possunt
 Antidota magistralia, aqua, extracta, condi-
 ta, tabella, pulueres, &c.

Externa.

Ad morsus venenatos vsurpantur, in-
 trinsecus quidem, 1. *Alexipharmaca* præ-
 dicta cardiacis commixta. 2. *Puluis vi-*
perarum, qui paratur ex carne viperae, (reli-
 cto corde & jecore,) vino albo lota, &
 lentè in furno exsiccata, vt puluerisari
 possit, additis, si velis, aliis alexiteris.
Dosis ʒ ss. circiter cum vino aromatico.
 3. Ad morsum canis rabidi, *Antidotus*
Galeni, ex thuris parte j. gentiana parti-
 bus v. cinerum cancerorum fluminalium parti
 x. *Dosis* ʒ ss. ʒ j. ʒ ij. cum vino.

Extrinsecus verò, 1. *Alexipharmaca* mix-
 ta cum attrahentibus ad cutem. 2. *Casa*
venenati animalis cuiuscunque, morsui vel
 ictui admota.

LIBRI PRIMII

PARTIS PRIMÆ

SECTIO II.

*De Medicamentis respicientibus causam mor-
bificam peccantem
quantitate.*

Typus Sectionis.

Medicamēta causā mor- bificā quan- titate pec- cantem spe- ctantia, vel sunt	Preparātia	Humores, Di- gestiva dicta.
		Corpus, A- perientia.
	Vacuantia vniuer- salia,	Purgātia pro- priè dicta.
		Vomitoria.
		Diuretica.
		Sudorifica.

PRÆPARANTIA HUMORES,
seu DIGESTIVA.

DIGESTIVA seu præparantia humores sunt, quæ humorum vitia in primis & secundis qualitatibus, quæcunque coctioni impedimento sunt, per contrarias emendant, hacque ratione quasi præparant, partim ad fœliciores coctionem à natura instituendam, partim ad commodiorem vacationem arte moliendam. De qua præparatione intelligendus est aph. 22. s. 1.

Hæc triplicia sunt: alia enim bilem, alia pituitam, alia melancholiam præparant.

- *Bilem præparantia.*

Bilis flava ratione primarum qualitatum, cum sit calida & sicca, postulat refrigerantia & humectantia; ratione vero secundarum, cum alia sit tenuis, *bilis flava* dicta, alia crassa vel adustione; vel crassorum humorum permixtione, ut vitellina, porracea, aruginosa, & carulea, illa est incrassanda, hæc attenuanda. Bilem itaque alterantia sunt duplicia, *Incr.* s.

sanctia, & Attenuantia. De quibus notā, quod tametsi non omnia sint humida, frigiditate tamen qua pollent, calorem remittant, & exsiccationem vltiorem prohibeant, sicque per accidens humectent.

Incrassantia.

Radices; buglossæ, plantaginis.

Foliis; portulacæ, plantaginis, lactucæ, folani hortensis, semperuiui maioris.

Semina; cydoniorum, lactucæ, malæ; papaueris albi, plantaginis, psyllij.

Flores; nymphææ, violarum, papaueris rheas, rosarum, malæ.

Fructus; iuiuhæ, cydonia, granata, pyra, prunæ dulcia, sebesten.

Gummi; tragachantæ, arabicum.

Succi; foliorum & fructuum in hac tabula modò dictorum, amyllum.

Aque; foliorum & florum prædictorū.

Syrupi; foliorum, florum & fructuum prædictorum, in officinis vsitati, vt & *femini papaueris albi.*

Conseruæ; florum nymphææ, violarum, rosarum, malæ.

Species; diatragacanthi frigidi, diacy-

donitès sinè speciebus, diamargaritum
frigidum, diapenidion.

Attenuantia.

Radices; asparagi, acetosæ, cichorij,
graminis.

Folia; acetosæ, capillares omnes her-
bæ, (h. e. *adiantum*, *polytrichum*, *cete-
rach*, *salvia vite*) quatuor intybaccæ,
h. e. *endivia*, *cichorium*, *cicerbita*, *scariola*
seu *endivia*: *dens leonis*, *chondrilla*, *he-
patica*, *trifolium acetosum*, *lingua cerui*,
na, h. e. *phyllitis Dioscor.*

Semina; acetosæ, endiviæ, hordeum,
quatuor frigida maiora.

Flores; cichorij, endiviæ.

Fructus; arantiorum, limonum, citri,
melones, pepones, pruna acida, cerasa
acida, ribes, berberorum.

Gummi; camphora.

Succi depurati; foliorum & fructuum,
in hac tabula recensitorum, item om-
phacium.

Aque; herbarum etiam prædictarum,
quæcunque haberi possunt ad manus.

Syrupi quoque foliorum & fructuum
recensitorum, qui in officinis prostant.

Conseruæ cichorij, acetosæ, citri.
Species diatrumfantalon.

Pituitam præparantia.

Pituita ratione primarum qualitatum, vel est frigida ac humida, vt *insipida, acida, ac vitrea*, & hæc corrigenda est calefacientibus, & exiocantibus: vel calida & sicca, vt *salsa pituita*, & hæc præparatur vt bilis, admixtis tamen pituitam respicientibus. Ratione secundarum qualitatum omnis pituita crassa est, lenta ac glutinosa, hinc corrigenda attenuantibus, incidentibus, ac detergentibus.

Radices; quinque aperientes, (h. e. *asparagi, petroselini, fœniculi, apij, rusci,*) *acori, angelicæ, arystolochiæ, cypeti, calami aromatici, enulæ campanæ, chinæ, galangæ, ireos Florentinæ, imperatoris, liquiritiæ, pœoniæ, salsæparillæ, valerianæ, zedoariæ.*

Folia, *absinthij, agrimonis, (tempetata,) betonicæ, calaminthæ, chamædry, chamæpitys, fœniculi, hyssopi, hyperici, lauri, maioranæ, marrubij albi, menthæ, melissæ, origani, pulegij, rosmarini, rutæ, saluiæ, saturciæ, serpilli, thymi.*

Semina ; quatuor calida maiora & minora, cardui benedicti, coriandri, citri, leuistici, pœonia, fileris montani, vrticæ, sinapi.

Fructus ; baccæ lauri, juniperi, nux Indica, ficus.

Flores ; anthos, calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, lauendulæ, lilij conuallij, saluiæ, stœchados.

Cortices & ligna ; guaiacum, sassaphras, cortex citri, arantiorum.

Aromata ; omnia.

Resinæ ; myrrha, mastix, storax, thus.

Animal ; mel, moschus, castoreum.

Marina ; ambra, succinum.

Aque ; foliorum recensitorû quæcunq; extant in officinis : aqua vitæ, cœlestis, imperialis, theriacalis.

Syrupi ; de absinthio, byzantinus, capillorum Veneris ; syrupus condituræ acori, conseruationis corticum citri, & zingiberis, hyssopi, menthæ, mel rosatum, oxymel simplex, & scilliticum, syrupus de prassio, de duobus & quinque radicibus, de stœchade.

Condituræ ; radicis acori, enulæ campanæ, zingiberis, myrobalanorum emblicarum, chebularum, nucis moscata,

nucis juglandis, corticum citri, arantiorum, oliuæ conditæ.

Conseruæ ; florum anthos, stœchados, faluæ, absinthij.

Pulueres ; aromaticum rosatum, caryophyllatum, dianthos, diambra, diamoschum dulce, diarrhodon Abbatis.

Confectiones ; aurea Alexandrina, thetiaca, Mithridatium.

Trochisci ; de absynthio, gallia, & alypta moschata, eupatorio.

Olea destillata ; anisi, cinamomi, cumini, garyophyllorum, corticum arantiorum, fœniculi, nucis moschatæ, rosmarini, maioranæ, succini.

Melancholiam præparantia.

Melancholia duplex est, adusta hoc attrabilaria, quæ cum sit valdè calida, sicca & crassa, postulat frigida, valdè humectantia, & attenuantia. Recurrendum itaque hic ad tabulam bilem crassam attenuantium, in primis verò hic commendatur *succus pomorum redolentium*, ex quo etiam poterit parari syrupus. Vel non adusta, *succus melancholicus* dictus, qui sua natura frigidus, siccus, & crassus,

ideôquæ moderatè calefacientibus, humectantibus, & attenuantibus præparandus. Materia horum sequens est, vbi nota, quòd si quædam sicciora occurrant, ea humidioribus esse temperanda.

Radices; aronis præparata, buglossæ; enulæ campanæ, filicis, polypodij quercini, satyrionis, quinque aperientes, liquiritiæ; quæ semper præscribenda ad sicciorum naturam temperandam.

Cortices; citri, radicum capparum, mēdiani fraxini, tamarisci, sambuci.

Folia; borraginis, buglossæ, becabungæ, cuscutæ, centaurij minoris, ceterach, cochleariæ, capillorum Veneris, fumariæ, lupulorum, melissæ, nasturtij, scolopendriæ, thymi.

Semina; quatuor calida maiora, apij, agni casti, basiliconis, cardui benedicti, citri, cuscutæ, nasturtij, petroselinii.

Flores; quatuor cordiales, (h. e. borraginis, buglossæ, rosarum, violarum,) & nymphææ, ad temperanda sicciora, calendulæ, genistæ, leucoji, tamarisci, sambuci, crocus.

Fructus; cappares, passulæ maiores & minores.

Gummi; ammoniacum, lacca.

Animal. blatta, os de cordē cēri, mēl,
sericum.

Aquæ ; foliorum ac florum prædicto-
rum vſitatae in officinis.

Syrupi ; de fumaria , bugloſſa , cortice
citri, de ꝑ. radicibus, capillorum Veneris,
byzantinus.

Confeſt. alkermeſ, theriaca.

Conſeruae ; florum bugloſſæ, borraginis,
enulæ campanæ, capillorum Veneris.

Conditurae ; corticis citri , mirobalano-
rum, zingiberis.

Species ; diambrae , diamoſchi dulcis,
de gemmis, lætificantis Galeni.

Trochiſci ; de abſinthio, capparibus, gal-
lia moſcata, dialacca, eupatorio.

Olea deſtillata ; aniſi, fœniculi.

Salia ; abſynthij, fraxini, tamarifci.

PRÆPARANTIA CORPVS.

Corpus præparantia ſiue *aperientia* ſunt,
quæ remouent impedimenta facilis pur-
gationis, humorum videlicet craſſitiem,
& meatuum obſtructionem : de quibus
intelligendus aphoriſ. 9. ſ. 2. qualia ſunt
attenuantia, incidentia, & detergentia.
In genere vocantur *ἀνοσμητικά* (quæ vox

ad omnēs internos ductūs expediendos. accommodari potest) aperientia, item *εὐπρανία* de obstinentia, ab usu sic dicta, quia meatus aperiunt, & infarctu liberant vias, per quas humores debent fluere : neque differunt à præparantibus humores re-ipsa ; sed tantummodo subjecto : Solet enim quandoque accidere, vt humores etiam non crudi, vel præparati iam, minùs tamen fœliciter euacuentur, eò quòd crassi lenti humores adũnt, vias intercludentes, per quas ducendus est humor peccans ; vnde hujus præparationis necessitas elucescit ; quam etiam in morbis acutis & turgente materia requirit Gal. i. aph. com. 24. præsentem nimirum viscidarum cruditarum copia. In specie aperientia duplicia sunt, *calida*, humoribus pituitosis & melancholiæ naturali, vel *frigida*, bili crassa & melancholiæ adustæ consecrata. Calida quidem repetenda sunt ex tabula præparantium pituitam & melancholiam naturalem : frigida verò ex tabulæ præparantium bilem crassam & melancholiam adustam. Indè ergò petenda.

PURGANTIA PROPRIE

Lenientia dicta.

Purgantia medicamenta vel *improprie* sic dicuntur, vel *proprie*. Illa ὕπακτα, lenientia, hoc speciatim Cathartica vocantur. *Lenientia* in quadruplici sunt differentia. *Alia* enim aluum turbant *lubrificando*, quæcunque substantia sua pingui & humectante intestinorum superficiem inter ~~etiam~~ aliàs sicciorem vel asperam ita læuigant, vt fæces nequeant adhærere, qualia sunt oleum amygdalarum dulcium, butyrum, juscula pinguium carnium. *Aliæ* dicuntur *abluentia* & *abstergentia*, quæ copiosa humiditate fæces diluunt, & abluunt intestinorum superficiem. Talia sunt, aqua sola, serum lactis, lac, betula, parietaria, brassica, spinachia, & horum juscula. *Alia comprimencia*, quæ vasa & intestina comprimendo, humores contentos exprimunt; hac ratione cydonia vltima mensa sumpta aluum laxant: sic plurimos vina cruda & acerba admodum purgant, non certè alia, quàm vi adstringendi. *Alia denique erodentia*, quæ mordendo virtutem expultricem extimulant,

huius generis omnia calida & acris, præterea tenuium partium sunt, item salsa nonnulla. Sic auriga quidam non paucos febre diuturna laborantes, haustu vini exhibito, in quo manipulum salis prius dissoluisset, liberauit: nam per vomitum & dejectionem purgati sunt magna violentia, qui hauserunt. Hoc ferè modo cibi multum saliti, aut aromatizati aluum purgant stimulando; eodem planè modo fiunt spontaneæ vacuationes. Hoc pacto etiam pharmaca umbilico imposita purgant: quale est unguentum de arthanita. Et hæc omnia sunt impropriè purgantia, quæ quemlibet humorem obuium absque ullo delectu euacuant. Propriè autem dicta purgantia, non quemuis humorem, sed certum electiue purgant. De quibus nunc agemus.

Purgantium propriè dictorum classes sunt quatuor: Cholagoga, Phlegmagoga, Melanagoga, Hydragoga. Cholagoga sunt; cassia, manna, tamarindi, succus rosarum, aloë, rhabarbarum, myrobalani, scammones. Phlegmagoga sunt; carthamus, agaricus, turbitib, bermudastylis mechoaca, radix Islap, colocynthis, opopanax sagapennum, euphorbium. Melanagoga sunt sequentia; sena polypodium quercinum, epi-

ibimum, belleborus niger, lapis armenus lortus
lapis Lazuli. Hydragoga deniq; sunt, ebuli &
sambuci semen, cortex, succus : soldanella, irens
succus elaterium, esula præparata, mechoact,
& radix Ialap. Quibus annumerantur
 plurima alia obsoleta, quæ ab usu recesser-
 re, referenda potiùs ad improprie dicta
 purgantia, vel præparantia humores;
 composita item, syrupi, electuaria, pilulæ
 purgantes, &c. quorum mentio facta in
 tractatu de formulis præscribendis. In
 singulis autem prædictis purgantibus sex
 capita considerabimus. 1. *Genus.* 2. *Elec-*
tionem siue notas veri & non adulterati
 purgantis. 3. *Qualitates* tum primas, tem-
 peramentum scilicet; tum secundas ac
 tertias, sub quibus etiam comprehendimus
 partes, quibus profunt, & affectus,
 quibus resistunt; sexum item & ætatem,
 quibus conducunt. 4. *Corrigentia.* 5. *Disposi-*
tionem, iusimam, mediam, summam. 6. *Formam,*
 qua commodissimè exhibentur; licet pos-
 timum hoc methodum componendi
 magis sapiat.

PURGANTIVM I. CLASSIS,
in qua tractantur,

CHOLAGOGA,

CASSIA.

GENUS.

Cassia (hoc loco) est fructus arboris
cujusdam Indicæ, Pyri magnitudine, fo-
liis mali persicæ, floribus genistæ simili-
bus, luteis, garyophyllum redolentibus.
Fructus hic est siliqua oblonga, rotunda,
nigrescens, exterius lignosa, interiùs re-
pleta medalla multa & nigra, seminibus
quoque multis, rotundis & planis, mem-
branis ligneis & transuersis à se inuicem
diuisis. Et appellatur *Cassia Arabum* ab
inuentoribus, *Actuario cassia nigra*, aliis
cassia fistula aut *siliquosa*, item *cassia solu-
tina*, ad differentiam *cassie Græcorum*
& *cassie Poëtarum*. Nam *cassia Græcorum*
nihil aliud est, quàm *cinnamon officina-
rum*, vulgè *canella* dictum, & differen-
tiæ gratia *cassia lignea*, siue *cassia odorata*
appellatur, *Cassia Poëtarum* est herba

coronaria, quam Theophrastus *Cneorum* appellat, cuius figuram proponit Mathiolus. Nostræ cassiæ pulpa tantum est in usu, quam *florem cassiæ & cassiæ extractam* vocant: licet Fallopius & Marcardus canne quoque, & seminibus optime contritis vim purgatoriam, eamque majorem, quam ipsi pulpæ adscribant: quam sententiam non probant. Ant. Musa, & Garcias ab Horto.

Electia.

Eligenda est fistula insignis, recens, ponderosa & plena, quæ sc. concussa non resonat, splendens, foris ac intus in pulpa pinguis. Nec antè usum extrahi debet, cum diutiùs reposita pulpa penitus ace scat.

Qualitates.

Quoad primas qualitates non multum est intemperata cassia. Nam Avicenna lib. 2. cap. 197. scribit. eam in actiuis temperatam, in passivis nonnihil humectare. Serapio l. simpl. cap. 12. eam constituit temperatam. Meis. 6. simpl. nonnihil

ad calorem accedere scribit. Ant. Musa in exam. simpl. calidam humidamque ordine primo aut secundi initio. Quoad secundas qualitates, lenit admodum; emollit. laxat: purgat bilem, pituitam, & sanguinem purum reddit. Quoad partes, & affectus, dicata est pectori ac pulmonibus, hepati, renibus ac vesicæ. Hinc utiliter vsurpatur in pleuriticis, febribus ardentibus, jecoris intemperie calida, renum ac vesicæ ardore, calculo item: in gonorrhœa ex materia acri & semine biliolo. Quod ad ætatem & sexum, omni ætati tata, & grauidis est utilis.

Correlia.

Præter utilitates recensitas hoc habet incommodi cassia, quod flatulenta sit, aut nimis lubricet, aut tardæ sit operationis. Hinc nocet flatulentis, ventriculo debili & humidiori, alioque nimis lubricæ minùs commoda, vlceribus etiam vesicæ ac renum insensa: eos item, qui aluo sunt difficili, non multùm iuvat, nisi vitia ipsius corrigantur. Corrigitur autem, quatenus flatulenta, semin. anis. scenicul. cicuti ad ʒ b. vel ʒ j. quatenus

nimis lubricat, puluer. cortic. myrobal. rhab.
cinam. mastices, maximè verò semin. coriandi
præparati : quatenus tardæ est operatio
nis, acuitur opiatis vel tabulis purgantibus
ad ℥ ij. vel ℥ ß.

Dosis.

Datur plerumque pueris ad ℥ iij. ℥ ℥
Adultis ℥ j. ℥ j ß. ℥ ij. Prægnantibus aut
etiam imbecillibus ℥ j. Si cassia cum
canna assumitur, dosis eadem. Commu-
nis cassiæ & frequentissima dosis est ab
℥ ß. ad ℥ j ß.

Modus exhibendi.

Accipitur cassia forma boli vel porionis.
Boli forma si assumatur, huius basis est
cassia ad ℥ j. vel ℥ j ß. pro necessitate:
additis corrigentibus, aut partem affe-
ctam respicientibus ad ℥ ß. ℥ j. vel
acuentibus ad ℥ ij. ℥ iij. plus minus, &
cum s. q. sacchari fiat bolus. V. G. In affe-
ctibus pectoris. R. Cassiæ recenter extractæ
℥ j. plus minus. flor. sulph. vel alterius pe-
ctoral. puluer. ℥ j. vel ℥ ß. sem. amiss. aut al-
terius corrigentis ℥ ij. cum sacchar. fiat
bolus.

bolus. In febribus ardentibus, R. *castia* ℥j. V. G. *sem.citr.* puluerifat. ℥j. cum *saccharo* fiat bolus. In renum ac vesicæ affectibus præscribitur *castia* ad ℥ vj. cui adduntur *reuebint.* lotæ aq. *pariet.ar.* ℥ ij. cum *puluer. liquirit.* & *sacchar.* s. q. fiat bolus. In gonorrhæa. R. *castia* q. l. pro indicatione, & miscentur cum ea, quæ semen supprimunt, ut *corall. mastic. bolus oriental. trochisc. de carab.* ad ℥ ℔. ℥ ij. & cum *saccharo* fiat bolus, optimum medicamentum. Si acuenda est vis *castiæ*, R. *castia* ℥ vj. ℥ ℔. opiat. vel tabell. purg. V. G. *di. aprun. laxat.* vel *electuar. de succ. rosar.* ℥ ij. ℥ iij. *sem. cori.indr. præpar.* ℥ ij. cum *sacchar.* fiat bolus. In iis, qui lubrica sunt aluo, adduntur alia purgantia roborandi & adstringendi vi prædita. V. G. Ad *castiæ* ℥j. sume *puluer. rhab.* vel *cortic. myrobalan.* ℥j. cum alicuius ex corrigent. ℥ ℔. & fiat cum *saccharo* bolus. Quòd si forma *portionis* assumatur, sumendus erit aliquis liquor, in quo postea dissoluenda est *castia*. Liquor autem vel est aq. destill. V. G. *acetos. end. cichor.* vel decoctum ex plantis idoneis. Sume V. G. *castia* ℥j ℔. quam dissolve in s. q. liquoris, fiat potio. Hodie Lutetia *castiam* exhibent ex in-

fusione, qui modus est omnium optimus: quia cassia in forma boli ingrata est ob nimiam quantitatem, dissoluta verò cum liquore idoneo, potiones nimis reddit spissas. Proinde satius est, si cassia infundatur in aliquo liquore in loco calido, & in infusi colati l. q. dissoluatur, si opus, aliud quoddam catharticum, & ita exhibeatur. V. G. in febris ardentibus, R. aq. acetos. q. v. in qua infunde cassia recent. extr. ʒjss. vel minus. In colatura l. q. dissolu. elect. de succo rosar. ʒij. plus minus, fiat potio.

M A N N A.

Genus.

Manna vox ambigua est. Vel enim de manna thuris intelligitur, quæ nihil est aliud, quàm micæ thuris concussu elisæ, dum conuehitur, vel mannae voce intelligitur ros condensatus. Hoc loco posteriorem mannam intelligimus. Huius variae quidem sunt differentiae à provinciis petita, ea tamen in officinis usitata est, quæ communiter *Calabrica* nominatur: quia in Calabria circa canis ortum

ex Fraxino & Orno, ab incolis in usum medicum colligitur. Quæ duplex, *grana*, quòd minoribus granis constet, & *masticina*, quæ majoribus, & mastices guttis propè æqualibus. Illa *manna foliorum* appellatur, quòd ex foliis colligatur: hæc *corporis*, quia ex ramis arboris habetur. Est autem hæc manna cœlestis omninò, h. e. cœlitus delapsa foliis insidet, non autem gummi instar ex arbore exudat & concrevit, ut voluit Altimarus & Monachi, qui in Mesuem scripsere: quia non solum in arborum foliis spectatur, sed etiam in pratis, adedò ut fœnisece ob mannam à Sole solutam, falces ab herbis nequeant explicare. Quòd verò ex Fraxino tantum & Orno colligatur, in causa est occulta potestas Fraxini ad mannam, quæ sola mannam in se cohibet ac condensat, cum ex reliquis arboribus eadem instar mellis statim defluat in subjectas herbas.

Electio.

Eligenda candida, recens, anno non vetustior: (rufa enim & fusca inveterata est,) rotunda, cujus grana disrupta,

R ij

non sunt spongiosa, nec cinericia, sed solida & alba.

Qualitates.

Auicenn. & Mes. temperata. Auerrhoi calida & humida. Aperit, emollit, læuigat. Aluum blandè mouet : bilem educit, & serosos humores purgat. Asperæ arteriæ & thoraci dicata. Hinc utiliter vsurpatur in febribus hecticis, siti extinguenda. In febribus ardentibus minus, prodest, ob dulcedinem, quam propter facilè in bilem mutatur. Vtero gerentibus & pueris tutò exhibetur.

Corrigentia.

Corrigitur, quia flatulenta, *cinamom. anis.* vel *zingib.* momento : quia tardæ operationis, acuitur *syr. rosar. solut.* vel decocto purgante leuiter : quidam addunt *diagrid.* gran. ij. iiij. iv.

Dosis.

Ab ʒ j. ad ʒ ij. ʒ iiij. communiter ʒ jʒ
Pueris ʒ j. Mes. à ʒ vj. ad ʒ xv. sed

fortè intellexit mannam optimam masti-
cinam.

Formula.

Exhibetur *formâ potionis* dissoluta autè
in iure pulli gallinacci, in quo vix perci-
pitur: aut in sero lactis, aut in decocto
aliquo, aut in aqua conuenienti. In co-
licis cum oleo amygdalar. cui aliquid
addendum vini maluatici. Aliquando
mandenda præcipitur.

TAMARINDL

Genus.

Tamarindus est fructus arboris cuius-
dam Indicæ, quem Arabes ad genera
palmularum siue dactylorum referunt,
ac si esset palmæ sylvestris Indicæ fru-
ctus, q. d. dactylus Indus siue palmula
Indica: *tamar* enim eorum linguâ *da-*
dylum siue *palmulam* denotat. Verùm
hunc fructum non propriè vocarunt da-
ctylos, quasi eius arbor è palmarum esset
generibus, aut similis palmæ, sed respi-
cientes ad similitudinem fructus, qui

etiam officula in se continet, sicut dactyli, cum aliud nomen aptius non inuenierint. Caterum huius fructus pulpam tantum est in usu abjectis nucleis.

Electio.

Optimi sunt tamarindi, qui sunt pingues, ex obscuro rubentes, acidi & molles: unde Oxyphænica dicuntur.

Qualitates.

Frigidi sunt & sicci ordine secundo Mesuræ: & quidem intenso Brasauolæ: Auerthoi autem tertio. Leniunt humores præassatos, ac demulcent bilem. Aluum ciunt, & bilem soluant. Proinde utiliter usurpantur in vomitu, siti extinguenda, insania, obstructis, hydropicis, arquatibus, & lienosis. Faciunt etiam ad omnes cutaneas exulcerationes à sanguine præassato, scabiem videlicet, lepras, vitiligines & lichenas.

Correctio.

Noceat frigiditate sua ventriculo fri-

gido, & tardæ sunt operationis. Proinde corriguntur *maci*, *maslice*, *cinamom.* vel *spica*. Acuuntur *sero caprino*, *succo fumaræ*, vel *lupulor.* *mannæ* vel *castiæ*.

Dosis.

Ab $\bar{z}$ j. ad $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ iij. quæ variat ratione modi exhibendi.

Modus exhibendi.

Exhibentur *formâ boli* vel *portionis*. *Formæ boli* si exhibendi, tunc eorum substantia pistillo subacta, per setaceum cribrum eliquatur, & postea additis corrigentibus, (dosi in castia dicta,) cum *saccharo* fiat bolus. At plerunque non soli tamarindi exhibentur, sed ad *pulpæ tamarindor.* $\bar{z}$ β. additur *castiæ* $\bar{z}$ j. & additis corrigentibus, ut dictum, cum *castiæ* fiat bolus. *Portionis forma* usurpantur in *infuso* vel *decocto*. *Infusio* fit ita. Macerantur in aqua *endiuiæ* ad horas tres, postea expressione factâ, cum *saccharo* exhibetur colatura. *Decoctum* ita fit. R. *Tamarindor*, $\bar{z}$ j. coq. in *seri lact.* vel iutis alterati *lupulo* vel *fumariæ* $\bar{z}$ x. ad consumm.

R iij

ptionem $\bar{z}$ ij. Colentur per lintēum densum. Cape de colatura $\bar{z}$ ij. $\bar{z}$ v. $\bar{z}$ vj. cum saccharo fiat potus. Dosis decocti & infusi eadem est, ab $\bar{z}$ ij. ad $\bar{z}$ v. $\bar{z}$ vj.

S V C C U S R O S A R U M.

Rosæ, in officinis usitatæ.	{	Albæ	{	Vulgares.
				Moscatis.
				Punicæ, siue rubræ.
				Pallidæ, siue incarnatæ.

Genus.

Est succus elicitus ex rosis pallidis siue incarnatis, vel etiam albis, non vulgaribus tamen illis, quibus passim rosetæ florent, verum Damascenis siue moscatis.

Electio.

Melior est succus ex rosis moscatis, siue Damascenis vocatis, quàm pallidis: prætereà succus rosarum completarum quoque melior est.

Qualitates.

Hic succus, calidus est & siccus primo gradu; etsi rosæ frigidae sint primo & sicce secundo. Ratio secundum Mes. quia est à substantia terrestri & frigida secretus. Discutit, abstergit, deobstruit: purgat bilem, & aquas citrinas maximè: menses mouet. Quare grauidis non propinatur. Hepati ac cordi confert: hinc obstructioni hepatis, & palpitationi cordis opem fert, febribus item biliosis: (purgat enim humores causantes hos affectus.) Viscera purgando simul corroborat: & nulla in eo malignitas.

Dosis, ac Modus.

Ab ℥ j. ad ℥ ij. cum aqua saccharata, aut secundum Mes. cum sero lactis aut melle, exhibendo ℥ j. succi ros. cum seri lact. ℥ ij. ℥ iiij. Apud nos verò paratur infusio rosar, pallidar. ex hac verò syr. ros. solut. simplex (Mucharum) & compositus, item mel rosar. solut., ex succo verò paratur elect. de succo rosarum; sed rubrarum.

RHABARBARVM.

Genus.

Per antonomasiam sic vocatur radix quædam insignis populi Barbari, seu Indici, vel prouinciæ cuiusdam Barbaræ, Troglodyticæ dictæ, sed male. Nam vt autor est Garc. ab Horto lib. 1. c. 37. & Linscot. par. 4. Ind. orient. cap. 29. nullum est rhabarbaricum aut Indicum, sed solummodò Chinense; quia nullibi, nisi in China, prouenit: vnde per Tartariam Ormuz defertur; & hinc in Indiam, ac iterum per Tartariam in Turciam, hinc Venetias: vnde reliqua regna Europæ petunt. Radix hæc Dioscoridi & Galeno ignota fuit, vndè malè quidam rhabarbaricum Dioscoridis & Galen. cum nostro rhabarbaro confundunt. Nam rheum Diosc. non habet vim purgatricem, & notis veri Rhab. caret. Rhabarbarum enim substantiâ compactum est, ponderosum & aridum, sapore amarum, odore acre: colore exterius subnigro ac rufescente, intus ex rufo flavescente, & ad nucis moscatæ colorem internus

accedentē, ac maceratum vel manduca-
tum tingens croceo colore. Rhaponti-
cum non est compactum, sed rarium; non
ponderosum, sed leue; non aridum, sed
lentum; non amarum, sed subacre; non
odoratum, nec colore simile rhabarba-
ro. Neque etiam pseudo rhabarbarum
illum monachorum, seu hippolapathum
Dioscoridis cum hoc nostro debet con-
fundi. Nam huic genuini Rhabarbari vi-
res non sunt.

Electio.

Eligendum est rhabarbarū, quod ad
notas prædictas quam proximè accedit.

Qualitates.

Calidum & siccum est ordinē secūn-
do Mesuæ. Quod tamen simpliciter &
citra distinctionem intelligi nequit. Nam
ex eodem Mesue Rhabarb. duplici con-
stat substantiā, crassiore vnā & adstrin-
gente, quæ aquea est & terrea: alterā
tenuiore, quæ aërea est, & ignea. Ob du-
plicem hanc substantiam mistam habet
temperaturam, & consequenter etiam

mistas facultates. Ratione enim tenuioris substantiæ facultatem habet purgandi bilem & pituitam, ac deobstruendi, ratione crassioris substantiæ purgando simul adstringit. Si *partes* spectes, hepatis maximè dicatum est remedium, quod maximè confortat, vnde à nonnullis anima hepatis, & theriaca hepatis vocatur. Quoad *affectus*, confert omnibus affectibus ab obstructione natis, E. G. Ictero, hydropi, tumori splenis, febribus putridis diuturnis, dolori hypochondriorum punctorio, ratione sc. tenuioris substantiæ. At ratione crassioris & adstringentis summè insuper confert vomitioni, lienteria, dysenteria, sputo, cruento, sanguini vnde cumque erumpenti, ruptis & contulis. Nocet tamen iis, qui patiuntur ardorem urinae, quem auget, quia diureticum est ac vesicam petit. Omni etiam tempore tutò datur, ac ex morbo convalescentibus.

Correctio.

Corrigitur ipsius tarditas *cinam. schænanarb.* ad ℥ ℥. ℥ j. *spica* ad gr. iij. iv. pro ℥ j. *rhobarb.* ab hac tamen abstinendum

in grauidis, febris, & iis, qui facile vomunt. Quidam corrigunt *maſtice*, ſed præſtat Rhab. primùm irrorare aqua vitæ, & poſteà infundere liquoribus conuenientibus.

Dofis.

In ſubſtantia exhibet Meſ. à ʒ j. ad ʒ iv. in infuſo à ʒ jʒ. ad ʒ iij. Hodie in ſubſtantia nullus exhibet ultra ʒ j. vel ʒ iv. in infuſo raro adſcendimus ad ʒ ij. nunquam ad ʒ iij.

Modus exhibendi.

Datur vel in *ſubſtantia*, vel in *infuſo* aut *decocto*. In *ſubſtantia*, ubi adſtringendū ſimul conſilium eſt, & ubi maiore adſtrictione opus, rhabarbarum inſuper torrefieri debet. In *infuſo* aut *decocto*, ubi magis animus eſt purgandi. Nam macerando vis purgatrix tenuior in humorem transfertur, adſtringens verò & terrea remanet. *Subſtantia* ipſius variis modis exhibetur. 1. *Forma pilularum*: ſic plures ſunt maſſæ pilularum officinalium recipientes rhab. vt *pilul. aggreg. pil. de tribus*,

& pil. sine quib. pilul. de rhab. Mesua. 2. Forma
 potionis, soluendo puluerem rhab. in
 liquore idoneo, putà jusculo, sero lactis
 caprini, aq. destill. conuenienti, vt plantag.
 apij, intybi, vino albo, additis corrigenti-
 bus, interdum etiam syrupo ros. solut. R.
 V. G. liquor. ℥ij. plus minus, rhab. ℥j.
 ð iv. corrigent. ð ß. ðj. syr. ros. solut. ℥j.
 Fiat potio. 3. Forma boli: miscendo pul-
 uerem ipsius cum cassia, passul. caric. sac-
 charo rosaceo: vel cum succo ros. aut syrupo
 ros. solut. cum pauco cinamom. & sacchar.
 in consistentiam boli, quem solibus æsti-
 uis parùm fermentari permittimus. 4.
 Formâ rotularum, pro pueris. R. Rhab. ð j.
 cum sacchar. solut. aq. conuen. s. q. fiant
 rotulæ, quas pueri facilè comedent. 5.
 Formâ placentularum, etiam pro pueris,
 rhabarbaro melle subactò & cocto ad
 consistentiam placentæ. 6. In forma cydo-
 niati miscendo rhab. cum diacydonio
 inter coquendum. Vel sume malum cy-
 donium, & diuidatur, ac sublatis locula-
 mentis & cellulis seminum imple caui-
 tates puluere rhab. vel senæ, aut carbon.
 aut agarici: deinde vniantur partes, &
 papyro inuoluantur, coquantur in cliba-
 no, vel foco ad tabem: hinc soluantur, &

abjectis medicamentis pulpa manducetur. *Infusum* rhabarb. etiam variè exhibetur. 1. Communiter *rhab.* cum corrigent. maceratur in liquor. idonei s. q. vel ζ ij. ζ iij. &c. & postea exprimitur: expressum sumitur, vel in eo insuper dissolvitur *syr. ros. solut.* ζ j. aut *electuar. de succo rosar.* ζ j. ζ j b. &c. fiat potio. 2. *Forma placentularum* pro pueris, sumendo infusionem ipsius, addendo farinam, vel pulverem panis, quibus simul mixtis fiat pasta, ex qua formantur placentulæ. 3. *Vel* hac ratione pro delicatulis. R. *Rhab. pulverisat.* q. v. infunde in *aq. vitæ* ad extantiam iv. digitorum, in B.M. per quadrimum, coloratum vinum effunde, & novum infunde, idque toties, dum color nullus reddatur. Infusionem hanc destilla, & ad restibilis succi in fundo ζ j. adde *ol. cinamom.* $\mathfrak{z}$ ij. Pro infantibus ac prægnantibus pretiosum ac innoxium. *Dosis* $\mathfrak{z}$ j. cum vini albi cochleari. *Decoctum Rhabarb.* paratur coquendo ex tempore *Rhabarb.* cum corrigentibus in liquoris idonei s. q. postea exprimendo: expressum deinde sumitur, vel in eo insuper dissolvitur *syr. rosar. vel electuar. de succo ros.* vt suprâ.

A L O E.

Genus.

Aloë est succus concretus plantæ cuiusdam, quam describit Dioscorides lib. 3. cap. 21. quæ foliorum effigie sedum majus refert, & ob viuacem eius naturam semperuiuum marinum à quibusdam vocatur. Eius duo sunt genera: *aloë caballina*, sic dicta, quod veterinarij ipsa vtantur ad purgandos equos, asinos, mulos; & *aloë hepatica*, quod hepatis modo coacta sit, cuius differentia laudatissima est *succotrina*, sic dicta, non à succo citrino, vt voluit Fuchsius l. x. d. compos. medic. c. de aloë, sed à solo natali Socotra insula. Hinc nonnulli succotrinam peculiarem differentiam constituunt, distinctam ab hepatica; cum differant tantum gradu bonitatis.

Electio.

Eligenda est aloë succotrina. Nam caballina est tantummodò fax & sedimentum aloës, hepatica verò deterior

est succotrina. Notæ verò optimæ aloës sunt *substantiâ, pondus, color, odor, sapor*, in quibus singulis conditiones quædam spectandæ. *Substantia* ipsius debet esse solida, ac hepatis modo coacta, friabilis tamen, & facilè liquefcens, si in aqua ponatur, non arenosa, sed pinguis ac lævis. *Pondere* levis est, quoque leuior, eò præstantior, quia indicatur ex leuitate, non esse admixtam arenam. *Coloris* est subflavi vel rufi, pellucidi & transparentis; opaca enim & obscura signum est vetustatis. *Odores* est boni, ad odorem myrrhæ inclinantis. *Saporis* secundùm Galen. parum adstringentis & multum amari.

Qualitates.

Calida est ordine secundo remisso, vel primo intenso, & sicca tertio, secundùm Galen. quamvis, eodem autore, non simplicis, sed mixtæ sit naturæ. Nam modicè etiam adstringit, licèt valdè amara sit. Quoad *secundas* qualitates, intùs sumpta habet vim aperiendi officina venarum, & abstergendi partes, quas permeat: ob id vitanda his, qui hæmorrhagiæ obnoxij

sunt ex orē, aluo, vtero : hinc noxia prægnantibus. Purgat bilem & pituitam crassam : bilem suâ substantiâ : crassos verò & pituitosos humores vi suâ absterforiâ ; sed ultra hepar non ascendit ipsius vis. Euacuat enim tantum ex primis venis. Galen. 8. compos. med. local. in hieræ mentione. Quoad partes, ventriculo maximè dicata est, si quicquam aliud, inquit Galen. & Mesue ipsi prærogatiuam tribuit super omnia purgantia in ventriculo roborando. Prodest etiam capiti per consensum ventriculi affecto, oculis item, & hepati. Quoad affectus & morbos, vtilissimè adhibetur in nausea, cruditate, lumbricis, ictero, cachexia, lipitudine, somno turbulento citra febrem, &c. *Temperaturis* prodest frigidis & humidis : siccis verò, vt biliosis iuuenibus & senibus, aut extenuatis, vt hæticis, nocet : nisi quum ingens est humorum excrementorum prouentus. Hinc etiam ventriculo, ac hepati calido sicco, & frigido sicco obest. Febricitantibus quoque cautè adhibenda.

Correctio.

Tria sunt in aloë, quæ correctionē

egent. 1. Quod tardæ sit operationis. 2. Quod debilis sit operationis. 3. Quod mastomotica est, & orificia venarum aperit. Primum incommodum corrigendum est, additis aromatibus essentię tenuioris & acribus, ut sunt, *macis, nux moscat garyophylli, cinamom. spicanard. calam. arinat. cubeb. schœnanth. crocus.* Alterum incommodum corrigitur à Ruffo quidem addita *terebinthina*, vel alia resina scriorē. Mes. verò admiscet alia purgantia, ut *colocynth. turbit. & similia.* Recentiores verò abluunt eam in decocto rhabarb. vel infusione rosar. & sic reddunt robustiorem. Tertium vitium corrigitur commiscendo *maslicem, tragacanth. ar. bdellium,* & similia. Vel abluendo eam aqua endiuix, aut cichorij: quia hæc simplicia frigida & humida bonam partem substantiæ medicamentoſæ illi lotionē subtrahunt. Recentiores omnem noxam aloës corrigunt sequentibus præparationibus. 1. Quidam ita præparant. R. *Aloës lb̄ j. aceti rosar. par. ij. aq. rosar. odoratiss. part. j. amborum sc. q. s.* Bulliant simul bis vel ter, colentur ac exprimantur. Quod colatum est & expressum lento igne semper agitando coquatur ad pri-

stinam aloës consistentiam, ac referuētūr in vsum. 2. Alij aloēm succotrinam infundunt in succis quibusdam, V. G. *borraginis, bugloss, violar, rosar, rubr, cardui-benedict, veron, chamæpiti, chamomill, solis* vel mixtis inuicem; sumendo t̄b̄ β. aloës, succorum t̄b̄ j β. vel plus etiam, exprimendo postea, & coquendo ad spissitudinem. 3. Alij puluerem aloës nutriunt *sero lactis, succo rosar, vel endiu*, & ad solem vel fornacem, aut in B. M. exsiccant: exsiccata iterum in puluerem redigunt, nouum succum affundunt, ad denuò siccant: tandem tertio, vel etiam sæpiùs nutritam & puluerisatam aloēm, nouo succo imbuunt, & in consistentiam redactam, vel omninò exsiccata, vsui reponunt. 4. Alij denique parant eam in formam *extracti*. R. Aloës succotrin. q. v. affunde *spiritus vin, vel aqu. end. acetos.* q. s. maceretur in B. M. donec liquor coloretur, qui deinde separetur per inclinationem, & recens affundatur, toties reiterando, dum nullum ampliùs colorem liquor affusus reddat. Tandem omnis humor collectus & transcolatus, redigatur in consistentiam *extracti* exhalatione vel destillatione. Seruetur ad vsum.

Dosis.

A ʒ j. ad ʒ ij. Mel. Infusa ab aurēa vno, h. e. ʒ j. ad ʒ iij. cū sc. purgādi consiliū est : quōd si tantūm alius solvenda, exhibetur à ʒ j. ad ʒ j. consideratis tamen considerandis.

Formula.

Exhibetur 1. *Forma potionis* in decocto aromatum supra dictorum, aut sero lactismacerata & expressa. Sed hæc forma propter nimiam amaritudinem respuitur, nisi in affectibus soporiferis ad facultatem sopitam excitandam. 2. *Forma electuarij*, vt in hiera picra Galeni. Sumendo scil. aloēm cum suis corrigentibus, & cum melle coquendo in consistentiam electuarij. Aloës sunt partes tres, corrigentium vna, mellis triplum, vel quadruplum ad puluerem. 3. *Forma pilularum*, idque vsitatissimè. Sic omnes ferè pilulæ officinales aloēm recipiunt. Pilulæ autem ex aloë variè formantur, pro varia aloës præparatione. Quod si enim veterum more corrigatur & præparetur

aloë, sumuntur eius part. ij. corrigent.
 pars j. & cum idoneo succo vel liquore
 formatur massa pilular. Ita fiunt *pilula de
 aloë lita* incerti auctoris, ex aloës succo
 ros. lot. ʒj. agar. trochisc. ʒ iij. mastic.
 ʒ ij. spec. diamosch. dulc. ʒ β. cum vino
 maluatico. Quod si verò ex recentiorum
 sententia præparetur, tunc vel ex ea præ-
 parata sola ac per se possunt formari pi-
 lular, cum aliquo liquore, si opus. Sic ex
 aloë rosata formantur cum vino pilular.
 ex ʒj. quot voles: vel insuper poterit ad-
 di succus aliquis inspissatus, vel alius
 liquor, cum corrigentibus aut dirigen-
 tibus, & formari pilular, quarum dosis à
 ℥j. experiundo ad ʒj. vel plus. Ita præ-
 rantur pilular Angelicæ dictæ.

MYROBALANI

Genus.

Myrobalani sunt prunorum quædam
 genera, quæ Avicennæ & Serapionis in-
 terpres Myrobalana vertit citra ratio-
 nem. Nam Myrobalanos significat nu-
 cem, vel glandem vnguentariam, ex qua
 oleum ad prætiosa vnguenta exprimitur.

De quâ Dioscor. lib. 4. cap. 154. At nostra Myrobalana nec glandium ideam referunt, nec pretiosum unguentum redolent. Sunt autem eorum quinque generâ in officinis vsitata, à diuersis arboribus producta: *citrina*, *chebula*, *Inda*, *emblica*, & *bellirica*: quarum cortex tantùm in vsu. *Citrina* dicuntur à colore citrino, corticem habent paruum ac tenuem, nucleum magnum. *Chebula* maximæ sunt omnium & longissimæ, rugosæ & angulosæ, paruum habentes nucleum. *Inda* parvæ sunt & valdè nigrae. *Emblica* fragmenta potiùs sunt, quàm integra pruna. *Bellirica* rotundæ sunt instar gallæ, corticem ac nucleum crassum habentes.

Electio.

Citrina commendantur, quæ in viridi læuescunt, ponderosæ vel graues, quia carne multâ & densâ infarctæ, gummosæ, si frangantur, ossis exigui. *Chebula* præstant, quæ præ cæteris crassiores, colore nigro purpurascente, & quæ in aquam dejectæ fundum quàm citissimè petunt. *Inda* excellunt, quæ maximè nigricant, crassæ, ponderosæ, nullo intus

osse, & quæ contractæ in vnum compressæ cernuntur. *Emblivæ* laudantur, quæ in maiora, crassiora, densiora & ponderosiora frustra diuiduntur, & quæ minus ossis quàm pulpæ habent. *Bellivæ* optimæ sunt magnæ, multà & densa carne, graues, & quibus crassus sit cortex.

Qualitates.

Myrobalani omnes frigidæ sunt primo, & siccæ secundo gradu, exceptis *Emblivis*, quas *Mes.* dicit, frigid. & sicc. in primo tantùm gradu, sed intellige admodum intenso. Vnde quoad *secundas qualitates*, omnes purgando simul adstringunt: hinc fluxionibus omnibus dicatæ, & hæmorrhoidibus conferunt. Ventriculo, cordi, ac jecori dicatæ. In specie autem *citrinæ* sunt Cholagogæ. *Indæ* melancholiam ducunt, & exhilarant. *Cebulæ* & *emblivæ* phlegmagogæ sunt. *Bellivæ* ea omnia possunt, quæ priora.

Correctio.

Corrigitur adstrictio ipsorum additis aperien-

aperientibus & vrinam cientibus, vt sunt
sem. odorata : vel si fricentur, & inun-
gantur oleo amygdalar. dulc. vel butyro, dum
attenuantur & comminuuntur.

Dosis.

Puluer. ʒ ij. Decocti aut infusi ʒ ʒ. ʒvj.

Modus.

Exhibentur vel *condite*, vel in *infusione*
aut *decocto*. *Condite*, si roborandi consi-
lium, sumendo pluribus diebus vnā à
cibo. In *infuso* vel *decocto*, vbi magis va-
cuandum. Coquuntur autem vel infun-
duntur in aqua, iure, sero & vino ad ʒvj.
per se, vel ʒʒ. cum aliis, additis corri-
gentibus. In expressione dein alia sol-
uuntur, vt dictum, in Rhabarbaro.

SCAMMONEA.

Genus.

Est succus concretus plantæ eiusdem
nominis, qui ex incisa radice lactei succi
plena colligitur, & reseruat. Cuius va-

De Materia

410

riæ sunt differentiæ ratione loci natalitij apud Dioscoridem, Plinium & Mesuem; optima tamen est Antiochena.

Electio.

Notæ optimi Scammonij sunt *substantia, pondus, color, odor & sapor. Substantia* læue est, rarum, & fungosum, instar spongiæ tenuissimis foraminibus seu fistulis friabile ac tenerum, pulueratu facilimum, ac citò liquefcens. *Pondere* quàm leuissimum Plinio. *Colore* splendidum ac nitidum: instar gummi, translucens instar glutinis taurini: cùm frangitur, fuluum, linguæ verd affricatum, vel aqua dilutum, lactescens. *Odore* non tetro, licèt non suauì. *Sapore* insipidum, neque vehementer linguam excalefaciēs, quod admisti tithymali argumentum est.

Qualitates.

Temperamento calidum est, & siccum scammonium, & quidem ordine tertio secundùm Mesuem, ac proinde calidis & siccis naturis nociuum. A cuius tamen sententia cogimur discedere;

Nam si legitimum sit scammonium, nec iithymali succo adulteratum, statuendum potius calidum & siccum moderatè, quandoquidem nec acre gustu, nec amarum, ut malè sentit Mes., sed potius insipidum. Purgat à partibus remotis bilem tenuem, aquas citrinas & serosos humores confertim. Magna enim trahendi facultate est præditum. Hinc si paulò largiore copia sumatur, humores acres confertim attracti & prolapsi in intestina, grauia inducunt symptomata. Nam acrimonia sua intestina abradunt, vnde tormina, dysenteria, & tenesmus: venarum item orificia aperiant, vnde immoderatæ alui fluxiones nonnunquam ad sanguinem vsque: præterea status quosdam mordaces expirant, quibus cor, hepar & reliqua viscera conturbantur, & ventriculus vsque adedò lacessitur, ut sumentibus nauseam concitet: denique acrimonia sua spiritus corporis inflammant, hinc febres facillè excitantur. Quæ omnia symptomata Mes. & alij propriæ scammonij naturæ adscribunt, cum potius humoribus mordacibus, quos propria quadam facultate confertim attrahit, accepta sint ferenda,

quandoquidem purum ac legitimū scammonium talem naturam non habeat, qualem ipsi attribuunt.

Correctio.

Corrigitur scammonium, quia creditur prædicta symptomata per se excitare, cum adstringentibus, refrigerantibus, lenientibus, cardiacis, hepaticis, stomaticis: ex quibus variæ sunt præparations scammonæ, quas videre licet apud Mesuem. Vsitatissima tamen correctio fit cum *succo cydonior. cortic. myrob. citrinor. & mastice*, ex quibus s. a. fiunt trochisci: ad ℥ j. scammon. electi sumuntur cortic. myrobalan. mastic. ana ʒ β. succi cydon. ℥ β. & ʒ β. fiant trochisci. Vel scammonium tritum in malo cydonio excavato, & pasta obuoluto, coquitur in clibano aut prunis. E pomo refrigerato scammonium eximitur, & vsui reseruetur. Vera autem scammonæ præparatio fit cum succo limonum depurato, in quo dissoluitur in B.M. & feruens adhuc per linteum transmittitur: quo pacto crassa & impura eius substantia, quæ non nisi noxam parit, seccat. Scammo-

nium sic præparatum ac correctum appellatur Diagrydium.

Dosis.

Dosis præparati scammonij, h. è. diagrydij à ḡ. vj. ad ḡ. xij. Ḑ j. Mes. à ḡ. v. ad xij. Dioscor. & Ruffus vsque ad 3 j. Paulus & Aëtius vsque ad Ḑ ij. Quicquid sit, Græcorum scammonium fortè mitius erat, nec vt hoc tempore succo tithymali adulteratum. Standum itaque potiùs in dosi Mesuæ, quàm Græcorum: vt dosi infima sit ḡ. v. vel vj. media ḡ. xij. summa ḡ. xv. vel Ḑ j.

Vtendi modus.

Vsurpatur diagrydium, forma potionis, boli, electuarij, pilularum, pulueris. Potionis formam exhibuit Dioscorid. cum aqua pura, vel mulsa. Elegantius hodiè cum ol. amygdal. dulcium aut syr. ros. solut. simplic. & aqua destill. conuenienti. R. V. G. syr. ros. solut. simplic. Ḑ j. diagrydij ḡ. vij. plus minus, cum aqua cicbor. l. q. hat potio. Bolus conficitur ex Diagryd. ḡ. xij. xv. cum conseruæ rosar. 3 ij. & ol. garyophyl. destillat. gutt.

iv. gratissima purgatio. *Electuarij formæ* usurpatur in *electuario de succo rosarum & diacydonio lucido purgante*, cuius utriusque dosis ad ζ iij. quamvis *elect. de succo rosar.* per se non usurpetur ferè, sed dissolutum aqua destill. conuenienti in formam portionis. Fit etiam iucundissimum *elect.* ex mucilaginis pomorum duplo ad saccharum, cocto ad consistentiam iustam: addendo deinde infusum scammonij hac proportione, ut ζ j. *elect.* recipiat ζ j. infusi: iterum dein coquendo ad iustam consistentiam fiat *elect.* instar diacydon. Dosis ad ζ iij. Infusum autem scammonie fit in aqua vitæ, quod dein per chartam emporeticam trajicitur. *Pilular. formæ* usurpatur cum in multis massis pilular. officinal. tum etiam formando pilulas magistrales, ex diagrydij certa dosi, V. G. $\mathfrak{g}$. viij. ix. xij. cum succo vel syr. idoneo. *Puluis* denique ex diagrydio sic fit. R. *Cremor. tar.* $\mathfrak{d}$ ij. vel ζ j. *diagryd.* $\mathfrak{g}$ vij. vel plus pro indicationibus, M B. fiat puluis, qui sumatur in iusculo.

quædam in envelope
 s. m. ch. x. d. 158

PURGANTIVM II. CLASSIS;
in qua tractantur,

PHLEGMAGOGA;

CARTHAMVS.

Genus.

Est semèn enici satiui, cuius mēdullā tantūm ad purgationes vtimur; proinde etiam in receptis vulgō præscribitur mēdulla seminis carthami contusi.

Electio.

Meliūs est semèn, quod est albūm & planum, crassum & plenum: cuius mēdulla est vntuosa & pinguis, & cortex tenuis.

Qualitates.

Mesuræ calidum 1. & siccum 2. (Galēnus & Paulus calefacere dicunt in tertio, si quis extrinsecus vtatur.) Purgat pignitā & aquas, mitè flatus discutit; pro-

inde colicis & anasarca confert. Thoraci & pulmopi studet; sed ventriculo aduersatur.

Corrigentia.

Corrigitur, quatenus lædit ventericulum, stomachicis, qualia sunt *anisum*, *cinnamon*, *galanga*, *massix*, & similia, quatenus tardæ est operationis, additis acris, vt *cardamomo*, *zingibere*, *sale genuina*.

Dosis.

Ab ζ β . ad ζ ν . ζ j .

Modus.

Exhibetur raro extra compositionem officinalem *diacarbami* in liquido ac solido. Apud Mesuem tamen ex sua & aliorum sententia vsurpatur, 1. *Forma pilularum*, formando ex *medulla carbam.* ζ x . cum *cardanom.* ζ j . pilulas instar ciceris, & dando ζ v . pro vna dosi. 2. *Forma syrupi melliti*, oxymellitis sc. ; *medulla carbami* paño ligata, & oxymelliti *squillitico*, dum coquitur, immersa,

qua id solutivum efficitur. 3. *Forma boli.*
 R. Medull. cartbam. ʒ xij. penidiar. ʒ iv.
 cardamom. zingib. ana ʒ j. cum melle,
 fiant boli instar nucis, quorum vnum,
 vel duos sumat. 4. *Forma potionis*, ea-
 dem medulla ad ʒ ʒ. cum corrigentium
 momento, in iure galli cocta & pro-
 pinata.

AGARICVS.

Genus, & electio.

Est fungus adnatus truncis laricis; no-
 men habens ab Agaria, Sarmatiæ regio-
 ne, in qua præstantissimum nascitur,
 quamvis optimum quoque habeatur ex
 Delphinatu Galliæ, montibus Tridenti-
 nis, nec non Rhetorum, Vindelicorum,
 & Noricorum tractu.

Nota optimi Agarici hoc disticho con-
 tinentur.

*Res frangi præstet, pretiosus Agaricus esto;
 Candidus & Splendens, bonus in libra
 leue pendens.*

Improbatur nigricans, grauis, corro-
 fus, & qui caudici propè adnatus in-
 hæsit.

Qualitates.

Calidus est primo, siccus secundo gradu: incidit, attenuat, terget, aperit, & discutit. Purgat pituitam, crassam præcipuè ac lentam, & bilem vtramque à cerebro, nervis, musculis, sensoriis, spina dorsi, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, utero, articulis, venenis quoque resistit. Unde forsàn à Democrito medicina familiaris appellatur; quòd ad omnes corporis partes conformitatem habeat, earumque obstructions, atque ab iis genitos morbos inueteratos tollat. Omni ætati tutus est.

Correctio.

Duo vitia corrigenda sunt in Agaricis: 1. Tarditas ipsius. 2. Leuitas, ob quam ad fundum ventriculi ægrè descendens nauseam & vomitum facit, & intestinis adherens ea lacinando & pungendo, fluxionesque concitando dolores parit: quæ vitia variè quidem apud Mesuem corriguntur; optima tamen ratio est, si trochiscetur agaricus, cum s. q. vini albi,

vel maluatici, in quo zingibèr fuerit infusum.

Dosis ac Modus.

Pulvis trochiscati & non trochiscati à ℥ ij. ad ℥ j. ℥ ij. In decocto vel infuso à ℥ ij. ad ℥ iv. ℥ v. Exhibetur *formâ potionis, pilular, boli.* *Potionis forma*, si pulvis agarici, præsertim trochiscati, conuenienti liquore dissoluatur, & exhibeatur: vel in eodem decoquatur aut infundatur, & postea colatura propinetur. *Pilularum formâ*, cum in pilulis officinalibus, tum etiam magistralibus, formando ex certa dosi agarici, additis, si lubet, deducantibus ad partem affectam, cum melle vel syrupo idoneo pilulas. *Boli denique formâ*, sumendo quantitatem agarici, & cum *diaphœnico* vel *conseruâ rosar.* formando bolum.

TURBITH.

Genus.

Turbith est radix, ex aliqua harum plantarum, quæ lacteum succum fundunt, ac-

cepta. Sed qualis illa sit, anceps est controversia; unde alij aliter iudicant. Actuar. modo pityusæ radicem, modo alypum Dioscor. existimat: Serapio & Auicenna radicem tripolij Dioscori. Brasauolus putat tithymali myrsinitis radicem. Alij, inter quos Fuchsius, thapsiæ, alij scammonæ radicem autumant. Unde Clusio monente in Garciam, loco turpethi in multis Hispaniæ locis utuntur radice thapsiæ, & aliis locis Europæ radice scammonæ.

Electio.

Laudatur ponderosum & subalbidum, aut cineticium, recens ac fractu facile, intus gummosum. Adulteratum enim in extremitatibus tantum gummosum est.

Qualitates.

Calidum est in tertio, & siccum in secundo gradu intenso. Purgat pituitam crassam & tenacem, ac putrem ex ventriculo, pectore, & partibus remotis, ut iuncturis. Unde confert arthriticis, febribus pituitosis, præseruat à pfora, lepra

& aliis vitiis pituitosis cutis, secundum Mes. Nocet ventriculo, nauseam vomitumque excitans. Pueris, senibus, ac gravidis non dandum.

Correctio.

Corrigitur, quatenus tardæ & debilis est operationibus, acribus, vt *zingiber*. quatenus ventriculo nocet, stomachicis, vt *massice*, *pipere*, & aromaticis, quatenus corpus extenuat, mitigantibus, vt *oleo amygd. sero lactis syr. viol. passulis, saccharo.*

Dosis.

Pulver. à ℥ ij. ad ʒ j. ℥ iv. Mes. à ʒ j. ad ʒ ij. in decocto dosi duplâ datur.

Modus.

Exhibetur 1. *Formâ pilular.* ex ʒ j. V. G. pulveris ipsius, additis corrigentibus proportione subtripla, formando pilulas cum syr. idoneo. V. G. *violaceo.* 2. *Formâ pulver.* R. *Turbith.* ʒ j. corrigentium ℥ j. *sacchar.* duplum ad pulver. M. S. fiat pulvis sumendus in jusculo. 3. *Formâ tabula-*

Forma, sumendo puluerem, & cum saccharo soluto formando tabulas. 4. *Forma boli*, miscendo puluerem cum *conserua rosar.*
 N. B. In vermibus vtilissimum exhibere turbith cum Rhabbarbaro. 5. *Forma decocti*, seu *potionis.* R. V. G. Turbith ʒ ij. vel ʒ iij. cum corrigent. coq. in liquoris idonei. s. q. exhibendo colaturam, vel in ea dissoluendo insuper alia, vt *syr. violac.*

HERMODACTYLUS.

Genus.

Est radix seu bulbus *iridis tuberosa* Lobel. quæ exsiccata ad nos fertur, & verus *Hermodactylus Pauli* censetur. Cuius loco, vt antehac, sic etiamnum magno cum damno, multis in locis vsurpatur *hermodactylus vulgaris*, qui est radix, seu bulbus *Colchici*, quod aut est venenum, ideoque intra corpus sumi non debet. Quale est illud, quod in Colchide nascitur; aut non purgat, vt nostras; aut purgat quidem, sed non est *Pauli hermodactylus*, vt *Syriacum*.

Elettio.

Notæ hermodactyli boni hoc disticho continentur :

*Laus tibi de jure datur, Hermodactyle duro,
Ac solidus sis sis, albi cui signa coloris.*

Solidum hic opponitur raro, laxo, & friabili. Ad has notas minimè accedit bulbus *Colchici*. Hic enim siccatus, rugosus euadit, & foris, intusque nigricat, vel obscure rubescit.

Qualitates.

Calidus est, ac siccus ordinis secundii initio, cum humiditate tamen, ut Mes. loquitur, excrementitia, flatulenta, nausea-bunda, qua ventriculo aduersatur. Pituitam lentam & humores viscidos ab articulis efficaciter trahit: unde, Paulo auctore, arthriticis priuatim dicatus est.

Correctio.

Corrigitur tenuantibus, *cimino, zingib. spica, cinamomo*, & similibus stomachicis & arthriticis, quæ vim ipsius ad articulos deducunt.

Dosis, ac modus.

Mel. à ʒ j. ad ʒ ij. Vsurpatūr 1. *Formâ pulver.* R. ʒ j. hermodactyl. cum pulver. zingiber. & piper. 2. *Decotti.* R. hermodactyl. ʒ ij. corrigentium aliquot ana ʒ j. contundantur crasso modo & liquore idoneo coquantur. 3. *Pilular.* in pilul. de hermodactylis Mesuæ majoribus, quarum descriptio in Augustano. 4. *Trochiscor.* sumendo secundum Mel. hermodactyl. cum suis corrigentibus, & cum succo raphani aut scillæ, formando trochiscos.

M E C H O A C A.

Genus.

Est radix bryoniæ peregrinæ, ex Mechoaca, nouæ Hispaniæ Insula, allata, quæ duplex: Mechoaca alba seu vulgaris, & Mechoaca nigra, quam à loco natali Massilienses Ialapium vel Gelapo vocant vulgè radix Ialap.

Nota utriusque.

Vulgaris Mechoaca deligenda albicanè
 ac recens. Improbatur quæ valdè candi-
 da, aut nigra, aut cariota: adulteratur ra-
 dicibus bryoniæ in taleolas dissectis &
 resiccatis ad formam Mechoacæ. Dolus
 prehenditur teneritudine Mechoacæ;
 cum bryonia habeat substantiam longè
 rudiorem. *Mechoaca nigra* priori similis,
 sed cortice nigricante vestita, interiùs
 rufescens, quæ tessulatim incisa rotunda,
 magnitudine & figura calculum aleato-
 rium repræsentat: gustu est non ingrato
 & gummoso, & ob copiosam gummosi-
 tatem igni admota flammam concipit,

Qualitates.

Calida est in primo & sicca secundo
 gradu, insipida ferè; nec vilius acrimo-
 niæ particeps, secus quàm bryonia sylve-
 stris, quæ acris est, & calida multùm. Pur-
 gat pituitam & aquas, ac purgando par-
 tes roborat. Tussi veteri, colico: dolori
 & lûi Venereæ plurimum confert. Omni-
 tati utilis. Sed Lalapium vulgarem Me-

choacam facultate superat. Nam ob gummi copiosum fortius humores serenos purgare existimatur.

Correctio, ac Dosis.

Corrigitur cum cinamom. anisi, aut masticees tertia parte. Dosis à ʒ ʒ. ad ʒ j. vel ʒ ij. Radix jalap. ad ʒ j. tunc exhibetur.

Modus vivendi.

Sumitur in substantia ferè tantum, sumendo pulverem ipsius cum liquore idoneo, præsertim cum vino, quamvis etiam cum jusculo sumatur. In decocto non datur. Nam experientia comperit, coctione vim ipsius perire & exolui. In infusione cum præscribitur, liquor non solus exhibendus, sed pulvis infusus.

COLOCYNTHIS.

Est fructus cucurbitæ sylvestris, cuius pulpa alba & levis, à seminibus purgata, in usu est.

Calida & sicca est tertio gradu. Purgat pituitam & alios humores crassos glutinosos, è profundis & remotis partibus, vt cerebro, nervis, musculis, articulis, pulmonibus, thorace : quo nomine vsurpatur in cephalalgia, hemicrania inueterata, apoplexia, epilepsia, vertigine, asthmate, tussi, dispncea, morbis articularibus frigidis, dolore colico flatulento, ad pituitam vitream ex intestinis deturban- dam. Nocet valdè ventriculo & intesti- nis, quorum fibris adhæret. Pueris, senibus, & prægnantibus est inimica.

Corrigitur vel forma trochiscorum, qui vocantur *trochisci albandali*, & nihil aliud sunt, quàm colocynthis præparata, quæ ingreditur omnes compositiones colocynthidem recipientes : vel additis cardiacis, hepaticis, stomachicis, & rebus lentis, vt *tragacanth. ol. amygdal.*

Dosis à gr. vj. ad gr. xv. ð j. Diosc. ð ij.

Vsurpatur commodissimè formâ *pilularum*, quamvis & in *electuar.* vt in biera diacolocynth. *Pilula* ita formari possunt. R. *Pulpæ colocynth. ʒ x. cinam. ʒingib. ana ʒ. vi. moschi ʒ. j. cum syr. idoneo* formentur pilul. aliquot. Potest etiam vsurpari formâ extracti hoc modo,

Affunde pulveri ipsius spiritum vini ad
 extantiam sex digitorum, digere per dies
 20. vel vltra: postea per inclinationem
 effunde, tandem ad spissitudinem mellis
 redige: addendo ad ℥ j. succi, olei cina-
 mom. ℥ j. Dos. ℥ β. cum syr. rosato.

O P O P A N A X.

Est succus panacis Heraclei, secun-
 dum Diosc. Galen. & omnes ferè, exce-
 pto Mesue, qui ex ferulaceo Panace siue
 Asclepio, ac aliis nonnullis, qui ex Chi-
 ronio fieri volunt.

Quicquid sit, probatur valdè amarus,
 internè albus aut subfulvus, pinguis, te-
 ner, friabilis, statim liquefcens, odore
 graui.

Calidus & siccus in tertio Mes. at Ga-
 len. sic. in secundo. Pituitam crassam
 & viscidam à remotioribus partibus &
 articulis allicit secundum Mesuem, quam-
 vis nec Diosc. nec Galen. ei vim purgan-
 di tribuant. Nocet ventriculo, & tardè
 est operationis: ac proinde corrigitur ter-
 tia parte mastice, spica, zingib. cin. mom. &
 enula campana.

Dosis ad ℥ j. à ℥ β. Mes. à ℥ j. ad

ʒ ij. Brassa vol. ad ʒ iij. Vsurpatut in pilulis, (hinc pilul. de opopanace Mesuæi.) R. V. G. ʒ j. opopan. acue cum diagr. gr. iv. &c. & cum syr. fiant pilul.

SAGAPENUM.

Est succus plantæ cujusdam, quæ & ipsa Sagapenum dicitur, Galen. 8. simplic. ac ex Media ortum ducit.

Laudatur translucidum, foris colore fuluo, intùs albido, gustu acri, odore grati, substantia crassa, facilè liquefcens in vino.

Calidum ordine tertio, siccum secundo. Purgat pituitam crassam & alios humores lentos secundùm Mes. à Græcis facultas dejectoria silentio prætermissa est.

Corrigentia, ut opopanax.

Dosis à ʒ ß. ad ʒ j. Vsurpatur in pilul. R. sagapeni ʒ j. mastic. cinam. zingib. ana ʒ. iij. fiant pil. cum syr. aliquo.

EUPHORBIVM.

Est succus arboris Libycæ, ab Euphorbo Medico Iubæ Regis Mauritanix nomen habens.

Eligatur translucens, & ex rufo pallidum, in granula concretum, quod leuiter gustatum os diu accensum tenet.

Calidum & siccum est in quarto gradu. Purgat pituitam crassam & lentam, & aquosos humores: ob id valentissimum est medicamentum in affectibus inde natis, vt arthritide, colicis doloribus, & hydrope; sed vehemens est medicamentum, & anxietatem quandam excitat.

Quapropter corrigendum est medicamenti acrimoniam ipsius mitigantibus, vt *ol. amygd. dulc. succo citri*: prætereà cardiacis & stomachicis, vt *massice, croco.* Optima ipsius præparatio fit cum aceto destillato, succo limon. deurato, aut phlegmate vitrioli imprægnato suo spiritu: in quibus dissoluendum est euphorbium in B. M. & adhuc calens per linteum trajiciendum.

Dosis à gr. iij. ad viij. vel xij.

Vsurpatur, vel in pilulis. R. V. G. Euphorb. gr. vj. mitigantium aliquot. V. G. semin. lactuc. portul. endiu. flor. rosar. ana gr. iij. & cum succo limon. fiant pilulæ. Vel cum aqua aut succo endiuixæ solutum, instat potionis. Vel boli formâ cum cassia. R.

V.G. *Cassia* Drach. iij. *euphorp.* *pr.ap.* $\frac{1}{8}$ iij.
cum saccharo fiat bolus.

PURGANTIVM III. CLASSIS,
in qua tractantur

MELANAGOGA.

SENA.

Est planta siliquosa, è rēgionibus orientalibus ad nos primūm allata, coluteæ admodum similis, cujus folia in usum veniunt, quamvis folliculi efficaciores sint Mesuæ. Quod intelligendum de folliculis decerptis virentibus & succulentis, mōxq; siccatis, non autem de caducis & in planta arefactis.

Sed cūm folliculi ad nos non ferantur, eligenda sunt folia senæ viridia, probè resiccata, non maculosa, nec teredine atrita, & à stipitibus mundata ac repurgata.

Quoad *qualitates*, folia sunt cal. sic: primo. Purgat melancholiam, bilem adustam & pituitam à cerebro, pulmone, hepate, liene, ventriculo & mesentio: proinde dictarum partium morbis

ab eiusmodi humoribus proficiscentibus medetur. Omni ætate tuta, ac etiam prægnantibus. Vtilissimum catharticum.

Corrigitur, quatenus flatulenta & ventriculo obesse creditur, *zingib. cinam. miso, garyophyll.*

Dosis à ʒj. ad ʒj. ʒ. ʒ ij. quidam ad ʒ iij.

Exhibetur vel *in substantia*, vel *in infuso* aut *decocto*. *Substantia* variè exhibetur. 1. *Formâ pilular.* R. V. G. Pulv. sen. Drach. j. zingib. cinam. ana ʒ ʒ. sal. nitr. gr. v. fiant pilul. cum syr. aliquo, quæ vel omnes sumi possunt, vel aliquot saltem instat vsualium. 2. *Potionis*, soluendo pulverem *senæ* cum corrigentibus in liquore idoneo, præsertim sero lactis. 3. *Formâ placental.* pro pueris, pulvere *senæ* cum cinam. melle subacto, & cocto ad consistentiam placentæ. 4. *Formâ cydoniati*, ut dictum in Rhabarbaro. *Infusum* *senæ* etiam variè exhibetur. I. *Communitet* folia *sen.* infunduntur dosi dupla, ad eam, qua in substantia dantur cum corrigentibus, in vini albi s. q. postea fit expressio: quæ vel per se exhibetur, vel aliis insuper in hac dissolutis, ut in Rhabarbaro. II. *Formâ extracti* L. a. parati cum aq. lupuli,

sq. lupuli, scolopendr. borrag. fumar. addita
 portione caryophyll. zingib. semin. fœnicul.
 &c. 3. Formâ spiritus semati. R. Fol. senæ
 purgat. ℥ iiij. cremor. tartar. ℥ ij. cinam. ℥ j.
 mac. ℥ ℞. spec. diagal. ℥ j. ℞. zingib. ℥ ℞. In-
 funde triduum in spiritus vini vel com-
 munis, vel maluatici ℔ ij. postea coletur
 & seruetur. Dosis ab ℥ ℞. ad ℥ vj. Deco-
 ctum senæ eodem modo fit, vt decoctum
 Rhabarb. mutatis mutandis.

P O L Y P O D I V M.

Est herba similis filici, in muscosis pē-
 tris & vetustis arborum cāudicibus na-
 scens, vnde *dendropteris*, *felix arborea* di-
 citur: cuius radix, quæ sola in vsum ve-
 nit, habet multos nodos & cirrhos poly-
 porum piscium ritu, hinc nomen.

Eligendum, quod in quercu nascitur, &
 recens est, ac nodosum. Inueteratum
 adstringit.

Quoad *qualitates*, bilem adustam & pi-
 tuitam purgat. Opitulatur colicis. Lie-
 ni peculiariter prodest, vnde in affecti-
 bus hypochondriacis vtilissimum.

Sed quia admodum desiccatur, *corrigen-
 dum* est *liquiritia*, & ad ipsius operatio-

nem iuuandam, tertia parte, *anisi, fœniculi,*
li, zingib. &c.

Dosis à ʒ ij. ad ʒ iiij. & ʒ ʒ.

Exhibetur in *decocto* vel *infuso* facto,
cum liquore idoneo. h. e. partem & affe-
ctum respiciente. V. G. cum *sero lactis* in
scabie ab vsta bile; *aqua bordei* in febribus
quartanis: additis corrigentibus idoneis
proportione subtripla.

E P I T H Y M U M.

Est planta, quæ thymo, hyssopo, satu-
reizæ, serpillo, aliisque plantis cuscute
modo circumnascitur, à qua differt figu-
rà, loco natali, & qualitatibus; licet mul-
ti epithymum & cuscutam promiscuè
sumant. Quicquid sit, hæc medicamen-
ta potiùs apertientium quàm purgantium
rationem habent, & præstat cum aliis,
quàm iis solis vti. Ac proinde rectiùs ad
alterantia referenda fuissent, ad quorum
etiam classem relegamus.

HELLEBORVS NIGER.

Helleborus niger duplex est, *adulteri-*
nus & *verus*. *Adulterinus* iterum vel est

hortensis, quem Fuchsius Eristvurken appellat, & *sylvestris*, siue *belleboraster*. *Verus belleborus niger* aliis est, quem Matthiolum *flore purpureo* vocat, aliis *sanicula femina* Fuchf. aliis, quem Matthiol. *Pseudo-elleborum* vocat, & habet flores buphthalmi. In usu eligendus est verus helleborus, & in eius defectu adulterinus hortensis. Usurpantur autem solæ radices tenui medulla projecta, quæ vino cydoniorum macerata loco tepido, postea exsiccantur & reponuntur ad usum.

Quoad *qualitates*, calidus & siccus est in tertio gradu. Purgat melancholicum siccum, & alios humores adustos solutæ contumaces: proinde omnibus morbis melancholicis prodest, ut mania, melancholia, elephantiasi, quartanariis, &c. Vbi notandum, elleborum nigrum rectè usurpatum innoxium esse medicamentum, ut tutò pueris, grauidis, & debilibus corporibus dati possit.

Corrigitur cardiacis & stomachicis, ut cinam. aniso. fœniculo, &c.

Dosis in substantia, à gr. xv. ad ʒ ß. ʒ ij. Mes. ʒ j. In infuso vel decocto, à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ ij. ʒ. Quidam ad ʒ ß. sed alce. dendo à ʒ j.

Exhibetur vel *substantia* ipsius, vel *infusum*, vel *decoctum*. *Substantia* ipsius exhibetur. 1. *Formâ puluer.* fumendo ellebori nigr. ℞ ij. zingib. mastic. rosar. rubr. cinnamon. anis. ana gr. iv. Misc. in jusculo vteri. In pueris sume ℞ j. 2. *Formâ pilular.* formando ex prædicto puluere cum syr. idon. pilul. 3. *Formâ placentularum*, ut dictum in sena, & rhabarbaro. 4. *Formâ cydoniati*, ut dictum in rhabarbaro. *Infusum* hellebori fit 1. *Communiter modo* in liquore idoneo, puta, decocto, hydromelite, aqua hordei, &c. ut sæpiùs dictum. 2. *Extracti forma*: vbi notandum, quoad menstruum, nonnullos sumere *aquam anisi* additis corrigentibus: nonnullos solum aquam pluuiam accipere sine corrigentibus, eo quòd notarint hellebori malitiam, vel potiùs vim purgantē aromaticum admixtione intendi ac augeri. *Dosis* extracti est ℞ j. *Decoctum* quoque fit duplici modo. 1. *Communiter* in liquore idoneo, ut alia purgantia. 2. In *pomo helleborato*. Pomum transigitur radice hellebot. nigri & caryophyllis, charta cooperitur aqua frigida madefacta, ac sic coquitur in cineribus: inde extracto helleboro & caryophyll. pomum

cum saccharo comedendum offerimus.

LAPIS ARMENVS.

Lapis Armenus non modò in Armēnia prouenit, sed etiam inuenitur in argentifodinis Germanicis, ex quo color paratur in vsum pictorum.

Optimus est læuis, cæruleo-viridis, non lapidosus & friabilis.

Calidus siccus secundo gradu. Purgat melancholiam, & curat eisdem affectus cum helleboro nigro.

Corrigitur minutissimè tritus, frequenti lotionè cum aquis cardiacis, rosar. bugloss. &c. toties facta, donec aqua nullum ampliùs vel colorem, vel saporem induerit.

Dosis loti, à ʒ ss. ad ʒj. ʒj ss. *Illoti*, ad ʒj.

Sumitur omnibus modis, vt lapis Lazuli.

LAPIS LAZVLI.

Lapis Lazuli vel cyaneus, aut cæruleus, magnam cum Armenio, tum ratione originis, tum facultatis & virium cogna-

tionem habet, vt alter alteri facile substitui possit.

Eligendus est autem lapis lazuli aureis maculis distinctus, seu in cuius fracturis radiantes quædam aureæ stellæ micant, vnde à Mesuæo lapis stellatus vocatur.

Calidus secundo & siccus tertio. Easdem cum Armenio vires, sed debiliores habet.

Corrigitur vt armenius.

Dosis, à ʒ. ʒ. ad ʒj. ʒj. ʒ. Mes. à ʒij. ad ʒij. ʒ.

Vsuepatur, 1. *Formâ pilular.* R. ʒij. vel ʒj. lap. Lazuli præparat. cum cinam. zingib. campb. ana gr. vj. Misc. & cum succo aliquo fiant pil. 2. *Formâ pulueris*, sumendo puluerem ipsius subtilissimè tritum cum aromatibus quibusdam, in iusculo vel alio liquore. 3. *Formâ boli*, miscendo prædictum puluerem cum conseru. berzag. 4. *Placentæ formâ*, sed tùm in alcool redigendus est lapis, ne puluis dentibus hæreat. 5. *Formâ potionis*, in vino odorato sumendo puluerem. 6. In ientaculo quodam idoneo. *Nota*, semper in tenuissimum puluerem redigendum esse.

PURGANTIVM I V. CLASSIS;
in qua tractantur,

H Y D R A G O G A.

S A M B U C V S & E B U L V S.

Ebulus, & *Sambucus* similes sunt plantæ foliis, flore & fructu, sola magnitudine apud Dioscor. differentes. *Ebulus* enim est *sambucus* minor seu *chamæactæ*: *Sambucus* verò in arborem assurgit. Vtriusque & semen & cortex medianus, & succus radic. foliorum ac fructuum in vsu sunt, ad aquas educendas.

Dosis, seminum baecar. ʒj. cortic. ʒij. succi ʒ ß. ʒ. vj. *Corriguntur* cinamomo.

Vsurpatur. *Semen pulverisatum* in vino potenti vel absinthite: vel decocto *chamæpith.* in podagricis. *Cortex* maceratur, vel decoquitur in vino ad ʒ iij. sed coctione vis eius purgandi perit. Diosc. *Succus* ad ʒj. sumitur in vino, vel jusculo alterato absinthio. Ut & succus inspissatus cum melle. Additur aqua cinamomi. Plerunque hæc non sola, sed cum aliis à Practicis vsurpantur.

SOLDANELLA.

Est brassica marina Dioscorid. cuius folia & succus in usu sunt.

Calida & sicca est secundo gradu, nonnullis tertio. Ad aquas educendas optimum remedium, ita tamen, vt semper aliquid bilis permixtum sit.

Sed quia stomacho inimica, semper corrigenda cinamom. zingib. &c.

Dosis, ꝑ j. ꝑ j. ꝑ. ꝑ ij. succi ꝑ ꝑ.

Exhibentur folia. 1. In acetario ex oleo sale & aceto, cuius 6. boli aquas mixte educunt in hydrope. Nonnunquam etiam in iute ebullitur vt brassica sativa. 2. In pulvere, addito, si velis, rhabarbaro & cubebis, qui imponitur vel iuri, vel jentaculo, aut placentulis, pro puerulis hydropicis. 3. In decocto, vt alia, additis corrigentibus. 4. In pilulis, sed tunc sumenda minor quantitas, & addenda alia acuentia, ne ob pulver. leuitatem excrescat numerus pilularum. Succus vero exhibetur cum Rhabarbaro forma infusi, & aquas utiliter educit.

S V C C V S I R E O S.

Hic succus exprimitur ex radice iridis nostratis, illius maximè, quæ purpureum profert florem, qui calidus & siccus est tertio gradu, & potenter aquas citrinas educit: sed puero, seni & grauidis malè tutus. His enim mouet menses, illis autem validior est.

Corrigitur cinamomo. Dosis ab ℥ β. ad ℥ vi. ℥ j.

Sumitur 1. cum paucò vino & cinamomo, vel cum jusculo, in quo coxere *passula cinamom. & spica.* 2. *Forma syrupi,* si succus depuratus cum saccharo coquatur, *cujus dosis ℥ ij.*

E L A T E R I V M.

Est succus cucumeris agrestis inspissatus, & in pastillos conformatus.

Optimum est vetustissimum, quodque lucernis admotum lumen extinguit, & priusquam extinguat, sciintillare sursum ac deorsum cogit.

Calidum ac siccum tertio gradu. Aquam ducit, si quicquam aliud. Nam

cùm reliqua ferè eam tantùm aquam educant, quæ in venis adhuc continetur, elaterium eam aquam elicit, quæ in abdomen effluit extrâ venas.

Corrigitur, quia acre est, & anastomoticum, & partes principes lædit, *lacte, tragacantho, bdellio, & corroborantibus idoneis, vt cinam. Spec. diarrhod. abbat. & cordialibus.*

Dosis, gr. vj. ꝯ ß. gr. xv. quidam non temerè ultra ʒ. grana adscendunt.

Exhibetur 1. in *pilulis*. R. Pilul. facili-
 lium, V. G. *de tribus cum Rhab. alephang. de hier.* ʒ ß. vel ꝯ ij. elaterij gr. v. vel etiam x. fiant pilulæ: ita enim indomita vis refrenatur. 2. *Extracti formâ*, extrahendo s. a. essentiam eius cum spirititu vini santalato, vel diamargarito, cuius essentiæ extractæ vnciæ affunde olei cinamom. & nuc. moscb. ana ꝯ j. *Dosis* est ꝯ ß. eum aliquo liquore, vel etiam in forma pilularum.

ESVLA.

Esulæ nomine omne genus thymal-
 lorum officinæ comprehendunt; siqui-
 dem experientia constat, ab omnibus

āquas educi. Aliud tamen atque aliud genus diuersi eligunt Autores, alij *cyparissiam*, alij *esulam dulcem Tragi*: alij *platyphylon*: alij *populum* siue *esulam rotundam*, alij *esulam majorem* siue *pitynsam*. *Dioscor.* quæ nunc ab usu recessit.

Calida sicca tertio gradu. Purgat pituitam & bilem, sed præsertim aquas à remotis partibus.

Corrigitur cinamomo, nuc. mosch. tragac. mucilag. psyllij. Omnium optimè maceratur per 24. horas in aceto, vel succo *potulacæ*, aut succo *limon*.

Dosis, corticis, radic. à gr. vj. ad ʒß. gr. xv. succi verò vel lactis à gr. iij. ad vj. vij.

Vsurpatur omnibus modis, quibus vnumquodque aliud catharticum hætenus vsurpari diximus: præsertim verò extractum inde paratur s. a. cuius *dosis gr. xv.*

Et hætenus quidem de Purgantibus propriè sic dictis sat abundè actum est. Sequuntur tunc Vomitoria.

V O M I T O R I A.

Dicuntur medicamenta, quæ noxia quæque ventriculi, redundantiam cibi,

aliarum etiam partium vicinarum humores excrementitios, vi & impetu per os euacuant, deriuant, atque reuellunt. Idque faciunt facultate vel manifesta, laxando orificium superius ventriculi, unde retentrice labefactata, ventriculi facultas expultrix irritata humorum copia vel acrimonia, quicquid suo ambitu continet, per superiora expellit, inferioribus partibus sese constringentibus, quibus maximè vtimur, vbi nauſea seu vomendi conatus adest, cum oris amaritudine & præcordiorum dolore: talia sunt, *oleum simplex, aqua simplex tepida, buryrum,* & omnium pingua & oleaginosa: vel id faciunt qualitate occulta, ob quam potius per superiora, quàm inferiora purgant. Horum omnium materia in vsum practicum distinguitur in leuiora, mediocria, & violenta. NB. *Dosis adjuncta illud tantum vomitorium denotat, cui immediate annexa & subijuncta est.*

Leniora.

Simplicis. Aqua simplex vel hordei tepida affatim ad cyathum vnum hausta? jusculum carniū pingue vbertim for-

verit

ptum : oleum commune tepidum ad $\mathfrak{z}$ iv. $\mathfrak{z}$ vj. butyr. liquatum calidum. *Composita.* Hydromel largiter sumptum : hydræleum ad $\mathfrak{z}$ viij. $\mathfrak{z}$ x. oxymel s. cum aqua tepida, syrupus acetos. cum aqua tepida : ficus recentes comestæ, superhausta aqua tepida.

Mediocria.

Radices; atriplicis, asari à $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ iv. In infuso à $\mathfrak{z}$ j $\mathfrak{b}$. ad $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{b}$. betonicæ, ex hydromellite in potu, Dioscor. cucumeris fativi, eupatorij Auicenn. Gesn. l. 2. epist. 11. fol. 63. melonis, narcissi bulbosus : peponis puluer. à $\mathfrak{z}$ ij. ad $\mathfrak{z}$ j. in infuso à $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ iij raphani.

Cortex; medianus iuglandis ad $\mathfrak{z}$ j. In infuso ad $\mathfrak{z}$ iij. $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{b}$. maximè eius iuli furno siccati.

Semina; anethi, atriplicis, cucumeris fativi, crucæ, raphani à $\mathfrak{z}$ iij. ad $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{b}$. urticæ à $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{b}$. ad $\mathfrak{z}$ j. Infus. à $\mathfrak{z}$ j. ad $\mathfrak{z}$ $\mathfrak{b}$.

Flores; anethi, juli juglandis vt suprâ, ad $\mathfrak{z}$ j. ex vino albo in colicis, ac nephriticis.

Succus raphani ad $\mathfrak{z}$ ij.

Rasura proprij vnguis hausta ex vino.

Electuarium diafari Fernel. lib. 7. methi
 cuius dosis $\mathfrak{z}$ iij. ex aqua hordei, mulsæ,
 vel sero lactis.

Violenta.

Radices cataputiæ, cyclaminis, ebuli,
 gratiolæ ad $\mathfrak{D}$ j. maceratæ verò à $\mathfrak{z}$ j.
 ad $\mathfrak{z}$ j β . vel $\mathfrak{z}$ ij. hellebori albi infusi in
 iusculo maximè, ad $\mathfrak{z}$ β . $\mathfrak{z}$ j. $\mathfrak{z}$ j β . ad
 summum, additis cardiacis ad $\mathfrak{D}$ j. sed
 cautè, nasturtij.

Corrices; radicis ebuli & sambuci.

Semina; cataputiæ 10. 12. à putamini-
 bus delibrata, tusa & in ovo sorbili deuor-
 rata, vtiliter exhibentur iis, qui philtrea,
 aut veneficia deuorarunt, genistæ à $\mathfrak{z}$ ij.
 ad $\mathfrak{z}$ β . nasturtij, ricini.

Flores; ebuli, genistæ. *Nux vomica.*

Succi; cyclaminis, acetum cum panis
 siliginei medulla destillatum, ad $\mathfrak{z}$ iij. va-
 lidissimum in febribus intermittentibus.

Chymica. Vitrum δ quoduis infu-
 sum ad $\mathfrak{D}$ j. in liquore idoneo, Mercurius
 vitæ dulcis ad $\mathfrak{g}$ v. ad summum cum $\mathfrak{D}$ j.
 pilular. Antimonium præparatum, quod
 rectè vsurpatum, insigne emeticum ac
 tutum. De huius autem præparatione,

doſi, ac vtēdi modo, cūm variæ ſint Chymicorum ſententiæ, optima tamen præparatio eſt, quam vocant *crocum metallorum*, cuius $\mathfrak{z}$ j. infunditur in vini maluatici optimi $\mathfrak{z}$ j. per 14. dies, loco tepido, agitando indies. Poſteà reponendo ad vltum. Doſis $\mathfrak{z}$ j. vel $\mathfrak{z}$ j β . in cochleari ſumpta. Inſigne remedium cūm aliis in morbis, tūm febribus, quarum mineræ altas egerunt radices.

Compoſita; Tabulæ ſtibiatiæ ad $\mathfrak{z}$ j. coſtæ, vel ſolutæ liquore idoneo, V. G. aqua meliſſ. Infuſum ſequēs. R. Radia. bryon. cyclam. ana $\mathfrak{z}$ iij. ellebor. albi $\mathfrak{z}$ vj. diligenter mundatæ pulueriſentur ac ſiccantur in aëre, affundatur aqua vitæ ad extantiam duorum digitorum, digere aliquot dies in B. M. Deſtilla, & quod in fundo remanſerit, iterūm pulueriſetur, affundendo aquam priorem denuò, idque ter repetendo. Huic liquori immerge apicem plumæ, ac vino maluatico iterum eluc, quod propinatum illicò vomitum excitabit.

D I V R E T I C A.

Diuretica dicuntur, quæ ſubſiſtentem

in corpore aquositate per vrinas eua-
cuant. Et sunt duplicia, alia propriè talia,
alia impropiè. *Propriè diuretica* sunt cali-
da sicca ad tertium gradum, tenuis natu-
ræ ac substantiæ, quæ facilè ad venas pe-
netrant, ibique sanguinem liquant &
fundunt, serosumque à crasso secernunt,
non secus ac in lacte fieri solet, quando
coagulatur. Vnde postea quod crassum
est, in se coit; quod serosum est, vi insita
à renibus attrahitur. Talia autem sunt.

Radices; apij, asari, calami aromatici,
cardui cuiusque; cyperi, dauci, erysimi,
fœniculi, ononidis, petroselini, raphani,
rubicæ, rusci, saxifragiæ, valerianæ.

Folia; absinthij, apij, Betonicæ, cala-
menthæ montanæ, diptamni Cretici,
lauri, nasturtij, petroselini, pulegij, satu-
reicæ, serpilli.

Flores; camomillæ, genistæ.

Cortices; medianus genistæ, lauri, ra-
phani.

Semina; anisi, apij, cardamomum, cere-
folij, cicera rubra, cubebæ, dauci, fœni-
culi, juniperi baccæ, leuistici, milij Solis,
petroselini, palyuri, saxifragiæ, fesceli
Massiliensis, vrticæ.

Fructus; amygdalæ amaræ, ficus.

Aromata; xylocassia, seu cinamomum.

Resina; terebinthina, laricea.

Liquores; vinum album.

Animal. Cantharides ad ḡ ij. vel iij. sed his conditionibus, vt exhibeantur 1. reliquis omnibus tentatis. 2. integræ, ex 11. simplic. 3. nunquam solæ, sed mixtæ cum jusculo pingui alterato malua, althæa: locustæ seu cicadæ ad Ḑ ij. sanguis hirci.

Officinales aquæ; fœniculi, apij, & suprâ dictorum.

Syrupi; de 5. radicibus, & 2. radicibus.

Species; lithontribon Nicolai.

Conserua; florum genistæ, betonicæ, absinthij.

Impropriè dicta Diuretica sunt, quæ sanguinem non fundunt, sed vel partium tenuitate serum ad vias urinarias pellunt ac movent, caloremq; habent vel remissum, vel ad frigidum vergentem, quibus vtendum in calidis affectibus, vbi metus, ne calida diuretica, sanguinis serum absumendo, urinas potiùs sistant: vel vias urinæ leniunt, qualia sunt, *alibân,* *malua,* *liquiritia,* & similia lenientia, quæ admodum impropriè diuretica dicuntur. Prioris generis sunt

Radices; asparagi, acetosæ, eryngij, fra-

gorum, graminis, oxylapathi.

Folia; acetosæ, asparagi summitates, capillorum Veneris, herniariæ, parietariæ.

Semina 4. frigida majora, acetosæ, alkekengi, hordeum.

Fructus; fraga, nuelei cerasorum, ossicula mespilorum, limones, pepones, cucumeres, cucurbitæ.

Succi; limonum, parietariæ.

Gummi; camphora.

Officinalia; aquæ acetosæ, graminis, hordei, parietariæ.

Syrupi; de succo acetosæ, capillorum Veneris, limonum. *Trochisci* de camphora.

Chymica; sal prunellæ à ʒ β. ad ʒ j. cum aqua, addito syrupo jucundo, vt violato.

Ex his omnibus diureticis variæ remediorum formulæ, tum internæ, tum externæ componi possunt.

SVDORIFERA.

Dicuntur, quæ totum per sudores euacuant, Græcis Hydrotica dicta. Horum natura cognata est diureticis. Calor enim tenuis altè se insinuat in corpus & humores, quos attenuat & resoluit in hali-

tus, corporis verò meatus rarefacit: vnde halitus spontè exspirant, & in sudorem condensantur. Materia verò eadem sæpè. & vrinam & sudores prouocare potest: illam, si renes calidiores, cutis densa; hos, si renes sunt frigidi, cutis rara. Tali-
lia sunt

Radices; apij, angelicæ, bardanæ, chinæ, fœniculi, lupuli, petroselini, pimpinellæ, quinquefolij, salsaparillæ, tormentillæ, zedoariæ.

Ligna; buxi, guaiacum, juniperi, sassa-
phras.

Folia; cardui-bened. capillorum Ve-
neris, camædris, chelidonix majoris, ce-
refolij, fumarix, pimpinellæ, scabiosæ,
violæ matronalis.

Flores; chamomillæ.

Semina; hordeum, milij, lentium.

Succi; rob. sambuci, ebuli.

Terra sigillata in peste & morbis con-
tagiosis.

Animalium partes; cornu cerui, lapis bē-
zoat.

Chymica; Sat absinthij, fraxini, scabiosæ
ad ḡ x. xij. cum aqua card. ben. scabiosæ:
antimonium diaphoreticum, ad ḡ. iv. vj.,
cum conferua idonea.

Composita; Ex his varia fiunt composita, quibus tamen omnibus præferuntur potiones ex decoctis potissimum, vel infusis; aut dissolutis sudoriferis in liquore idoneo, ac licet boli vel alia forma sumantur, præstat tamen semper potionem superbibere. Huc refertur syrupus S. Ambrosij, qui constat ex milio cocto in aquæ partibus duabus & vna vini.

Officinalia, sunt aquæ cardui-benedicti, cerefolij, fumaricæ, florum sambuci, item therica & mithridatium, aliaque, vt electuarium de ovo, & similia.

LIBRI PRIMII

PARTIS PRIMÆ

SECTIO III.

*De Medicamentis, causam morbigam
motu peccantem spectantibus.*

Typus Sectionis.

Medicamēta, causā mor- bificā motu peccantem spectantia, sunt ratione	{	Materiae fluentis, In- crassantia.		
		Partis recipientis, Re- pellantia: quibus fini- tima Emplastica.		
		Viarum. { <table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">{</td> <td>Intercipientia.</td> </tr> <tr> <td style="font-size: 2em; vertical-align: middle;">{</td> <td>Astringentia.</td> </tr> </table>	{	Intercipientia.
{	Intercipientia.			
{	Astringentia.			

INCRASSANTIA.

ΠΑΧΥΝΤΙΚΑ Græcis dicta sunt;
 quæ tenues ac fluxos humores crassiores;

adeoque minùs fluxos reddunt. Quæ sunt in actiùs frigida, aut temperata, citra vllam acrimoniam: substantiæ crassæ ac terrenæ, cuius commixtione humores tenuiores consistentiam crassiorẽ acquirunt, non secùs, ac terrâ aquæ mixtâ fit lutum. *Materia* quod attinet incrassantium, quandoquidem qualitate conveniunt cum repellentibus, adstringentibus, emplasticis, glutinantibus, epuloticis, & supra dictis billem incrassantibus, ex illorum ergò tabulis petenda.

R E P E L L E N T I A.

Ἄποκρυστικὰ Græcis dicta, sunt, quæ humoris influxum prohibent, vel eum, qui influxit iam in partem, nondum tamen impactus est, sed remeabilis adhuc, reprimunt & repercutiunt. Naturæ sunt frigidæ, sed alia insuper sicca & terrenæ substantiæ, quæ validiora & propriè talia; alia verò insuper humida & aquea, quæ leuiora. Nam quò qualitas prima in subjecto est densiore, eò efficacius operatur. *Vsus* primarius ad inflammationum ortus & incrementa probi-

bēnda, secūndarius in quouis rheūmatif-
mo à plēthora, vel cacochymia. *Materia*
horum talis est: è quibus quæ valentiora,
sapore acerbo vel austero facilè digno-
scuntur.

Radices; pruni sylvestris, pentaphylli,
bistortæ, tormentillæ.

Cortices; radice mandragoræ, quercus
circa radicem, malicorium, h. e. cortex
granatorum.

Folia; lentisci, cupressi, rubi, solani, plā-
taginis, myrthi, vitis pampinus, sumach
seu rhus obsoniorum, folia quercus, ligu-
stri, hyoscyami, semperuiui, vmbilici Ve-
neris, portulacæ, lactucæ, endiuicæ, cicho-
rij, polygoni, auriculæ muris, lentis palu-
stris, equiseti, pyri.

Semina; psyllij, plantaginis, myrtillo-
rum, rosarum.

Flores; rosarum rubrarum, balaustio-
rum. h. e. sylvestris punicæ flos, cytinus,
h. e. satiuæ punicæ flos.

Fructus; cydonia, sorba, berberis, corna,
succes cupressi, myrtilli, gallæ virides,
mespila, pyra sylvestria.

Succi; acacia, hypocistis, omphacium,
acetum, succus granatorum, limonum,
mororum immaturorum.

Animal. excrem. albumen oui.

Mineralia; alumen, vitriolum, cēruſa, plumbum, ſal, tuthia.

Terra; bolus armena, terra ſigillata.

Gummi; ſanguis draconis.

Aque; foliorum in hac tabula recensitorum, quæcunq; ſunt uſitatae in officinis, roſarum.

Olea; roſarum, myrtillorum, cydoniorum, omphacinum, lentiſcinum, maſticinum.

Unguenta; comitiſſæ, refrigerans Gale- ni, populeonis, de bolo.

Emplaſtra; contra rupturam, de maſtice.

EMPLASTICA.

Dicuntur, quæ corporis meatibus & poris illita, iis tenaciter adhærent, h. e. oblinunt, opplent, atque obſtruunt meatus. Quoad *qualitates*, in actiuis temperata ſunt, ſine euidenti calore aut frigidityte, ſine vlla acrimonia, aut mordicatione: in paſſiuis, quædam illorum habent conſiſtentiam craſſam & terrenam omninò, citra morſum deſiccantem, quædam inſuper etiam aqueo vel aëreo humore

more p̄r̄fusa, vnde fiunt tenacia ac lenta. *Vsus* horum in fluxionibus omnibus coërcendis, hæmorrhagia quavis, nariū præsertim; vulneribus & vlceribus humidioribus, quæ fouentur à fluxione, exsiccandis. Secundariò etiam ad suppurandum; cutis enim meatus opplent, & calorem continent, quò tumores faciliùs maturentur. Talia sunt sequentia, quæ in formam cataplasmatum, emplastrum, vel pultis maximè præscribuntur.

Radices; althea, liliorum, malua, symphyti.

Folia; alcea, malua, portulaca.

Semina; scæno-græci, lupinorum, sesami.

Fructus; vuae passæ, ficus, nuclei pineorum aqua macerati.

Gummi; arabicum, tragacantha, sanguis draconis, mastice, sarcocolla, thus & eius cortex.

Animalium partes, excrementa; mumia, cæra, oui albumen, adipēs recentiores, & medullæ quadrupedum, butyrum recens, caseus recens, cælypus, agni caput, porci pedes, vituli caput, & pedes: spodium de ebore, h. e. materia dentium elephantinorum.

Terræ; bolus armena, terra sigillata.

Farina; tritici, amyllum, farina volatilis, fabarum.

Mucilagines; cuiuscunque generis.

Mineralia & metallica; alumen, lithargyrium, cerusa, stibium, plumbum vstum, cadmia, pompholix, calx.

Lapides; hæmatites, gypsū, calaminaris.

Resinae; omnes, pix.

Marina; corallium, cochleæ, succinum.

Olea; omnia temperata.

Vnguenta; album Rhasis, vnguentum nutritum, diapompholygos, vnguentum desiccantium rubrum.

INTERCIPIENTIA.

Vulgò *Defensiva*, quæ facultate frigida & adstringente humoribus in ipsa via aditum intercludunt, ne ad partem affectam pertingant. A repellentibus solum ratione loci differunt. Hæc enim adhibentur parti affectæ; intercipientia verò viis, per quas humor defluit. *Materia* itaque intercipientium eadem cum repellentibus.

ADSTRINGENTIA.

Aliàs Occludentia, Constringentia, Contr. s.

bentia & *Obstruentia* nominantur. Græcis *συμπικα*, *σπικτικα*, *συσπικα*. Communiter verò ac generaliori significato adstringentis vox sub se comprehendit etiam repellentia, condensantia, incrassantia, partes roborantia. Strictè verò hoc loco denotat tantùm medicamenta grandiores corporis meatus, vt sunt, venarum, vteri, intestinorum, &c. coarctantia, & vndique constringentia, ad differentiam condensantium, quæ tenues tantùm & exiles poros cutis constringunt. Substantiæ secundùm Galen. 5. simplic. fac. c. 14. sunt crassæ, frigida & sicca: quorum vsus in alui fluxibus, dysenteria, catarrhis, & humorum quouis impetu coercendo, ac sensibili quavis excretionē cohibenda. Qualia sunt sequentia, quibus semper calidiora, quæ partes roborant, commiscenda.

Radices; bistortæ, consolidæ maioris, tormentillæ, rhabarbarum tostum.

Corrices; myrobalanorum, granatorum, thuris, glandium realices.

Ligna; santala.

Folia; plantaginis, centinodiæ; (*polygeni latifolij*,) equiseti, bursæ pastoris, pilosellæ, myrthi.

Flores; balauſtia, roſarum.

Semina; acetofæ, portulacæ, myrtillorum, plantaginis, papaueris albi, roſarum, acini vuarum paſſarum, oryza.

Fructus; cydonia, pyra, ſorba, corna, meſpila, granata, ribes, berbetis, mora immatura, nuces cupreſſi, gallæ.

Succi & liquores; amyllum, acacia, hypociftis, ſuccus cydoniorum, agreſta, vinum auſterum, lac chalybeatum, ferratum.

Animal. cornu cerui uſtū, ebur, mumia.

Gummi; tragacanthæ, matlix ad 3 j. ſanguis draconis.

Lapides ac terræ; lapis hæmatites, terra ſigillata, bolus armena.

Metallica alumina; ferrū, crocus Martis.

Marina; corallia, ſuccinum, margarithæ.

Aquæ; roſarum, plantaginis, portulacæ, centidoniæ, acetofæ.

Syrupi cydoniorum, roſarum ſiccarum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorū.

Conditæ; cydonia condita, corna condita.

Conſerua & confectiones; conſerua roſarum vetus, diacodium, philonium, theriacale recens.

Trochiſci; de rhabarbaro, ſpodio, carabe.

LIBRI PRIMII

PARTIS PRIMÆ

SECTIO IV.

*De Medicamentis, causa peccanti
quiete dicatis.*

Typus Sectionis:

Materia parti im- pacta e- uacuatur per me- dicamē- ta laxan- tia	Insen- sibili- ter.	Discu- rentia. Absor- bentia.	Attrahē tia qua litate	manifestā. occultā, Extrahentia

V iij

L A X A N T I A

XΑΛΑΣΤΙΚΑ proprie dicta sunt quæ materiam in parte collectam euacuant, vel *insensibiliter*, vel *sensibiliter*. *Insensibiliter* quidem euacuant attenuantia, emollientia, rarefacientia, discutientia, nonnunquam attrahentia, & absorbentia, aliquando, vt initio inflammationum, repellentia. *Sensibiliter* verò, vbi repelli, aut dissolui nequit materia, primùm maturantibus pus est præparanda, deinde euacuanda pus aperientibus. Quæ omnia, pro modo & diuersitate affectus, sola, mixta vsurpantur: de quibus proprio loco partim actum, partim agendum. Ad eò vt non opus sit laxantibus propriam classem assignare, cum eandem cum prædictis materiam obtineant.

DISCVTIENTIA.

Diaphoretica, discutientia, digerentia, resoluentia, communiter vocantur medicamenta humores in halitus dissoluentia, & noxiam materiã per ἀδηλον ὄργανον euacu-

eūantia. Quorum alia leuia sunt, & debilitè digerentia. *Rarefacientia* dicta; de quibus paulò post in secunda parte huius libri: alia verò fortiora, & validiùs digerentia, *Diaphoretica simpliciter* nuncupata, quæ calida siccâque sunt, partiūmque tenuium: hæc enim penetrando crassos & viscidos humores in aliqua parte hærentes attenuant, & in halitus dissolunt, vt postea per se facilè dissipentur & discutiantur. Facultate cognata sunt flatus discutientibus, aut potiùs eadem cum illis. *Materia* ergò petenda ex tabula attenuantium & emollientium validiorum, ex tabula item flatus discutientium. Quæ vide suo loco.

ABSORBENTIA.

Quæ valida attenuandi exsiccandique vi, humorem emollitum & attenuatum, citra dissolutionem depascunt & absorbunt, dicuntur medicamenta *Absorbentia*. Quorum vsus est in tumoribus œdematosis, nonnunquam etiam scirrhis; sed post vsum emollientium, & attenuantium. Talia sunt sequentia, quæ forma vaporis, aut fots cum spongia, vnguen-

ti, vel emplastri v'surpari possunt.

Liquores; acetum, muria, aqua marina, lixiuia è cineribus sarmentorum & similia, vt ab extincta clotaque calce.

Cinis; omnis, siculneus maximè, sarmentitius, ex ilice, brassica, & herbis aliis nitrosus.

Mineralia; alumen, sal, nitrum, sulphur, calx.

Olea; Philosophorum, petroleum, euphorbij, castorei, castinum.

ATTRAHENTIA.

Ἐλκυστὰ ἢ ὀμαστικὰ sunt, quæ humores altè impactos in superficiem eliciunt. Idque qualitate vel occulta, de quibus mox; vel manifesta: eaque vel insita, vt *thapsia*; vel acquisita à putredine, vt *funis columbinus*. Talia sunt calida sicca & tenuium partium, caloris enim est trahere: siccitas est lima caloris, tenuitas partium actionem caloris accelerat. *Quoad gradum*, alia sunt leuiora attrahentia, calida sicca 2. alia validiora, quæ simul etiam discutunt, *μικροσκοπικὰ* dicta, calida sicca 3. *Vsus* in humoribus, spiritibus & flatibus altè impactis eliciendis ad

cutem, V.G. in abscessibus criticis, bubo-
nibus, ischiade, hydrope, venenis tabi-
dis, ad alimentum reuocandum.

Materia hæc est.

Radices; thapsiæ, enulæ campanæ, iridis,
aristolochiæ rotundæ, cyclaminis, pyre-
thri, arundinis, narcisci, cepæ, allium.

Herbæ & folia ibetididis, calaminthæ,
thlaspi, anagallidis purpureæ, hederæ,
tithymali, & esulæ omnes, flammula, le-
pidium, arum, saponaria, dictamnus Cre-
ticus, ranunculus (*præcipuè sylvestris,*) vr-
tica, hydroper, chamelæa, thymelæa,
laureola.

Semina; sinapi, vrticæ, nasturtij, thlaspi,
staphisagriæ, verbasci, cardamomum,
caplicum.

Gummi; ammoniacum, euphorbium,
galbanum, sagapenum, bdellium, o-
panax.

(*Quæ tamen, vt obiter moneam, secundùm
vulgarem consuetudinem, in hac & aliis ta-
bulis, ad gummata referimus; ne iuniores in le-
ctione materiae Medicae aut Receptarum tur-
bentur: aliàs bdellium propriè est resina;
reliqua verò sunt succi inspissati.*)

Resinæ; pix atida, resina vulgaris.

Excrementa; mel, stercus caprinum, si-

mus columbinus, asininus, & omnēs.

Animal. cantharides, scorpiones, castoreum.

Lapid. & mineral. magnes, sulphur.

Marina: succinum, siue electrum.

Emplastra: oxycroceum, de meliloto, fermentum acerrimum.

EXTRAHENTIA.

Sub attrahentibus comprehenduntur, quæ occulta qualitate venenum, spicula, vel alia vulneribus infixâ, extrahunt: quorum indefinitus cum sit numerus, necdum satis constet cujusque extrahendi corporis analogum medicamentum epispasticum, eapropter communibus potissimum & indeterminatis, cuiuscunque corporis infixi extractionem adjuuantibus, contenti erimus. Veluti sunt sequentia:

Radices; aristolochiæ, rotundæ, iridis nostratis, arundinis, pastinacæ sylvestris, ari, bulbi omnes, eryngij radix cum melle trita.

Folia; genistæ, dictamnus Creticus, tabacum, (quæ duo venenum extrahunt,) anagallis vtraque, verbascum vulgare.

Cortex; medianus tiliæ.

Semina; verbasci, sinapi.

Gummi; ammoniacum, galbanum, opopanax.

Animal. cochleæ, terrestres tritæ cura putamine, lacertæ caput in pulverem tritum, lingua vulpis præparata, (eodem modo quo pulmo ipsius,) vino rubro, vel decocto aristolochiæ rotundæ madefacta, valet ad extrahendum plumbum.

Excrem. propolis.

Lapides: magnes præparatus ferrum trahit, lapis lycis paleas, & herbarum cauliculos.

Marin. succinum etiam paleas trahit.

Emplastra: apostolicum, fermentum.

Unguentum nigrum, seu fuscum Nicolai.

V E S I C A N T I A.

Ab effectu nomen sortita sunt medicamenta, quæ vel parti tantum ruborem inducunt, vnde *Phœnigmi* dicuntur; vel insuper etiam vesicas excitant, quibus apertis serosus humor effluit, vnde *Vesicantia* nominantur. Naturæ sunt calidæ 4. gradu; sed substantiæ tenuis, cujus

causa superficiem partis penetrare possunt. *Vsus*, cum materia neque attenuantibus, neque mollientibus, neque attrahentibus discuti potest; violenter enim attrahunt, dissoluunt & colliquant, cuticulam instar feruentis aquæ in vesicam attollunt, in quam, quicquid humoris attractum, colligitur. *Materiam* quod attinet, multa quidem ex attrahentium tabula huc solent referri, operationem vesificantium iuuantia; paucissima tamen sunt, quæ ad hanc classem per se possunt referri, nimirum.

Cantharides cum aceto fortissimo malaxatæ.

Thapsia, eius nimirum *radix & flos*.

Flammula louis.

Radix ranunculi minoris, h. e. 5. Matthiol. & 3. Fuchs, qui etiam flammula dicitur Gesnero.

Fermentum vstum.

SUPPURANTIA.

Ἰκτερικὰ seu suppurantia medicamenta sunt, quæ naturam in puris generatione adjuvant, quorum *vsus*, si discutientibus medicamentis malum non cedat, in tumoribus sanguineis, vel cum

sanguine mixtis, utpote qui soli suppurari possunt. In tumoribus enim ex bile & melancholia vix sine periculo adhibentur suppurantia, quin degenerent & corrumpantur hi humores, ut cancerum & maligna ulcera excitent. Naturæ secundum Galen. §. simpl. cap. 8. 9. sunt simillimæ corpori & parti, cui adhibentur, (in calore sc. & humore,) ut calorem innatum augeant & foueant, qui huius concoctionis autor est: præterea emplastica, quæ lentore suo cutis spiracula occludunt, spiritus & calorem intus cohibent, ut auctior redditus, humorem facilius maturare possit. Qualia sunt sequentia, è quibus si quædam sicciora vel humidiora videntur, aliorum mistione temperanda.

Radices; althææ, lilliorum alborum, tusilaginis, bryoniæ recentis, cucumetis sylvestris recentis, cepa cocta.

Folia; althææ, maluæ, acetosæ, brancæ ursinæ, viscum.

Semina; lini, fœnogræci, hordei, tritici.

Farinæ; hordei, tritici, panis triticeï, orobi.

Fruētus; caricæ pingues, passulæ, dalyli pingues.

Gummi: ammoniacum, bdellium.

Resinae: terebinthina laricea, thus, styrax liquidus, pix, resina vulgaris.

Animal, adeps galinaceus, anserinus, axungia porci, medulla vituli, butyrum, œsypus, vitellum oui, cera flava, propolis, lac.

Serum quodcumque.

Succi & liquor. sapa, aqua calida perfusa, hydrexum, ladanum.

Olea: oleum dulce, amygdalarum dulcium, seminis lini, liliorum alborum.

Unguenta: althææ, resumptium, basiliconis, Agrippæ, aureum.

Emplastra; diachylum simplex & compositum cum gummi, fermentum.

APERIENTIA APOSTEMA:

Varia quidem sunt, quæ pus aperiant, inter quæ simus columbinus, ranunculus, cantharides, lac ficulneum: attamen tumores maturati vsitatiùs ferro & igne, siue cauterio actuali, vel potenciali aperiri solent.

LIBRI PRIMII

PARS SECVNDA.

*De Remediis respicientibus morborum
summa genera.*

DIATYPOSIS huius PARTIS.

MORBORVM summa generā
tria sunt. Intemperies, Mala com-
positio, Vnitatis solutio.

Intemperies vel est simplex, cui oppo-
nuntur *Alterantia* : vel cum materia, quæ
habet rationē causæ, & postulat remedia
causis opponenda. De his actum parte prima.

Instrumentorum vitia, quæ quidem
medicamentis tolluntur, sunt. 1. Angu-
stia meatuum insensibilium : Densitas ni-
mirum, cui opponuntur *Rarefacientia*. 2.
Dilatatio meatuum insensibilium, cui
Condensantia ; sensibilem, cui *Adstringen-
tia* (suprâ explicata) opponuntur. 3.

Morbi quidam ab hyperlarcosi nati, vt
constipatio cauitatis, magnitudo vel nu-

merus auctus, qui requirunt *Cathartica*,
vbi de *Pyrenici* in genere.

Reliquorum malæ compositionis mor-
borum remedia vel sunt Præseruatoria,
opposita eorum causis, cum quibus vna
tolluntur, adedque hic non repetendas;
vel Chirurgicæ, adedq; huc impertinen-
tia.

Vnitas soluta, vel est simplex, & requi-
rit *Glutinancia*, quæ spectant *Vulneraria*;
vel conjuncta cum deperditione sub-
stantiæ, huc *Sarcotica*, *Epulotica*, *Callum ge-
nerantia*. De quibus singulis in specie.

RAREFACIENTIA.

aperientia

Αραιωτικά Græcis dicta sunt, quæ cutis
meatus, ac poros aperiunt, ad insensilem
transpirationem procurandam. Talia
sunt calida moderatè, nostròque similli-
ma calori, humida, vt laxent; nam sicca
coarctant; tenuium partium, vt pene-
trent. *Vsus* præcipuè externus, ad intet-
nas maximè putredines euitandas; vapo-
ribus & fuliginibus sanguinis hac ratio-
ne difflatis: in tumoribus superficialiis,
vbi materia est calidior, pars verò natu-
ra mollis & rara, vt humor in parte con-

tentus, tumorem dolorémvè excitans, solutus, in vapores meliùs exhalare possit. Qualia sequentia existunt.

Radices; althææ, liliorum alborum.

Folia; anethi, malvæ, violariæ, sambuci, ebuli, brançæ vrsinæ, mercurialis.

Flores; chamomillæ, meliloti, sambuci.

Semina; lini, fœnogræci.

Fruētus; ficus aridæ.

Adipes & axungia; porcina, vitulina, gallinacea, humana, anserina.

Excrementa; butyrum recens, œsypus.

Aquæ; chamomillæ, liliorum alborum, aqua tepida, eiusque balneum.

Oleæ; oliuarum, liliorum, alborum, violarum, amygdalarum dulcium, lunibricorum, chamomillæ, anethi, seminis lini, irinum, jasininum.

Unguentæ; resumptiuum, althææ.

CONDENSANTIA.

Πυκνωτικά sunt, quæ poros cutis contrahunt, ad insensilem transpirationem cohibendam. Naturæ, respectu adstringentium (de quibus supra) magis aquæ. Quorum *usus* ad nimium sudorem, & spirituum dissolutionem inhibendam.

Materia sequens est.

Folia; semperuium maius & minus, lactuca, portulaca, umbilicus Veneris, endiuia, cicerbita, dens leonis, psyllium, nymphæa, lenticula palustris.

Aqua frigida. Summatim, quæcunq; refrigerant, sed non adstringunt, tenues quidem poros contrahunt; sed totam partem valentiùs adstringere nequeunt.

P Y R O T I C A.

Pyrotica in genere dicuntur, quæ calore suo excedente, non secus ac ignis vel aqua feruens, cutim in varios vsus adurunt. Vnde igneæ prorsus naturæ esse necesse est. Differunt tamen gradibus caloris & modo materiæ. Primi generis sunt *Rubificantiæ*, & *Vesicantiæ*, omnium mitissima, de quibus supra. Secundi generis sunt *Cathartica*, exedentia, siue corrodentia, sarcoticis opposita, quæ in superficiem tantum agunt, citra vicinæ partis corruptionem, eamque leniter, ac sensim arrodunt, atterunt, detrahunt atque absument. Calida sicca in 3. & 4. gradu, substantiæ tenuis, vt se in materiam absumentam insinuent, & prius

quàm longiùs penetrare quèant, dissipentur. Tertij generis sunt *Septica*, vel putrefacientia, cathæreticis acriora, quæ altiùs penetrant, carnémque tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt. Idque faciunt non tam summi caloris beneficio, quàm malignâ qualitate, quam propter calori natiuo infensissima, eius ~~impetum~~ destruunt, vnde sequitur humidi primigenij dissolutio, & cadauerosa putrilago. Substantiæ sunt multò crassioris, quàm superiora, (moderatè tamen, cum sint aliàs leptomera;) tenuior enim à calore nostro facilè dissipatur. Quarti generis sunt *Escharotica*, aliàs *Causistica*, & *Cauteria potentialia*; (licet alij discrimen constituent inter *Escharoticum*, & *Cauticum*, vt illud sit mitius, hoc vehementius,) quæ altissimè penetrant, nec modò cuticulam, sed veram etiam cutim, instar ignis, repentè adurunt, crustâ duriore inductâ, quam *Escharam* vocant. Calidissima sunt in 4. gradu, substantiæ absolutæ crassæ & terrenæ, ob quam summus calor non facilè diffatur, sed tenaciter adhærens violenter vrit, vellicat. *Vsus* : *Cathæreticorum*. In ex-
 crescentia carnis, seu morbis ab hyper-

farcosi natis; in polypo, tuberculis, verrucis, callis absumendis, detrahendis. *Scapricorum*. In tumoribus variis, polypis, ozænis, in callis, & excrescentiis, ulceribus putridis, phagedænicis, malignis, partibus corruptis auferendis. Sed hæc potius, quia labem in emendabilem relinquunt, ex agro Chirurgico exterminanda essent, eorumque loco usurpanda, si opus, Detergentia, Cathæretica, Escharotica. *Escharoticorum* siue *Cautisticorum*. Cùm cutis quavis de causa aperienda est, & laborans sectionem vel vstionem per cauterium actuale ferre nequit, tunc utimur medicamento caustico: Item vbi sanguinem suppressere volumus & vasorum erosione erumpentem, *crustam* inducit, tanquam operculum parti, è qua sanguis fluit. Pyroticis annumerantur *Psilobras*, seu medicamenta depilatoria, hæc partem pilosam glabram reddentiã: habent enim & ipsa facultatem erodentem & causticam.

Materia Cathæreticorum.

Radices, aristolochiæ rotundæ in furno siccata, asphodeli, cucumeris sylvestris

quæ mitiora; hellebori nigri, quæ validior.

Cineres; testatum concharum, tithymalorum, gallarum vistarum.

Lapides; pumex crematus, lapis lazuli illotus: quæ mitiora.

Mineralia; vitriolum calcinatum, plumbum vstum, alumen vstum, argentum vivum præcipitatum, ærugo, sublimatum, æris squamma, calx, chalcitis, misy, sory, antimonium calcinatum peculiariter ad caneros, sal ammoniacum, cinabrium.

Olea; vitrioli, sulphuris. *Aqua ferris.*

Unguenta; apostolorum, ægyptiacum, Iudis.

Trochisci; Musæ, Passionis, Andromædis.

Materia Septicorum.

Purum.

Arsenicum

Sublimatum.

Auripigmentum.

Cedrinus liquor.

Chrysocolla.

Sandaracha Græcorum.

Acqnitum.

Dryopteris.

Pithyocampè.

Materia Causticorum siue Escharo-
corum.

Materia *communis* est ferè lixiuium, è quo sapo conficitur, ex quo vel solo cauterium fieri potest, quod sexcentis aliis præfert Heurnius l. 1. meth. ad praxin, quem vide ibidem. *Propria* materia est multiplex, ac vix Chirurgus existit, qui nō aliquid secreti jactitet; alius enim lixiuio addit vitriolum sublimatum, auripigmentum, salem ammoniacum, nitrum, fel vitri, cineres clauellatos, salem gemmæ, &c. ex quibus variè *componunt sua cauteria.*

PSILOTHRA.

Ad depillandas partes, alij vrentiæ actu vsurpant, (aurum maximè,) alij potestate agentia, qualia sunt:

Lixiuium forte.

Calx viua.

Oua formicarum.

Sandaracha.

Arsenicum.

Auripigmentum.

Oleum.	}	Sulphuris.
		Vitrioli.

GLVTINANTIA.

Κολλητικὰ medicamenta sunt, quæ labra recentis vulneris conjungunt. Taliâ in calore sunt temperata, ne acrimoniâ feriant: in reliquis qualitatibus deficcant cum adstrictione, & substantiæ crassitie, sic enim prohibent, ne inter labra coitura aut influat, aut succrescat humor. *Vsus* in cruentis vulneribus, quamuis & vlceribus, vbi mundata sunt. Hæc autem *materia* vltatior.

Radices; pentaphylli, tormentillæ, symphyti.

Folia; saniculæ, pyrolæ, pilosellæ, herniariæ, cynoglossi, plantaginis, hyperici, verbenæ, salicis, scabiosæ, attractylis, isatidis, chamæpyteos, centauri minoris, millefolij, betonice, bugulæ.

Gummi; sarcocolla, sanguis draconis.

Resinæ; thus, myrrha, pix, terebinthina.

Succi; aloë, hypocistis.

Animalia; mumia, lumbrici, pili leporis vlti.

Mineralia; lithargyrum, plumbum, cadmia, lapis calaminaris.

Unguenta; de lithargyrio, de betonica.

VULNERARIA.

Traumatica medicamenta sunt, è quibus potiones vulnerariae vulgò dictae componuntur: quorum vis est singularis sanguinem expurgandi, & ab omni excrementitiorum humorum colluvie vindicandi, ut ex eo, tanquam laudabili materia, caro & quaevis alia substantia deperdita promptè reponi possit, & pars pristinae unioni restitui. Vide Paræus lib. 18. c. 28. *Vide* in ulcerum & vulnorum difficiliore curatione.

Materia ita se habet.

Radices; tormentillæ, consolidæ utriusque, zedoariæ, galangæ, angelicæ, bistortæ, aristolochiæ rotundæ, liquiritiæ, caryophyllatæ.

Herba ac folia; limonij, saniculæ, pyrolæ, verbenæ, alchymillæ, persicariæ, vincæ peruinæ, agrimonix, ophioglossi, cyclaminis, virgæ aureæ, vel consolidæ Syracenicæ, equiseti, betonicæ, pimpinellæ sanguisorbæ, ceterach, artemisiæ, lilij conuallij,

conuallij, centaurij minoris, veronicæ, polygonati, plantaginis, sabinæ, cardui benedicti, pilosellæ, hyperici, tanacetii, herniatiæ, scordij, serpentariæ.

Fructus; cicera rubra, grana juniperi contusa, nux juglans.

Animalia; cancri fluuiatiles, astaci, mumia, oculi cancri.

Marina; sperma ceti.

Lapid. ac terra; corallum rubrum, album, bolus, armena.

Aquæ destillatæ ex herbis prædictis.

S A R C O T I C A.

Medicamenta sunt, quæ remouent impedimenta naturæ in carnis generatione; videlicet, duplex excrementum, quod in ipsa carnis generatione perpetuè gignitur: tenue nimirum, quod ichor siue sanies vocatur, vnde vlcus humidum redditur: & crassum, siue sordes, vnde sordidum efficitur. Illud exsiccandum, hoc detergendum est. Naturam itaque habent Sarcotica moderatè calidam & siccam, infra secundùm ordinem, & detergentem sine morfu. Quod enim calidius, carnem colliquat; frigidius adstringit, & sanguinem ad generationem car-

nis fluentem repellit : siccus absumit quod influit : detergens cum morfu non modò sanguinem in carnem concrefcere non finit, fed & mordicando fluxiones excitat. *Vfus* in vulneribus aut vlceribus cauis.

Quoad *materia*m, quæ inter Sarcotica retententur, vix merè talia funt, quin simul vel glutinantia, vel detergentia, vel pus mouentia exiftant; aliorum proia temperanda mixtione. Propriè verò talia funt fequentia, inter quæ ficciora ficcioribus, minus ficca humidioribus adhibenda funt corporibus.

Radices; Tymphyti, iridis, aristolocliæ.

Folia; hyperici.

Succi; aloë.

Farina; hordei, orobi, erui, fcenogræci.

Refina; thus, colophonia, mastix, refina pini, lachryma abietis, pix, terebinthina, myrrha.

Gummi; tragacantha, fanguis draconis, farcocolla.

Mineralia; cadmia, cerufa, turhia, pompholix, lithargyrium, plumbum vftum & lotum.

Vnguentis; aureum, deficcatiuum rubrum.

Emplastra ; de betonica, de gratia Dei.

EPULOTICA.

Cicatrizantia sunt, quæ vlcus carnẽ repletam cicatrice obducunt. In passivis valdè sunt sicca, vt non modò absumant humorem influentem, sed & eum, qui in carne vlceris est: crassioris substantiæ, vt adstringant & contrahant. In activis frigida potiùs, quàm calida, ac sine morfu: licet multa inter epulotica numerentur, cum morfu desiccantia, durioribus tantùm corporibus convenientia. *Vsus* patet. *Materia* hæc est.

Radices; aristolochiæ rotunda, tormentilla.

Foliæ; plantaginis, myrthi, granatorum, cauda equina, numularia.

Cortex; granatorum, glandium calices.

Cineres & vsta; lanæ crematæ, linteorum, gossypium vstum, spongia vsta, pili leporis vsti, testæ fornacum vstæ.

Gummi & succi; sanguis draconis, acacia.

Fructus; cupressi, gallæ immaturæ.

Flores; balauſtia, rosarum.

Terra; Lemnia, Armena, creta alba.

Lapides; hæmatites, calaminaris, gypsum.

Metallica; scoria ferri, alumen vstum, plumbum vstum & lotum, plumbi puluis de quo vide Fernel. lib. 6. m. m. c. 16. æs vstum, cerusa, lithargyrium, chalcitis, cadmia lota, pompholix, sulphur, auripigmentum, vitriolum, tuthia vsta, lota, antimonium vstum, calx lota, spodium.

Animal. cornu cerui vstum, os sepia, ebur vstum, ostrea testa.

Marina; corallia.

Vnguenta; album Rhasis, nutritum, vel de lithargyrio, de cerusa, de tuthia, de minio, de uccatum rubrum.

CICATRICES DELENTIA.

Adipes & medulla; humana, asinina, ceruina, axungia thymali piscis.

Olea; myrrhae, vitellorum ouorum, camphorae, balsamum orientale.

Farina; fabarum, & succus hederæ.

Semina; erucæ, sinapi.

Mineralia; borax, niterum.

Aque; florum liliorum, & fabarum. Ex quibus varia sunt vnguenta, linimenta.

CALLVM-GENERANTIA.

Propriè dicuntur; non quòd propriè callum generant: hoc enim naturæ opus: sed quòd naturam hoc in opere adjuvant. Talia in actiuis moderatè sunt calefacièntia, (ne resoluànt & consumant succum, è quo callus generari debet,) in passiuis desiccant: quoad secundas qualitates, incrassant, indurant, adstringunt. Sùntque

Internæ; succus primulæ veris, radicis agrimonix succus aut pulvis: cum primis lapis osteocola ad ʒj. cum aqua symphyti.

Externæ; aloë, acácia, bolus Armena, farina volatilis, lapis osteocola, nux cupressi, thus, gümni tragacanthæ.

LIBRI PRIMII
PARS TERTIA.

De Remediis respicientibus Symptomata communissima, maximèque urgentia.

TYPVS.

Symptomata cō- muniſſima, ma- ximèque urgē- tia sunt sequen- tia, iis que op- posita remedia.	}	Dolor, cui	}	<i>Anodyna.</i>
		opponū- tur.		<i>Narcotica.</i>
		Vigilia, <i>Hypnotica.</i>	}	
		Sanguinis fluxus. 1 ^o <i>χασμα.</i>		
		Syncope. <i>Resiciētia</i> <i>affi- ritus.</i>		

A N O D Y N A.

ANODYNA, vel *Paregorica* sunt, quæ persistente causa doloris, neque tamen sensus sopiendo, dolorem leniunt: qualia sunt in actiuis qualitatibus quàm maximè temperata, & calori nostro simil-

lima: in passivis humida; siue aquea, siue aërea: substantiæ tenuis, omnis adstrictionis expertia. Hæc enim blando suo calore partis calorem fouent, tenuitate substantiæ in partes subeunt, benigna humiditate easdem laxant: quod causa doloris in parte contenta, per *αἰσθητικὴν* *διγνώσκων* faciliùs discutiatur, & euacuetur. *Materia* horum talis est, quæ sunt topica externa potissimùm.

Radices; althææ, liliorum, maluæ.

Folia; sambuci, maluæ, violariæ, anethi.

Semina; lini, scænogræci, tritici eiusque farina, hordei.

Flores; chamomillæ, meliloti, verbasci, crocus.

Animal. partes, excrem. lac tepidum, butyrum recens, insulsum, œsypus, vitellum oui, caro animalium adhuc calens, omenta animalium, pulmones animalium recens extinctorum.

Medulla; omnes officinales.

Adipes & axungia; suilla, anserina, galinacea, humana.

Olea; oliuarum dulce, lumbricorum, rosarum, chamomillæ, amygdalarum dulcium, liliorum, seminis lini, vitellorum ouorum, hydrelæum, anethinum;

jasminum, keirinum, sesaminum.

Panis triticeus medioeriter coctus, calens.

Medulla panis albi.

Mucilaginee; seminis maluae, psyllij, althææ, fœnogræci.

Sena; caprinum, ceruinum, hircinum.

Unguenta; pectorale, althææ.

Ex quibus varia sunt anodyna, fomenta, linimenta, pultes, cataplasmata.

NARCOTICA.

Narcotica medicamenta sunt, quæ partibus sensum auferunt, vel stuporem inducunt, ne id quod dolorificum est percipiant: quorum *usus* in vehementissimis doloribus. Omnia quidem vehementer frigida, sed non tam manifesta frigiditate, quam occulta stuporem inducunt.

Radix; mandragoræ, hyoscyami.

Folia; hyoscyami, mandragoræ, papaueris, solani somniferi, tabaci.

Flores; hyoscyami, papaueris, croci.

Semina; papaueris albi & nigri, hyoscyami, lolij.

Succi inspissati mandragoræ, hyoscyami, opium.

Syrupi; papaueris albi, erratici.

Olea; mandragoræ, & seminis papaueris albi.

Opiatæ; theriaca recens, requies Nicolai, philonium Romanum, & Perficum.

Pilulæ; de cynoglossa.

Laudanum opiatum, siue nepenthes ad ḡ iij. iv. v.

HYPNOTICA.

Somnifera medicamenta dicuntur, quæ suaues ~~etiam~~ aduocatis ad caput mittunt, & calidos siccos, & acres vapores temperant. Quorum *usus* maximè, ubi à vaporibus acris vigiliæ proueniunt. Cujusmodi sunt sequentia.

Folia; lactucæ, semperuiui, anethi.

Semina; lactucæ, frigida majora, papaueris albi.

Flores; violarum, nymphaeæ, rosarum.

Fructus; amygdalæ dulces, nuclei persicorum.

Aqua; violarum, nymphaeæ, lactucæ, portulacæ, solani, rosarum.

Syrupi; violarum, nymphaeæ, papaueris.

Conseruæ; violarum, nymphaeæ.

Conditæ; caules lactucæ Italicæ conditi.

Succi; lactuæ, nymphææ, solani.

Species; diamargariti frigidi.

Olea ad inungendum frontem, tempora, & plantas pedum: oleum violarum, nymphææ, papaveris albi, amygdalarum dulcium, anethi, salicis, mandragoræ, ranarum.

Medulla; crurum vituli, cerui.

Vnguentum; populeonis. Ex quibus omnibus varia remedia ad somnum conciliandum, tum interna, tum externa, comparari possunt.

PROFLVENTEM SANGVINEM Cohibentia.

Ἰσχυαῖμα sunt medicamenta sistentia sanguinem uberius prorumpentem ex vena: siue aperta aut exesa spontè, siue rupta, aut in vulnere præcisa. Præstant autem id, præter medicamenta caustica, quæ venas utendo crustula (tanquam operculo) obducunt, quæ omnia cohibet, alia insuper medicamenta variis modis: videlicet, vi emplastica, quatenus crassa aut lenta substantia constant, venarum exitus infarciendo atque implente: aut vi refrigerandi, adstringendi

& siccandi, aliaue quadam proprietate. Quorum omnium *materia* communiter sequens traditur.

Radices; symphyti, pentaphylli, tharbarbari torrefacti, vrticæ.

Cortices; granatorum, cortex pini.

Folia; plantaginis, centinodiæ, equiseti, vincæ peruinæ, pimpinellæ, sanguiforbæ, androsæmi, vrticæ, salicis, lenticulæ palustris, lactucæ, portulacæ, solani, semperuini vtriusque, rubi germina.

Flores; balauſtia, cytini.

Fruētus; mala cydonia, pyra austera, sorba, mespila, rubi, mora immatura, thus obsoniorum, gallæ immaturæ, gallæ exstæ, moxque aceto, vinoue exstinctæ.

Succi & liquores; acacia, hypocistis, aloë, acetum, oxycratum, vel posca, omphacium, aqua frigida, succus cucurbitæ, portulacæ, vinum austerum.

Resinæ; thus, myrrha, maltix, resina sicta. §. m. m. 3.

Gummi; sanguis draconis.

Marina; corallia.

Animalium partes, excrementa; glutèn; mumia internè, externè: aibumen oui, tela aranæ, præsertim cui pollen è pristina adhæsit, sanguinis grumus exsicca-

tus, spodium de ebore, plumæ gallinacæ & combustæ, pili leporis & hominis combusti, ossa cremata.

Lapides; hæmatites, schistus, jaspis, gypsum lotum.

Terræ; pulvis communis 8. simpl. bolus, terra sigillata.

Farinæ; tritici, fabarum, amyllum.

Fuligines; fuligo à clibano, vel lebetè æneo dearsa, fuligo thuris vel mastices.

Mineralia; lithargyrium, cerusa, pompholix, vitriolum, alumen.

Marina, spougia, quæ est fungus marinus.

REFICIENTIA SPIRITVS.

Non est hic sermo de iis, quæ causas spiritus resoluentes tollunt, & per accidens eosdem reficiunt: neque de iis, quæ cordis calorem robotant, ad cardiaca releganda, sed de solis illis, quæ grato suo halitu & vapore subito spiritus reficiunt, quorum *vsus* in animi deliquio & syncope. Qualia sunt:

Radices; acori veri, angelicæ, caryophyllatæ, cyperi, iridis Florentinæ.

Cortices & ligna; citri, atantiorum,

lignum aloës, fantala, maximè citrina.

Folia; calamentæ montanæ, hyssopi, lauendulæ, majoranæ, melissæ, menthæ, ocymi, rosmarini, pulegij, serpylli, thymi.

Flores; arantiorum; garyophyllorum, citri, jasmini, lilij conuallij, limonum; spicæ omnes, rosatum, viola purpurea.

Baccæ; juniperi, lauri,

Fruïtus; cotonea benè matura, pomaredolentia.

Aromata; caryophylli Indici, cinamomum, macis.

Resinæ ac gummi; styrax, camphora.

Excrementa; moschus, zibetum.

Aqua & aceta: aqua cinamomi, florum citri, arantiorum limonum, lauendulæ, jasmini, rosarum, acetum generosum, garyophyllatum, rosatum.

Olea odorata; cinamomi, costinum, de nucè moscata, spicæ, camphoræ, jasminum, garyophyllorum, oleum balsami, corticum citri, & similia.

NB. In mulieribus hæc odorata naribus non adinouenda, vbi adest metus suffocationis vteri sed potius grauescentia, vt castoreum, ruta, &c.

*Essentia medicinalis
aromatica*

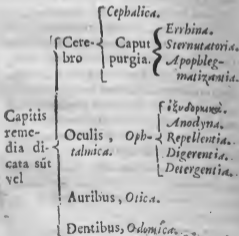
LIBRI SECUNDI

De Materia medica Particulari.

SECTIO I

De Remediis capitis.

Typus Sectionis.

CEPHALICA.

CE P H A L I C A propriè dicuntur, quæ cerebri calorem nativum & *involuntariè* conservandi & instaurandi vim obtinent, cerebrumque ab omni causarum illuvie expurgatum confirmant. Quorum (vt & omnium aliorum corroborantium, à partibus ipsis denominationem habentium) *Usus* tàm antequàm morbi invaserint, tàm in ipsis, & post ipsos expugnatos: passim verò post universales purgationes, ad robur partibus restituendum, (vnde nomen corroborantis,) ne postea vitiosos humores, indeque novos affectus, suscipiant aliunde, aut fiat recidiva. Licet verò eiusmodi corroborantium facultas videatur occulta; caliditatem tamen, vel frigiditatem conjunctam habent, quarum ope intemperiei calidæ frigidæve vestigia simul tolluntur. In specie verò etiam Cephalica duplicia sunt, calida, affectibus cerebri frigidis, & frigida, affectibus eiusdem calidis & siccis, vt deliriis, mitigandis idonea.

Calida.

Radices, aristolochiæ, insignis in epilepsia ab vtero, calami aromatici, acori & galangæ ad flatum, pœoniæ maris ad epilepsiam & pauores, viscum quercinum etiam, iridis Florentinæ, cyperi, zedoariæ.

Folia; betonicæ, majoranæ ad flatum, saluiæ angustifoliæ, & centaurij minoris ad nervos firmandos, rosmarini ad tremorem & paralylin, lauri, myrthi ad cathartos, calamenthæ montanæ, lauendulæ, primulæ veris, ocymi gariophyllati, saturejæ, hyssopi, melissæ, origani.

Corices & ligna; cortex citri, guajaci, sassaphras, xyloaloc.

Semina; coriandri, fœniculi, fileris montani, baccæ juniperi, lauri, myrthi; grana kermes, seu tinctorum, pœoniæ, melanthij, seu nigellæ semen.

Flores; stœchados Arabicæ, cerebri, ac nervorum q. vita, vertigini, epilepsiæ, ac melancholiæ saluberrima: lilij conuallij, tiliæ, spicæ nardi, centaurij minoris, betonicæ, anthos, meliloti, chamomillæ.

Fruſtus: anacardia, ſed cautè, cùm ſanguinem adurant.

Aromata: nux moſchata, cubebæ, ꝑ v. quotidie deuorata, cardamomum, ma-
cis, garyophylli aromatici, cinamomum,
zingiber, piper ad humidum cerebrum.

Reſinæ: thus ad obliuionem, maſtix, ſty-
rax, benzoin.

Animal. caſtoreum eximium, moſchus,
cinis hirundinum, & ſtercus pauonum in
epilepſia.

Marina: ambra, ſuccinum.

Aquæ: foliorum prædictorum ſtilla-
titia, aqua vitæ cum caſtoreo, theriacalis
cum ſucco betonicæ imperialis, cœleſtis,
cinamomi.

Olea: nucis moſcata, garyophyllorum,
cinamomi, majoranæ, ſuccini, roſmarini.

Syrupi: de ſtæchade, betonica, mel roſa-
rum, anthos, oxymel ſimplex, & compo-
ſitum.

Conſerua, florum anthos, betonicæ, ſal-
uia, ſtæchados, tilia.

Condita: corticum citri, acori, myroba-
lanorum, nucis moſcata. Coriandrum
obduſtum.

Confeſſiones: theriaca, Mithridatium
vetus: confeſt. aurea Alexandrina, ana-

cardina; sed cautè.

Species dictæ in pituitam præparantibus.

Trochisci; de carabe, gallia moscata.

Externæ.

Semen; nigellæ, vel cumîni torrefacta, & linteo inclusa sincipiti admota.

Olea; myrtinum, rutaceum, laurinum, nardinum, nucis moschatæ per expressionem.

Emplastra; de betonica, de baccis laurî, & in pertinaci dolore de Vigo cum Mercurio.

Ruta & serpyllum, ad dolores, deliria, mentis perturbationem, & vigilias.

Eodem modo Verbenæ.

Frigida.

Herba; acetosæ, lactucæ, portulacæ, violarum, cucumeris, capreoli vitium (die glaben.)

Ligna; santala, citrina, rubra, alba.

Flores; rosarum, violarum ad somnum, nymphææ.

Semina; 4. frigida majora, lactucæ, psylæ

lij, papauēris albi.

Succi; citri, granatorum, ribēs, acetum, omphacium, opium.

Gummi; camphora.

Aque stillatitiæ; ex foliis & floribus prædictis.

Conseruæ; ex floribus modò dictis.

Condita; caules lactuæ, & cucurbitæ caro condita.

Specie; diamargariti frigidi, diatrium, santalon, diatragacanthi frigidi.

Trochisci; de camphora.

Extrema.

Simplicia prædicta, quibus addenda folia hyoscyami, solani, semperuiui maioris, mandragoræ, salicis, pampini vitis.

Olea; ex floribus prædictis ac semine papaueris albi, omphacinum; ex floribus salicis, pro inunctione narium & temporum.

Vnguentum, rosatum, refrigerans Gal. populeonis: ceratum santalinum.

Cephalicis opponuntur, quæ capiti nocent. Qualia sunt seqq. lib. 2. compos. s. l. c. r. sub finem. Semen agni casti: succus absinthij: oliuæ nigræ & maturæ:

arbuti fructus: myrrha, thus secunda va-
letudine haustū, vt Diosc. vult: nam aliās
secundūm Auicēn. obliuioni confert:
hederæ cacumina, corymbi: fructus
lentisci: crocus, peucedanum: cyclaminus
sicca cum vino pota. Styrax multus som-
nos turbulentos facit, paucus tristitiam
discutit. Omnia denique nimis odorata
nares hæreas inducunt, caput vaporibus re-
plendo, in plethoricis præsertim.

ERRHINA.

Nasalia.

Sunt medicamenta naribus indita,
(vnde & Latinis *Nasalia*.) ad superfluam
pituitam circa meninges & cerebrum
per nares expurgandam, vel citra mani-
festam cerebri agitationem, excrementis
spontè ad nares affluentibus, vel cum
sternutamento, quæ propriè Sternutato-
ria. Censentur calida tenuia, actia, &
detergentia: inter quæ eligenda, quæ si-
mul etiam Cephalica sunt. Materia hor-
rum vel simplex est, vel composita.

Simplicia sunt vel sicca, vel humid.

Sicca.

Pulsis, acori, castorei, croci, garyo.

phylloꝝ, elaterij; (sed cautè & aliis liquidis errhinis dissolutus:) hellebori albi & nigri, nucis moscatae, piperis albi, pyrethri, zingiberis.

Radices, cyclam. & betæ instar turundæ naribus indita.

Folia nicotianæ siccata, naribus indita, optimum.

Fumus majoranæ, hyssopi, & thymi, tabaci item per fistulam haustus.

Humida.

Succus: anagallidis purpureæ, betæ, brassicæ, betonicæ, chelidoniæ maioris, cyclaminis, cucumeris sylvestris, radicis iridis, hederæ arboreæ, hyssopi, majoranæ, marrubij, nicotianæ, nigellæ, origani, pulegij, salviæ, sabinæ, sambuci.

Butyrum recens naribus illitum.

Composita. Mel rosatum, anthosatum, oxymel simplex & scilliticum. *Syrupus* de hyssopo. *Confectio* mustarda dicta, Alexandrina aurea, anacardina, theriaca & Mithridatium antiqua. *Olea* ex piperibus, ireos.

STERNVTATORIA.

Parmica sunt errhina validiora & tenuiora, acriora, fortius expultricem cerebri irritantia. Inter quæ vſitatiora ſequentia exiſtunt.

Radices; irgos, hellebori albi, euphorbium, quo nihil promptius, admixto parum caſtorei: pyrethrum: *pulvis* nicotianæ inflatus. Ex quibus & aliis errhinis acrioribus ſubtiliſſimè puluerifatis fiunt pulueres, ad ℥ j β. ℥ ij. admixtis cephalicis æquali pondere, quorum ḡ j. ij. mediante calamo, in nares inſuffletur, vel, ſi vehementia ſunt, pyxidi æneæ incluſa, mota pyxide naſibus admoueantur. Vel nodulus paratur, ex pyrethr. ℥ β. helleb. nigr. ℥ j. naſturtij ℥ β. puluerifatis & incluſis in nodulo, qui maceratus in aq. roſ. naſo odorandus admoueatur. Sternutamentum ſecurè citra moleſtiam excitat.

APOPHEGMATIZANTIA.

Sunt medicamenta, quæ maſticata, gargarizata, vel palato illita pituitam

cerebro in os eliciunt, calore suo & acrimonia, qua tùm materiam capite conceptam attenuant, fundunt ac liquant; tùm simul expultricem cerebri stimulant. Talia sunt sequentia.

Radices; acori, angelicæ, ireos, costi, cypri, gentianæ, galangæ, imperatoricæ, pyrethri, valerianæ, zingiberis.

Cortices; radicum capparum, arantiorum.

Aromata; cubebæ, nux moscata, garyophylli, piper, grana paradisi.

Folia; hyssopi, lauri, lepidij, hydropiperis, majoranæ, nasturtij, nicotianæ.

Sen ius; anisi, fœniculi, sinapi, staphisagria, thlaspi, seseli, fileris montani.

Fructus; ficus, passulæ, amygdalæ amara, baccæ juniperi, lauri.

Gummi; mastix, ammoniacum, myrrha.

Animal. castoreum.

Hæc simplicia quoad *vsu*m, vel masti-
cantur: vt passim rad. pyrethri macerata
per noctem in aceto ad ℥ j. vel pulvis
prædictorum ad ℥ iij. ℥ β. excipitur s. q.
cetæ, & fiunt trochisci lupinorum instar,
quorum vnus mastiatur, & volutatur
sæpiùs in ore.

OPHTHALMICA.

Dicuntur in genere, quæ in variis oculorum affectibus persanandis usu recepta sunt. Et in tres præcipuas classes diuiduntur. Prima continet *oxydorcica*, h. e. visum acuentia. Secunda, medicamenta inflammationi dicata, & quidem eius initio, *repellentia*, *anodyna*, statu & declinatione, *digerentia*, vel *discutientia*. Tertia *detergentia* complectitur, in vlceribus, maculis, suffusionibus & similibus vñtata.

*Oxydorcica.**Interna.*

Radices; fœniculi, chelidoniæ majoris, garyophyllatæ, valerianæ.

Folia; euphrasiæ, chelidoniæ, fumaris, fœniculij, verbenæ, rutæ, hortini.

Semina: sileis montani, raparum, raphani, fœniculi, carui.

Succi depurati: fœniculi, euphrasiæ, verbenæ, majoranæ, rutæ.

Aqua stillantia: euphrasiæ, verbenæ, chelidoniæ, fœniculi, rutæ.

Vinum

Vinum euphragiatum.

Econtra visui nocent, raphanus, al-
lium, cepæ, sinapi & nasturtium.

Externa oxydorcica.

Aqua mellis, si à tunicarum crassitiè
caligo fiat. *Aquæ destillatæ* ex superio-
ribus oxydorcicis simplicibus, mixtis: ad-
ditis, felle, vrina pueri impubis, vino al-
bo, melle.

Antimonij ꝑ j. in aquæ ꝑ iv. infusa.

Succi prædicti oculis instillati: erucæ
succus, salicis florentis succus, qui incisq;
cortice fluxerit.

Anodyna.

Mucilagines; seminis psylli, seminis pa-
paueris albi, vbi simul leniendum; semi-
nis cydoniorum, vbi simul adstringen-
dum.

Aquæ; rosarum, peculi rosarum, plan-
taginis, solani, semper viui maioris, pot-
tulacæ.

Lac muliebre. Albumen oui agita-
tum in aqua.

Poma dulcia sub cineribus, vel in la-

Et cocta. Succus pomorum.

Medulla panis macerata & cocta in lacte, addito pauco croco, ad ḡ iv. v.

Trochisci albi Rhasis, vbi vehemens dolor.

Opium in extremo dolore, ad ḡ ij. in collyriis liquidis.

Repellentia.

Aque; rosarum, myrtillorum, plantaginis, violarum, portulacæ, solani.

Succi; cydoniorum, pomorum acidorum, granatorum, albumen oui.

Mucilago: seminis cydoniorum. Pulpa cydoniorum cocta in aqua adstringente, vt peculi rosarum.

Disficientia.

Decocta; fœnograci, chamomillæ, meliloti.

Fotus & vapor; ex iisdem, & oxydercicis.

Aqua: aqua vitæ, euphrasæ.

Animalium partes & excrementa: lac muliebri, sanguis columbarum & turturum, pennæ pipionum sanguine præ-

gnantes extractæ, & expressæ in oculum:
tel piscium.

Gummi; sarcocolla nutrita in lacte.

Resinæ: myrrha, thus.

Succi: aloë, omphacium, vbi ardor si-
mul adest.

Tandem crocus.

Detergentia.

Alia sunt leuiora sine morfu, quorum
vsus in inflammationû declinatione, vt,
saccharum candi, mel succus rosarum
rubrarum, antimonium lotum, cadmia,
pompholix, tuthia, os sapiæ, lapis pumi-
cis, plumbum vstum & lotum. *Alia* sunt
validiora cum morfu: quorum vsus ma-
ximè in suffusione, panniculo, aliquando
& vlceribus: vt sunt, fella piscium, quæ
leuiora; quadrupedum, quæ media; auiû,
quæ fortissima: quibus adde fel serpen-
tum & viperatum. (*Nota.* Fel perdi-
cum omnium validissimum, gallinæ
mitissimum.) *Succi* cydoniorum, fœni-
culi, chelidonix, anagallidis ceruleæ,
vrina, aqua mellis composita ex oxydor-
cicis. *Alia* sunt fortissima: vt, vitriolum
vstum, ærugo, vitriolum album, cuius li-

quor cum ouorum albumine eximius in ophthalmia, rubedine, & pruritu oculorum; antimonium crudum.

O T I C A.

Dicuntur aliàs *εξουσιαι*, remedia auditum iuuantia: quæ duplicia sunt, *Interna* & *Externa*. *Interna* sunt cephalicæ recensita, quæ humorem, vel flatum in interiore auris cavitate contenta alterant, absumunt, & discutiant, siue calida sint, dum malum est à crassis frigidisque humoribus, siue frigida, cum à calidis surditatis causa existit, quod in morbis acutis accidere solet, post crisin, materia ad aures protusa. *Externa* quoque duplicia sunt, *Calida* & *Frigida*.

Calida sunt sequentia.

Aqua; aqua vitæ simplex: aqua vitæ composita ex infusione cephalicorum, aliorumque, quæ lentum ac crassum humorem incidunt, detergent, digerunt, facta in vino albo. Infunduntur autem in hunc usum, radices raphani, porri, ceparum, cyclaminis, hellebori albi: casto-

reum, crocus, nitrum, fel vaccinum, præter cephalica.

Decocta; ex iisdem facta in aqua vitæ, aceto simplici, vel scillitico.

Succi; ceparum, porri, raphani, rutæ, fraxini.

Olea communiâ, vt amygdalarum amararum, nardi: & *destillata*, præter cephalica suprâ dicta, sequentia: salviæ, rutæ, seminis cimini, carui, fœniculi, baccarum lauri, spicæ.

Pinguedo anguillæ destillans, dum in veru assatur, auri instillata; habet enim vim molliendi, & laxandi à pingui sua substantia, attenuandi & digerendi partim ab igne, partim à foliis lauri, quæ interfiguntur frustris anguillæ, dum assantur. Suffitus in aures ex prædictis factus per tubulum æneum. Moschus cum lana bombycina impositus.

Frigida sequentia usurpantur.

Oleum nymphææ, rosarum, violarum: lac muliebri tepidum. *Succus* vitium, dum amputantur, lachrymæ. *Decocta* ex frigidis, V. G. rosa, malua, violis, salice, lactuca, nymphæa.

ODONTICA.

Dicuntur, quæ dentes roborant, & sordes detergendo dealbant, materia pro dentifriciis. Sunt autem sequentia.

Ex *plantis*; pimpinella, parietaria, beta, capill. Veneris, caules: *folia* myrthi, lentisci, oleastri, pulegij, origani, hyssopti, menthæ, saluiæ, rosmarini, separatim, vel plura vsta, & in cineres redacta.

Ex *animalibus*: os sepix, oculi canerî, cornu cerui, concharum omnium genera, cochlearum terrestrium testæ.

Ex *lapidibus*; pumex, lapis spongiæ, alabastrum, specularis. Omnibus egregiè comminutis, aut, si agrè fiat, priùs vstis.

Ossa, seu nuclei dactylorum, myrobalanorum, oliuarum, nucum cupressi, vsta *Marina*; corallia, spuma maris.

Succi terrestres; sal commune, sal gemmæ, alumen, nitrum, supra tegulam ardentem fusa, & vsta. Sal alkali; & eius dissoluti innatans pinguedo, axungia vitri dicta. Tartarum vini albi. Crusta panis vsta.

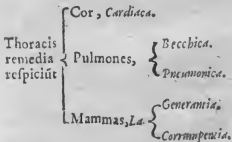
Hiscè addenda odorata, vt pulueres
aromatum, ligni aloës, plantarum odo-
ratarum, radicis ireos, moschus & am-
bra; & ad corroborationem gingiua-
rum, mastix, thus, myrrha.

LIBRI SECUNDI

SECTIO II.

De Remediis thoracis.

Typus Sectionis.

CARDIACA.

CARDIACA medicamenta sunt, quæ cordi roborando, malignitati arcendæ, & spiritibus generandis sunt idonea. Talia sunt omnia alexipharmaca interna suprâ proposita, nisi quòd calida cum frigidis confusa sint, quæ in usu sunt discernenda. Sed præter illa conveniunt sequentia, quæ ibi non extant.

Calida.

Radices; doronici, zedoariæ, pentaphylli, gariophyllatæ, petaliticidis.

Cortex; arantiorum, citri.

Folia; cardui-ben. salviæ, calamenthæ montanæ, cardiacæ, hederæ terrestris, menthæ, oeymi, rosmarini.

Flores; salviæ, lilij conuallij, spicæ.

Resinæ; thus, styrax, benzoin.

Animal. mumia, sericum.

Marin. succinum.

Aque; cardui-ben. melissæ, scabiosæ, salviæ, cinamomi, theriacalis.

Oleæ; garyophyllor. cinam. croci.

Conditæ; corticû citri, radicis scorzonere.

Trochisci: de gallia, & alipta moschata.
Species : lactificantis Galeni.

Frigida.

Radices : acetosæ, buglossi.

Folia : acetosæ, trifolij acetosi, borraginis & buglossæ, nymphææ, myrtus.

Semina : cydoniorum, plantaginis.

Fruïtus : cerasa acida, poma redolentia, ribes, cydonia, granata acida.

Flores : salicis.

Succi : acetosæ, rosarum & fructuum modò dictorum.

Lapis granatus.

Mineralia, & marina : aurum, argentum, corallus, perlæ, mater perlarum præparata.

Aqua rosarum, violarum, buglossæ, nymphææ, acetosæ, cerasorum.

Syrupi : acetosus, citri, granatorum, limonum, agrestæ, de succo acetosæ, violarum, rosarum, cydoniorum, nymphææ, pomorum, ribes, oxyfaccharum.

Conserua rosarum.

Condita : limones conditi, oxyacantha, ribes, cerasa acida condita.

Species : diamargariti frigidi.

Trochisci; de Spodio, camphora.

Vnguenta, rosaceum, fantalinum.

BECHICA.

Sunt medicamenta, quæ contenta in pectore & pulmone excrementa apta reddunt, vt tussi facilè expurgari queât, sic dicta à modo euacuandi per tussim. Græcum enim nomen Βηξ tussim significat, hinc Βηξωδς: aliàs sputum mouentia & anacathartica, vt & à parte euacuanda thoracica, & expectorantia. Eaque sunt duplicia, pro varietate excrementorum, attenuantia videlicet, & incrassantia: illa humores crassos attenuando, incidendo & detergendo; hæc verò tenues humores incrassando, & simul leniendo expectorant. Vbi notandum, quòd si inter attenuantia quædam acriora videantur, ea lenientibus esse temperanda, ne tussis nimirum irritetur, aut crassus humor nimirum illorum vsu exiccetur.

Materia attenuantium.

Radices; aristolochiæ vtriusque, althææ,

angel-ari, ênulæ campanæ, irëos, scilla,
cepa, zingiber.

Folia; adianthi, capilli Veneris, cala-
minthæ, hederæ terrestris, hyssopi, nico-
tianæ, pro syrupo & suffitu; origani, pu-
legij, pulmonariæ, prassij: pes cati, h. e.
gnaphalium montanum, scabiosa, ros So-
lis, tussilago, seu vngula caballina, aliàs
becchium.

Semina; anisi, brassicæ, carthami, fœni-
culi: nasturtij, seseli Massiliensis officinis,
sileris montani, vrticæ.

Baccæ; lauri, juniperi.

Flores; anthos, chamomillæ, scabiosæ,
crocus à ð ß. ad ð j.

Fructus: amygdalæ amaræ, cariæ, seu
ficus in furno aut sole exiccata, cappa-
res.

Resinæ; myrrha, terebinthina.

Animal. mel, pulmo vulpis vino ablutus
& exiccatus ʒ ß. ʒ j.

Chymicæ: flores sulphuris in eclegmate,
& tabellis becchicis. Oleum sulphuris,
cuius guttæ aliquot miscentur eclegma-
tis.

Aquæ; cardui-benedicti, hyssopi, tus-
silaginis, scabiosæ.

Syrupi; capillorum Veneris, hyssopi,

prassij, tussilaginis, pedis cati, oxymel simplex, & scilliticum.

Conseruæ: enulæ campanæ, capillorum Veneris, anthos, tussilaginis.

Pulueres: diaircos simplex, & Salomonis, diacalaminthæ.

Loch de pulmone vulpis, & similia in singulis officinis vsitata.

Externa.

Olea amygdalarum amararum, ircôs, chamomillæ.

Vnguenta: resumptium, dialthææ.

Emplastrum: filij Zachariæ.

Materia incrassantium, & lenientium.

Radices: liquiritiæ.

Semina 4. frigida majora, papaueris albi, lactucæ, maluæ, hordeum.

Flores: nymphææ, (officinis nenuphar) violarum, papaueris rheas.

Fructus: amygdalæ dulces, dactyli, jujubæ, nuclei pineorum, pistacia, pruna dulcia, passulæ, sebestena pruna.

Succi, liquiritiæ, amyllum, penidia, opium.

Animal. butyrum.

Aque ; violarum , papauēris rheas, nymphææ.

Syrupi de liquiritia, jujubis, nymphæa, papaueris rheas , violarum , papaueris albi , mel violarum.

Conseruæ ; violarum, nymphææ.

Species ; diatragacanthi frigidi, diapēnidium.

Externa.

Olea violarum, nymphææ, amygdalarum dulcium.

Vnguentum rosatum.

P N E V M O N I C A.

Sunt medicamenta intemperaturis pulmonum corrigendis idonea : quorum materia eadem est cum becchicis. Inter quæ ad *calesciendam* pectus excellit vsus florum sulphuris ad ʒ j. cum ouo sorbili, & terebinthinæ ʒ ij. dissolutæ in oxymell. ʒ ij. Externè, thermæ sulphuræ. Ad pectus verò *frigesciendam*, vsus acicularum, lactis, nisi impediatur catarrhus, decocti ligni rhodij, santali rubri ad tabem incipientem, & hæmopticam imminuentem. Item conserua rosarum acidula facta, frequenter vsurpata, manè, &

sub ingressum lecti. Reliqua in becchicis.

LAC GENERANTIA.

Dicuntur vel *propriè*, vel *impropriè*. *Propriè* lac generant, quæcunque multum & bonum sanguinem efficiunt, cuiusmodi sunt alimenta polytropa, & euchyma, ac medicamenta temperata, quorum lac effectus est materialis. *Impropriè*, quæ moderata incidendi facultate sanguinem fluidum reddunt, & ad mammas deducunt, vt ibi in lac conuertatur, de quibus hic sermo. Vbi nota, quædam ex illis proprietate quadam impellere sanguinem ad mammas. Sunt autem alia *Interna*, alia *Externa*.

Interna.

Folia; Smyrnum Diosc. seu petroselinum Macedonicum verum, anethum, apium, sion, polium, omnia vicentia: polygala, lactuca in calidis; nam in frigidis minuit.

Semina recentia anisi, fœniculi, eruçæ; nigellæ.

Succus; cicerbitæ, taraxaci, tragopogi carulei, ptisana.

Puluis; crystalli tenuiss. ad ʒj. i; li-

quore idoneo. Lac lunæ pondere ʒ j.

Externa.

Mollientia simplicia, vt *radix* althææ: *Folia* anethi, maluæ. *Semen* lini. *Flores* camomillæ, admixtis etiam foliis & seminibus modò dictis, pro fotu. Item rubificantia, si cætera non iuuerint.

LAC MINVENTIA.

Minuunt lac, quæcunque vehementer refrigerando sanguinem incrassant, vel nimio calore digerunt, aut exiccant, vel tota etiam substantia lactis generationem impediunt. Qualia sunt vel *Interna* eaque *calida*, vt, ocymum, ruta, calamentha, salvia, agnus castus: *frigida*, vt, portulaca, semperviuum, cucurbita, camphora. Vel *Externa*. 1. *Cataplasma* ex calidis modò dictis in oleo coctis appositum. 2. *Lincola* omphacio intincta, & applicata. 3. *Apium* cum aceto tritum, & applicatum. 4. *Spongia* immersa in decocto cumiri, vel coriandri, facto cum aceto accertimo, & admota, **Secretum** quorundam.

S T O M A C H I C A.

STOMACHICA sunt, quæ peculiari vi humores in ventriculo contentos alterant, & simul concoctionem cæterâsque ventriculi functiones adjuvant & confirmant. Quorum alia sunt *calida*, alia *frigida*. Utraque non nimis aperientia & diuretica, sed adstringentia esse debent.

Calida.

Radices calami aromat. cypèri, galangæ, gentianæ majoris, zedoariæ.

Cortex arantiorum, citri. *Lignum* aloës.

Folia absynthij, betonicæ, menthæ, origani, rosmarini, salviæ.

Semina anisi, citri, cumini, fœniculi, grana tinctorum.

Flores betonicæ, salviæ.

Fructus amygdalæ amaræ, nuclei persicorum.

Gummi mastices ꝑ. cum momento zingiber. aut zedoar. ex ovo sorbili sumpta.

Aromata omnia, zingib. præcipuè,

piper integrum deuoratum.

Marina : ambra, succinum.

Aqua : foliorum dictorum, cinamomi, aqua vitæ, spiritus anisi.

Olea destill. garyophyll. nuc. mosc. cinamom. macis, cumin. succini.

Syrupi : absynthij, menthæ, betonicæ.

Conseruæ florum absynthij, betonicæ, saluicæ.

Conditæ : cortex citri, acorus condit. nuc. mosc. nuc. juglans, zingib. condit.

Confect. alkermes, mithridat. theriaca.

Species : aromatici rosati, diagalangæ, diacydonij cum speciebus.

Trachisci : de absynth. rhabarb. galliæ moscata.

Externæ.

Olea : absynthij, menthæ, mastices, nucis moscatæ per expressionem : nardinum.

Emplastræ : de baccis lauri, pro stomacho.

Frigida.

Radices : acetosæ, cichorij, plantaginis,

Folia : acetosæ, endiuia, cicerbitæ, cychorij, ꝑ. capillar. dens leonis, myrthi folia.

Semina : 4. frigida majora & minora, hordeum, myrthi.

Flores : cichorij, rosarum rubrar. cytinus, h. e. mali punicæ.

Ligna ; santala omnia.

Fructus : berberis, cydonia, granata, cerasa, mespilla, sorba, fraga, malum citrium, myrobalani omnes, singulariter.

Succi : foliorum & fructuum : item acacia, hypocistis.

Gummi ; camphora, additis leuiter adstringentibus.

Marin. corallium.

Aque : rosarum, plantaginis.

Syrupi de agresta, de succo acetosæ, cydoniorum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorum.

Condita : cetasor. cydon. ribes, berberor. vua acerba condita.

Conseruæ : florum cichorij, rosarum, capillorum Veneris, acetosæ.

Species : diatrium-santalum, diarrhodon Abb. diamargaritum frigidum.

Trochisci : de camphora, spodio, eupatorio.

Externa.

Olea lentisici, cydoniorum. *Vnguentum*
rosatum.

VERMES NECANTIA.

Vermes necantia sunt, quæcunque
qualitate, vel manifesta, vt acrimonia,
amaritudine, faldedine, vel aciditate,
quos sapores lumbrici fastidiunt; vel oc-
cultæ vermibus inimica, illis exitium pa-
riunt. Vbi nota: extra febrem calidiori-
bus, in febre autem minus calidis, h. e
acidis, vel mixtis vtendum esse.

Radices aristolochiæ, asclepiadis, anchu-
sæ, bistortæ, dictamni albi, gentianæ ma-
ioris & cruciatæ, filicis maris & fœminæ,
carolinæ, heleniij, succisæ, tormentillæ,
zedoariæ, thabarbari, rubiæ, personatæ,
petasitidis.

Conices radicum mori, & capparum.

Folia absynthij (Pontici & Seriphij,)
thymi, menthæ, rutæ, dentis leonis, polij,
asarinæ Matthioli, sabinae, martubij, ca-
laminthæ, tanaceti, perlicariæ, persici,
cardiacæ, carduibenedicti, rutæ caprariæ

Flores centaureij minoris, lupulorum, hyssopi.

Semina contra lumbricos, lupinorum, caulium, coriandrum preparatum, portulacæ, citri, arantiorum, atriplicis, anethi, hedydari, nigellæ, pseudometanthij, nasturtij, crucæ sativæ & sylvestris, napi, leuistici, lupuli, acetosæ, cannabis, porri. *Baccæ* lauri.

Gummi: juniperini, Myrrha quæ resina.

Animal. rasura cornu cerui & eboris, pulvis lumbricorum terrestrium, bouis astragali, vnicornu.

Terræ: bolus Armena, & terra sigillata.

Mineralia: sulphur, sal nitrum, argentum viuum ad D β .

Marina: corallina, seu muscus marinus, corallum rubrum.

Succi; ex enarratis, omphacium, limonum, portulacæ.

Aquæ; absinthij, gentianæ, graminis, portulacæ, raphani marini, vincæperuincæ, rutæ, menthæ, florum pruni sylvestris, endiuicæ, cichorij.

Conditæ, corticum arantiorum, citri.

Syrupi; absynthij, endiuicæ, cichorij, de succo citri, arantiorum, berberis, ribes, de succo acetosæ; byzantinus.

Conserua : florum persicorum ; & garyophyllorum arantiorum, citri.

Olea: oliuatum, amygdalarum amararum, nucleorum persicorum, vitrioli, gutt. ij. iij.

Confett. theriaca, mithridatium.

Externa.

Olea: absynthij, rutæ, colocynthidis, h. t. colocynthidis oleo infusa, & cocta, oleum laurinum.

Vnguenta: de arthanita, vnguentum ad vermes Augustanor. fella vmbilico superposita, ac ventri inuncta.

FLATVS DISCVTIENTIA.

Carminatina dicuntur, quæ cognata sunt diaphoreticis, suo loco dictis : *vsus* in colicis, & vterinis doloribus.

Radic. angel. galangæ, imperatoriæ, spicæ Indicæ.

Cortic. arantiorum, in' colico dolore præseruando, & curando.

Folia: lauri, calaminth. origani, anethi, majoranæ, satureiæ, rutæ, puleg. hyssopi, menthæ, ocymi, thymi.

Semina : anisi, fœniculi, carui, cumini, dauci, ameos, petros. agnicasti, angelicæ, arantiorum, citri.

Flores : camomill. centaur. minoris, ad flatus hypochondriorum.

Fructus : baccæ lauri appropriatæ colicis & vterinis : iuniperi.

Aromata ; macis, crocus, garyophylli, zingiber. cinamom. piper.

Animal. castoreum.

Aque : cinamomi, vitæ, & f oliorum suprâ dictorum.

Olea stillat. anisi, fœniculi, carui, chamomillæ optimum.

Electuar. de baccis lauri, theriaca, diatessaron, ʒ j. cum vino.

Species : diacimini, diagalangæ, rosata nouella.

Externa.

Olea ; absynth. anethi, rutæ, menthæ, laurinum, oleum ex maceratione seminum & flor. agnicasti, optimum in colicis.

Emplastr. de meliloto. *Cataplasmata*, & *sacculi* ex prædictis fol. sem. florib, in colicis vtilissimè.

Cucurbita cum multa flamma parti

inflata imposita, & in colicis supra umbilicum, est instar incantamenti Galeno.

HEPATICA.

Hepatica sunt medicamenta, quæ hepatis intemperiem corrigunt, & obstructionem, cui maximè obnoxium, prohibent, vel eidem medentur: & simul etiam substantiam ipsius leuiter adstringunt, ut spiritus & calor hepatis, seu principis partis, conseruetur. Quæ sunt incidentia, abstergentia citra vehementem calorem, ac prætereà nonnullam adstringendi vim possidentia.

Calida.

Radic. cyperi, enulæ campanæ, calami aromatici, rhabbarbari, peucedani.

Folia; absynthij, agrimonix, chamædryis, chamæpitys, fumarix, lupulorum, marrubij albi, menthæ, betonicæ, schœnanthi, rosmarini.

Semina; 4. calida majora.

Flores: anthos, centaurij minoris, spicæ nardi.

Aromata: garyophylli, zingiber, nux moschata.

Fructus:

Fruētus ; pistacia , passulæ.

Aquæ ; ex prædictis foliis & floribus destillatæ.

Syrupi ; absynthij , agrimonix , betonicæ , byzantini , fumarix , menthæ , de 2. & 5. radicibus.

Condita ; acori , nucis juglandis , nux moscata condita.

Confect. theriaca , mithridaticum.

Conserv. florum anthos , saluiæ , absynth. enulæ campanæ.

Species ; aromatici rosati , diarrhodon , diambrix , lætificantis Galeni.

Trochisci ; absynth. eupatorij , dialacæ , de rhabarbaro.

Externè , olea absynthij , nardinum , menth mastic. nux moscat. per expressio- nem.

Frigida.

Omnia, quæ in tabula stomachicorum frigidorum continentur, in hunc quoque censum hepatis refrigerantium referri debent ; quibus adde sequentia, quæ stomacho minùs profunt, hepatis autem dicata sunt.

Radices ; rusci , asparagi.

Folia, agrimonix, fragariæ, lentis aquaticæ, graminis.

Semina alkekengi. *Flores* violarum.

Aque agrimonix. *Syrupus* byzantinus, de 2. & 5. radicibus, ubi validæ obstructions adfunt.

Externa.

Olea; rosatum, omphacinum, nymphææ.

Vnguenta; rosatum, refrigerans Gal. ceratum santalinum.

Epithemata; ex aquis destillatis & speciebus utilissima.

S P L E N I C A.

Similia genere sunt medicamenta hepaticis, secundum Galenum, sed valentiora attenuantia & aperientia, quæ minus adstringunt, propter crassiora ipsius excrementa. Sunt autem duplicia: calida, melancholix naturali dicata; & frigida; atræ bili collectæ convenientia.

Calida.

Vide tabulam melancholiam naturæ.

Item (melancholicum succum dictum) præparantium. Quibus adde seqq.

Radic. calami aromatici, aristolochiæ, asari, bryoniæ, raphani, acori veri, seu galangæ majoris, iridis, scillæ, lupuli.

Folia; betoniæ, calamintæ, hyperici, chamædrys, rutæ, pulegij.

Semina; rubiæ, fraxini.

Fruētus; baccæ hederæ.

Aromata; crocus, cinamomum.

Mineral. chalybs præparatus.

Liquor; acetum scilliticum optimum.

Syrupi; oxymel simplex & scilliticum.

Conseru. florum tamarisci, genistæ.

Condit. acorus conditus.

Species; diacurcuma, dialacca.

Olea stillæ. cumini, cinamomi, vitrioli.

Externæ.

Olea; de capparibus, tamarisci, leucosij, rutaceum, amygdalarum amararum. *Vnguent.* de althæa. *Emplastr.* de mucilagibus, diachylum cum gummis. Et alia magistralia vnguenta in quibus omnibus ferè gummi ammoniacum & bdellium, cum puluere iridis, asari, & cyclaminis præscribenda. Aliæ iteni formulæ qua n-

plures ex superioribus ex tempore compositæ, maximè ex ruta, nasturtio, vrtica, sinapi, centauro minore, asaro, & cyclamine.

Frigida.

Repetantur ex tabula bilem attenuantium, quæ simul etiam melancholicæ adustæ in liene collectæ conueniunt. Quibus adde oxylapathum & externa topica sequentia.

Olea; violarum, nymphææ. Unguent. refrigerans Galeni, rosatum, ceratum santalinum. Acetum acerrimum.

Animaduersio.

Dulcia per se spleni nocent, sed aliis addita pro vehiculo sunt. Pithagoras, cum quidam ei exprobraret: Nimiùm me irrides, respondit: Τοῖς σπληνικοῖς, τὰ μὲν δριμύτα & πικρὰ ἐφίλημα, τὰ δὲ ἰσχυρὰ βραχέστα: h. e. Splenicis acra & amara profunt, dulcia nocent. Regula practica est.

N E P H R I T I C A.

Nephritica medicamenta ex ipsa re.

nūm ſtrūcturā, officio, & peculiaribus affectibus, quibus renes obnoxij ſunt, triplicia ſunt: *Lenientia*, quorum *uſus* in renum ſcabritie, & aſperitate, & ardore, ſiue acrimonia urinx. *Detergentia*, quorum *uſus* in ſuppreſſione urinx à calculo, humore viſcido, arenulis; hæc ſub diureticis comprehenduntur: & *Lithontripica*, calculos frangentia: quorum *uſus* in calculo conterendo & comminendo, vt commodiùs expelli poſſit. *Detergentia* repetenda ſunt ex tabula diureticorum, cum quibus conueniunt, niſi quòd ibi uſum habent vniuerſalem, hinc particularem. Sermo itaque tantùm erit de lenientibus, & lithontripicis.

Lenientia.

Radic. althææ, liquiritiæ, graminis, aſparagi, eryngij.

Folia; plantago, adiantum omne, parietaria, acetosa, lactuca, malua, nymphaea, portulaca, fonchus.

Semin. althææ, bombacis, maluæ, lini, ſcœnogræci, 4. ſemina frigida majora & minora, plātuginis, pſyllij, papaueris albi.

Flores 3 violarum, chamomillæ, nymphaæ, papau. rheas.

Fructus ; amygdalæ dulces, juiubæ, fe-
besten, pistacia, passulæ, pruna dulcia, ca-
ricæ, poma.

Gummi ; tragacanthæ, amygdalæ ama-
ræ, & cetera, camphora.

Animal, butyrum, lac, serum lactis.

Succi ; liquiritiæ, lac amygdalarum.

Chymica; spiritus vitrioli, sal prænelli.

Aquæ; foliorum in hac tabula dictorû.

Syrupi ; violarum, juiubarum, nym-
phææ, pomorum, de althæa Fernel.

Conseru. violatum, nymphææ.

Condita ; caules lactucæ conditi, caro
cucurbitæ condita.

Species ; diatragacanthi frigidi, diape-
nidium.

Olea ; amygdalarum. dulcium, cam-
phoræ.

Externæ.

Olea; violarum, nymphææ. *Vnguent.*
rosatum, refrigerans Galeni.

Lithonriptica.

Lapidem comminuentium alia id faciunt
vi manifesta incidendi, & detergendi,

absq; excellenti caliditate, vt Galen. l. 5. simpl. c. 13. asserit; talia enim per angustos meatus in profundum subeunt, licque per omnes partes penetrando continuitatem soluunt: nimius autem calor concretum calculum magis coquit & obdurat. *Alia* sua asperitate superficiem calculi abradendo lapidem comminuunt. *Alia* proprietate occulta id creduntur facere, quibus autor de dignoscendis & curandis renum affectibus parum confidit. Quicquid sit, proponemus materiam omnium eorum, quæcumque in calculo atterendo ab Autoribus vsurpantur, exceptis iis, quæ in tabula diureticorum continentur, quæ cum dicendis sunt copulanda, ceu vsus eiusdem. Vbi obiter *notæ*, quibus affixus est asteriscus, illa excellentiora esse.

Radices; aristolochiæ, damasonij, enulæ campanæ, filipendulæ, galangæ, acori, hippolapathi, iridis, leuistici, pimpinellæ saxifragæ, pœoniæ, raphani marini, rubi, urticæ, scillæ.

Folia; abrotoni, bupleuri, *, h. e. auriculæ leporis, capillares herbe, chamædrys chamæpitys, brassica, nardus celtica, parthenium, hederæ terrestris, * origanum.

Z iiij

polium, hyssopus, veronica, quercus & salicis folia, scordium, empetrum Diosc. virga pastoris, virga aurea, lamium Fuchsij, ad vesicæ calculum.

Corrices; glandium, coryli medius.

Flores; consolidæ regalis.

Semina; anethi, carui, cumini, sileris montani, ammi, petroselini Macedonici, coriãdri, cretæ marinæ. h. e. fœminiculi marini, brusci, ocymi, raphani, hyperici, spinæ albæ, fraxini, nigellæ; nasturtij, pimpinellæ, lupinorum, genistæ*, xanthij*.

Fructus; baccae lauri, nucleï persicorum, baccae hederæ arboreæ*, spongiolæ in cynosbato.

Aromata; zingiber, xyloaloe, santala tubra, nux moscata, macis, garyophylli, piper, carpobalsamum, cubebæ, spica, schœnanthum, crocus, quæ simul etiam gratiam addunt medicamentis.

Gummi; cerasorum, prunorum, juglandis, vitis, Arabicum, tragacanthæ, elemi, olibanum, bdellium.

Resina; laricea, abietina, terebinthina vera.

Animal. sanguis hirci præparatus. ʒj. cum vino, sanguis leporis*. *Cineres* lumbricorum*, erinacci terrestres, hepatis

asini, plumarum palumbatum, leporis integri, cum corio, carne & sanguine combusti, vel saltem pellis illius sanguine madentis combustæ*, passeris troglodytæ (*Baussehlipfferlein*) scorpionis, millepedum, scarabeorum*, renum leporis. *Pulveres* cranij hominis, callorum & ungularum equi pedum, astragali leporis, eboris, maxillæ lucij piscis, cancerorum fluuiatilium, cochlearum operculorum hyemalium, ouorum testarum, oculorum cancri, stercoris mutium, calculorum ab homine excretorum, aleyon 3. Diosc. lapides in felle bouis.

Lapides; spongiæ, lyncis, nephriticus*, judæicus*, crystalli præparati.

Marina; succinum. *Inter terras*, ochra.

Mineral. vitri combusti cineres.

Succi; acetum aqua conuenienti dilutum, acidulæ, succus arantiorum acidorum, baccarum halicacabi, millefolij, fœniculi.

Aque destillatæ; parietariæ, malux, althææ, florum genistæ, corticum fabarum, anonidis, saxifragiæ, asparagi, petroselinij fœniculi, osyridis*: quibus efficaciores sequentes, sive Crateux, fœniculi marini, raphani, baccarum hederæ, & alkeken-

gi, chamomillæ, verbenæ, nucleorū persicorum, terebinthinæ laricæ.

Olea; nucleorum persicorum, cerasorum, aut amygdalarum amararum expressi, ad $\frac{3}{j}$. seminis citri, lappæ vtriusque, terebinthinæ, aut laricæ, oleum vitrioli, siue chalchanti.

Alimentosa.

Raphanus in acetario comestus: raphanus marinus cum amygdalis contusus pro bellario: petroselini radices coctæ: asparagorum & lupulorum teneritates: lion Crateux*, siymbrium & nasturtium* in acetariis: fœniculi marini folia condita,*, limonia mala, cynosbatos rectè pro bellario cum vino cocta, caro leporina. Passer troglodytis, vel cauda tremula.

C Y S T I C A.

Eadem, quæ renibus prosunt, etiam vèsicæ conueniunt, nisi quodd valentiora requirit situs vèsicæ, ne vires, antequàm ad locum affectum perueniant, euanescant. Speciaticim in intemperie calida,

& ardorē urinae vide, quae hepat refrigerant, & renes leniunt: quia lotium acre redditur, vel ab hepatis, vel renum intemperie calida.

SEMEN GENERANTIA.

Generant semen; *vel* propriè, tùm alimenta optimi succi, tùm medicamenta calore temperata, & humida: *vel* impropiè, excitando semen (de quibus hic potissimùm) & Venerem stimulando, qualia sunt acria & flatulenta.

Radic. eryngij, satyrionis, rapae fatiuae, bulbi esculenti, asparagi, crucis, galange, zingiber viride, napus.

Folia; eruca, horminum, nasturtium, scorodoprasum.

Semina; cicera rubra, faba, eruca, napi, urticae, phaseoli, fraxini, lini.

Fructus; nuces pinæ, pistacia, nucis Indicæ medulla, scolymus, eius caput & caules.

Animal. priapus tauri & cerui, scincus, moscus, zibethum, gallinacci testes, cerebella passerum. ostreae.

Arom. crocus, piper, nux moscata, garyophylli.

Marin. ambra cum ovo sorbili sumptis.
Condit. radicis satyrii, eryngij, zingiberis, diasatyr. ad ʒ j.

Nota. Multa valdè calida & acria in hanc classem referri, vt & salsa, quæ semen acrius reddendo, non generando, Venerem stimulant: quò refertur etiam vsus cantharidum, quæ ad exulcerationem vsque irritant.

SEMEN EXTINGVENTIA.

Sunt valdè vel refrigerantia, vel discutientia. *Illæ* sunt, V. G. nymphæa, lactuca, camphora, portulaca, cicuta, &c. *Hæc* verò inter alia, agnus castus, ruta, mentha, semen anethi, agni casti. Thus, Syrupus de nymphæa. Oleum de nymphæa externè renibus inunctum, aut perinæo, ad tentiginem impediendam.

H Y S T E R I C A.

Hysterica à sine alia sunt vacuantia vterum, ea scil. quæ menses mouent, fœtum ac secundinas ducunt, vterumque ab omni humorum illuue expurgant. *Alia* adstringentia, immodicum eius fluxum si-

stentia. Alia denique corroborantia, quæ istiusmodi, & calorem ipsius naturalem conseruant: quorum vsus in actionibus vteri iuuandis, conceptione scil. & partu: (vnde conceptionem iuuantia, & partum conseruantia huc reducuntur, quæ simul etiam adstringunt:) vel in symptomatibus, quæ actiones vteri, & vniuersi possunt perturbare; in suffocatione scil. vteri sedanda.

MENSES MOVENTIA.

Menses mouentia dicuntur vel *impropriè*, vel *propriè*. *Propriè* menses mouentia sunt, quæ venarum vteri obstructions aperiant, & sanguinem ad vterum deducunt, calida 2. vel 3. sicca verò 1. vel 2. ferè ad summum: substantiæ non planè tenuis, sed mediocriter crassæ, ne virtus citò dissoluatur, inter quæ efficacissima, quæ amaritudinem aliquam acrimonia permixtam habent. *Impropriè* menses mouentia sunt diuretica, quæ sanguinem crassum attenuant ac fundunt, vt tempore mensium liberius fluere possit. Verùm sola hæc vsurpari non debent, (eùm abductione serosificatis ad vias vrinx, san-

guis postea crassior reddatur; unde restagnant menses;) sed mixta cum appropriatis. De propriè dictis hic sermo, ex quibus valentiora partum quoque juuant, secundinas pellunt, & fœtum mortuum educunt. *Materia talis est.*

Radices; ari, aristolochiæ, asari, bryoniæ, bilinguis, cyperi, cyclaminis, centaurij minoris, dictamni, gentianæ, gladioli, iridis, lauri, liliorum, pœoniæ, seseli, valerianæ.

Folia; artemisiæ, abrotoni, bellidis hortensis, capillorum Veneris mitè, cardiacæ pulvis cochlearis mensura partum juuat, liliorum, matricariæ, matrifylæ, majoranæ, melissæ, melissophyli, mentastri, mercurialis, ocyni, origani, polij montani, prassij, polytrichi, sabinæ, sclareæ, scordij: sion ad fœtum, salvia, ruta, trifolium odoratum.

Semina; agnicasti, amomi, ameos, basiliconis, nigellæ, pœoniæ, rutæ.

Flores: abrotoni, calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, leucoji siue keiri flos siccatus, liliorum alborum, crocus ad secundinas juli nucum (h. e. flores juglandis in pulvere ad ʒ j. eximium rht, ad suffocationē vteri,) matricariæ, spica

Gummi: assa foetida, bdellium, galbanum, myrrha, opopanax, sagapenum, styrax calamita.

Aromata; omnia, praecipue crocus, & cinamomum,

Animal. castoreum, stercus accipitris, aut falconis, ꝑ j: ex vino: pulvis testiculorum equi castrati, in taleolas dissectorum, & vino albo ablutorum, & exiccatorum in furno, ad ꝑ j. cum vino Hippocratico ad partum juuandum. Tutur assatus, cuius venter infarctus cinamomo, baccis lauri, juniperi, alternis aut aliquot ante partum diebus comestus. Secundina ovis siccata, & data in pulvere. Succus scordij, ꝑ s. ad foetum cum croco.

Mineral. borax nativa eximia ad foetum, ad ꝑ j. ex liquore.

Aqua: ex praedictis herbis, quae sunt vsitatae in officinis quibusuis.

Syrupi: de artemisia, prassio, betonica:

Olea stillatitia: castorei, sabinæ, cinamomi, de myrrha.

Trochisci: de myrrha, ad ꝑ j. forma pilularum.

Externa.

Olea; liliorum, chamomillæ, leucosii.

Lapis; ætites femori alligatus, ad partum, & magnes læua manu gestatus.

Fel; bubulum : cucumer sylvestris, colocynthis in pessariis.

Vngula; alini suffitus ad fœtum & secundinas.

MENSES SISTENTIA.

Hæc quoniam coincidunt cum adstringentibus suprâ expositis l. i. p. i. s. 3. idcirco materia istorum medicamentorum ex tabula adstringentium petenda est.

CORROBORANTIA VTERVM.

Radic. bistortæ, calami odorati, costi cypri, galangæ.

Folia; betonicæ, majoranæ, saluiæ, quæ duo eximia : rosmarini, melissæ, melanthij.

Flores; majoranæ, anthos, saluiæ.

Fructus; baccæ lauri, juniperi.

Animalium excrementa ; moschus, zibeta.

Marina; succinum, coralla, ambra.

Resina; styrax, benzoin, thus, mastice.

Aromata ; nux moschata, garyophylli, macis, spica nardi.

Aque ; betonicae, majoranae, melissae; salviae.

Syrupus; de betonica.

Olea; succini, garyophyllor. macis, nucis moscatae.

Condita : acorus conditus : nux juglans & moscata condita : myrobalani & satyrium condita.

Opiata ; tryphera magna cum & sine opio : theriaca, mithridatium.

Trachisci : galliae & aliptae moscatae.

Species: aromatici rosati, diambrae, diamoschum.

Externa.

Olea : nucis moscatae per express. nardinum, myrtinum. *Emplastr.* pro matrice, & contra rupturam Nicol. *Præpositi*, emplastr. de mastice. *Nota*, his selectioribus alij plura addunt ex me-nagogis.

LIBRI SECVNDI

SECTIO IV.

De Remediis Artuum.

ARTHRITICA.

ARTHRITICÆ Medicamenta dicuntur, quæ partibus nervosis & membranosis, ex quibus constant articuli, corroborandis dicantur, quorum *usus* in arthritidis, eiusque specierum præcautione, & curatione. Suntque duplicia: *Interna* & *externa*. *Internorum* materia eadem est cum cephalicis, siue *calida* spectes, cum defluxio est à materia frigida, siue *frigida*, cum defluxio est à materia calida: quandoquidem nervorum eadem est atque cerebri ratio. Priuatim verò articulis conveniunt sequentia, mox recensenda. *Externæ* siue *topica* conveniunt vel in initio arthritidis, ardorem & dolorem lenientia; vel in fine, reliquias impacti humoris (ne in tophum:

concreſcant (*diſſipantia*. Singulorum tùm internorum, tùm extetnorum materia talis eſt.

Arthritica interna præcipua.

Radices : acori, enulæ campanæ, ireos, pentaphylli.

Folia : verbaſci, primulæ veris, chamæpitys, ſive iua arthritica, calamintha, centauryum minus, hypericum, betonica, ſaluia.

Lignum : ſaſſaparilla, quod mirandum.

Flor. roſarum rubrarum.

Animal. caſtoreum, cinis cornu cerui, & cranij humani.

Marin. corallum rubrum uſtum.

Aromat. ſpica Indica.

Reſinæ quæcunque, maximè terebinthina.

Succi ; opopanax.

Conſeru. chamæpityos in cauſa frigida : roſarum, in cauſa calida.

Externa ardorem, & dolorem lenientia ſunt.

Folia : ſolanum, plantago, althæa,

hyoscyamus, semperuiuum vtrūmquē,
malua, parietaria, ebulus, sambucus,
lens aquatica.

Flor. rosarum.

Succi: acetum, phlegma vitrioli, albumen oui, oxycratum: sal prunellæ solutum aqua papaueris rhœados.

Gummi: camphora.

Mucilagines: seminis psyllij, sem. cydoniorum.

Aqua: rosarum, solani, plantaginis, papaueris rhœados.

Olea: violarum, nymphææ, rosarum, oleum ex sanguine humano, elixir humanum vocatum.

Vnguent. rosatum, populconis.

*Externa dissipantia reliquias humorum,
& dolorum.*

Radic. enulæ camp. cyclaminis, bryoniæ, cucumeris asinini.

Folia, verbasci, primulæ veris; chamæpityos, calamintæ, nasturtium, centaureum min. nepetha, puleg. ebulus, hypericum.

Resin. mastix, bdellium, terebinth.

Fructus: hermodactyli.

Succi inspissat. ammoniacum, opopanax, euphorbium.

Animal. castoreum.

Adipes : cati, taxi, vulpis, vrsi, serpentis.

Unguenta : martiatum, de althæa.

Olea : de lateribus*, castoreo, terëbinth. hypericonis, mellis, ceræ, irinum, vulpinum, de euphorbio, (quod cautè vsurpandum,) sambucinum.

Emplastræ : de Vigo*, de mucilagini;lus, meliloto, oxycroceum.

Arthriticis annexæ antihy.

NERVOS ROBORANTIA.

Quæ nervos roborant, facultate conveniunt cum arthriticis, siquidem articuli, nerui omnes & partes nervosæ, (membranæ, tendines, ligamenta,) articulos ambientes & colligantes, eiusdem sint naturæ: Horum vsus nervorum in affectibus, paralyti & stupore : tremore & convulsione. Quoad materiam, alia calida, alia frigida.

Nervis calida.

Radic. acori, eryngij, imperatoriæ, peu-

cedani, rhaponticum, costus.

Ligne: sassaparilla, viscum quercinum.

Folia: chamædrios, hyssopi, lauendulae, majoranae, primulae Veris, rosmarini, salviae, serpylli, spicae nardi, *Celticae, Italicae*, tragoriganum.

Fructus: anacardina, nuclei pinei.

Grana: juniperi, kermes.

Aromata: cinamomum, piper omne, zingiber, macis, nux moscata, garyophylli, cardamomum.

Resinae, ac gummi: myrrha, terebinthina Veneta, cum pulvere chamæpitios, opopanax, sagapenum.

Animal. cerebrum lepotis assum, castoreum ad ʒ j. forma pilularum.

Conserua: rosmarini, primulae Veris, salviae, eryngij, betonicae.

Confectio. theriaca, Mithridatium, confectio anacardina.

Species: diagalanga, pleresarchonticon.

Aqua: theriacalis, majoranae, lauendulae, salviae.

Externa.

Adipes: viperinus, vulpinus, ceruinus, humanus.

Olea: Philosphorum, ceræ, chamomillæ, hypericōnis, lumbricorum, nucis moscatae per expressionem, terebinthinæ, vulpinum, viperinum, costinum, petroleum, anethinum, ricininum, rutaceum.

Tberma; sulphuræ, nitrosæ, bituminosæ, & parum aluminosæ, harumq; stillicidium ad principium spinæ; limus itē ex his extractus, & illinitus sedi affectæ.

Pinguedo anseris destillans, dum in veru assatur, repleti thure, myrrha, bdellio, numia, &c.

Aqua vitæ particulis resolutis affusa plurimum prodest.

Fomenta & balnea ex artemisia, conyza, calamenta, ruta, camomilla, anetho, salvia, chamæpytide, origano, hyperico, nitro, sale.

Cataplasinata ex iisdem.

Nō desinat frigida.

Eadem cum cephalicis frigidis, quibus addenda.

Inter *semina*, hordeum.

Species: diarrhodon Abbatis, diatriumfantalon.

Inter *extrema*, mucilago psyllij, folia vitis, acetum, & aqua rosacea: aqua chalybeata fluuijalis, aquæ thermales ferratæ.

APPENDIX.

DE REMEDIIS,

ad

AMBUSTA.

REMEDIA ad ambusta ex Fernē-
lio lib. 6. m. m. c. 20. triplex sunt:
alia inflammationem sedant, & extin-
guunt empyreuma: *alia* pustulas prohi-
bent, & dolorem leniunt: *alia* excoria-
tas aut exulceratas partes dolentes le-
niunt, & moderatè siccando ad sanita-
tem perducunt.

PRIMI GENERIS sunt.

I. *FRIGIDA* omnia, quæ extin-
guunt inflammationem: vt sunt,

*Succi & liquores: aqua, acetum, oxycras-
tum, oui albumen, succus semperuiui,
lactucæ, endiuicæ, solani, byoscyami,
plantaginis, portulacæ.*

Aque

Aqua stillantia herbarum prædictarum.

Terra; quævis obuia, maximè Cimo-
lia, bolus Armena succo aquaue conue-
nienti, aut oxycrato soluta & illita:

Mineralia; cerusa, alumen aquâ solu-
tum, cum oui albumine, atramentum
scriptorium ex aqua illinit Dioscor.

Gummi; camphora.

II. *CALIDA* quædam ardorem evo-
cantia: vt,

Folia; ari, & porri illita: sambuci, &
ebuli imposita.

Cepæ cum sale contusæ, ambustæ par-
tî impositæ.

Radicis; asphodeli in oleo decoctæ suc-
cus, ad peruiones, & ambusta.

SECUNDI GENERIS reme-
dia sunt sequentia.

Folia; ligustri, saluæ, myrti, cerato,
vel adipe suillo excepta, & imposita.

Eadem yiridia contusa, admistâ axun-
giâ illita.

Folia; maluæ, & papaueris corniculati
eodem modo.

Gluten calidâ aquâ emolium. Dio-
scorid. Myrti foliorum vstorum puluis
cum oui luteo.

Sal nitrum cum oleo rosaceo, vel oſſium.

Aqua florum verbaſci, plantaginis, ſolani, roſarum, addito interdum ſantalio rubro, & camphora.

• Succus ſceniculi, & vinum album cum aqua frigida, uſa ſupra ambuſtum locum.

• **TERTII GENERIS** remedia hæc ſunt.

• Unguentum de calce viſa lota, quod componitur ex calce lota, & oleo roſaceo, vel butyro, additis aliis, ſi velis, ut ceruſa, camphora, mucilaginis.

• Oleum hyperici cum calce lota, efficaciſſimum in quavis uſtione, etiam ex pulvere ſcolopetario facta.

• Unguentum album Reſiſſis, vel de ceruſa.

• Plura vide apud Fernel. loco citato. Hæc ſolum, coronidis loco, ad complendas paginas, adjicere placuit.

Formularum Medicarum tractatus
habet libros duos continentes.

Medicamenta interna.

liqui-
da.

apozemata
julepus.
potio.
sympus.
vomitoria.
vina med.
emulsio.
amygdal.
hordeatum.
lac. & serum lact.
hydromel.
hydrosacc. ptis.
diæta, boch.
decoct. gall.
destill. instaur.
juscula.

mol-
lia.

bolus.
opiata.
eclegma.
conditum.

soli-
da.

pastâ reg. morcelli.
pandaleon.
massa panis, pineol.
tabellæ.
pilule.
trochisci.
pulueres.

A a ij

A

Exter
na.

Cōmū.
plurib.
Part,

epithema.
lotio.
fotus.
infectus. semicuplum.
balneum.
stupa, sudator.
embrocatio.
linimentum.
unguentum.
ceratum.
emplastrum.
spanadrapum.
cataplasma
rubificans } dropax.
vesicat.
sacculi.

Pro-
pria
partiū
quaū-
dam.

frontale.
oxyrrhod.
cucufa.
collyrium.
gargarismus.
apophleg.
dentifric.
erthinum.
suffiment.
odōrament.
scutum.
pessarum.
nascale.
suppositorium.
clyster.

Materia medica est vel

Universi. resp.

Causam morbosam peccantem

Quiere

insensib.

discutientia.
absorbentia.

sensib.
sub.
forma.

atrahē
qual. { manif
          { occul
          { ta.
ichoris vesicāt
puris { suppu.
          { apost a
          { pericēti

Mom.

partis recip. repell.
viarum. { interceptientia
          { adstringentia

Quantit.

vac uniu. prap. { corpus aperientia
                  { purgantia.
                  { vomitoria.
                  { diuretica.
                  { diaphoretica.
mat. flu. { incrasantia.

Qualit.

manif. { alterantia.
          { crass. { atten.
          { tenu. incrasantia.
          { dur. { emoll.
                  { grum.
                  { diss.
          { lenta et erg.
          { acrim. epice
          { rasi.

occ. Alexipharmaca.
hum. digestiva.

DIATYPOSIS.

Morborū
summa
gen.

intē } simplex, alterantia.
per. } cum materia, habet rat.
causæ.

origo } ang meat. insens. Rarefac.
dil. meat. } sens. adstric.
insens. con-
dens.
hyper- } constip. cavit.
sarc. } magn. & num.
auct.

vn. fol. } simpl. Glutin. vulner.
cum dep. substantiæ, Sarc.
epul. c. g.

Symptomata
cōmunissima
maximè vr-
gentia.

Dolor, cui } Anodyna.
opponun- }
nuntur. } Narcotica.

Vigiliæ, Hypnotica.

Sang. fluxus, τοχαίμα.

Syncope, Spir. reficien-
tia.

Materia medica particularis respicit

Capi-
ti re-
me-
dia
dica-
ta.

Cere- bro.	} cephalica.	} errhina.		
			} caput.	} sternut.
} purgia.	} apoph. legm.	} ἰσχυρὰ ἀρκυκὰ.		
			Oculis Ophal- mica.	} anodyna.
} digerentia.				
	} detergentia.			
		} detergentia.		

Auribus, otica.
Dentibus, odontica.

Tho-
racē
reſpe-
ctan-
tia.

Cor, cardiaca.	} bechica.
Pulmones.	} generantia.
Mammæ, lac	} corrumpentia.

Ventriculo, stomachica.

Intestinis.	} flatus discutient.

Hepati, hepatica.
Lieni, splenica.

Ven-
tri
conſe-
crata.

Renibus ne- phritica.	} lenientia.	
		} detergentia.
} lithontripica.		
Veficæ, cystica.		
Testibus, se- men.	} generantia.	
		} extinguentia.
Vtero hi- sterica.	} corrob. ut	} mou.

A	Artu- bus dica- ta.	interna	calida	quæmadmodum cephalica.
			frig.	
		exter.	in principio ardorem, & dolorem lenientia.	
			in fine reliquias impatis humores dissipantia.	

F I N I S.

I N D E X

R E R V M.

A

B

A Bsorberentia. 463
Adstringentia.

458

Agaricus. 417

Alexipharmaca. 364

Interna. 365

Externa. 367

Aloe. 400

Alterantia. 352

Ambustis remedia.

552

Anodyna. 486

Apopblegmatizoma.

502

Apostema aperientia.

468

Aperientia. 472 367

Arthritica. 546

Attenuantia. 354 371

Attrahentia. 464

B Dellium, resina.
465

Bebica. 514

Bilem attenuantia. 371

Incrassantia. 370

Præparantia. 369

Purgantia. 378

C

C Allium generan-
tia. 485

Cardiaca. 512

Carthamus. 415

Cassia. 381

Cathartica. 475

Cautica. 478

Cephalica. 495

Cholagoga. 381

Cicatricè delentia. 485

Colocynthis. 426

Condensantia. 473

Cystica. 539

D

D Eurgentia. 361

D Digestiva. 369

D Discriminativa. 462

D Diuretica. 447

D Diaphoretica. 462

D Dulcia Spleni nociva.

532.

E

E Bultus 439

E Elaterium. 441

E Emollientia. 358

E Emplastica. 456

E Epiceraffica. 363

E Epithymum. 434

E Epulotica. 483

E Errhina. 500

E Escharotica. 413

E Esula. 442

E Euphorbium. 429

E Extrahentia. 466

F

F Latius discriminativa.

526

F Formularum schematis.

555

G

G Luminantia. 479

G Grumos dissol-

ventia. 360

H

H Elleborus niger

434

H Hepatica. 528

H Hermodactyli. 422

H Hydragoga. 439

H Hypnotica. 489

H Hysterica. 540

I

I Alapa. 425

I Incidentia. 356

I Incrassantia. 370. 453

I Intercipientia. 458

I Ireos succus. 448

L

L Ac generantia.

518

L Alinientia. 519

L Lac virginis. 361

L Lapis Armenus. 437

L Laxantia. 462

L Lenientia. 378

L Lisbonisipica. 534

Linthus. 155 ~~333~~
M

M Anna. 386
Mechoaca.

424

Dielencholiā prap-
rancia. 374

Purgantia. 431

Menses mouentia. 541

Silentia. 544

Myrobalani. 406

N

N Arcotica. 488

Nasalia. 500

Nephrica. 533

Nervos roborantia. 549

O

O Dentica. 510

Odorifera in

Heribus periculosa.

493

Opopanax. 428

Ophthalmica. 504

Anodyna. 505

Repellentia. 506

Detergentia. 507

Discuientia. 506

Otica. 508

Oxydorcica. 504

P Aregorica. 486

Phœnigmi. 467

Pituitam praparamia.

372

Purgantia. 415

Pneumonica. 517

Polypodium. 433

Psilobra. 476

Purgantia. 379

Pyrotica. 476

R

R Arefaciencia.

476

Repellentia. 454

Rhabarbarum. 394

Rosarum succus. 392

Rubificantia. 476

S

S Agapentum. 429

Sambucus. 439

Sanguinem colibentia.

490

Sarcotica. 481

Scammonia. 409

Semen generantia. 539

Extinguentia. 540

Sena. 431
 Septica. 472
 Soldanella. 440
 Somnifera. 489
 Spiritus reficiencia. 452
 Splenica. 530
 Sternutatoria. 502
 Stomachica. 521
 Sudorifera. 450

Suppurantia. 468
 Succis inspissati. 465

Vermes necantia. 524
 Vesicantia. 467-472
 Vomitoria. 444
 Vterum roborantia. 544
 Vulneraria. 480

Remedes.

essentia carminativa Wedelii medici
experlissimæ.

Recipe.

Radicum Zedoaria unciam unam, carlina,
galanga minoris ^{an} unam unciam semis,
corticum aurantium, seminis anisi et
seminis carvi, florum chamomilla Romana,
cariophyllorum aromaticorum, Baccharum
Lauri ex cortice, acori veri ^{an} drachmam
unam semis, Macis drachmam unam.

Misce et Pulverisa grosso modo, extrahantur
confusa et concisa cum spiritu corticum
Citri recent: fact: ℥vj. vel unciis sex, qui
post digestionem dierum 14. Serv: adde
spiritu nitri glauberiani, ex nitro crudo
pulverisato et oleo vitrioli facti et dulcificati
cum et vini rectificatissimo, unciam
unam digere denuo dies aliquod, post
filtrationem servetur usui cuius Dosis ad
guttus viginti, quadraginta et ultra in infusione
thee.

Vires

non tantum ad flatus pellendos, sed et dolores
colicos, cardialgiam suffocationes hypochondriacas
commendat, insuper quoque

ventriculum Roborat, et coctionem juvat,
inde ad omnes Stomachi vitia successu
bona commendat.

M. B. la formule de ce remède a été
donnée par un apothicaire de Weissenburg
en alsace. feu M^r. Geoffroy a qui elle fut
donnée, ^{après} avoua qu'il n'avoit pu parvenir
à y fixer le sel de glauber. on peut avoir
des gouttes de vedelius en alsace, celles qu'on
feroit en france ne seroient pas sures, puis
que le celebre Geoffroy a avoué modestement
qu'il n'avoit pu y réussir.

Remède Pour la goutte

Prenés une once de moëlle de Bœuf, une
once de Beurre frais, une bonne pincée de
cimette de sauge; faites fondre le beurre avec
la moëlle de Bœuf, à petit feu; et pendant que
le tout se fondra; mettesy les cimettes de saug
et faites le passer ensuite a travers un linge
en l'exprimant fortement. ajoutez-y apres
cela une cuillerée distillée de fleurs de sauge
et autant de bonne eau de vie; remués le tout
ensemble, et le laissez refroidir; il s'en fera
un onguent avec lequel vous froterés la
partie legerement y mettant dessus un
papier et l'envelopperés avec un linge
un peu chaud.

3.
Maniere

d'employer quelques Remèdes

^{thériaque}
on se sert de la thériaque, dans tous les maux
d'estomach, dans les défaillances, dans les
foiblesses, depuis demi dragme jusqu'à un
drachme et demy, toute seule ou melangée
avec un peu de vin, de l'eau de fleur d'orange
ou de canelle. Confections
la confection de hyacinthe et d'alkermes
sont employées dans les memes cas. celle
de hyacinthe est beaucoup plus douce et plus
foible que celle d'alkermes, et on les mele
tres souvent ensemble, pour remplir les
memes indications que nous avons deja
marqué pour la thériaque, et la Dose est
la meome. *Diascordium.*
le *Diascordium* de *fracastor* est aussi un
leger cordial, mais comme le *sau danum* entre
dans sa Composition, on le regarde comme
un stomachique et un calmant qui convient
dans les indigestions, dans les cours de ventre
dans les dissenteries. on en donne depuis
une demie dragme, jusqu'à une dragme et
demie, qu'on prend tout seul, ou avec un peu
de vin delicant, ou avec l'huile d'amandes
doucees, quand il y a une irritation un peu
vive dans les Boyaux.

Lelixir de propriété doit être regardé comme le plus puissant Stomachique, et qui remédie le plus promptement, aux langueurs de Stomach, à l'indigestion, à la diminution des forces qui survient principalement à la fin des grandes maladies. sa Dose, est depuis trois ou quatre gouttes jusqu'à huit dix ou douze.

Les gouttes anodines ou laudanum liquide convient dans tous les cas de douleurs d'irritation et par conséquent dans bien des maladies; on en donne depuis dix gouttes jusqu'à quarante, augmentant peu à peu selon la violence de la douleur et selon que le malade y est plus ou moins accoutumé. vingt gouttes de laudanum liquide, valent un grain de laudanum solide ou en extrait.

Baume de Perou

Le Baume de Perou, convient principalement dans toutes les coupures, les echinoses, les contusions. il en est de mesme de l'eau vulnéraire qu'on applique immédiatement sur la partie et dont on la baigne

Eaux Cordiales

L'eau de canelle, celle des carmes, et l'eau Theriacale, sont des eaux cordiales chauffantes

qu'on donne dans les Sincopes, dans les maux
 d'estomach, dans les prelude d'apoplexie, dans
 le froid de quelque violent acces, a la dose
 d'une demie cuillerée a café jusqu'a une
 ou une et demie. on se sert également
 de la Reine d'hongrie, mais cellecy est beau
 coup plus forte plus piquante. on s'en
 sert principalement pour l'exterieur, on
 en frotte le nez, les mains, les tempes du
 malade des qu'il est en foiblesse.

L'eau de fleur d'orange se prend interieure
 ment a la dose d'une de 2. et 3. cuillerées,
 dans les petits maux d'estomach, dans les
 indigestions legeres et pour les vapeurs.

Kinkina

on ne parle pas de l'application du Kina
 de la Rhubarbe et du tartre emetique
 que tout le monde sçait devoir convenir
 dans les cas des indigestions, de mauvais
 levains ramassés dans les premieres voyes
 et la dose en est presentee par petits paquets

Teinture de castor.

La teinture de castor se donne depuis
 huit gouttes jusqu'auingt, dans une potion
 cordiale et hysterique, pour albaire les
 vapeurs et retablir le ressort de l'estomach
 on peut le prendre seul dans une cuillerée

De fleur d'orange, Dans le mesme Cas -
depuis huit jusqu'à douze gouttes.

Baume de copahuë

Le Baume de Copahuë est excellent pour
toutes les playes recentes, appliqué dessus
sur le champ. on s'en sert interieurement
pour dissiper les glaires qui se forment dans
les Reins, et qui empêchent le cours des
urines. Son principal usage est destiné pour
deterger et consolider l'ulcère des gonorrhées.
on le prend depuis dix gouttes jusqu'à vingt
entre deux couches de Syrop de Capillaire,
le matin à jeun, ou bien dans une
cuillerée de lait, ou enveloppé dans du
Sucre en poudre, duquel on en forme de
petits Bols.

Baume de Canada

Le Baume de Canada est regardé comme
un spécifique pour deterger et consolider
l'ulcère des poulmons. Son effet est doux
en ce qu'il ne porte pas beaucoup de chaleur
dans la masse du sang. il facilite le crachat
en adoucit la matiere et de la masse des
liqueurs. on le prend de la même maniere
que le baume de Copahuë et on peut s'en
servir dans les gonorrhées aux personnes
qui sont d'un temperament delicat par
preference au Baume de Copahuë.

lacier préparé à la Roze se prend à
la première cuillerée de soupe à diner
pour aider la digestion, corriger les
vices de ce viscere, dissiper les obstructions,
en donnant plus de fluidité à la masse
des liqueurs en rétablissant les digestions,
l'usage en est long et n'exige aucune
précaution.

Remède de M^r. Chicoyneau

P^r. Medecin du Roy pour guérir
les migraines qui prennent par accès.

Prenez Kina concassé deux onces,
Racine de fraisiere, de gramen et de
chicoree sauvage, de chacune, une once,
Sommite d'absinthe, de petite sentauree,
de camepitis et de camomille de
chaque une pincée.

Sené mondé six dragmes et deux
dragmes cristal mineral dans sept
liures d'eau réduites à deux bouteilles
il faut en prendre trois gobelets par
jour, un le matin à jeun, le second après
diner, le troisieme en se couchant.

Remede pour guerir les dissenteries
flux de Sang, Tenesmes et epreintes
et toute sorte de derangement
de stomacho.

Prenez pour deux sols d'ecorce de
Scimmaroba, faites en une plisane
de la quantite de deux pots d'eau reduite
à trois bouteilles et prenez en trois verres
par jour, trois jours seulement

Pommade excellente pour
guerir les engelures au visage les
plus tenaces et les plus inveterées
de M^r. Souchay chirurgien de Paris
extrait d'une de ses lettres.

- 11 Cette Pommade. est une dissolution de
- 11 mercure dans l'esprit de nitre. le mercure
- 11 etant bien divisé par l'esprit de nitre, on
- 11 l'incorpore dans le Saindoux, on mecle
- 11 bien le tout ensemble, et lorsque la
- 11 pommade est refroidie, on la met dans
- 11 un pot de fayance, ou l'on en fait des
- 11 tablettes.
- 11 pour y parvenir, prenez deux gros ou
- 11 quatre de mercure revivifié d'acinnable
- 11 mettez le dans une phiole ou bouteille
- 11 de verre que vous ferez doucement

chauffer Sur les Cendres chaudes, versées
dessus le vit argent, autant d'esprit de
nitre qu'il en faudra pour dissoudre entière-
ment le mercure, et le réduire totalement
en liqueur, alors versée cette dissolution
dans une quantité de Saïndoux proportion-
née à la liqueur, et faites comme est
marqué cy dessus. prenez garde sur tout
de recevoir la vapeur de la dissolution
elle vous porteroit à la teste et pourroit
vous faire beaucoup de mal. au reste
cette composition ne laisse pas d'être
difficile à faire quand on n'en a pas
l'usage.

Cette pommade est un remède éprouvé
et d'un succès assuré pour guérir les
engelures et les crevasses qui se font à
la peau sous les nés et au menton par
le grand froid et le hasler, et les rougeurs.

10
Du Cassis

au mois d'août et de septembre et au printemps
qui sont les saisons où le cassis pousse plus-
fortement ses feuilles, il en faut faire provision
et les faire sécher à l'ombre, les tenant dans un
lieu sec pour s'en servir au besoin avec le Secours
de l'art qui leur donne presque la même vertu
quelles avoient dans leur fraîcheur. quand on
manque de cassis dans toutes ces saisons, il faut
recourir à la plante. le bout de qu'on trouve
aux branches en tout temps et le corce même
pilée et arrosée de vin blanc pour en extraire
facilement le suc font le même effet que les
feuilles. si l'on n'a pas de vin blanc on peut se
servir de vin rouge pour le faire infuser, il est
même meilleur pour les maux de cœur et
d'estomac et le vin blanc préférable pour le
Sable et la gravelle.

ceux qui ont de l'aversion pour le vin peuvent
prendre le cassis avec de l'eau dans laquelle on
fera bouillir les feuilles comme celles de thé. si
ces feuilles sont seches on fera l'infusion plus forte
si elles sont en poudre, il faudra prendre l'eau
avec la poudre, après que l'un et l'autre auront
bouilli meslés ensemble, mais avec cas on en
prend moins: pour l'usage on en peut prendre
un verre le matin et un autre le soir avant
le souper.

les feuilles fraîches ont plus de vertu. la façon
de s'en servir est de les mettre infuser dans
d'excellent vin pendant 24 heures dans une
bouteille de verre qui ait le col large. on met
deux poignées de ces feuilles on scelle bien
la bouteille pour qu'elle ne serve à rien

il faut en boire une ou deux fois le jour
et d'avantage si est necessaire quatre ou cinq
doigts dans un verre, et remettre, aussitot
du vin a proportion dans la bouteille, en sorte
que le vin surnage toujours au dessus des feuilles
autrement il saigneroit. les memes feuilles
pourront servir 15-jours si on les tient dans
un lieu frais et qu'on ne les laisse point eventer.

effets
Le Cassis est un remede infallible pour toutes
les fièvres ^{cephalique verale} pueriles. il chasse les vers en le
prenant en poudre comme le Caffé ou comme
le the apres luy avoir fait faire un bouillon
dans l'eau on s'en est utilerment servi pour
guerir les fièvres tierces quartes et continues
cest le remede pour reveiller un apoplectique
le plus prompt et le plus efficace. il est souverain
contre le sommeil lethargique et dans les affoupisse-
mens qui precedent les vapeurs d'es femmes. il donne
le mouvement et le sentiment a quelque partie
du corps qui l'auroit perdu par l'abondance de
quelque humeur froide comme celle de la goutte
en appliquant les feuilles fraiches ou seches
trempies dans du vin blanc sur les parties
engourdis, il ne faut les appliquer que deux ou
3-jours apres en avoir senty les premieres
accintes de peur de l'irriter.

le Cassis est une plante également cephalique
et cordiale. tenu dans le nés il purge le cerveau
le rejoint et le fortifie empesche qu'on ne
s'enrhume et preserve du venin. il guert la
migraine et est fort bon pour toutes les douleurs
de teste en appliquant les feuilles sur la
teste.

cest un remède prompt pour l'érésipelle sans
saignee, qui faut éviter.

le cassin guerit les coupures d'instrumens, il est
souverain pour fortifier l'estomac il en fait cesser
la douleur et donne grand appetit de quelque façon
qu'on le prene pendant quelques jours. il est
spécifique pour guerir la jaunisse les peales coalées
il desopile la rate et le foye et empesche que l'opilation
nait des suites facheuses.

il guerit les enflures de visage, de l'estomac, et
de l'hydropisie si on s'en sert de bonne heure. le
prenant en Syrop ou avec le vin ou a l'eau chaude
il guerit du sable et de la graville et mesme fait
rendre des pierres.

le cassin est un excellent preservatif pour guerir
le venin le prenant a une fois lorsqu'on est obligé
d'aller dans des maïsons infectées.

il tempere aussi les fougues de la bile et guerit la
colique quelle cause, il fortifie le cœur et le roïonid
et par ce moyen il abat les vapeurs facheuses
de la melan cholie de quelque maniere qu'on
le prene ou par infusion ou en bolus.

enfin on peut a coup sur dans toutes les maladies
commencer les remedes par le cassin. il n'aura
jamais de mal a personne.

lorsqu'on se sent pi que de quelque beste venimeuse
ou mordu de chiens enragés, si on a des feuilles
de cassin, il en faut aussitôt piler de un bon nes
poignées et en exprimer le suc dans du vin
blanc et le faire prendre au malade. il faut
ensuite scarifier la playe pour en faire
sortir du sang, y mettre la moitié d'un

petit pain chaud pour attirer le venin et prendre
garde qu'aucun animal ne le mange et y
appliquer le suc avec le marc des feuilles exprimés,
mais, assez souvent il ne fait faire qu'une prise
mais il faut observer le malade et si le combat
est trop grand entre le remède et le venin, il faut
doubler la dose. Si on n'a point de feuilles fraîches
mais seulement des seches, il faut promptement
les pulvériser et en faire prendre une bonne
prise au malade avec du vin blanc ou autre
potion cordiale.

pour les blessures ou piquures de venimeuses
de mouches, guêpes &c. il faut en faire
infuser quelques feuilles dans du vin blanc et
après avoir fait seigner la playe y appliquer ces
feuilles. on fera la mesme chose avec les
boutons et l'écorce de capis pulvérisée et mise dans
du vin et donné au malade. Si on n'a ni
feuilles ni boutons ni écorce de capis, le
syrup de capis quel que venin qu'on ait dans
le corps le retirera au moyen d'une ou de
deux cuillerées qu'on donnera au malade
ou de conserve de capis de la grosseur d'une
noix ou de tablettes en mesme quantité
seront le mesme effet.

pour les panaris ou tumeurs aux doigts causés
par une humeur maligne, on exprime les
feuilles dessus avec le marc et on enveloppe
bien le bout des doigts avec ces feuilles.
le capis n'est pas moins utile aux bestes, mais
il faut augmenter la dose à proportion de leur
grandeur. il a guéri des boeufs abandonnés et
laissés comme morts des brebis chevreaux
coquindes empoisonnés ou malades.

maniere de faire le Syrop de Cassis

il faut avoir un grand coquemar avec son couvercle
le remplir de feuilles de cassis et le bien presser avec
la main ne laissant que quatre doigts d'ouide au haut
du coquemar, mettre sur ces feuilles le meilleur vin blanc
le laisser surnager de 2 doigts sur les feuilles en suite
mettre le couvercle et du papier qui le ferme si bien qu'il
ne puisse prendre l'air. Le tenir dans un lieu frais pendant
huit ou neuf jours pour le faire macerer ou fermenter
il est necessaire de le visiter chaque jour pour y ajouter
du vin afin que les feuilles ne demarcent jamais decou-
vertes et ne mondissent point. apres qu'il sera bien
macere il faut mettre a la presse le vin et les feuilles
quelques uns le repassent plusieurs fois sur le marc
pour en tirer toute la teinture d'autres font
bouillir un peu le vin blanc avec les feuilles avant
qu'ils les mettent a la presse. sur une livre de la
liqueur on peut mettre une livre et demie ou 2 li-
bre de sucre et faire bien cuire le tout pour la conserve
longtemps. on peut faire aussi ce syrop avec de l'eau
toute pure pour faire de la conserve de Cassis

il faut dans la saison que les feuilles ont plus de vigueur
en faire secher a l'ombre et pour faire la conserve
il se faut en mettre en poudre que ce qu'on en veut em-
ployer parce que les feuilles entieres conservent minima-
le point que la poudre. ensuite il faut faire cuire le
sucre jusqu'a ce qu'il soit froid, il durcisse en roche
pour lors il faut le huer du feu et etant encore
tout bouillant mettre sur une demie livre de sucre
une sixieme ou un peu plus de poudre, et les bien
mesler ensemble avec une spatule ou cuillere
d'argent jusqu'a ce qu'il soit presque froid.

Remède contre la pleuresie ou fuffe pleuresie 1re de abrégé de la médecine

pratique traduit de l'Anglois par m. D. et. a Paris chez le bout place de Cambrai et ganeau rue St Severin . p. 152 .

prenez deux ou trois bonnes racines de Scorsonere avec la feuille; si ce n'est pas dans le té nettoyez bien la racine et la coupe en fort petits morceaux et ensuite faites prendre a jeun au malade cette decoction toute chaude et que le malade se liegne couvert sans prendre l'air pendant deux heures durant lesquels il suera si cest une pleuresie on lessyera bien ensuite et on luy donnera un bouillon. si la fièvre et le mal de costé ne sont pas entièrement passés avec le mal de poitrine il faut reiterer le lendemain comme cy dessus, mais il faut que le malade nait rien pris auparavant, il sera bon de commencer par une seule seignée

autre contre la pleuresie et fièvre

comme les pauvres trouvent difficilement la Scorsonere, on peut se servir pour le mesme mal du cerfeuil et du pissentis ou dont de lion, prenant une poignée de l'un et de l'autre et apres l'avoir pilé y ajouter un bon verre de vin blanc enoville couler le tout dans un linge presser un peu le marc et faire avaler cette boisson a jeun au malade et tout le reste comme on a vu dans l'autre remède cy dessus, ayant commence si se peut par une seignée qui doit précéder le remède le mesme est excellent pour toutes sortes de fièvres tierces et quartes

Reflexions generales Sur la Saignee
traduit. de l'Anglois &c. ut infra.

De tous les remedes il n'y en a pas en general
dont on tire plus de service et d'avantage que de la
Saignee, il n'y en a pas non plus qui soit suivi de consé-
quences plus dangeuses quand on l'ordonne indifferem-
ment et sans jugement. la Cause réelle d'un grand
nombre de maladies est une trop grande abondance de
Sang.

Dans toutes les maladies inflammatoires, sans en
excepter une, ce seroit un crime de mettre la Saignee
comme au contraire ce seroit s'exposer aux plus
grands hazards que de la prescrire lorsque la nature
et la circulation sont languissantes, parce qu'alors
les esprits sont dans un epuiselement trop grand et la
nature est trop faible pour soutenir la moindre
evacuation. on doit par consequent l'ordonner toujours
et la repeter selon la rigueur la violence et la durée
de la maladie dans les pleuresies et les peripneum-
onies (inflammation au poulmon) des les premiers jours
que commencent ces attaques; mais
mais lorsqu'une fois la suppuration a pris son cours
cest en vain qu'on espereroit quelque ressource
de la Saignee: car alors la matiere qui cause la
maladie doit se chasser par l'expectoration que
la Saignee retarde necessairement.

Dans les apoplexies les dysenteries ou flux
de sang et dans les chaleurs qui fatiguent beaucoup
les intestins, il faut saigner proportionnellement a la
maladie, ce qu'on doit faire aussi generalement parlant
au commencement des fievres; mais la Saignee ne
doit plus avoir lieu sur le declin de ces maladies, car
pour lors d'inflammatoires qu'elles estoient, elles

deviennent affectés souvent nerveux. dans cette
conjoncture on doit appliquer librement les
vesicatoires.

il est aussi fort à propos d'ordonner la Saignée dans
les grands abcès lorsqu'il se forme une tumeur
excessive occasionnée par la révolution et les
flux des humeurs, ou lorsque la nature se trouve
dans une grande oppression que cause une chaleur
immoderée car en ce cas en tirant du sang
la suppuration n'en devient que plus heureuse,
particulièrement dans la petite verole, la Saignée
même répétée en quelques cas peut être très
avantageuse aussi bien que dans les maladies
pléthoriques (ou de plénitude de sang) pour quelque
tems de la maladie que ce soit, à l'exception
cependant des enfans pendant le picotement des
nerfs avant l'éruption, car en ce cas l'expérience
journalière apprend que la Saignée rend la
maladie mortelle.

en un mot pour les maladies des yeux, la Sciatique
les toux seches dont les crachats sont épais, les
maux de teste, les inflammations du bas ventre
ou de l'urethre, les gonorrhées virulentes, les bubons
les douleurs veneriennes, les hémorroides enflés,
les rhumatismes chauds, la colique, la strangurie,
la gravelle, les douleurs nephretiques, pour toutes
les hémorrhagies ou flux de sang, la galle inveterée
et toutes les autres maladies semblables, la
Saignée est d'un usage et d'une utilité toute
particulière.

mais dans les hydropsies, dans la jaunisse
la goutte et dans toutes les maladies qui
proviennent d'un trop grand relâchement

où une obstruction de vaisseaux, on doit employer les remèdes spécifiques pour chacune d'elles en particulier sans penser à les augmenter par une saignée qui ne peut être que téméraire et hors de propos

observat. sur les fièvres inflamm.

les fièvres inflammatoires dégèrent souvent en fièvres de la classe des malignes pour lors le pouls est extrêmement déprimé, les parties du corps tombent en convulsions et la circulation paroît être au zéro. dans cet état déplorable, les médicaments d'une nature chaude avec des vésicatoires du plus haut degré produisent quelquefois des effets surprenans. pour cette raison il est fort utile alors de donner un demi gros de l'electuaire suivant avec trois ou 4 — cuillerées d'un julep diaphoretique toutes les 4 ou 6 heures

Cordial

prenez de la poudre de contrayerva composée 2. onces; de la racine de serpentaire de virginie en poudre, une once avec une quantité suffisante de syrop d'orange faites un electuaire de la pharmacopée trad. d'anglais p. 111.

Sur les hemorrhoides quidem

il faut remarquer que lorsque les hemorrhoides externes croissent en tumeurs avec des taches noires au milieu, nous devons au moyen de la lancette procurer un écoulement au sang coagulé qui aussi bien ne rentre jamais dans la masse du sang mais qui devient fréquemment la cause des fâcheux accidens que cette méthode doit prévenir infailliblement.

pour la jaunisse ^{ou de paraison} eguid
prenez de Savon de Castille ^{ou de paraison} Bonnes; de Rhubarbe
en poudre, de alopec. de hioraspiera de chacune
une demie once avec du syrop d'orange faites un
electuaire.

ce qui rend ce Savon si celebre est la propriété
qu'il a de purger le foye pendant la jaunisse et
d'aider la secretion de la bile, car faute de cet
expedient, elle reste melee avec la masse du sang
et donne une tinte verte a la peau.

observ. sur la diarrhee eguid.

Dans toutes les diarrhees il y a une matiere
piquante et visqueuse qui s'attache a la membrane
Des intestins et est cette matiere qui occasionne
ces evacuations excessives. Dans ce cas la
Rhubarbe est fort utile pour deux raisons, par
cequ'elle chasse hors des intestins cette matiere
qui les ravage et par laquelle resserre les fibres
qui sont dans un relaschement considerable
et quelle les remet dans leur etat sain et naturel.

observ. sur le mal scorbutique eguid

il y faut desunir separer et detruire les
viscosites et concretion grossieres qui bouchent
et qui rongent les capillaires et les petites glandes

sur l'atherraque eg.

est un cordial et un cephalique tres puissant
parcequ'il est compose de plusieurs ingredients
propres a regler apresque tout ce dont la
nature a besoin. elle ne merite pas de
moindres eloges pour la vertu qu'il a de
procurer le repos car en fait de medecaments
destines a cet usage, il n'y en a point qui ne
puisse donner avec plus de surte et moins
de crainte, puisque les effets dangereux

de l'opium y sont admirablement prevenus par
l'usage d'une drogue particuliere qui entre dans cette
composition. elle opere pour ainsi dire des miracles
dans toutes sortes de fièvres ou le pouls est bas
Surtout lorsque le sommeil manque au malade
Si l'on en prend toutes les 6 ou 8 heures un
Scruple ou un demi gros plus ou moins
Selon les circonstances les forces et la constitution
du malade avec deux ou trois cuillerées de jalep
volatil: il produit et entretient une sueur douce
et très desirable parce qu'elle est communement
l'avant-coureur d'une crise fort heureuse. ce
seroit une contume très sage d'appliquer les
vesicatoires pendant du tems dans ces sortes
de fièvre parce qu'elles procurent une circulation
et chassent la matière par des ^{mobiles} secretions et
excretions regulieres

---

obs. Sur les vesicatoires y.
c'est un remède qui faut sçavoir employer
avant d'entreprendre les vesicatoires, il faut
considerer si la fièvre est inflammatoire
ou nerveuse: si elle est inflammatoire, il faut
saigner au lieu de vesicatoires et suivre une
methode propre a adoucir rafraichir et humect
er, pour calmer la chaleur et la bullition qui se
trouve dans le sang, et le remettre aussi par
regrés dans une proportion convenable, a quoy
contribueront beaucoup des lauxems emolliens
ordonnés a propos et avec toutes les precautions
nécessaires.
il en est bien autrement des fièvres nerveu
ses dans lesquelles les symptomes sont

12
tout a fait contraires avec des fevres
inflamm; car comme dans les fevres nerveu
es le pouls est bas et languissant, que les
esprits sont presque epuises et que les yeux
bien loin de montrer quelque signe d'inflam
mation n'ont plus que neteur extremement
foible, cest alors quil faut user des vesicatives
et mesme considerablement. Si ce remede
produisoit une retention d'urine, ce qui
arrive quel que fois; des emulsions par
intervalles, avec une quantite convenable
de gomme arabique remedieront a cet
inconvenient

Emulsion huileuse cj.

prenez d'huile d'olive une once et demie
de syrop blanc un once de eau de fontaine
quatre onces, de esprit de corne de cerf perse
un demi gros meslez le tout pour en faire
une emulsion

les medecaments huileux etant de nature
a s'insinuer a amollir et a relascher sont
necessaires dans plusieurs occasions surtout
dans la gravelle et maladie de la pierre, pour
une oppression de poitrine. La dose de
l'emulsion est de deux cuillerées dans
les intervalles.

Lavement simple cj.

prenez les 3/4 d'une chopine d'eau
de lelectuaire lenitif une once; de sel
commun trois grains meslez les

Lavement pour la dysenterie et

prenez d'empois blanc un gros et demi, delayés
le dans six onces d'eau chaude ajoutés y de
theriaque deux gros.

La theriaque qui entre dans cette compo, la fait
placer dans la premiere classe de coronides propres
à l'flux de sang parce que sa qualite' d'opium tend
les intestins insensibles a l'action de ces particules
acres et piquantes qui déchirent leur membrane
delicte, tandis que la propriete' glutineuse de
l'opois est comme une emplâtre qui bouche les
orifices des vaisseaux. ce remede l'opique venoit
à souhait lorsque tout autre expedient n'avoit
aucun succes

lorsqu'une inflammation monte a un certain
degré elle est toujours accompagnée d'évacuations
sanguines: il faut par conséquent saigner et
repetér selon l'état du malade.

il faut employer l'ypocacuanha ce fameux médicament
car cette drogue est non seulement emetique et purgative
mais elle a aussi une qualite' astringente qui luy est toute
particuliere pourvu cependant qu'on la donne en petite
quantité afin qu'elle ne perde pas toute sa force contre
l'estomac. on en fait aussi un alterant tres puissant
pour arrester le flux de sang. ainsi les praticiens
modernes ordonnent d'en prendre deux ou trois
grains dans un bol de diascordium tous les huit
ou dix heures, avec quelque juleps convenable a
cette maladie. mais on ne doit pas entreprendre
cette methode avant que de le donner en teinture
ou substance comme emetique sans retarder
la maladie.

Savon de Savon es.

Prenez de Savon mou une demie once, faites
le dissoudre en 10 onces d'eau chaude & laissez
le savon diviser & rarefier & atténuer les viscosités les
plus fortes. cest pour cette raison qu'on l'employe
dans les obstructions et surtout dans la jaunisse &
puis qu'a cause de son efficacité pour penetrer, sin-
guler et nettoyer, non seulement il delivre les intestins
d'une matiere tres grossiere & coagulée qui s'entasse
mais qu'encore, il peut contribuer beaucoup a la fin
qu'on se propose, soit en stimulant les fibres qui
reçoivent aisément les moindres impressions soit en
introduisant ses parties delices dans les vaisseaux
des intestins, qui sont capables de les absorber dans
les tranches seches ou les matieres sont retenues
tres long temps sans pouvoir s'écouler. si apres
avoir esté saigné suffisamment et avoir pris sans
succes d'autres medecaments, on avale une doze
de cette composition de savon (cy dessus) elle
facilite et opere sur le champ la sortie des
matieres et arreste le progres de l'inflammation
qui peut conduire a la mort.

infusion pectorale es. pour

adoucir un sang charge' de particules acres
et de sels heterogenes. pour le scorbut arthri-

prenez des feuilles de lierre terrestre deux
poignées; de racine de réglisse coupée par
tranches deux onces; faites infuser le tout
pendant trois heures dans quatre pintes
d'eau d'orge bouillante apres quoy vous
les passerez pour en servir.

en y ajoutant six onces de manne et six
grs de nitre purifié elle devient une infusion
laxative et mucrochique. et devient bonne pour
la poitrine et les poulmons pour avec un loch

prenez de conserve de rozes rouges six gros que vous ferez infuser pendant 3 heures dans trois chopines d'eau bouillante. passez la et apres le refroidissement ajoutez-y un demi gros d'huile de vitriol.

dan un grand relaschement des parties solides on doit beaucoup esperer de cette infusion et comme elle a une qualite' astringente elle fortifie l'estomac et les premieres voyes et ote le caput en produisant dans les parties des sensations dures et agreables. elle est aussi fort utile dans les pertes excussives des femmes il en faut prendre trois ou quatre verres par jour

Julep Commun. ejusd.

prenez d'eau de fontaine quatre pintes; de Syrop d'orange deux onces que vous melerez pour en faire un julep.

la simplicité de ce melange ne doit pas faire objecter contre son utilité, puisqu'il produit luy seul plusieurs effets qui n'ont autre que seroit dix fois plus composé. la véritable destination de toute formule de cette espece est de servir comme de vehicule pour introduire les poudres leobolstic. en nettoyant les passages

pour faire du Syrop d'orange

prenez du jaune de leorce des mullears oranges huit onces; de l'eau bouillante cinq livres: faites les macerer pendant une demi journée dans un vaisseau couvert; ensuite passez la liqueur, faites y dissoudre de sucre fin réduit en poudre une quantité suffisante pour faire un Syrop.

nota. es.

la plupart des apothicaires ne font la distillation que deux fois: cest pourquoy l'esprit est ordinairement charge d'une huile puante, qui luy donne une mauvaise odeur et le rend fort nuisible à l'estomac.

hoquet julep de Musc .ij. restaurant
prenez de musc un gros et de sucre deux
onces; battez les bien ensemble, ajoutez y ensuite
d'eau de fontaine dix onces et d'eau spiritueuse
de canelle quatre onces meslés le tout pour en
faire un julep. La dose est de deux ou trois cuillerées -
cette espèce de julep est très bonne dans le hoquet
maladie du diaphragme qui devient dangereuse
à certaines occasions. Le musc est réputé
pour un cordial très puissant. L'expérience a
fait connoître qu'il est d'une grande utilité pour
le hoquet soit en le prenant intérieurement
soit en l'appliquant au nombril. Il est bon contre
les vapeurs et très efficace pour ceux qui sont
sujets à avoir les esprits déprimés. il est très
propre à dissiper la tristesse et la mélancolie
qui accompagnent ordinairement la langueur
du sang et des suc vitales.

julep volatil .ij. restaurant.
prenez de sel volatil de corne de cerf une demi
once; d'eau de fontaine trois chopines; d'eau
alcali terre spiritueuse trois onces; de sucre fin
deux onces faites en un julep. —
cela est bon pour ouvrir les pores de la peau qui
sont bouchés et de causer une moiteur salutaire. ce
julep est donc utile non seulement dans les fièvres
mais aussi toutes les fois que le corps est abattu
par la fatigue ou surcharge de boisson, et qu'il a
besoin de reprendre quelque vigueur afin de agir avec
plus de force et une nouvelle vivacité: dans ce cas
quelques cuillerées de ce julep prises au lit et
répétées par intervalles convenables, produiront
d'agréables impressions et délivreront les parties
du corps de la fatigue de la chaleur et de la tension
sans la moindre sensation de douleur ou d'oppression.

Looch . commun et

prenez d'huile d'olive trois onces, de Syrop blanc deux onces; de conserve de roses rouges une demi once; d'huile de vitriol un demi gros que vous meslerez pour en faire un looch.

Dans les toux et picotemens irritation causée par la cramoisie. une cuillerée à chaque vomit.

mixture ej. pour les vomissemens febriles ou dysenteries

prenez de Sel dabsinthe deux gros; de jus de citron trois onces; d'eau de fontaine six onces; d'eau spiritueuse de canelle une once, de syrop d'orange six gros. faites une mixture

cette composition a été inventée par le fameux riviere. on en doit prendre une cuillerée à chaque envie de vomir.

Dans les fièvres elle produit une sueur douce et tempérée, et dans les fièvres intermittentes elle prévient quelquefois le retour des symptomes lorsque le Nuxkima n'a point eu d'effet. la dose en est d'une ou deux cuillerées dans ces occasions est de deux ou trois cuillerées toutes les quatre ou six heures.

mixture calmante ej.

prenez de Syrop de diacode trois onces; d'eau de fontaine six onces; d'eau alexiterre spiritueuse deux onces faites une mixture.

toutes les fois qu'on manque de sommeil et de repos on peut s'en procurer en prenant quatre cuillerées de cette mixture lorsqu'on va se coucher et cela d'autant plus avantageusement qu'il n'est pas besoin de recourir à l'opium remède qui exige la science la plus profonde. on donne de la mixture calmante dans la fièvre pour

une cuillerée toutes les quatre heures pour qu'elle dorme sans danger.

Pillules pour la jaunisse et
et pour l'asthme l'asthme

prenez de gomme ammoniac deux gros,
de scyilles en poudre un gros; de safran de castille
trois gros; et avec une quantité suffisante de
Syrup blanc faites en une composition que vous
diviserez par gros de chacun des quels vous
ferez dix pillules.

Il est très utile pour les maladies hypochondriques
et l'hydropisie on doit en prendre trois
matin et soir

Poudre pour l'épilepsie et

prenez de la racine de valeriane sauvage
deux scrupules; de cinabre d'antimoine
un scrupule; meslés les ensemble en
les réduisant en poudre.

Les qualités chaudes et aromatiques de la
valeriane rendent cette poudre efficace en
plusieurs occasions. Sa vertu sudorifique
est certaine. elle a aussi une propriété
detergène et diurétique. ses effets se tendent
sur les obstructions d'oviscères et sur les
maladies hystériques et convulsives qui
mettent les esprits dans une agitation et une
impétuosité extraordinaire. quelquefois cette
poudre opere de merveille dans les maladies
qui attaquent les nerfs et surtout dans celles qui
tiennent de l'épilepsie car pour lors elle opere
d'une manière sans égale. le mélange qu'on
en fait avec l'antimoine la fait regarder
comme une poudre de la première classe
de celles qu'on doit prendre matin et soir
on doit ranger dans la même classe
l'esprit de lavande lorsqu'il s'agit de la

guérison des maladies des nerfs - c'est cet
esprit qu'on estime depuis si long temps comme
un spécifique très célèbre contre les langoures
et les défauts de la vieillesse et contre les
attaques convulsives et apoplectiques, telles
que sont la paralysie et la perte de mémoire
et que tout le monde connoit sous le nom de
gouttes paralytiques on peut en prendre
chaque fois depuis 20 jusqu'à 30 gouttes avec
du sucre en pain.

---

onguent pour la galle et.
pris de soufre quatre onces, de sel
ammoniac réduit en poudre fine deux gros
avec de la graisse de porc: battés les bien
ensemble pour en faire un onguent —
Si on frotte bien les parties galeuses avec cet
onguent on peut être sûr du succès, quelque
invétérée que la galle puisse être. il n'y a point
de remède qui luy soit supérieur. la purgation
doit accompagner l'application de cet onguent
et la saignée doit en précéder l'usage.

Explication des poids et mesures de poids.
un grain est egal au poids d'un grain
d'orge.

un Scrupule contient vingt et quatre grains
24 grains.

un Gros contient trois scrupules
3 Scrupules.

une once contient huit gros

une livre contient seize onces

une Pincée autant que l'on peut
prendre avec les trois doigts.

une Poignée est ce que la main
peut contenir.

une goutte est la plus petite mesure
de liquides et qui equivaut au grain

une Cuillerée est egale a une demi once.

un Verre contient une once et demie
environ

---

extraits de l'hist. de la suette par
M^r. de Meusey a paris chez la veuve
Cavelier rue St Jacques 1752.

- 1) j'ay commence par interdire l'usage de toutes
- 2) sortes d'aliments: j'ay fait autant qu'il a ete
- 3) possible eteindre le feu, ouvrir les portes et les
- 4) fenestres des chambres (l'auteur adit qu'il avoit
- 5) trouve les malades accablés sous le poids des
- 6) couvertures et de lair chauffé par un grand feu)
- 7) j'ay fait de charger les malades du poids des
- 8) couvertures leur permettant de garder une layette
- 9) et leur ai non seulement permis de lever les bras
- 10) hors du lit mais leur ai conseillé... je remarque
- 11) que j'ay observe que ceux qui estoient couchés
- 12) sur la plume s'en trouvoient plus mal et qu'il
- 13) faut mieux dans un grand besoin qu'ils soient
- 14) sur une suffisante quantité de bonne paille
- 15) je conseille a ceux qui ne veulent pas sortir
- 16) du lit de y rester sur leur seant, ou du moins de s'y
- 17) tenir la teste fort elevee. il y a longtems que j'ay
- 18) observe que en obligeant les malades a sortir du
- 19) lit ou de s'y tenir du moins la teste fort elevee
- 20) on diminue souvent la fièvre ou l'on empesche
- 21) que la teste ne s'embarasse; et cela m'a reussi pour
- 22) degager la teste quand elle estoit pesante ou
- 23) douloureuse quand il y avoit transport ou
- 24) assoupissement avec un pouls grand dur ou
- 25) embarrassé.
- 26) il faut des chemises des bonnets des draps nets
- 27) et bien secs: lors qu'il n'est pas possible de
- 28) changer de draps j'faisois couler des
- 29) serviettes sous les malades. sans quoy il
- 30) arrive que les pores absorbans de la peau

font rentrer dans le sang une partie de
 l'humeur.
 pour qu'une moiteur soit salutaire il ne faut
 pas quelle soit accompagnée d'une chaleur de
 peau beaucoup plus considérable que celle d'une
 personne saine... ce n'est pas dans le cas
 d'une moiteur qui faut changer de linge...
 quant au bouillon je le faisois faire avec le
 maigre de veau et surtout avec le jarret y
 faisant bouillir quelques laitues, le tout
 sans sel absolument. au deffaut de bouillon
 de maigre de veau ou de poulet, on peut se
 servir d'une légère crème de ris, ou d'orge
 moude ou de froment ou de gruau ou même
 de seigle qui est encore plus rafraichissant, et
 même en cas de besoin une decoction de
 pois ou d'haricots. toutes ces crèmes se
 preparont en faisant bouillir suffisamment
 quelques unes de ces graines dans une suffisante
 quantité d'eau que l'on passera ensuite.
 je ne permettois aux malades d'user de vin
 et de bouillons de boeuf que quand la chaleur
 de leur peau etoit devenue peu considerable.

Definition de la medecine es.

la bonne est une que medecine consiste a
 rafraichir ce qui est trop chaud, et a chauffer
 ce qui est trop froid; a dessecher ce qui est trop
 humide, et a humecter ce qui est trop sec; a
 fortifier ce qui est trop foible, et a affoiblir ce qui
 est trop fort; a vuider ce qui est trop plein et a oter
 ce qui est estrange et nuisible, et quand on
 ne peut le corriger, a remplir ce qui est
 trop vuide; a ramolir ce qui est trop dur.

et adoucir ce que est trop mou; a fondre ce qui
est trop epais, et a epaisir ce que ont trop fondu;
a adoucir ce qui est trop acide, ou trop aigre
enfin a retablir le mouvement et l'ordre
naturel et convenable des liquides et des Solides
ce en quoy consiste la sante' . . . . .

Je jay eu occasion de prouver que generalement
il falloit moins saigner dans les pays et dans
les tems chauds surtout humides, que dans les
temperés dans les secs et dans les froids, principa
lement quand le sang des malades refroidi dans
des galettes ou dans d'autres vaisseaux profonds
n'estoit point coenneux ni dur ni sec et
quand les selles des malades sentoient trop
mauvais et qu'au contraire la purgation
y produisoit de tres bons effets.

. . . . . quand les malades estoient fort fribles
et qu'ils avoient le pouls mou et petit peu de
chaleur a la peau souvent moins que se est
de sante' et cependant qu'ils avoient besoin d'estre
evacuez par le haut ou par le bas je leur faisois
prendre la tartre stibie' ou autres purgatifs
dans de bon vin ou quelque potion cordiale de
deux jours l'un par petites doses de loin a loin
. . . . . dans le commencement des maladies
le vin leau de vie se sont mortels . . . il y a
peuvent des cas dans les maladies ou un
peu de bon vin fait un fort bon effet
cest lors que les malades n'ont point
la langue seche et que la chaleur de
leur peau n'excede point la naturelle, qu'il
n'y a ni vives douleurs ni hemorrhagie.

estomac

et surtout lorsque les malades ont été affoiblis
par les remèdes. . . . .
il y a 2 sortes de faiblesses, la véritable et la
fausse faiblesse
La véritable est la suite d'une longue abstinence
de saignées, hémorragies courtes de ventre &c. elle
n'est accompagnée ni de chaleur ni de soif
notables, le pouls est mollet plus petit que grand
et la peau moins chaude que dans l'état de
santé. il y faut de bon vin administré fréquen-
ment ainsi que de bons aliments.
La fausse faiblesse est plutôt un accablement
de forces, qu'un défaut. ordinairement le
pouls des malades est grand, fort, ou dur;
quelquefois il est concentré et petit; quelquefois
aussi il est semblable à celui des gens en bon
santé et pour lors c'est un signe de malignité;
Surtout quand ce pouls se trouve combiné
avec quelque symptôme ou accident plus
considérable que la nature de la fièvre ne le
comporte. ces especes de pouls sont telles
dans les commencemens ou dans l'augmenta-
tion et mesme dans le fort de la maladie,
et sans que les malades ayent été affoiblis
par les causes qui produisent la véritable
faiblesse, et sont l'effet d'une trop grande
quantité ou d'une trop grande rarefaction
du sang ou de son épaisissement, d'un
poison, de quelque grande passion, des vers
ou des matieres indigestes, putrides ou
malignes qui se trouvent dans les premières
voies, d'une inflammation ou d'une
disposition inflammatoire de quelque
partie interne, et particulièrement du

le cerveau ou du cervelet ou de l'estomac
accident qui produit souvent le même effet
que l'ivresse causée par les boissons spiritueuses
laquelle produit aussi la fausse faiblesse.
dans ces circonstances les cordiaux chauds
le vin &c. sont pernicieux. des saignées
des purgatifs, des emétiques, des lavemens des
boissons un régime convenable, un air, et un
lit tempérés et quelquefois plutôt un peu plus
froids que chauds, quelquefois l'élévation de
la tête et d'autres secours analogues sont les
seuls qu'on peut employer. . . . .
il faut convenir que si ces accidens sont
complicés avec une ou plusieurs causes de
la véritable faiblesse, et qu'ils soient
caractérisés par ses signes, la saignée
n'y convient pas souvent et mesme y est
presque toujours préjudiciable. mais quand
ils se trouvent complicés avec les causes de
la fausse faiblesse la saignée les purgations
&c employés par une personne prudente font
les effets les plus avantageux.

Sur les précautions de ceux qui
voient les malades att. de contagion &c.

bien des gens se persuadent que les médecins
ne se garantissent des maladies contagieuses
qu'au moyen de quelques préservatifs, mais il
faut leur apprendre notre secret. nous sommes
exemptés de la crainte et notre régime dans
le tems de ces maladies est plus exact que
jamais, nous ne mangeons ni ne buvons;

neustachans ne come de ce que avaler nôtre
salive dans le endroit où l'air est fort mauvais
nous l'avons ou du moins nous estuyons bien
nos mains apres avoir tasté le gôls des
malades, surtout quand ils suent ou quand
nous suons nous mesmes ou quand nous
sommes fort echauffés. dans ces circonstances
nous taschons d'attendre un moment avant
que de leur taster le gôls, ou de leur toucher
simplement la peau et mesme d'approcher
de fort près d'eux. nous ne y respirons
point de près, ni longtems leur haleine;
nous changeons souvent de linges, nous
prenons plut ôt un peu moins, que plus de
bons alimens et de facile digestion; nous
evitons mesme les boissons trop echauffantes.
nous faisons de nôtre mieux pour entretenir
nôtre corps dans un état de chaleur temperée
quant aux preservatifs; comme le vinaigre
des 4 voleurs, le camphre, le theriacal, celui
où l'on fait infuser des feuilles de rûe ou
d'absinthie ou autres plantes d'odeur forte
les eaux ou les fontaines spirituelles des
plantes aromatiques dont on se frotte le nez
et les temples, qu'on respire ou mesme dont
on avale un peu; les parfums comme le cam
le genièvre le souffre le vinaigre brabi dans
un vechant; ils ne font souvent d'autre effet
que d'empêcher de sentir la mauvaise odeur
des malades et peut être que d'assiper la crainte
par la confiance qu'on a car rien n'est plus
propre que la crainte de causer des maladies
epidémiques.

(Chesaux)
Baume excellent pour les enflures
corps, mal de garen, retentions et
longemens de nerfs enclouure, clous
druas, atteintes, et farcin corde.

Composition

Cire blanche neuve 1. once; Cire jaune
neuve 1. once, poix Blanche 1. once;
poix noire 3. onces; Therabentine
Commune, 2. onces; populeura 3 onces;
huile d'olive, 1 livre; huile camomille
2. onces; huile impelicone 2. onces;
Le tout soit mis dans un pot de terre
vernisé, le faire fondre a petit feu
et il faut toujours remuer jusqu'au fond
jusqu'à ce qu'il bouille un peu et que le
tout soit bien fondu, pour lors vous ne
remuerez que dessus la superficie et
quand il aura comme cela bouilli un
quart d'heure, vous le retirerez de dessus
le feu et le laisseriez vaporiser et vous
le mettrez dans une bouteille de verre
afin de le conserver. il est non seulement
pour les chevaux mais encore bon
pour les hommes pour les contusions
fontures angheres et douleurs en
frottant la partie affligée le plus
chaud que l'on pourra.

maniere de se servir du Baume
pour les chevaux.

pour les enflures au corps quand vous
vous appercevrez du mal, il faut couper
le poil et faire fondre ~~dedans~~ sur le mal
de ce baume le plus chaud que le
cheval puisse l'endurer et le frotter
abrousse poil.

pour les coups de pie vous en ferez
de mesme.

espoir les atteintes vous aurez soin
de faire bien nettoyer la playe et
couper le poil et luy faire fondre ~~dedans~~
du baume chaud dedans la playe.

a l'égard des piqures, ou clous d'oux
vous aurez grande attention de bien
faire ouvrir l'ore ou le clou aura été
et vous ferez fondre dedans dudit baume
tout bouillant et vous y mettrez deux
bonnes pincées de poivre, et une figue
par dessus faite avec de la vieille corde
et du suif, et vous la ferez refêter
et il ne faut pas que le cheval aille a
l'eau de quelques jours l'eau est un
poison pour les jambes ouvertes.

a l'égard des nerfs il faut tondre le poil
et le frotter abrousse poil le plus long temps
qu'on pourra.
ce Baume est de M^r. Moreau de Clairville
ancien capitaine et ayde major de
cavalerie

Remède pour la langrene.

mettes de l'écorce de quinquina à infuser dans de l'eau et servés vous en en lavage pour bapiner avec un linge la partie langrineuse sur laquelle vous laissez une compresse imbibée de cette eau de quinquina

Remède pour toutes les foulures

de sel ammoniac un demi gros le mettre fondre dans 3 poisons d'eau de vie en mettre une compresse matin et soir sans faire chauffer l'eau de vie. de m^r herault chir. de paris

1 Pour ouvrir la matrice et prouver les enfans la teinture de murre est cephalique, est bonne pour provoquer les mois ouvrir la matrice etc. v. la page 42

extrait du journal étranger may 1757. p. 42

Secret de l'encre de la chine

on commence par préparer une certaine quantité d'eau que l'on filtre, jusque laquelle sont parfaitement claire on y fait dissoudre un peu de gomme et de musc le dernier commandement de se pendant que l'eau est à infuser on ouvre des noyaux d'abricots bien secs on entrie l'amande et après l'avoir fendue on la remet dans chaque noyau on roule ensuite ces noyaux dans des feuilles de choux qu'on a pucé et avec un fil de fer. puis on les met au four pendant 24 heures, après qu'on les a laissés refroidir on les pile dans un mortier couvert de peau et on les réduit en poudre très fine cette poudre se broye avec l'eau qu'on a préparée sur une table de marbre poli à peu près de la même façon qu'on broye les couleurs quand la poudre a pris une certaine consistance on la met dans des moules de cuivre

l'huile de frotte au par 10 ou 20 grains
blanche pour éviter la mauvaise odeur

Remède pour l'hydropisie ^{de l'huile}
extraite du journal étranger may 1757. p. 46.

est d'un remède contre de bath et inséré dans un
Des london magasin

que 2 personnes à Londres y avoient été guéries
d'hydropisies bien formées en se faisant frotter
y matin et soir pendant une heure l'abdomen avec
de bonne huile d'olive ce qui se faisoit avec la
main qui n'avoit soin de bien chauffer. (l'abdomen
est le ventre). nous ordonnâmes en conséquence

des frictions d'huile après le troisième jour de
friction l'urine de la malade augmenta conside
rablement et l'enflure commença à diminuer
au bout de 15 jours elle disparut tout à fait, la petite
la digestion et le sommeil revinrent comme auparavant
et la malade recouvra ses forces 6 semaines après

ses purgations périodiques reprurent leur cours, et
elle fut à présent de la meilleure santé. cette cure
a fait beaucoup d' bruit ray et à Londres et a déterminé
plusieurs hydropiques à faire ce remède qui leur a
parfaitement réussi. l'auteur cite encore 2 malades
qu'il frotta d'huile pendant 3 semaines et guérit
l'un avoit les cuisses et les jambes fort enflées
l'autre étoit âgé de 60 ans.

noter en 1755. qu'un quai ce remède au médecin
de grandville en normandie il le paya sur une
hydropique et il m'a assuré que ce remède e
l'apport fort soulage' ce remède est d'ailleur
moins cent fort analogue à l'hydropisie et
ne peut jamais faire aucun mal

La teinture de mirre se trouve toute faite
 chez les apothicaires on en prend depuis 10 gouttes
 jusqu'à 15. dans du thé et jamais dans un
 autre tems que 4 à 10 jours avant celui des
 regles après lesquelles les regles ont parui il faut
 les cesser et ne pas prendre de 10 à 15 jours
 après la fin des regles. cette teinture
 fouette le sang et chauffe beaucoup

Première pour la tympanique ou les vents
 de la fleur de Camomille prise en guise
 de thé. échantante.

Première pour les taches ou taches qui
 viennent sur les yeux provenant de la
 petite verolle ou autrement
 une pinte de vin blanc
 une poignée de gros sel
 une poignée de froment en grain
 un ecu de six francs

il faut que le vase dans lequel on met ces
 drogues soit de cuir jaune
 laissé le tout pendant huit jours et remué
 le souvent. passé le tout à travers un papier
 brouillard mis sur un linge. cela produit
 une liqueur verte que l'on fait d'ordinaire
 l'œil avec un curre dent. il faut en mettre
 plusieurs fois le jour jusqu'à parfaite
 guérison.

il faut bien se garder de boire de la Camp
 si on y dessus parce qu'elle empoisonne

Remède pour les panaris

il faut prendre un onf frais du jour au jour
 la nuit il faut délayer le jaune avec de la forte
 eau de vie jusqu'à ce que cela fasse une espèce
 d'onguent que l'on appliquera sur le doigt malade

pour la fièvre d'acide

une once de Diaprun Solatif
 une once de fleur de Perscher
 une once de quinquina
 24 grains de Sel ammoniac

Il faut faire une opiate partagée en 24
 bols prendre 2 bols le matin et 2 bols le
 soir continuel 6 jours sans interruption et
 prendre un bouillon gras ou maigre une heure
 après

pour les coliques nephretiques et de stomac
 et faire sortir les mois des femmes
 Supprimés ou arrêtés

prenez une noix verte avec son corce
 avant quelle soit en corneau et que le fruit
 nest en core qu'en eau. mettez cette noix toute
 entiere avec son corce a secher dans la poche
 la plus chaude (de la calotte.) lorsqu'elle est
 devenue noire seche et vide rapesez en en
 poudre de quoy couvrir une piece de 24 sols
 mettez en dans du vin the ou bouillon dans
 une grande cuillère a manger et faites le
 boire au malade

Remède pour faire revenir les cheveux
une demie livre de graisse de porc maigre
une demie livre de graisse de bœuf
un quarteron de graisse de mouton
et deux bonnes poignées de feuilles de royer qui
s'ont pulvérisées, après quoy vous mettrez les feuilles
dans votre graisse. dont vous aurez ôté avant les
peaux et les petites filandres. vous ferez bouillir
le tout ensemble en remuant toujours et quand
la graisse se verra un fondre vous passerez le tout
dans un linge et en ferez une forte expression
pour que le jus des feuilles passe bien et alors on y
peut ajouter toutes les sortes d'odeurs qu'on veut
dans les autres remèdes

pour les heres yets

de l'eau de vie brouillée avec du savon et
en froter la partie malade

Remède pour calmer les passions amoureuses
5 a 6 grains de camphre par semaine en
bolles avec de la poudre de réglise de suz, on
en peut prendre 2 grains par jour et laisser
un jour d'intervalle d'une prise a l'autre

pour exciter les passions amoureuses
dans un homme ou femme d'un tempera
ment trop froid

une fort petite piece de mouche cantharides
dans du café ou du vin. mais le trop soit
par la dose ou le frequent usage peut causer
de grands accidens comme de faire rendre
du sang par la verge de sorte de inflammation
troussalavelle retention d'urine la
pucelle

